Antwerpen in brand

August Snieders

bron
August Snieders, *Antwerpen in brand*. Henri Bogaerts, 's Hertogenbosch / Amsterdam / Maastricht 1876

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/snie001antw01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

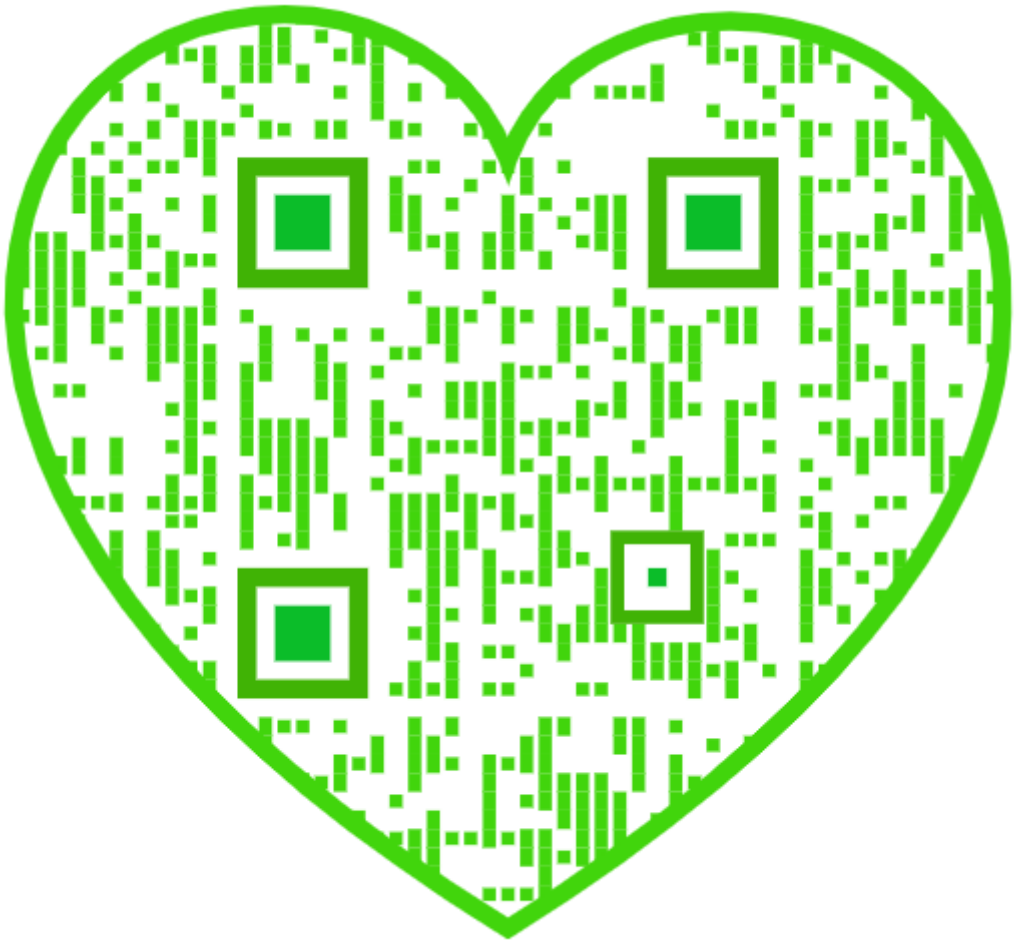

I.
Op den wal van het kasteel.

't Is een der laatste dagen van october 1576; wij bevinden ons op een der uithoeken, en langs de stadszijde, van het beruchte kasteel van Antwerpen, door ducq d'Alf gebouwd.

Het is avond. Helder staat de maan aan den hemel en werpt, voor ons uit, haren glans op de wijde stad, links op de breede Schelde en rechts op de vlakte, hier en daar met opstekende molenwieken, hoeven, hagen, houtgewas en boomtoppen overzaaid, doch welke echter den naam van vlakte niet wegnemen. Op het bolwerk, daar waar de kanonnen met gapenden mond op de stad gericht zijn, staat een man, met de armen kruiselings over de borst geslagen en als in diepe gedachten verzonken.

Bij het helder maanlicht is het ons zeer gemakkelijk den droomer, tot schier in de minste bijzonderheden, op te nemen, te meer daar hij geen mantel om den schouder geslagen heeft.

De kleine spaansche hoed, met stijve en gekromde veêr, het in 't maanlicht glinsterend borstkuras, de degen op zijde, kortom, gansch zijne uitrusting, doen onmiddellijk den hopman van een vendel spaansche troepen vermoeden.

Het donker gelaat van den ‘schouwveger’ zooals het volk spottend den Kastiliaan hier te lande noemde, spelt voorwaar niet veel goeds; de witte oogappel glimt schier als een vuurvonk in de duisternis. Soms mort de man iets dat op een bedreiging gelijkt en verlaten zijne armen de gekruiste houding, om de linkerhand krampachtig op het gevest des degens te laten vallen.

Na eene poos zet de overste zich op een der kanons neêr en laat de kin in de breede hand rusten, en door die houding zal het ons gelukken, den vorm en de uitdrukking van zijn gelaat nauwkeurig na te gaan.

De hopman, want dat is hij inderdaad, kan een man van rond de veertig jaar zijn. De type van zijn gelaat is gansch zuidsch: het is mager, scherp zelfs. De neus is gekromd, bijna zoo erg als de bek van een klampvogel en het oog beweegt zich even snel en tintelend, onder de lange overwelvende wenkbrauwen, als dat van den

gier. Moeielijk, zoo niet onmogelijk is het de uitdrukking van den mond te onderscheppen, aangezien deze door een zwaren en spits uitloopenden knevel bedekt is.

Gansch dat lichaam, lang en mager, getuigt van kracht, vlugheid en plooibaarheid, welke hoedanigheden zonder den minsten twijfel, aan den geest van dien man moeten eigen zijn.

Wie is hij?

Hopman Juliano del Torro maakte, met eenig voetvolk, deel van het garnizoen der citadel, die onder het bevel stond van Sancho d'Avila. Die laatste was dit kommando verschuldigd aan den invloed van den hertog de Alba, toen die veldheer nog het oppergezag in de Nederlanden uitoefende.

Alvorens echter nader met den man op het kanon kennis te maken, moeten wij den lezer over den algemeenen toestand van stad en land inlichten.

Tusschen den gouverneur van het kasteel, ook wel gezeid de kastelein, en den gouverneur der stad, Frederik Perrenot, heer van Champaigney, broeder van den kardinaal van Granvelle, bestond sedert lang een scherp afgeteekende naiever, die zich bij iedere onderhandeling tusschen de twee bevelhebbers deed opmerken, en niet zelden tot hevige klachten, vanwege de beide partijen, bij de hoogere overheid, tot bij den koning, aanleiding gegeven had.

Messire de Champaigney was niet erg spaanschgezind, ten minste in wat het gepleegde geweld betrof. Ieverig katholiek was hij, ja; doch hij meende, niet ten onrechte, dat het geweld hier te lande nimmer goede vruchten kon voortbrengen, en het stiet den eerlijken man tegen de borst, dat men de rechten der Staten en burgers, dikwijls zoo trouweloos onder den voet trapte.

De afkeer voor den spaanschen soldaat werd in Frederik Perrenot nog duidelijker afgeteekend, sedert hij de oproerige strekking der koninklijke troepen had bemerkt, en deze bij iedere achterstallige soldij aan het muiten sloegen, hunne hoplieden ter zijde stelden, zelf een *eletto*, een aanleider, kozen, daarna het land afstroopten en zich zelfs in deze of gene stad, evenals in een roovernest, vestigden.

Op het oogenblik dat ons verhaal aanvangt, had andermaal een dergelijk oproer plaats.

Men was aan de spaansche knechten, die Zierikzee belegerden, een aantal maanden soldij schuldig. Den 15 juli 1576 brak, op het eiland Schouwen, de *alboroto* of oproer los. Onder den kreet van ‘geld, geld’ eischten de soldaten de betaling van hun loon. De koning van Spanje was hun schuldenaar, zeiden zij, en dewijl de Nederlanden den koning toebehoorden, zouden zij zich door de gewesten doen betalen.

De *senôres soldados*, zooals zij zich noemden, met den *eletto*, den *sergeant-majoor* voor het voet-, en den *gouverneur* voor het paardevolk, aan het hoofd, plunderden het eiland Schouwen, en zakten

daarna op Brabant af, om den Staatsraad te Brussel tot betaling der soldij te dwingen.

De bende werd dagelijks grooter; van rechts- en links kwamen misnoegden, schurken en dieven toegestroomd. Gansch de landstreek, welke de *senôres* doortrokken, werd letterlijk kaal geschoren. De schrik ijlde de aanrukkende bende dagen vooruit, en de dorpeling haastte zich de vlucht te nemen, en datgene meê te voeren wat hij redden kon; het geld en de kostbaarheden werden in den grond gestopt, het vee naar verre van de wegen en banen gelegene schansen, gedreven.

Met regelmatigheid en aan zekere krijgstucht onderworpen - de minste weêrspannigheid jegens de gekozen opperhoofden werd met den dood gestraft - togen de muiters voort en bereikten Herenthals, waar zij den graaf van Mansfeld, door de Staten afgevaardigd, ontmoetten. Deze deed hun wel is waar allerlei schoone beloften, sprak hen van de eer des soldaats, van de getrouwheid aan den koning, van den krijgsroem, dien zij reeds in de Nederlanden hadden verworven, doch de *senôres* lachten met al die ronkende woorden: - zij eischten geene woorden, maar klinkende munt.

Mansfeld beloofde hun vergiffenis; doch zij dreven nog meer den spot met hem, wel wetende dat de vergiffenis altijd volgde en men zich zelfs gelukkig rekenen zou, deze eens plechtig te verleenen. Wat gaf hun grondbegin, eed van getrouwheid, eer en roem! Onbeschaamd eischten zij, of wel de betaling der soldij - en dat was hun recht - of wel, dat hun eene stad ter plundering werd aangewezen.

Mechelen had dit verschrikkelijk lot kunnen ondergaan. Gelukkig had men daar echter de noodige maatregels genomen en de aanslag mislukkende, zakten de muitelingen op Brussel af.

Te Grimbergen werden hun nieuwe onderhandelaars te gemoet gezonden, doch evenmin zonder goeden uitslag: de *senôres* antwoordden ten slotte, op al de schoone beloften, met geweerschoten.

Na twee of drie geveinsde marschen vielen de soldaten, onverwacht, ten getalle van 2000 à 3000, op de stad Aalst, namen deze stormenderhand in, nestelden zich daar, stelden stad en omtrek op rantsoen, en leefden nu mild van den roof zoo binnen als buiten de muren[1)].

Het gevaar waarin men verkeerde, werd alom begrepen. Te Brussel grepen de burgers naar het wapen, om zich voor elken

1) .... Puis elles courent s'emparer d'Alost, après avoir versé des flots de sang. De cette place devenue le centre de leurs opérations, les troupes mutinées dirigent dans les campagnes de nombreuses bandes armées, qui n'ont d'autre mission que de dévaster le pays. L'incendie, le meurtre, le pillage signalent leur présence dans ces pauvres hameaux déja ruinés par une longne et cruelle guerre. Cette ruine même ne peut les sauver de la rapacité soupçonneuse des soldats espagnols, qui immolent sans pitié sous ceux qui essaient de leur résister. BARON KERVYN DE VOLKAERSBEKE.

overval te behoeden. Vrouwen en kinderen manifesteerden in de straten en eischten dat de oproerige soldaten, dat het vreemde schuim het land zou verlaten en de verdediging en het handhaven der rust, aan inlandsche troepen zou worden opgedragen.

Zoo hevig was ten allen kante de protestatie, dat de koning den 26 juli de oproerige spaansche soldaten ‘verraders en moordenaars’ verklaarde.

Volgens het edict moest iedereen die soldaten, hetzij in massa, hetzij afgezonderd, afmaken; hun water, brood en vuur weigeren, en bij het eerste alarmgeklep door het magistraat, tegen hen te wapen snellen.

Den 2 augustus werd dit edict door een nog veel strenger opgevolgd; doch dit zelfs bracht de onrust tusschen de burgerij van Brussel niet tot bedaren. Deze laatste was onder de wapens; zij bezette de poorten, liet niemand zonder paspoort in of uit, en zoo hevig was het wantrouwen jegens den Spanjaard, hetzij koopman of soldaat, dat geen dezer zich in de straten durfde wagen, uit vrees door het volk te worden doodgeslagen.

De spaansche opperhoofden, leden van den Staatsraad, Romero, Verdugo, en De Roda werden sterk verdacht gunstig te zijn aan de oproerige soldaten.

Te Antwerpen was de angst niet minder groot. Vijftien kompagnieën van kolonel Hannibal (Altaemst) werden uit Antwerpen weggenomen, als verdacht in den soldatenoproer te willen deelen, en door het regement van kolonel Otto, graaf von Eberstein, vervangen, die plechtig zwoer, in alles aan den gouverneur de Champaigney te zullen gehoorzamen.

Zooals wij gezeid hebben, was de heer de Champaigney in volle oneenigheid met den bevelhebber der citadel. Inderdaad, Sancho d'Avila had de edicten, waarbij de muitende soldaten buiten de wet werden verklaard, eene eerloosheid genoemd en geweigerd ze af te kondigen - een bewijs, dat hij gunstig was aan de muiters.

De heer de Champaigney zelf had de edicten niet durven afkondigen, om de talrijke, te Antwerpen wonende, vreemde kooplieden niet te verbitteren, of geen onrust in de bevolking te brengen.

Hoe het zij, er bestonden in Nederland op dat oogenblik slechts twee partijen: Nederlanders en huurtroepen. Het godsdienstige vraagpunt zweeg. Iedereen, priester en leek, was de 6000 vreemde bandieten moede, die hier op bepaalde oogenblikken, moordden, roofden en plunderden.

Kolonel Verdugo en Jeronimo de Roda verlieten ter sluiks Brussel, en zochten eene schuilplaats bij Sancho d'Avila, in het kasteel van Antwerpen. Daar, achter die ongenaakbare muren genesteld, nam de Roda uit eigen beweging de functie van gouverneur-generaal op zich, als zijnde hij de laatste vertegenwoordiger van den raad, wier leden te Brussel door de burgerij gevangen werden gehouden.

Don Juan, de nieuwe gouverneur-generaal, was nog niet aangekomen, doch in den aanvang van de maand september riepen de Staten van Brabant de Algemeene Staten bijeen, en deze namen het bestuur des lands, namens den koning, op zich; zij verklaarden het gezag van de Roda onwettig en de soldaten ‘muiters en vijanden des vaderlands.’

Reeds op dat oogenblik was de muiterij algemeen, van den veldheer tot den soldaat, en de Staten namen, tot veiligheid van den lande, troepen in dienst. Er heerschte inderdaad veel geestdrift en de burgerjongens en edellieden kwamen talrijk te wapen. Ongelukkig sloten een deel der duitsche huurtroepen, in Spanje's dienst, zich bij de spaansche muiters aan, wel hopende dat er hier of daar eene plundering zou plaats grijpen; Sancho d'Avila, de kastelein, onderhield zelfs tamelijk openlijk, betrekkingen met de muiters, die zich te Aalst hadden genesteld.

Alonzo de Vargas trok met zijne muiterij naar laatstgemelde stad, om zich aldaar met de oproerigen te vereenigen; hij ontmoette tusschen Thienen en Leuven, te Vissenaken, eene bende der Staten, samengesteld uit studenten, boeren, burgers en edellieden - *les jaunes casaques* genoemd - en vermoordde er in korte oogenblikken twee duizend. Hoe konden die ongeoefende krijgers bestand zijn tegen de oude, geharde huurtroepen!

In het spaansche kamp zeide men openlijk, dat men weldra op Brussel marcheeren en al wat poorter was over de kling jagen zou; doch het was niet langs die zijde dat de furie zich zou wenden. Antwerpen moest het middenpunt der operatie worden. Antwerpen, de rijke, de weelderige stad, welke sinds lang door den roofzuchtigen soldaat als een kostbaren buit beschouwd werd, moest onder zijne plunderzucht vallen!

Inderdaad, Antwerpen genoot op dat tijdstip, eene recht oostersche weelde. Zijne kooplieden waren schatrijk en spreidden eene koninklijke pracht tentoon. Ook telden zij koningen onder hunne schuldenaars, en deze hadden hunne factors, hunne gezanten bij die koningen van het geld, geaccrediteerd. Antwerpen was de stapelplaats van Midden-Europa geworden; een aantal vreemde huizen hadden er zich gevestigd en eene ongehoorde weelde, een beroemd geworden rijkdom doen ontstaan.

Ter Beurze zag men dagelijks alle vreemdsoortige costumen, en hoorde men al de bekende talen spreken. Spanjaards, Portugeezen, Florentijners, Duitschers, Engelschen, Hollanders, Denen, Franschen kruisten rechts en links, deze om een koopman, gene om een makelaar, een derde om een scheepskapitein op te sporen, en wederkeerig. Is het te verwonderen, in dien wereldhandel, dat niet alleen de kisten en koffers met goud opgevuld, maar de magazijnen en stapelplaatsen, met allerlei prachtgoederen opgepropt waren?

Waaraan dacht nu de man op het kanon?

De tijd zal dit leeren; doch zeker teekende zich geene vredelievende uitdrukking op zijn wezen af, wanneer zijn oog, òf op de donkere stad en hare door het maanlicht bestraalde torens rustte, òf op de glinsterende Schelde met de schepen op de reede, en wier mastwerk zich tegen den blauwen hemel afteekende.

Kalm en gerust lag zij daar, de rijke koopstad, aan den oever van haren schoonen stroom! Geen gedruisch steeg uit haar midden op, tenzij soms het geklingel van den beiaart uit den hoogen O.L.V. toren, of wel de zware klokketoon. Voor het overige scheen het eene stad der dooden te zijn, rond welke hooge, spitse, of wel neêrgehurkte, zwarte spoken de wacht hielden. Inderdaad, in het maanlicht hadden de spitse populieren, de breedgetakte linden en beuken, een recht wonderlijken en fantastischen vorm.

Wij zouden lang naar de denkbeelden en gemoedsbeweging van hopman del Torro hebben kunnen zoeken, indien eene tweede donkere gestalte, zich niet op den wal vertoond had en de plaats waar de eerstgenoemde op het kanon gezeten was, genaderd ware.

De aangekomene droeg, evenals de hopman, den spaanschen hoed, doch met spierwitten vederbos, en gansch het lijf was in een breeden donkeren mantel gewikkeld, om zich tegen de octoberkoelte te beschutten. Toen hij in het volle licht trad, bemerkte men, dat men hier met een jongmensch van zoo wat twintig jaar, te doen had; men zou inderdaad gezeid hebben, met een blond meisje in jonkmanskleêren.

Del Torro had, bij het naderen van voetstappen, het oog naar den kant gewend vanwaar het geschuifel in de afgevallen dorre blaêren opsteeg; doch hij veranderde niet van houding, zelfs niet toen de jongeling voor hem stilstond.

‘Goeden avond, hopman!’ zeide de jongeling in de spaansche taal, die hij echter niet met de vlugheid eens Spanjaards sprak, hetgeen ons reeds onmiddellijk den Nederlander doet vermoeden.

‘Goeden avond, heer van Varick,’ was het antwoord. ‘*Demonio!* Komt gij tot hier, in dit onzalig nest, uwe dichterlijke droomerijen voortzetten?’

‘Vergeef me, heer del Torro, dat ik de uwe storen kom.’

‘Die zijn toch in allen gevalle niet dichterlijk, beste jongen; neen, die zijn integendeel practisch, zeer practisch!’ en bij het uitspreken dezer woorden liep er een bittere glimlach over het wezen van den hopman.

‘Ik heb van mijn vader, den heer markgraaf, eene boodschap aan den heer kastelein, aan don Sancho d'Avila, gebracht.’

‘Ha! en is de achtbare heer markgraaf nog altijd weifelend tusschen de Spaanschen en de Staatschen?’ vroeg del Torro tamelijk sarcastisch en indringend.

‘Mijn vader is den koning trouw en immer een trouw zoon der Moederkerk, en ik geef aan niemand recht den heer markgraaf van Antwerpen te verdenken.’

‘O, o, droomer Jehan! Gij brandt los als eene geladene bus! Hoe, gij een knaap van rozengeur en maneschijn, zoudt eensklaps een zakske met buskruit geworden zijn!’ en de hopman sloeg met zijne beide handen luidruchtig op de beide knieën en lachte luidkeels. Daarna stond hij op, liet zijne hand op den schouder des jongelings vallen en ging, altijd op lachenden toon voort: ‘Wat voert u herwaarts, blonde poëet?’

‘De heer bevelhebber van het kasteel heeft mij, bij het verlaten zijner woning, verzocht eens even uit te kijken waar zich de hopman del Torro bevond, en hem ontmoetende, dezen te berichten dat de heer kastelein hem verwachtte.’

‘Recht zoo, schoone page!’

‘En nu goeden avond.’

‘Wat zijt gij haastig, beste jongen! Moet gij dezen avond de lieve blonde nog zien?’

De jongeling stond stil.

‘Kom, wees zoo stug niet jegens den ouden vriend del Torro, die u misschien, in den loop dezer dagen, nog wel eenige diensten zou kunnen bewijzen. Heeft de heer markgraaf, uw vader, tijdingen uit Maastricht?’

‘Zoover ik weet, niet,’ antwoordde de jongeling.

‘En heeft don Sancho u niets meêgedeeld?’

‘Ik zag den bevelhebber slechts een oogenblik.’

‘Welnu, Maastricht is den 20 dezer door Francis d'Ayalas, Fernando de Toledo en Alonzo de Vargas heringenomen, en de staatsche muiters werden naar verdiensten getuchtigd.’

‘En de stad?’

‘Zooals het behoorde, werd uitgebrand en uitgeplunderd. Ha, 't moet daar feest zijn geweest!’

‘Ik huiver voor al die ijselijkheden!’

‘Och ja, gij hebt ook water en melk, maar geen bloed in de aderen!’ grinnikte del Torro.

De jongeling wierp een vurigen blik op den hopman en zeide streng:

‘Heer del Torro, om lafheden te plegen zooals plunderen en branden....’

‘Zacht wat, beste, lieve jongen, zacht wat! Gij verstaat niets van de kunst van oorlogvoeren, en de soldaat, nadat hij zijn leven in de waagschaal gesteld heeft, mag zich toch wel een eerlijk vermaak verschaffen?’

‘En dat noemt gij een eerlijk vermaak?’

‘En waarom wilt gij hem, ondeugende poëet, beletten eens lekker te teeren en te smeeren, na braaf gewerkt te hebben? Waarom hem beletten iets voor zich te nemen van al die lieve juweeltjes en goudstukken, die de kooplieden, bij voorbeeld hier op de Beurs, elkander ontfutseld en ontstolen hebben, en die zij zoo trouw, als ware het hun eigendom, bewaren?’

‘Gij doet mij beven!’

‘Dwaasheid! En wat geeft het, dat men in die groote feestviering, voor welke men natuurlijk eenige huizen in plaats van pektoortsen aansteekt, al eens een man neêrstoot, een oude tooverheks verwurgt of een meisje schoffiert? Drommels! bij de minste kermis, die zich de arme soldaat veroorlooft, schreeuwen die poorters als magere varkens; maar onverschillig zien zij 't na, als een krijgsknecht zich voor eenige penningen en voor hen, moet laten doodslaan!’

Jehan van Varick zweeg; dat alles was nijdig spottend, en als door den duivel in persoon gezeid.

‘Gij zijt een spotter, del Terro,’ zeide de jongeling, den luiden lach van den hopman onderbrekende; gij wilt mij doen gelooven, dat dit alles uwe overtuiging is, en ik weet beter.’

Del Torro zette zich andermaal op het kanon en hernam zijne vorige houding.

‘De heer kastelein wacht u!’ zeide Jehan, toen hij de beweging van den hopman zag.

‘Don Sancho d'Avila zal wel een oogenblik gelieven te wachten, totdat mijn gesprek, met den zoon van den genadigen heer markgraaf is afgeloopen,’ liet er de hopman glimlachend op volgen. ‘Ja, men heeft de staatsche muiters te Maastricht vreeselijk getuchtigd! Weet gij hoe de soldaten van den luitenant van Montesdocca, eene steenen brug, over de Maas geslagen, overweldigden?’

‘Neen, hoe zou ik het weten?’

‘Geestig, recht geestig gevonden! Ieder soldaat greep eene vrouw uit het dorp Wijck, en zich daarachter, zooals achter een schild, verbergende, schoot hij op de schelmen die het bruggehoofd verdedigden. Zóó gingen de onzen de brug op en vuurden op de muiters, over de schouders en onder de armen der vrouwen door.’

‘En de tegenpartij?’

‘Die loste geen schot meer, omdat vele poorters in die vrouwen, hunne dochters, vrouwen of moeders herkenden. Geestig, geestig gevonden!’

‘Duivelsch, afschuwelijk duivelsch!’

De hopman lachte.

‘Men moest die benden streng straffen,’ onderbrak de jonge heer van Varick. ‘Trouwens, de koning zelve heeft ze buiten de wet geplaatst.’

‘De koning kent de ware toedracht der zaak niet, en dat edict is niet anders dan een bedrog, behendig ten voordeele van den geuzenoproer aangewend. Doch dichters kunnen over militaire en staatkundige zaken niet oordeelen; laat ons liever over de lieve, blonde Gertruda spreken.’

‘Als ik niets versta van militaire en staatkundige zaken, heer del Torro, dan gewis verstaat gij niets van wat liefdesgevallen betreft.’

‘*Diabolo!* Wij zijn geen twintig jaar, gelijk de dichterlijke markgravenzoon.’

‘Overigens, ik verkies op gemeld punt niet neêr te komen. Heb ik u in vroeger dagen eenig hartsgeheim toevertrouwd, dan grieft mij zulks op dit oogenblik. Ik had mijne liefde voor Gertruda Sedgraves diep in het hart moeten bewaren.’

‘Hoor die jonkheid de tong eens roeren! Hadt ge mijnen raad gevolgd, dan zou die kale mof, op dit oogenblik, met dat vette lam niet doorgaan.’

‘Wat gij mij voorsteldet, strookte niet met mijn eerlijk gemoed.’

‘Eerlijk gemoed? Knaap? gij doet mij lachen! Ik heb u verteld, dat de neef van kolonel von Eberstein, in Duitschland, zoowat erg tegen het zevende gebod gezondigd had en, dat als de oude Sedgraves dit wist!’

‘Gij hebt mij nooit de bewijzen geleverd.’

‘Alsof dit mogelijk ware!’

‘Zonder deze kon de aantijging als laster beschouwd worden.’

‘Dan heb ik den jongen markgraaf aangeraden, die lieve, blonde Gertruda eenvoudig op te lichten, en ik bood hem zelfs aan, hem in dat vroolijk avontuur een handje te helpen.’

‘Lafheid!’

‘Dan nog heb ik....’

‘Gij hebt mij als een duivelbekoorder in mijn ongeluk willen sleepen.’

‘Bij voorbeeld! Hoor die jonkheid eens razen tegen iemand, die hem zoo vaderlijk heeft bijgestaan in al zijne liefdesavonturen; die hem wilde leeren spelen, tuischen, den degen trekken; die hem, waarachtig, leerde drinken en goeden sier maken, en die hem nu nog zou willen leeren hoe de schoone Gertruda de zijne worden kan!’

‘Ik wil niets van u leeren, del Torro!’ gaf de jongeling ten antwoord. ‘Er is een oogenblik geweest, dat gij mij onder uwe macht hadt; doch ik heb gezien waarheen gij mij zoudt gebracht hebben, en ik dank God....’

Een luide spotlach onderbrak die woorden, op een verwijtenden toon uitgesproken.

‘Wat kwezel of beggijn heeft u dat sermoon in de ooren geblazen, Jehan?’

‘Onverschillig, goeden avond.’

‘Tot weldra.’

‘Neen!’

‘Del Torro weet nog veel, nog zeer veel dat Jehan niet weet.’

‘'t Is mij onverschillig.’

‘Dat meent gij niet. Of zijt gij niet benieuwd te weten, wie het huwelijk tusschen de schoone Gertruda en dien akeligen mof bewerkt heeft?’

De jongeling trok de schouders op, doch vertraagde niettemin zijnen gang.

‘Wilt gij dat niet weten?’

‘En wie dan?’

‘Welnu, kom hier en zet u een oogenblik.’

‘Neen; goeden avond.’

‘Ik herhaal, tot weldra.’

‘Toch niet.’

‘Ik zeg, tot weldra,’ herhaalde de hopman en drukte op dat woord, alsof hij zeker was dat de jongeling tot hem zou weêrkeeren.

De donkere gestalte verdween aan den voet van het bolwerk. Een oogenblik nadien zag del Torro een lantaarnlicht naar den kant der poort drijven. 't Was gewis de portier, die voor den zoon des markgraafs de poort van het kasteel opende. De hopman stond nog altijd op het bolwerk en staarde van daar op den weg, die van de citadel naar de stad geleidde. Een oogenblik zag hij op de baan den jongen edelman, en hem vervolgens in de richting der St. Michiels-abdij verdwijnen.

‘En toch zal hij mij dienen,’ morde del Torro, ‘om die trotsche, rijke stad onder den slag onzer vuist te doen vallen. Ha, dat oogenblik zal komen! Ik heb de eendracht tusschen de oproerige soldaten hersteld; ik heb de zaak zóó goed bestuurd, dat hier, dit kasteel, het punt van vereeniging worden zal; dat Sancho d'Avila, het wezenlijke hoofd van den oproer is, en Jeronimo de Roda, die zich het gezag van den groot-kommandeur in de Nederlanden aanmatigt, dezen beschermt. Als nu die verrader van een Champaigney slechts iets of wat onderneemt, hetgeen tegen de troepen des konings schijnt gericht te zijn, dan, o dan vallen wij op al die rijkdommen, op al die weelde, en wij wreken ons tevens op dien koopmanstrots, op al die kramersgrootheid, op al die winkeliersadel!’

Del Torro dacht gewis het ijselijke tooneel, dat Maastricht getroffen had, reeds naar Antwerpen overgebracht te zien. Overigens, het was *zijn* werk, *zijn* geheim; hij was het, die zich met de muitelingen van Aalst, of liever met hun *eletto* trachtte te verstaan; hij, die met de te Lier liggende soldaten van Juliano de Romero in gemeenschap was getreden; hij, nogmaals het werktuig van de Roda en don Sancho, die de kolonels der duitsche troepen, in de stad zelve garnizoen houdende, in een helsch verbond tegen Antwerpen poogde te trekken en deze troepen in oproer bracht.

Als een triomfeerende Satan zat hij daar, en staarde op die schijnbaar rustende, doch tegen den aanval wakende stad.

Juliano del Torro haatte al wat Nederlander was, echter niet om reden der onzalige strekking van de hervorming, welke zich hier te lande indrong, neen! Voor hem lag in al zijn doen en laten eene meer eigenbaatzuchtige streving. Hij had, toen hij naar de Nederlanden afzakte, wel stellig vertrouwd dat hij hier fortuin zou maken en dat was hem geenszins mogen gelukken. Duitscher van geboorte, had hij zich vroeg door kuiperijen en slinksche wegen trachten te verheffen; hij voerde een blazoen, dat velen beweerde niet het zijne te zijn, want terwijl hij voorgaf een afstammeling uit de adellijke cata-

lonische familie der del Torro's te wezen, hielden anderen het er voor, dat hij een zoon was van een gemeen soldaat en een *muchachos*, zonder naam van eenige beteekenis.

Meer dan eens was del Torro, bij het vragen der hand van een rijk meisje, afgewezen, en Juliano's karakter was er zoodanig door verbitterd, dat hij dengene, die zich slechts eene kleine zinspeling omtrent zijnen oorsprong veroorloofde, zonder vertoeven op den degen beriep. Meer dan een, zoo vertelde men in de hopmanswereld, was gevallen om niet meer op te staan, totdat men eindelijk den kamp opgaf en Juliano del Torro in het schijnbaar ongestoord bezit liet van zijn twijfelachtig blazoen. Men vermeed het liefst den man vol lage driften, lichtgeraakt, twistziek en altijd middel vindende, om op de beurs zijns kameraads te teeren.

De harde ondervinding, en ook wel de jaren, hadden het karakter van den hopman eindelijk gewijzigd.

Al de slechte hoedanigheden, die hij eerst openlijk aan den dag legde, deed hij allengs en zeer slim, naar binnenwaarts verhuizen; hij werd uiterlijk een vroolijk, zorgeloos man, een groot vriend van tafelvreugde en verkeerdbord; iemand, kortom, die al lachende en met alles spottend, door het leven *boncoeurde;* doch inwendig waren al de slechte gevoelens, die van haat, wraak en geldzucht, tot in het oneindige aangegroeid. Juliano del Torro wreekte zich voortaan heimelijk en meestal door den arm van anderen - ‘om alzoo, zegde hij, zijne eigen arme ziel met geen bloed te besmeuren;’ - hij leerde honderde linksche wegen kennen, om, zonder zijne slachtoffers al te zeer te doen schreeuwen, aan de penningen te geraken.

Jehan van Varick was een der jonge slachtoffers van dien duivelschen kerel geweest; hij had dien jongeling in gevaarlijke liefdesgevallen willen slingeren, hem naar de taveernen en de badstoven[1)] lokken; hij had hem willen leeren tuischen, den degen trekken en den sluipmoord plegen - en eens met misdaden en eerloosheden bezwaard, hem tot zijn gedwee werktuig doen dienen.

De jonge van Varick was echter op den rand des afgronds, door drie bewaarengelen hier beneden, tegengehouden; hij had een godsdienstig en zelfs een dichterlijk gemoed, eene moeder die hem gedurig van deugd en familie-eer sprak, en eindelijk blonken hem de twee schoone blauwe oogen van Gertruda Sedgraves tegen, die te schoon waren om geen afschuw te hebben van alles wat niet puur en edel was.

Gertruda Sedgraves was de dochter van een millioenrijken koopman, of liever gewezen koopman, wiens huis een der vereenigingspunten der toenmalige, rijke Antwerpsche wereld was. Sedgraves, van iersche afkomst, bezat een oud adellijk wapen, doch dat hij zoo wat onder de balen en kisten verborgen had gehouden. De echt-

1) Die huizen waren veelal verdachte plaatsen.

genoote was sedert vele jaren overleden; Gertruda was een eenig kind, en al de schatten, die de oude Sedgraves had weten te verzamelen, waren dus de hare.

Het huis van den heer Sedgraves lag in de Cammerstraat, waar destijds vele *cammers* of brouwers woonden. Volgens sommigen lag het daar wel ongepast, dewijl rechts en links eenige zwartberookte brouwerijen zich verhieven, doch deze waren aan weerskanten, door een hoogen hofmuur afgesloten en dus verre genoeg verwijderd, om den bewoner in woning of hof te kunnen hinderen.

Het was niet de rijkdom die Jehan van Varick aanlokte, om Gertruda de zijne te mogen noemen; neen, hij beminde haar om hare schoonheid, om hare deugd, om hare gulle geestigheid. Nog nooit had hij den moed gehad haar zijne liefde te bekennen, en zij, zij scheen niets te bemerken; zij behandelde hem als een kind, als een vriend, als een broeder. Op de wandeling met haar vader, mocht hij haar vergezellen, aan den ingang der kerk haar, met den top des vingers, het wijwater aanbieden; op haren feestdag haar bloemen brengen; soms met haar en beider familiën een deel van den vooravond doorbrengen in Sedgraves' prachtige en met alle schoone bloemen en klimplanten bezette galerij - een der wonderen van de stad - doch in welke, voor Jehan's oogen, Gertruda toch altijd de schoonste bloem, het tooverachtigste wezen bleef.

Jehan droomde van Gertruda, droomde zich gelukkig, schreef zelfs verzen aan de schoone Sedgraves - welke poëzie hij echter zorgvuldig voor zich hield - stelde van dag tot dag uit, haar met de vlam die hem verteerde bekend te maken, en stond op zekeren dag als van den bliksem getroffen, toen die duivelsche del Torro hem zijne liefdesgeschiedenis vertelde, alsof hij haar in een open boek voorlas.

Wat kon hij anders doen dan bekennen, zelfs alles bekennen; doch van dat oogenblik begon ook zijn lijden. De jaloezie sloop zijn hart binnen en gaf hem folterende dagen en nachten, en toen hij eens vast besloten had te spreken, vernam hij uit den mond der schoone Gertruda zelf, dat zij bepaald den avond te voren verloofd was aan den neef van kolonel graaf von Eberstein, die als luitenant in het duitsche regiment diende.

Jehan van Varick stond als verpletterd. Zoo'n wreede ontgoocheling had hij zich nooit voorgespiegeld, des te minder dewijl men in zijne familie dat huwelijk wel wat als voorbestemd had beschouwd, en de van Varick's, vooral mevrouw niet teleurgesteld, maar verwonderd waren dat dit huwelijk zoo snel, ja, schier buiten hun weet, was beklonken.

Men begreep dat onder dit alles iets meer dan gewoons verborgen zat en er was, ten minste innerlijk, eene zekere verkoeling tusschen de familiën ontstaan.

Wij hoorden del Torro zoo even zeggen, dat iemand dat huwelijk in de hand had gewerkt, en dit was inderdaad de waarheid.

In den loop van ons verhaal zullen wij eene van die vrouwen ontmoeten, welke in de diplomatische wereld eene niet altoos openlijke, maar in alle geval gewichtige rol vervullen, en voor wie het sluiten van een huwelijk juist een niet veel beduidend werk is.

Die vrouw was de gravin de Gattarina, eene jonge weduwe, en Frederik Perrenot's, des gouverneurs zuster.

In die dagen had Juliano del Torro zich vooral nader bij Jehan van Varick weten te plaatsen en hem menigen duivelschen raad toegefluisterd, waarop hij zich, zooals wij gehoord hebben, onbeschaamd beroemde.

Was die raad zonder achterdenken gegeven? Wij zagen reeds dat belangeloosheid niet in het karakter des hopmans viel, en hebben wij daarenboven het tegendeel niet vernomen uit de woorden, die hij, na het vertrek des jongelings, morde?

Treden wij meer in het innerlijke leven, dan bespeuren wij daarenboven spoedig iets naders van de reden, die del Torro handelen deed. Nog niet lang geleden, bij een teerlingpartij, had de Duitscher, den spaanschen hopman den handschoen in het aangezicht geslagen, omdat hij zoowat valsch telde, en op een feest, dat bij den gouverneur der stad, bij den heer de Champaigney, gegeven werd, had zelfs die.... kleine Gertruda, zooals de hopman wel eens met minachting zeide, del Torro erg beleedigd, door hem te doen gevoelen, dat zij het liefst van zijne plichtplegingen ontslagen bleef, ofschoon zij anders niet afkeerig scheen van spaansche eerbewijzen, zooals vele voorname meisjes.

De Spanjaard had bij den handschoenslag gezwegen, bij de minachting van het meisje geglimlacht, maar beide gevallen hadden hem diep gegriefd, en vergeten zou hij noch het eene, noch het andere. Hugo von Eberstein was echter het gebeurde weldra vergeten, en Gertruda Sedgraves had zelf nooit eene zoo groote beteekenis aan hare woorden gehecht, dat zij denken kon juist dáárdoor den haat van een mensch te hebben opgewekt.

De hopman Juliano vergat echter niets; hij verborg de persoonlijke veete onder een staatkundig belang. Men zal weldra zien, dat, als mevrouw de Gattarina er belang in stelde, de von Eberstein's aan de Sedgraves' te verbinden, del Torro integendeel er belang in vond, dat de oude graaf von Eberstein met de Sedgraves', de Champaigney's en de van Varick's in onmin verkeerde.

‘Ik geloof,’ dacht hij, den hoogen wal verlatende, ‘dat het nieuws van Maastricht ridder van Varick zal doen nadenken, en hem de zalige gedachte inblazen, den heer de Champaigney aan te raden, geene Staten-troepen in de stad te laten komen. Tegenweer hindert immers altijd in zoo'n plunderpartij! Die kleine blonde droomer zal gewis dezen avond den vader nog verwittigen, en terwijl de schrik hen ginder, in dat vervloekte nest, tegenhoudt, zetten wij hier onvermoeid onze plannen voort.’

‘Hopman del Torro!’ klonk eene stem in de duisternis, en twee zwarte gestalten hielden den toegesprokene staande, op het oogenblik dat hij de woning van den kommandant naderde.

De hopman onderscheidde niet wie de twee personen waren; doch aan den toon der stem herkende hij den gouverneur van het kasteel, don Sancho d'Avila, en wie naast hem stond moest don Jeronimo de Roda zijn.

‘Wij wachten u met ongeduld!’ zeide de laatste.

‘Ik ben ten dienste uwer Genade,’ mompelde de hopman. De drie personen traden binnen en de deur viel achter de duivelsche figuur van del Torro toe. De twee oversten waren met opgeheven hoofd de kamer van den kastelein binnen getreden; del Torro was hen gevolgd met gebukten en ontblooten hoofde, maar met een glimlach op de lippen, die wel deed begrijpen, dat hij de ziel was van gansch die samenzwering, in welke Antwerpen's ondergang koelbloedig beraamd werd.

II.
De gouverneur der stad en de kastelein.

In eene der straten nabij de '*marché au bled derrière le pand des tapissiers*'[1] stond het huis dat bewoond werd door Frederik Perrenot, heer van Champaigney, gouverneur van Antwerpen, namens Zijne Majesteit den koning van Spanje.

De post van gouverneur was juist geen ruim betaalde: Messire de Perrenot genoot slechts 2000 gulden traktement, waarvan hij er 900 moest geven voor huur eener woning '*car*, zegt hij, *je n'en sceus avoir en tout ce temps là* (zes jaren) *nulle des confisquées*, *comme le duc d'Albe m'avait promis.*' Zijne raadsleden waren nog slechter betaald; hun werd 28 stuivers daags toegelegd. Niettegenstaande de 2000 gulden bezoldiging, zag het huis des gouverneurs er op verre na niet burgerlijk uit - een bewijs, dat Perrenot zijne gouverneurspracht deels uit eigen beurs betaalde.

Nadat wij den hopman del Torro en den jongen van Varick verlaten hebben, treden wij het huis des gouverneurs binnen.

Het is voorzeker niet verlicht zooals een huis van een dergelijk personagie in onze dagen zijn zou; doch, na de deur achter ons te hebben hooren toevallen en grendelen, geeft de lamp, die onder een Ons-Lieve Vrouwenbeeld brandt, licht genoeg om te doen opmerken, dat twee hellebardiers, vooral in deze dagen van 'tumult' en 'rebellie,' de deur bewaken.

Verder worden wij voorgelicht door een der huisknechten, die ons op den tamelijk donkeren trap voorgaat, en weldra de deur van een vertrek openstoot, uit hetwelk het licht van een kroonkandelaar, aan de donkere zoldering opgehangen, maar nog meer de gloed van een turf- en houtvuur, ons tegenstraalt.

Het vertrek is eene ruime kamer, welke met zekere pracht gemeubeleerd is. Rechts bij het binnentreden zijn twee vensters. Bij dage zoudt gij in de bovenste vakken de gekleurde wapens der Perrenot's zien schitteren, doch nu zijn die vensters door kleurrijk tapijtwerk bedekt. Tusschen de vensters staat eene bank met rood

1) Mémoires de Champaigney.

fluweelen kussens bekleed, en boven aan den muur steekt een groot ivoiren kruisbeeld tegen den donkeren wand af.

Links bevindt zich de hooge marmeren schouw, in welker haard het gezellige vuur knappert; aan weêrskanten dezer schouw is de muur schier geheel met schilderijen bedekt, zoodat gij u naar den achtergrond moet wenden, waar eene hooge kas, met kunstig snijwerk versierd, staat, en op welker schabben zilveren en porceleinen drinkgetuig glinstert, om te weten hoe de kamerwand er uitziet. Daar zult gij bemerken dat deze met goudleêr behangen is.

In het midden van het vertrek staat eene lange tafel, door een kleed, met breede groene en roode strepen, bedekt; de spaansche stoelen zijn met fluweel en ook met leêr overtrokken, doch allen dragen in de leuningen het gekleurde wapen der Perrenot's. De vloer is wit, doch onder de tafel en tot op zekeren afstand van deze, is hij onder een tapijt verborgen.

Eenige oogenblikken geleden is het tapijtwerk, dat de deur bedekt, opgeheven en twee personen, een man en eene vrouw, zijn binnengetreden: een net gekleed dienstmeisje is vóór hen binnengekomen, heeft de stoelen wat nader bij het vuur geschoven, en een gekleurd kussen voor eene der zitplaatsen gelegd, om als tabouret te dienen. Op den stoel naast het tabouret, moest noodzakelijk eene vrouw plaats nemen.

De andere stoel werd bezet door een man van middelbare gestalte, met mager, beenderig, doch juist niet onaangenaam wezen. Dit laatste was zeer karaktervol en daartoe droeg alles bij: het kortgesneden zwart haar, de knevel en de volle baard, die nog gitzwart was; donkere gelaatstrekken, het verstandig, vlug, scherp doch niet onrustig oog; de bewegingen, die ten eenemale aan deze kalmte beantwoordden, doch geenszins de werkdadigheid, op gegeven oogenblik, uitsloten.

De man was een veertiger. Hij was in een wambuis van taffetas, met dof zwarte bloemen op meer glansenden grond, gekleed en droeg daarover een tabbaard, die tot over de knieën reikte; zijn hoofd was bedekt door eene kleine zijden muts, niet ongelijk aan het solideo onzer geestelijken. Die persoon was Frederik Perrenot, heer van Champaigney, gouverneur van Antwerpen, namens den koning van Spanje; een ieverig en rechtgeloovig katholiek en die, door eene droevige ondervinding geleerd, tot de innige overtuiging gekomen was, dat de spaansche zaakgelastigden, ter bestiering der Nederlanden aangewezen, een verkeerden weg insloegen, zelfs soms dien van het onrecht.

Op den anderen stoel nam eene schoone, zoowat tweeëndertigjarige vrouw plaats; zij was gezet zonder echter lijvig te zijn, had een onderscheidend langwerpig wezen, een ietswat gevuld gelaat, fijn gebogen neus, zuiver geteekende wenkbrauwen, blauwachtige, verstandelijke, doordringende oogen, weelderig donkerbruin haar, hetwelk zij

onder een met gouddraad doorweven kapje bijeenhield. Het oog was nog glimmend, de mond nog frisch, het geheel aanvallig. Haar zwart kleed was met een fijn geplooiden spaanschen kraag omzoomd. Om het middel droeg zij een met goud doorweven gordel, waaraan gouden kwispels, terwijl de schouders met de onmisbare wrongen waren versierd.

Deze vrouw was des gouverneurs zuster, mevrouw Margaretha Perrenot, weduwe van graaf Gattarina, welk laatste een paar jaar geleden was gestorven. Van al de kinderen uit dat huwelijk gesproten, had Margaretha er geen enkel mogen behouden, en zoo alleen zijnde, had ze, zeide men, haren broeder een bezoek gebracht, ofschoon deze er nimmer op aandrong, dat zij zich bestendig bij hem vestigen zou.

Middelerwijl hield zij de eer zijns huizes op, had te Antwerpen vele betrekkingen aangeknoopt, ook een of twee schitterende huwelijksvoorstellen afgeslagen, en leefde nu, hare dagen verdeelende, tusschen de bezorgdheid voor haren broeder, een aantal goede werken, het vereeren van al wat kunst was, en ook zoowat plaats gevende aan de staatkundige bemoeiingen, waarvoor de wenken uit Brussel en Madrid gegeven werden.

Ofschoon de warmte in dat jaargetij in 't geheel niet plagend was, had de zuster van den gouverneur toch haren vederwaaier, een handspiegeltje met paauwenveêren omzet, bij zich. Indien er iemand vreemds komen mocht, had ze alzoo de gelegenheid eens vluchtig, en zonder op te staan, een oogslag in dat spiegeltje te werpen.

Er heerschte een oogenblik stilte in het vertrek; blijkbaar was de stemming der beide personen niet erg opgeruimd. Margaretha leunde met den arm op de tafel en hield peinzend den wijsvinger tegen de lippen; haar broeder staarde op de spelende vlammen, van het knetterend en als het ware altijd klappend en pruttelend vuurtje. Men zweeg misschien ook, omdat juist een knaap, een page, binnengetreden was en een schenkbord, met een zilveren kan, waarschijnlijk met claret of malvezy gevuld, op de tafel had geschoven.

Na uit de kas verschillende roemers en coppetassen[1)] genomen en voor zijnen meester den geciseleerden beker, waaruit hij gewoonlijk dronk, geplaatst te hebben, ging hij heen. Margaretha zag nog eens behoedzaam naar de deur, of zij wel gesloten was, en ving toen het gesprek aan:

‘Ik geloof inderdaad, gouverneur, dat ge dien Sancho d'Avila minder dan ooit kunt vertrouwen.’

De aangesprokene beurde het hoofd op en antwoordde:

‘Niet voor het duizendste gedeelte van een penning! Hij toch heeft telkens, als er muiterij onder de troepen ontstond, partij getrokken voor de oproerlingen.’

1) Bokalen.

‘Is op hem het spaansche spreekwoord niet toepasselijk: *del soldado que no tiene capa*, *guarda tu vaca?*[1)]

‘Inderdaad, die tamboer, tot gouverneur verheven, is echter zoo berooid met sedert hij die adellijke brugsche heeft getrouwd[2)], maar de plunderzucht van ouds zit en blijft er in. Overigens, die man verbergt het niet. Heeft hij niet gezeid aan den maëstro del campo, Juliano de Romero en dokter Arrias Montanus, dat het hem leed deed, den prins van Oranje in zijnen aanslag op Antwerpen te hebben zien mislukken, dewijl hem alzoo de kans ontnomen werd de stad te herwinnen, en ze te dier gelegenheid te kunnen plunderen.’

‘Afschuwelijk! En zoudt gij denken?’

‘Ik denk, en 't wordt mij dagelijks duidelijker, dat men op het kasteel bezig is met de elementen te verzamelen, die moeten dienen om het rijke Antwerpen dezen of genen dag letterlijk ledig te rooven.’

Margaretha zweeg, doch staarde nadenkend voor zich uit; de woorden des gouverneurs maakten diepen indruk op haar.

‘Jeronimo de Roda eigent zich de koninklijke macht toe, tegen welke aanmatiging ik reeds zoo krachtig protest aanteekende; hij heult openlijk met don Sancho en heeft de kolonels der duitsche regementen tot zich getrokken - Fugger, Frondsberger en Polweiller - drie avonturiers zonder overtuiging en zedelijk gevoel, en die enkel er op uit zijn, om, even als de spaansche soldeniers, de stad te plunderen.’

‘Altijd onder voorwendsel dat, wijl de koning hun soldij schuldig is, zij dit op 's konings landen mogen verhalen.’

‘Juist zoo.’

‘Maar van de andere zijde hebt gij ook den kolonel graaf von Eberstein, en Cornelis Van den Ende,’ viel de zuster in.

‘Zwijg van dien laatste; die Brabanter zal een verrader worden en nooit had hij met de vendels binnen de stad moeten komen.’

‘Maar de Staten hebben hem daartoe toch aangewezen?’

‘Zij zullen het zich eens berouwen. Toen graaf von Eberstein hem herwaarts ontbood, om hier te komen garnizoen houden, heb ik er mij tegen verzet, maar von Eberstein is een oude losbol, een zwak man en dien ik slechts met de grootste moeite aan de zijde der orde en der wet houd; de duitsche kolonels wonnen het mij

1) Hetgeen Huygens vertaalt door:

Weest op uw hoê,
En wacht uw koe
Voor een beroyt soldaat,
Die zonder mantel gaat.

2) Hij huwde in 1569 de dochter van een spaansch edelman, Lopez Galla, te Brugge gevestigd; zijne aankomst te Antwerpen met zijne bruid werd feestelijk gevierd.

echter af en zij zijn overtuigd, dat, als het tot plunderen komt, zij in Van den Ende een trouw helper zullen vinden.'

De jonge vrouw staarde andermaal zwijgend in den kolengloed.

'Middelerwijl,' hervatte de gouverneur, 'zet men op het kasteel de samenzwering druk voort: men komt in betrekking met de muitelingen van Aalst, met de bende van Juliano de Romero te Lier, met zekere Duitschers en Engelschen binnen de stad, getuige dien Engelschman Cotton - eene soort van spion van koningin Elisabeth denk ik - die wapens en kruit bijeenbracht, en aangehouden, zich bereid verklaarde om op zijne beurt de Spaanschen van het kasteel aan de Staatschen te verraden; - kortom, de Roda omringt zich door schurken en fielten.'

'Maar der Staten troepen?....'

'Zijn van goeden wil, maar niet sterk genoeg om tegen die oude en geoefende soldaten van Sancho d'Avila te kampen. Ik vrees tevens dat het binnenlaten dier troepen de onrust in de stad zal vergrooten en het gevecht des te bloediger zijn zal. Echter moet er den oproerigen soldaat weerstand geboden worden.'

'Alzoo vreest ge wel degelijk een gevecht,' zeide Margaretha met een zweem van kwalijk verborgen onrust op het wezen.

'Gewis, en daarom zou ik verlangen, dat gij u in veiligheid steldet.'

'Later,' mompelde Margaretha en zij werd andermaal nadenkend, Zij dacht zonder twijfel aan het gevaar dat haren broeder bedreigen zou, doch waaraan hij zich niet onttrekken kon.

Om die sombere gedachten, welke haar pijnigden, te verzetten, zeide zij: '*bolved la hoja*, *y hallareys otra*'[1)]

'Ja maar niets zeer bemoedigends staat er! Madrid is verre van hier en men heeft aan het hof mijne rapporten niet zelden verdacht gemaakt; het gouvernement is hier door het gemis aan een groot-kommandeur ontredderd; de soldaat eischt betaling zijner soldij; de haat tusschen burger en soldenier groeit dagelijks meer en meer aan, de huurtroepen lachen met belangen van koning, land en godsdienst, en vechten enkel uit eigenbelang; immers, zij hebben reeds doen verstaan, dat zij den oorlog in de Nederlanden voor eigen rekening zouden voortzetten. Wat goeds kan uit dergelijken toestand voortvloeien?'

De spreker zweeg, want men klopte en de page trad binnen; op een zilveren blad bood hij den gouverneur een brief aan.

'Tijdingen?....' vroeg Margaretha, toen de dienaar was heengegaan.

'Een rapport van de uitgezonden verkenners,', luidde het antwoord, terwijl de gouverneur het geschrift doorliep. 'Ha, zij werken ieverig, die van 't kasteel!' morde hij na eene poos; 'men wil

1) Keer om dat blad,
Er staet nogh wat.

ons nog altijd uithongeren. Van Lier uitstralende, verontrusten de muitelingen gedurig de wegen die herwaarts leiden en maken den toevoer van levensmiddelen moeielijk, zoo niet onmogelijk, evenals zij zulks trachten te doen op de rivier. Indien men de maatregels hadde genomen, die ik in den Staatsraad te Brussel heb voorgesteld!....'

En de Champaigney, door een gevoel van verontwaardiging en ongeduld aangedaan, sloeg met de vuist, waarin hij den brief geklemd hield, zoo hevig op de tafel dat kan en bokalen rinkelden.

'Waarom de brug van Waalhem niet door troepen der Staten doen bezetten! Waarom geene troepen gelegd in den omtrek van St. Bernards en in de met grachten omgeven huizen, rondom de stad! Indien de omtrek langs de zijde van Lier en langs de rivier behoorlijk doorkruist werd, zouden de betrekkingen met die van Lier en Aalst noodwendig ophouden, en, door middel der galeien op de rivier, het plunderen steeds verhinderd worden.'

De Champaigney was opgestaan en wandelde met groote stappen door het vertrek.

Gerucht buiten op de straat deed hem stilstaan en een der vensters naderen; hij weerde met de linkerhand het prachtige tapijtwerk weg, ontsloot met de rechter de blinde en zag door de ruitjes. 't Was duister buiten, doch een lichtgloed bestraalde den overkant der straat; deze gloed kwam voort van fakkels, die beneden, voor de deur van de woning des gouverneurs, stilhielden.

'Bezoek?' vroeg de edelvrouw.

'Ik meen wel ja,' was het antwoord van de Champaigney, terwijl hij de blinde sloot en de gordijn andermaal vallen liet.

Een oogenblik nadien kondigde men den heer Sedgraves aan, die, vergezeld door zijne dochter, de schoone blonde Gertruda, van welke wij reeds terloops hebben hooren spreken, binnentrad. Ja, schoon was zij inderdaad. Het lichtblauw hoedje, met drie of vier toppen van pauwenveêren op de blonde lokken, die langs achter in een zilverig net waren saamgevat; de witte spaansche kraag, het donkere, met zilver gebloemte doorweven kleed, het los omgeslagen manteltje, niet ongelijk aan dat der mans, doen de ranke vormen van Gertruda nog meer uitkomen.

Haar gelaat is zeer licht blozend, het oog blauw, het neusje aan het benedengedeelte iets of wat opgewipt, de kin min of meer dubbel, het geheel eenigzins gezet, doch zonder dat de fijne vormen nog benadeeld zijn. Gertruda is een levendig en geestig meisje - een die den levenslust tot zelfs in anderen opwekt, en dat was dikwijls het geval, als zij bij den gouverneur binnentrad.

Sedgraves was iemand van ongeveer zestig jaar, goed gezet, met grijzend haar, volle blonde stoppelbaard en waarin het zilver zich terdege nestelde; hij droeg een bruin fluweelen wammes en broek, zwarte hozen en met rozetten versierde schoenen; zijn tabbaard was

met fijne pelsen afgezet, en de kleine hoed met eene dikke, bolachtige veer versierd.

Welkom waren de beide gasten. Margaretha had reeds eene afleiding voor haren broeder verlangd, en niemand beter dan de schoone bruid van Hugo von Eberstein, kon daarin gelukken, hetzij door haar aangenamen kout, door een geestig lied of door de fijne vingers op de tinkelende ‘clavesimbel’ te zetten.

‘Wat genoegen het lieve bruidje nog hier te zien!’ zeide Margaretha en kuste het meisje op de wangen, terwijl de gouverneur den ronden Sedgraves de hand schudde.

Sedgraves, zooals wij reeds weten, was een schatrijke koopman, doch met blazoen. De vriendschappelijke betrekking met den gouverneur, kwam voort uit die, welke hij met de voornaamste adellijken, de van Varick's, de van Busqoy's, de van Berchem's de van Werve's onderhield; verder had hij zich bij den gouverneur vast geankerd, door zijne trouw aan den koning, aan de katholieke godsdienst; door zijnen afkeer voor de luthersche leer - doch in de laatste tijden vooral door zijnen afkeer voor de spaansche en duitsche soldaten, de *étrangiers.*’

‘En hoe maakt het onze lieve bruid?’ vroeg de gouverneur.

Het meisje bloosde eenigszins bij die benaming.

‘En komt gij zoo bij avond zonder uwen bruidegom, graaf Hugo?’ ging de gouverneur voort. ‘Mij dunkt dat men in deze dagen van tumult, wel een goed rapier mag hebben wanneer men zich 's avonds in de straten waagt.’

‘Mijnheer Hugo had dezen avond de wacht met de gilden,’ antwoordde Gertruda bedeesd.

‘Wij zijn behoorlijk vergezeld,’ viel mijnheer Sedgraves in, ‘ofschoon wij die van 't kasteel niet erg kunnen vertrouwen, en zelfs velen niet die in de stad zelve zitten!’ voegde hij er met een glimlach bij.

‘Voorzeker niet. Is er geen nieuws, mijnheer Sedgraves?’

‘Neen, heer gouverneur, ten zij ik vernam van mijn aanstaanden schoonzoon, dat men op het kasteel zeer ontevreden opzichtens u is.’

‘En mag ik vragen waarom?’

‘Omdat de voorzorgen, door u genomen, hun hinderlijk zijn; omdat de gilden toegelaten worden, met de soldaten de wacht in de stad op te trekken. Ook daaromtrent is men erg tegen graaf von Eberstein opgezet.’

‘Heeft men misschien andermaal plan ons beiden op te lichten?’ vroeg de Champaigney glimlachend.

‘Lach niet!’ riep Sedgraves waarschuwend.

‘Voorwaar, ik lach niet; sinds zij bij het aanbreken van den dag “*après la diane*”[1] eens mijn huis hebben willen overrompelen, houd ik een oog in 't zeil.’

1) Tromgeroffel bij het aanbreken van den dag. Men koos dit oogenblik op het kasteel, omdat des nachts het huis te goed bewaakt was, en na de reveille de waakzaamheid der soldaten erg verslapte en de straten op dat oogenblik nog niet druk bezocht werden.

‘Evenals er een oog in 't zeil moet worden gehouden op de bende van Cornelis, die binnen de stad, en dus nog gevaarlijker voor u zijn. Geloof mij, heer gouverneur, die bende is erg tegen u en graaf von Eberstein opgehitst.’

‘Ik weet het, dank aan hun opperhoofd, die den Duitscher beloofd heeft, toen hij herwaarts kwam, te Antwerpen betaling der achterstallige soldij te zullen erlangen, hetgeen eene laffe leugen was. Indien von Eberstein slechts standvastig blijft....’

‘Wij hopen het. Zijn neef doet zijn uiterste best, om hem in zijne goede voornemens te stijven.’

‘En mijne lieve Gertruda?...’ vroeg de Champaigney met een fijnen, diplomatischen glimlach.

‘Tracht bij den neef en den oom te profiteeren van de lessen, die de bedreven ambassadeur bij de koningin van Engeland, messire de Champaigney, aan het wel wat botte meisje geeft.....’ antwoordde Gertruda op geestigen en indringenden toon[2)].

De gouverneur glimlachte en verontschuldigde zich, dat hij de vrouwen op een gesprek van dorre staatkunde en zoo al meer, vergastte, terwijl hij hoorde dat zij een voor haar veel belangrijker onderwerp hadden gekozen, namelijk de bruidsgeschenken. Het was een zoo behendig diplomaat, en de zuster wellicht nog behendiger, dewijl zij uiterlijk niets en eigenlijk alles deed.

‘En die moeten prachtig zijn!’ zeide de weduwe, op het woord bruidsgeschenken voortsprekende.

‘En wel besteed,’ voegde haar broeder er bij.

‘Gertruda spreekt mij van gouden armbanden, ringen met edelgesteenten, peerlen, gouden kettingen en kruis, eene vracht van zijde, damast, neteldoek, brocato, linnen, pellen.’

‘En mevrouw vergeet het schoonste en beste nog,’ zegde Gertruda.

‘En dat is?’ vroeg de Champaigney.

‘Haar eigen geschenk, het kerkboek in fluweel gebonden met gouden sloten,’ antwoordde het meisje.

‘Onbeduidend, lief kind!’ onderbrak mevrouw.

‘In alle geval het prachtigste niet,’ meende de gouverneur.

‘Hoe, heer gouverneur,’ viel het meisje in, ‘kan men iets beters verlangen in deze dagen dan een kerkboek?’

‘Of zouden het misschien die kostbare dansschoenen zijn, welke tusschen de optelling plaats nemen?’ vroeg stekelig mevrouw, ‘en die ik denk dat van den heer gouverneur voortkomen!’

2) Van 18 januari tot 23 maart 1576, was de Champaigney in bijzondere zending geweest bij Elisabeth, koningin van Engeland.

‘Dansschoenen?’ riep de gouverneur lachend uit; ‘de hemel zij mij genadig! Neen, Gertruda zij mijne getuige, dat ik het lieve kind geene dansschoenen ten geschenke gaf, maar wel het *Refereyn Boecxken* van Anna Bijns, en..... een spinnewiel.’

‘Onder ander.....’ zegde Gertruda sarrend.

‘Ik hoû het er voor dat de dansschoenen van messire de Champaigney komen,’ liet er de gravin lachend op volgen. ‘Hij zelf is een vriend van het dansen, en het schijnt dat aan het hof van Engeland, zijne kunst de algemeene aandacht heeft getrokken.’

‘Gij verwart mij misschien met den heer Marnix van St. Aldegondis, mijn tegenstrever in die zending. Die toch is een verwoed liefhebber van dat beenenspel. Een echte danser - zelfs op de staatkundige koord..... En wat telt ge zoo al meer in den inventaris, Gertruda?’

‘Een prachtig drinkvat, kroesen, bekers,’ zeide plagend Sedgraves.

‘Die moeten van den kolonel von Eberstein komen!’ riep de gouverneur vroolijk uit. ‘Dat kan niet anders.’

‘Juist geraden. Daar heeft hij bij gevoegd, nu raad eens?’

‘Eene prachtige wieg[1)]?’

‘Top!’ liet Sedgraves er op volgen. ‘En de heer gouverneur durft soms beweren, dat de graaf geen man van vooruitzicht is?’

De scherts, hoe gul en rond ook, was juist niet heel kiesch op dit punt. Gertruda zat blozend neêr en mevrouw Margaretha berispte de beide mannen, die, zeide zij, het best zouden doen zich met hunne staats- en stadszaken bezig te houden en niet op het terrein der vrouwen te komen, waar ze niet thuis hoorden, en ook niet het minste verstand aan den dag legden.

De mannen dronken eenen beker claret, en de gouverneur zeide vroolijk: *en contienda pon te rienda.*[2)]

Men zou een oogenblik den donkeren toestand, in welken zich Antwerpen bevond, vergeten hebben, ware een nieuw personage niet binnengekomen, en wel de zoo dikwijls besproken kolonel von Eberstein, of Everstein of Oberstein: misschien wist hij zelf niet juist hoe zijn geslachtsnaam geschreven werd.

Kolonel von Eberstein was een groot en goed gezet man; in een rood en fleurig gezicht stonden een kleine opgewipte neus en de twee kleine oogen, die eer van levenslust dan van scherpte en doorzicht glinsterden; de kin en de buik van den kolonel hadden eene tamelijke rondte, en toonden wel dat hij een vriend van goeden sier was - een vroolijke gast, kortom.

Over het lichte en glimmende borstkuras droeg de kolonel een

1) Deze en reeds genoemde geschenken, werden op prachtige bruiloften, door magen en vrienden, aan het bruidje gezonden.

2) In krackeel
Toomt uw keel.

met pels bezetten tabbaard, die vóór open hing, en dus de duitsche flodderbroek en de gele mollige rijlaarzen liet zien. Het groote rapier stak, met het gevest, een eind wegs vooruit; de linkerhand rustte op den sabelknop en met de rechterhand had de graaf den kleinen gepluimden hoed afgenomen, die tamelijk gek op het blozende, dikke aangezicht paste.

Graaf von Eberstein was zeer stout en vrij in een gezelschap van mannen; kogels en rapieren wilde hij onder de oogen zien; doch in vrouwengezelschap, *donnerwetter*, verlustigde hij zich niet en hij zou, toen hij zag dat de gouverneur zich in gezelschap van vrouwen bevond, rechtsomkeert gemaakt hebben, hadde hij mijnheer Sedgraves niet bemerkt, en schier onmiddellijk daarna, Gertruda, zijne toekomstige nicht. Wat mevrouw Margaretha betrof, die hinderde hem tamelijk sterk, want men had wel eens gesproken van een huwelijk tusschen de jonge weduwe en den ouden soldaat. Velen hielden dit echter voor laster: ware de gravin eene steenen vesting geweest, ja, dan was het mogelijk; maar eene vesting van zijde, brocato, kant en juweelen, neen!

De kolonel rukte echter vooruit, doch nam eene ernstige en galante plooi aan, om de vrouw des huizes, of haar, die de eer daarvan ophield, zijne hulde te betuigen. Vaster klemde hij de hand om het gevest zijns rapiers, maar kon zich toch niet beletten, terzelfder tijd een oogslag op de wijnkan te werpen.

Toen de *frohne*, de karwei, zooals wij zouden zeggen, bij de vrouwen was afgelegd, en von Eberstein zijnen mantel afgelegd, zijn rapier losgehaakt en zich een in der leuningstoelen gezet had, geraakte hij zoo wat buiten verlegenheid, en richtte zelfs een half vriendelijk woord tot Gertruda.

De gouverneur kende den kolonel tot in 't puntje zijner haren; hij deed hem door den knaap een ‘barril,’ een drinkvat malvezy en wat dies meer voor zetten, en terwijl de kolonel den gevulden beker aan den mond bracht, mompelde hij vroolijk: *wir haben die Ehre zu zeichnen* - na welke aardigheid, zeer gebruikelijk bij zijne vrienden, gansch de inhoud van den beker in eens verdween, zoodat de dronk als voor een handteeken gold.

Het gesprek werd in het fransch voortgezet, dewijl de kolonel zeer slecht spaansch verstond; ook het fransch radbraakte hij duchtig, doch de samenspraak vertraagde hierdoor ten minste niet.

‘Welnu, kolonel, ving de gouverneur aan, “wat nieuws in de stad? Zijn uwe troepen nog altijd gunstig gestemd en geneigd de rust en den vrede te handhaven?”

“*Ch'en rebonds*, *mezzire de Zambaigney!*” Gij kunt op mij, gelijk op mijne soldaten bouwen! Zij zullen, op een gegeven oogenblik, de troepen van het kasteel letterlijk verpletteren!’

De kolonel greep andermaal den beker vast.

‘Ik hoop wel,’ liet de Champaigney bedaard op dien donderenden

uitval volgen, ‘dat het niet tot dat uiterste komen zal en men op 't kasteel zal inzien, welk een schreeuwend onrecht men zou begaan, met de oproerlingen binnen de vesting te laten komen en eene stad, die niets vraagt dan in orde en rust te mogen leven, als eene overwonnen vesting te behandelen.’

Sedgraves knikte goedkeurend bij die woorden; de kolonel, den beker opheffende, mompelde andermaal, met een half schelmschen, half dommen glimlach: *wir haben die Ehre ze zeichnen* - en gansch de inhoud verdween andermaal in den wijden mond van den krijgsman.

De vrouwen hadden zich een oogenblik verwijderd, omdat de zuster des gouverneurs aan hare jonge vriendin een aantal snuisterijen wilde toonen, die zij onlangs ter jaarmarkt gekocht had, en pas waren de vrouwen vertrokken, of de kolonel werd - de wijn helpende - buitengewoon levendig en gedruischmakend.

Volgens hem moest men geene *flochesses*, geene zwakheid, toonen en de *oultraiges* aan stad en privilegiën toegebracht, op eene schitterende wijze wreken; graaf von Eberstein scheen de trouwste bondgenoot van de regeering der Staten en de vijand van alle muiterijen te zijn.

Die belofte van trouw herhaalde hij telkens, als hij de bokaal vastgreep en zijne eeuwige aardigheid van: *wir haben die Ehre zu zeichnen*, opzeide: - het huwelijk van zijn neef met de dochter van den heer Sedgraves moest echter als een sterker zegel op die belofte beschouwd worden, welke de kolonel gedurig gevaar liep te zullen verbreken.

Wij verlaten, versterkt in onze hoop opzichtens Antwerpen, het gezelschap bij den gouverneur en keeren naar het kasteel terug; doch ditmaal dringen wij door tot in de kamer, welke wij de Roda, don Sancho en del Torro, hierboven zagen binnentreden.

De kamer had geenszins dat vroolijke karakter, hetwelk wij in die des gouverneurs opmerkten; dit kwam hoofdzakelijk daaruit voort, dat zolder, eikenhouten paneelen, wanden, deuren, stoelen en tafels, dat al de voorwerpen aldaar, dezelfde donkerbruine kleur hadden. Boven de tafel hing een vergulde ijzeren kroonkandelaar, met verschillende oliebekken; het vuur in den haard wierp een helderen glans door de kamer.

In een der hoeken bij het vuur, en in een grooten leuningstoel, zat ‘zijne Excellentie’ de Roda, een man met grijzen sikkebaard, breed voorhoofd, beenderig gelaat, donker gloeiende oogen, welke door zwart grauwe, lange wenkbrauwen waren overschaduwd.

Stoutmoedigheid, vastberadenheid en list spraken uit de trekken van dien man; bij den eersten oogslag, dien men op hem wierp, moest men niet meer verwonderd zijn over de aanmatiging van het oppergezag, 't geen door de partij der Staten zoo hoog en zoo euvel werd opgenomen. Men las op zijn uiterlijk, dat die man wel wist,

wat hij deed; hij stapte gerust en vertrouwend op het ingeslagen pad voorwaarts.

In eene sterke vesting genesteld, waar de knapste officier van 's konings leger, don Sancho d'Avila, het bevel voerde; verzekerd dat de muitelingen van rechts en links zouden opdagen, om het garnizoen te versterken; wel wetende dat zijne rapporten te Madrid meer ingang zouden vinden dan die van den gouverneur der stad, gekend als een vijand der spaansche troepen, had de Roda gewis wel reden om zeker van zijn stuk te zijn, en men zal begrijpen, dat een glimp van zelfvertrouwen op zijn gelaat doorschemerde.

De man, van wien wij spreken, droeg een zwart fluweelen kleed, een kapje met goud doorstikt, dekte het achterste gedeelte van het hoofd, hetwelk zich boven een fijn geplooiden kraag bewoog. Met den elleboog rustte hij op de leuning van den stoel en met de kin op zijne hand, die bleek en fijn uit de witte manchetten te voorschijn kwam; aan den wijsvinger, die tegen de wang opstak, prijkte een ring met kostbaren steen.

Tegenover hem zat don Sancho, een mager man, met grove trekken, gebronsde gelaatskleur, opgestreken knevel, korte haren, puntigen sikkebaard, groot, doch verstandig oog; de hoed met hanenveêr, *cocquarde* geheeten, rustte ietwat schuins op het hoofd. De kleeding was echt spaansch en niet zonder sierlijkheid. Aan een breeden bandelier met gouden sieraden, hing een lang rapier met stalen gevest; doch dit wapen stond nu tusschen de uitgestrekte beenen van don Sancho, en zijne twee krachtige en gespierde handen rustten boven op den knop; die houding alleen kenmerkte den soldaat.

Den derden persoon, in de kamer aanwezig, kennen wij; hij zit op dit oogenblik aan tafel en schrijft: del Torro vervulde, in die geheime bijeenkomst, het ambt van secretaris. Hij schreef eenen brief aan de oproerlingen van Aalst, om hen over verschillende omstandigheden in te lichten. Eensklaps hield de schrijver op en zag bedenkelijk naar de Roda.

‘Welnu?’ zeide deze laatste.

‘Ik zou aan uwe Excellentie eene kleine opmerking willen maken....’

‘En die is?....’

‘Ik zou denken, als mij zulks toegelaten is, dat het beter ware in den brief niets op te nemen betrekkelijk het oogenblik, waarop wij meenen den aanslag te kunnen wagen: *verba volant*, *scripta manent.*’

‘Gij hebt misschien gelijk, laat dit dus ter zijde. Men zal een vertrouwd persoon zenden, die hen mondelings zal weten in te lichten.’

‘Overigens,’ viel don Sancho in, ‘indien men te Aalst scherpe ooren heeft en toeluistert, zal men zeer goed het kanongedommel hooren en op dit laatste afmarcheeren.’

De schrijver, nieuwe inlichtingen bekomen hebbende, zette zijn werk voort en reikte, toen de brief voltooid was, denzelve aan de Roda over. Deze las hem kalm, nadenkend en zonder dat een glimp op zijn aangezicht de gevoelens, die hem inwendig beroerden, kwam verraden. Stilzwijgend reikte hij het schrift aan don Sancho over, die integendeel onmiddellijk door bewegingen met hoofd en hand, door uitroepingen van allen aard, zijne hooge tevredenheid over den inhoud te kennen gaf.

‘Alzoo zijn de zaken langs de zijden van Aalst en Lier in orde, en de pogingen van dien gekken de Champaigney verijdeld,’ zeide don Sancho. ‘De beste verstandhouding heerscht tusschen ons; doch nu de stad, waar het gezag van uwe Excellentie nog altijd miskend wordt?’

Een glimlach van minachting verwrong de lippen van de Roda, en als medelijden hebbende met die tegenkanting, trok hij de schouders op.

‘Eens zullen zij weten, dat onze genadige heer en meester, de koning en de groot-kommandeur, mij gemachtigd hebben dit gezag op mij te nemen,’ liet de Roda er trotsch, doch bitter op volgen. ‘Ik ben het hoofd van den raad, en indien de Antwerpenaars mij zulks willen betwisten, zal ik hen leeren: die niet hooren wil, moet voelen.’

‘'t Zij zoo,’ lachte don Sancho; ‘wij hebben de macht voor ons en dit is voldoende!’ En als kwam een goed en aangenaam vooruitzicht hem op dat oogenblik streelen, wreef hij zich lachend de handen. ‘Senor del Torro,’ hervatte hij, ‘wat nieuws over de werking der duitsche huurtroepen?’

‘Geloof mij, heer kastelein, de meeste dezer troepen zijn voor ons. De overste Van den Ende is voor onze zaak gewonnen; hij zal zich, wat er ook beslist worde, aan onze zijde scharen.’

‘Ja, zonder twijfel, evenals de kolonels Frondsberg, Fugger, Polweiler; maar wij moeten zorgen dat de tegenstand in de stad zoo gering mogelijk zij, en juist daarom zou von Eberstein moeten te winnen zijn. Dat vervloekt huwelijk, dat die.... koppelaarster van een Gattarina heeft weten te klinken!’

‘Moeielijk, recht moeielijk,’ mompelde de Roda, en staarde peinzend in de wiegelende vlammen. ‘De Staten zullen troepen herwaarts zenden, om het garnizoen te versterken en zelfs te trachten het kasteel te overrompelen. Dit echter zijn soldeniers, welke tegen de onzen niet bestand zijn, vooral als zij niet door de Duitschers worden ondersteund. De gilden zijn evenmin erg te vreezen, wat dunkt u daarvan, kommandant?’

‘Als de burger voor huis en haard vecht, is hij een zeer boosaardig dier....’ antwoordde don Sancho mijmerend; doch uwe Excellentie heeft gelijk; als de troepen van graaf von Eberstein aan onze zijde stonden, zouden wij met eenige oorvegen rechts en links

te geven, de straten spoedig zuiver keeren en niet te lang van de plundering worden teruggehouden.'

'Maar een weinig weêrstand wettigt altijd de plundering....' wierp de Roda op.

Del Torro knikte, terwijl hij aan de punt der ganzenveêr knabbelde. Toen niemand voortsprak, zeide hij:

'Indien uwe Excellentie mij toelaat, zal ik zeggen, dat hare opmerking zeer juist is, doch dat die tegenstand nooit zal ontbreken. Immers, de burgers zullen hier en daar een schot wagen op onze troepen, en één enkel schot - zelfs desnoodig geen enkel - zou de plundering wettigen; alles toont immers aan, dat de stad in oproer verkeert.'

De hopman glimlachte bij het uitspreken dier laatste woorden, zooals alleen een duivel lachen zou.

'Wij zeggen dus, dat de tegenstand zoo gering mogelijk moet gemaakt worden!' zeide de Roda.

'Met den luitenant van von Eberstein, Moussenham, is niets aan te vangen, liet er don Sancho opvolgen; 'met den kolonel zelf....'

'Met den kolonel evenmin,' onderbrak de Roda.

'Mag ik uwe Excellentie opmerken....' zegde del Torro altijd knabbelend, dat het tegendeel wel waarheid kon zijn.'

'Dwaasheid!' riep de kastelein. 'Sedert dat verwenschte huwelijk, tusschen zijn kaalrattigen neef en de rijke dochter van Sedgraves, laat hij zich door dat wijvenvolk bij den neus leiden. Indien ik de gelegenheid vind, zal ik die juffer Sedgraves en die duivelsche Gattarina eene duchtige geeseling doen toedienen! Geloof me, die twee vrouwen zijn zeer gevaarlijke werktuigen.'

'Voorzeker, kolonel von Eberstein is een zwak, ellendig zwak man,' zeide del Torro; 'maar wie het laatst invloed op hem uitoefent, doet hem niet zelden juist het tegenovergestelde plegen, van hetgeen hij den vorigen dag instemde. Een goed maal en een lekkere teug claret zijn daartoe zeer machtige hulpmiddelen.'

'Ge hebt een volledig plan, del Torro, ik ben er zeker van!' wierp de Roda op en staarde sterk naar de satanische figuur van den hopman.

'O, iets zeer eenvoudig!' gaf deze ten antwoord.

'Spreek!'

'Kolonel von Eberstein heeft een sterke achterdocht jegens het kasteel opgevat, sedert zijne Duitschers in de nabijheid de wacht optrokken, en wij deze laatsten door spaansche troepen wilden vervangen. Dat was, veroorloof mij dit te zeggen, eene fout. Eene tweede was de poging, welke men aanwendde, om hem in de stad aan te houden en in het kasteel te doen opsluiten. Dat heeft den kolonel klepscduw gemaakt en het vertrouwen jegens ons gebroken, en daarvan maakt nu deels de heer de Champaigney gebruik, om hem aan zijne zijde te kluisteren.'

‘Goed, en nu?’

‘Men moet dat vertrouwen herwinnen....’

‘Op welke wijze?’

‘Door bemiddeling der duitsche kolonels; zij alléén vermogen dit. Kolonel von Eberstein is een man, die zich lichtvaardig door landgenooten laat meêslepen, vooral als er gefeestmaald, gedronken en gedobbeld wordt - en, geloof mij, een aandeel in den buit is hem juist niet onverschillig.’

‘Verder?’

‘Ik zie de mogelijkheid in, om een door zijne Excellentie opgesteld stuk, in een nacht van slemperij, door graaf von Eberstein te doen teekenen en bezweren.’

‘Heerlijk denkbeeld!’ riep de Roda. ‘Wat zegt gij er van, don Sancho?’

‘Ik denk, dat het moeielijk zijn zal hem onder den tooverstaf van zijne toekomstige nicht uit te houden.’

‘En toch is mijn plan zeer mogelijk in de uitvoering,’ hervatte del Torro.

‘Ten minste te beproeven!’ viel de Roda in. ‘Kunt ge mij eene in dien zin opgestelde overeenkomst voorleggen?’

De hopman knikte den ondervrager toe.

‘Doch alles eischt spoed,’ ging Jeronimo de Roda voort; ‘wij hebben geen half uur te verliezen. Daar valt mij een gelukkig denkbeeld in: gij zit hier in eene voortreffelijke kamer, het vuur brandt lekker, don Sancho zal u eene kan wijn doen geven en gij schrijft nog dezen avond die overeenkomst, opdat ik ze morgen vroeg leze en eindelijk naga, of del Torro nogmaals een zoo practisch man is als wij gewoon zijn te denken.’

De hopman boog zich en de twee personen waren op het punt heen te gaan. Op den dorpel keerde de Roda zich om en zeide:

‘Hebt ge tijdingen uit de stad, del Torro?’

‘Ik heb er geene.’

‘Slaapt die Burk dan, of heeft hij zijn ziel aan de Staatschen versjacheld?’

‘Ik zal hem in persoon gaan vinden, Excellentie.’

‘En de *pagador?*’[1] viel don Sancho plotseling in.

‘Die heeft sedert verscheidene dagen de stad verlaten.’

‘Bah! Francisco Lixaldi, zal wel op het tooneel verschijnen, als het groote uur slaan zal.’

De twee personen hadden het vertrek verlaten, terwijl del Torro

1) De *pagador* was de betaalmeester van den koning van Spanje; hij logeerde in de Beddenstraat, ten huize van Fernando Bernouille of Bernuy, thans het huis van Ertborn. De verder genoemde personen, waaronder drie Reville's, maakten deel van zijn huis en onderscheidden zich, evenals de *pagador* zelve, tijdens de Furie, in het stelen, moorden en schoffieren.

voor het vuur staan bleef. Zijn donkerkleurig gelaat, door den vuurgloed bestraald; de vlam, die in zijn glimmend borstkuras weêrkaatste en het stalen gevest zijns sabels vurig maakte, gaven aan dien man een duivelsch uiterlijk.

'De *pagador!*' spotte del Torro. 'Ja, die rakker is verdwenen, om nadien te kunnen zeggen, dat hij onbekend was met de ontwerpen; maar wees gerust die schurk der schurken zal zijn aandeel weten te bemachtigen. Gansch die familie en wat er aan toehoort, maakt eene wezenlijke dievenbende uit: de *pagador*, zijne vrouw, zijn zwager Marten de Malier, Jan Reville, zijn kassier, Jacob Reville, zijn page, Garnise, zijn knecht, Ariole en Mathieu Lefort, zijne gelddragers, tot zelfs zijne dienstmeid Maria de Soete toe - zijn de grootste grijpvogels, die Spanje ooit in dienst had. Ha, ha, ha! eene allerliefste familie, die van den *eerzamen* en *deugdzamen* Lixaldi!' lachte del Torro.

Dan aan zijne denkbeelden een gansch anderen loop gevende, wendde hij zich tot het plan, waarvan zooeven gesproken werd.

'Het stuk moet geschreven zijn in de spaansche taal,' mompelde hij, 'dewijl graaf von Eberstein deze niet zeer goed machtig is. Het moet daarenboven niet geschreven zijn in den kamp- of veldstijl; wat kort en duidelijk is, zou door den graaf kunnen begrepen worden.... Laat ons denken dat het Jeronimo de Roda is, die dit stuk in zijn kabinet opstelt. Dan ten minste, de wijn het zijne bijdragende, zal de kolonel teekenen en zweren, zonder juist te weten wat hij teekent en wat hij zweert.... Ha! 't is een heerlijk plan! Het slaat daarenboven al de plannen der Sedgrave's en Champaigney's in duigen!'

III.
Jehan van Varick.

In de Lange Nieuwstraat stond een aanzienlijk gebouw, de woning van ridder van Varick, destijds markgraaf of schoutet van Antwerpen. Wie benieuwd is die woning te kennen, zoeke naar het tegenwoordig nummer 44, hetwelk echter juist geen ridderlijk aandenken van drie eeuwen geleden, meer zal opleveren.

De hellebardiers van den schoutet der negen kwartiers of distrikten van het markiezaat des Heiligen Rijks, zullen ons den toegang der woning niet ontzeggen, al ziet men in deze onrustige dagen scherp toe, wie zich in den omtrek van mijns heeren woning zou durven vertoonen.

Binnengetreden, gaan wij een tamelijk breeden trap op, en bevinden ons weldra in eene kamer, die op den hof uitzicht geeft, en met eene zekere weelde is gemeubeleerd. Immers, de wanden zijn met goudleêr en zelfs met eenige, in zwarte lijsten gevatte, schilderijen bedekt. Tusschen de twee vensters, met een half dozijn geschilderde ruitjes, merken wij eene boekenkas met verschillende bundels ‘refereynen’, vlugschriften en ridderromans. Terzijde, tegen den muur, staat een groot vierkant ledekant met blauw carseyen gordijnen, langs weêrskanten aan de gedraaide pijlers, die den bedhemel ondersteunen, opgetrost.

Voegt bij dit alles een kruisbeeld aan den wand, spaansche stoelen met blauw carseyen zittingen, een prachtig trezoor, aan den muur een paar degens. Zijden en fluweelen kleedsels, gepluimde hoeden, een tabbaard met pels, hangen aan een kapstok. Verschillende sieraden liggen rechts en links verspreid en vooral op de tafel, met gestreept kleed, merkt men een aantal snuisterijen op, die alleen den jongeling eigen zijn.

Een der vensters staat open en de jonge ridder van Varick, dien wij gisteren avond op den wal van het kasteel ontmoet hebben, heeft den leuningstoel voor het raam geschoven en staart, met de linkerhand het blonde, lokkige hoofd ondersteunende, onbepaald naar buiten en voor zich uit.

Waarmeê hield de jongeling zich bezig? Dacht hij aan de tijds-

omstandigheden, zoo moeielijk voor Antwerpen, voor zijnen vader, voor zijn gezin? Bekommerde hij zich om het voorgevoel, dat als het ware in de lucht hing, en iedereen het ergste duchten deed van de zijde des kasteels?

Neen; want Jehan had slechts zeer terloops de bloedige tijdingen, hem door del Torro opzichtens Maastricht meêgedeeld, aan zijn vader overgebracht. Een wijdloopig verslag ware overigens nutteloos geweest, dewijl de markgraaf reeds van alles onderricht was.

Dacht hij misschien na op het zesregelig versje, dat een diep denker, misschien in een verloren oogenblik, met den diamant zijns rings op een der ruitjes van het venster schreef?

Leeft reyn,
Acht u cleyn,
Weest garen alleyn;
Hout vrede in 't ghemeyn,
Denckt op den dach,
Die niemant verby en mach.

Verlustigde hij zich, hij, dien wij met den naam van droomer hoorden betitelen, in die kleine rijmen en in hunne zinrijkheid? Wel stonden zij soms vlak voor zijn oog; wel had hij ze meer dan eens gelezen en aangehaald; doch voor het oogenblik toefde hij niet daar met zijne gedachten, zoo min als op het natuurtafereel, dat zich beneden hem in den hof der woning opdeed.

Dit laatste leverde echter wel wat stof tot nadenken op.

Men was, zooals men weet, in de laatste dagen van het najaar; doch een warme zonnestraal viel nog op het geelbruin gebladert van eenige hoog opgesnoeide boomen, welke verminking destijds mode was. Gelukkig wilde men, uit eenige min of meer afgelegene vensters van naburige woningen, de al te nieuwsgierige oogen afkeeren, en had men langs de sluitmuren vrijen groei aan het houtgewas gegeven.

De hof bood alzoo in den zomer menige lommerrijke plaats aan, terwijl de langwerpig vierkante perken eenen schat van anjers, lavendel, rosmarijn, tijloozen en ander gebloemte opleverden.

Nu zwindelden de blaêren neêr; de bloemen waren vergaan en de stengels verdorden, de regenvlagen hadden de randen der perken gekwetst en de paden doorweekt. Ook geen vrouwenvoetje of geen jonkersvoet daarnaast, stonden er nog afgeprent; alleen twee of drie pauwen en eenige duiven trippelden op de bloembedden en zochten er voedsel.

Doch, waarom die bijzonderheden? Jehan dacht aan dit alles niet: hij dacht aan de blonde Gertruda Sedgraves, aan haar die hij liefhad en die echter door een ander naar het altaar zou geleid worden. De jonge van Varick verkeerde in die jaren - men zal het reeds bemerkt hebben - waarin men meer luchtkasteelen bouwt, dan wel in den practischen weg vooruitgaat.

Men bemint alsdan niet zelden, zonder dat het voorwerp der liefde hiervan kennis draagt en al droomende is men soms reeds aan het einde, terwijl het meisje nog niet eens aanvang heeft gemaakt. Wij hebben het reeds gezeid, Jehan van Varick was slechts uit zijnen droom wakker geworden, toen een ander op het punt stond met het meisje door te gaan. Diep gewond, werd in zijn binnenste een zware strijd geleverd.

Wel zegepraalde het goede denkbeeld aanvankelijk in hem, doch sedert den avond van gisteren had del Torro andermaal het denkbeeld van haat en wraak in hem opgewekt, en voorwaar! de wraak scheen het zoetste voor de diep gefolterde ziel des jongelings. Dat kristelijk vergeten en vergeven wilde er maar niet meer in, en er was een oogenblik geweest, dat hij wel besloten was zich blindelings aan de macht des hopmans over te leveren.

Die toch wist wat wraak was; die toch gaf geen genade en kon, met een taai kattengeduld, jaren lang het oogenblik afwachten, wanneer hij zijn slachtoffer den stelligen nekslag kon toebrengen. Hij ook, Jehan, in zijne zoetste hoop bedrogen, hij ook wilde een wraaknemend wezen worden, dat lacht ‘wanneer een ander weent.’

In die noodlottige stemming verkeerde de jongeling, toen zijne moeder de kamer binnentrad. Haar zoon mocht reeds als een verloofde kunnen optreden, maar Constancia van Berchem, uit een der adellijkste geslachten van Antwerpen gesproten en echtgenoote van ridder Gozewijn van Varick, markgraaf des Heiligen Rijks, was nog, ofschoon acht en dertig jaren, eene aantrekkelijke vrouw, haar gelaat was bleek, eer mager dan gevuld, haar oog zacht en gevoelvol.

Haar kleedsel was naar de spaansche wijze gesneden, en droeg wel den stempel van rijkdom en den hoogen stand, waarin zij leefde: - immers, het was van zilver brocato; doch wij moeten hier opmerken, dat mevrouw van Varick ten bezoeke was geweest bij eenige adellijke familiën, en bij deze was de weelde der kleeding, in Antwerpen, te dien tijde erg in het oog vallend.

Aan de deur stond de moeder een oogenblik stil, en toen zij zag dat de droomer het hoofd niet opbeurde, naderde zij. Het licht gekraak van den voetstap op den vloer, bracht geene verandering in Jehan's houding en slechts toen mevrouw de hand op den schouder legde en zij den zoon, den lieveling, op het voorhoofd kuste, sloeg deze de oogen op. Jehan trachtte onder een glimlach al de smart, die in zijne ziel woelde, te verbergen.

‘Gij denkt nog altijd aan haar, Jehan?’ zeide de moeder op goedaardigen, vleienden toon.

De jonge ridder zweeg; hij wendde het oog af, want hij voelde er een traan in opwellen.

‘De tijd zal dit allengs doen vergeten, Jehan’, sprak de moeder voort. ‘Geloof me, Gertruda's hart was niet meer vrij, toen gij het uwe aan haar wildet verbinden.’

‘Misschien.....’ mompelde de jongeling.

‘Wat bedoelt ge, lieve jongen?’ vroeg de moeder angstig.

‘Och niets, moeder.’

‘Zoudt ge denken dat zij uwe genegenheid heeft opgemerkt, en u tot een speelbal van hare grillen heeft gemaakt? Neen, neen, daarvoor is het meisje te edel en haar hart te zuiver. Doch indien dit eens zóó ware, zoudt gij haar dan niet des te eerder moeten vergeten? Immers, in dat geval zou zij uwer niet waardig zijn.’

De jongeling staarde strak voor zich.

‘De gevoelens van het hart laten zich niet gebieden, kind. Gertruda Sedgraves heeft hare keus gedaan; deze is niet op u gevallen, troost u daaromtrent; eene andere zal u voorbestemd zijn.....’

‘Ik kan mij niet met het denkbeeld eener andere vereenigen, moeder. Gertruda, Gertruda - en zij alleen! Het woelt mij hierbinnen zoo geweldig, dat ik alles, hemel en aarde, tusschen mijne vuist zou willen vermorzelen.’

‘Kind, dat is schier eene godlastering!’

De jongeling stond op en deed eenige stappen door de kamer; plotseling bleef hij staan en antwoordde kalmer:

‘Neen, dat heb ik zoo niet gemeend, moeder!’

‘Ik begrijp, Jehan, hervatte de moeder, ‘dat er op dit oogenblik een booze geest in uw hart woelt, die u tot haat aanspoort; die, om u aan te hitsen, haar als plichtig, als verachtelijk voorstelt; doch wat ik u bidden mag, luister niet naar de inblazingen van den booze; die toch zullen u geen geluk aanbrengen.’

‘Ik geloof aan Gertruda's onschuld, maar ik haat dien von Eberstein.’

‘En waarom, lieve jongen? Omdat de keuze van Gertruda op hem gevallen is? Ik betreur het met u; doch wees redelijk: graaf Hugo is daarom niet plichtig. Hadde Gertruda u haar woord verpand, hadde de heer von Eberstein u een eigendom ontroofd, ik zou het met u instemmen; doch Gertruda's hart hoorde u enkel toe in uwe verbeelding, en om deze laatste tot waarheid te maken, moest Sedgrave's dochter u wederkeerig haar hart geschonken hebben. Gij droomdet, Jehan, dat de sterren uw eigendom waren, en gij wist niet of zij u konden gegeven worden.’

De jongeling zette zich andermaal in den leuningstoel.

‘Gij zeidet mij,’ hervatte de moeder, ‘dat gij Gertruda nog bemint.’

‘O ja!’

‘Dus zoudt gij haar gelukkig willen zien?’

‘Hoe kunt gij daaraan twijfelen?’

‘Welnu, Jehan, haar geluk bestaat enkel in de keuze die zij deed, in Hugo, en 't is juist dien, op wien gij u wreken wilt! Gij kunt u niet gewennen aan het denkbeeld dat zij afkeerig van u worden zou, en zij zou u echter haten, indien gij slechts een haar van von Eberstein's hoofd krenken zoudt. Wees Kristen, lief kind! Laat beiden in hun geluk; bid dat de goede God de wonde, u geslagen, zalve en dat zal Hij, indien gij de wraak uit het hart bant.’

‘Ik geloof u, moeder.’

‘Zult gij u dan niet meer met denkbeelden van wraak bezighouden?’

‘Ik zal ze bevechten, ik zal lijden.’

‘En vergeten.....?’

‘Neen, dat kan ik niet.’

‘De tijd is een groote heelmeester. Herlees middelerwijl dikwijls de kleine regelen, die uw vader eens hier op de glasruit neêrschreef....’ en onwillens viel het oog des zoons op de reeds gemelde versjes:

Leeft reyn,
Acht u cleyn,
Weest garen alleyn;
Hout vrede in 't ghemeyn,
Denckt op den dach,
Die niemant verby en mach.

Vrouwe van Varick had een overgrooten invloed op haren zoon; deze herademde inderdaad en scheen, ten minste voor een oogenblik, zijne zwarte, plagende denkbeelden af te schudden. Zelfs zweefde er een glimlach op zijne lippen en zijne moeder kussende, zeide hij:

‘Wees gerust, moeder.’

Jehan nam zijn hoed en mantel en ging naar beneden. Een weinig lucht zou hem goeddoen; misschien deed hij wel eene wandeling te paard, op de breede wallen der stad, die met zware en breed getakte boomen bezet waren.

Eenige kinderen, neefjes en nichtjes, die oom met een verjaarfeest waren komen gelukwenschen, speelden op den trap met stokpaard, papieren hoeden en houten hellebaarden, en het eerste dat die ‘markgraafs in het klein’ deden, was Jehan gevangennemen.

Het spel kwam niet overeen met de gemoedsstemming des jongelings, en hij schudde het kleine volkske van zich af.

Dit echter ging zoo gemakkelijk niet; hoe hij rechts en links de aanvallers afweerde, telkens kwamen zij met hernieuwde kracht en juichend terug; er hing den jongeling een knaap aan het rechter- en een aan het linkerbeen; een meisje, dat als hellebardier diende, viel hem in den rug aan, en een jongen op een stokpaard, reed vooruit den trap af, verklarende dat men hem aan den ‘grooten’ markgraaf moest overleveren.

Jehan begreep alles, en richtte dan ook den voetstap naar eene kamerdeur, welke door de kinderen juichend werd ingeloopen.

Aan eene tafel, waarop een aantal papieren verspreid lagen, en schier verdoken achter de hooge gebeeldhouwde leuning van den stoel, zat een lang, mager man, met gespikkelde bruine haren en langen sikkebaard. In het donker oog lag eene uitdrukking van strengheid; in den toon der stem gewoonlijk iets scherp, kort af en

gebiedend. De schoutet, want hij was het, droeg, kortom, in het uiterlijke, het karakter zijns ambts en, voorwaar, dit was gansch niet innemend bij den eersten oogslag. Toch was ridder van Varick geen zoo onhebbelijk man als men denken zou. In den huiselijken omvang was hij integendeel een zeer aangenaam, en in meer dan een geval, een gevoelvol en medelijdend mensch, vooral een goed katholiek.

Onder een staatkundig oogpunt was ridder van Varick den koning van Spanje, zijn wettigen heer, getrouw; doch nooit had hij zich kunnen vereenzelvigen met het krenken der vrijheden dezer landen, en toen Alva een gansch ander stelsel invoerde, waarin de privilegiën den hals gebroken werden, had hij zich immer daartegen verzet.

Nu nog stond de markgraaf van Antwerpen met messire de Champaigney, den gouverneur der stad, aan de zijde der Staten van de spaansche Nederlanden, en nam alle mogelijke maatregelen om het gevaar, dat door de soldatenmuiterij boven de stad hing, af te weren. Hij mistrouwde, evenals de heer de Champaigney, don Sancho d'Avila; hij ontkende aan Jeronimo de Roda het aangematigd souverein gezag, en beschouwde het kasteel als een wezenlijk Maranennest[1)], zooals het volk, in zijn diepen haat, dat dreigend monster noemde.

Het kleine volkske was weêr achteruit en de deur uitgeborteld; Jehan was met zijnen vader alleen. Hij bleef voor het kleine turf- en houtvuur staan, dat in de schouw brandde, en had den mantel op een nabij hem staanden stoel geworpen.

‘Een oogenblik,’ had de vader gezeid, terwijl hij over een bundel acten gebogen zat.

Gedurende eenige minuten hoorde men niets in het kleine vertrek, dan het geschuifel van het papier, of het geknetter van het brandende hout.

In den zomer was dit vertrek voorzeker zeer aangenaam; de twee vensters, in welke het wapen des heeren van Varick prijkte, gaven uitzicht op den hof, en de klimplanten, die buiten tegen den gevel geplaatst waren, weefden er eene groene en met bloemen doorstippelde gordijn voor, zoodat de zon er niet kon binnendringen.

Het vertrek zelve was met min of meer pracht gemeubeleerd. Op het behangsel pronkten familie-portretten, boven de schouw het wapen der van Varick's in marmer, en zware groenroode tapisserieën bedekten, op den achtergrond, eene kas met rechterlijke stukken, costuymen, ordonnanciën en resolutie-boeken. Vlak voor den stoel, waarin de markgraaf zat, en tusschen de twee vensters, was een

1) Dit woord zou wel eene vertaling kunnen zijn van het chaldeeuwsche *Maranatha,* volgens Weiland eene bedreiging, eene verwensching. Bij de Joden beduidde dit woord ‘vervloekt’. Ook die beteekenis gaf het Antwerpsche volk aan die benaming.

groot zilveren kruisbeeld opgehangen - zoodat als de hooge ambtenaar de oogen opsloeg, hij deze op den Godmensch, met een *memento mori* vestigde.

Denckt op den dach,
Die niemant verby en mach.

‘Jehan’, zeide de schoutet, ‘de rapporten die ik zoo even van mijne dienders en hellebardiers ontvang over den toestand, zijn zeer onrustwekkend en 't wordt me met ieder oogenblik duidelijker, dat die van 't kasteel onze arme stad willen straffen, zooals zij Maastricht hebben afgestraft. 't Was immers de hopman del Torro, die u gisteren die inlichtingen gaf?’

‘Hij zelf, vader.’

‘Ik meen te begrijpen waarom; hij denkt ons schrik aan te jagen, en hoopt alzoo het binnenlaten der staatsche troepen, ten einde het garnizoen te versterken, te beletten. Waar soldaten zijn, wordt gevochten; waar weêrstand is, wordt weêrstand geboden en hopman del Torro wil doen gelooven, dat, indien er geene Staatschen zijn, om eene vijandelijke houding aan te nemen, er van den kant des kasteels ook niets zal gewaagd worden; doch dewijl wij overtuigd zijn, dat don Sancho eene plundering in het oog heeft, en dit liefst zonder eenigen tegenstand zou willen bewerken, zullen wij onze voorzorgen nemen.’

‘Hoe, zou men dan inderdaad tot een zoo snood werk overgaan?’

‘Ik heb er de innige overtuiging van; doch dit is en blijft een geheim, want don Sancho en de Roda, met zijne schelmsche vrienden Furio Ceriolano en del Torro, zouden in die veronderstelling eene reden te meer vinden, om hun voornemen ten uitvoer te brengen.’

‘Maar de stad is niet ontrouw aan den koning of aan de wetten!’ liet Jehan er op volgen.

‘De misdaad der stad bestaat enkel hierin van rijk te zijn; Spanje is aan de soldaten eenige maanden soldij schuldig; Polweiller beweert nog 20.000 kroonen te moeten inbeuren voor de expeditie in Bresse en in Savoie[1)]; Van den Ende eischt betaling voor zijne troepen. Soldaten, hopliê en kolonels willen onze geldkassen plunderen, en dit onder voorwendsel van muitelingen te straffen, terwijl er nergens muitelingen zijn dan op het kasteel.’

De schoutet wierp, met verontwaardiging, een bundel acten op tafel.

‘De Roda is omringd door schurken en dieven!’ ging hij voort.

1) Kolonel Polweiller had, op last van Karel V en Philips II, een leger gelicht, om in Bresse en in Savoie een oproer te bewerken ten gunste van Philibert Emmanuel. De troepen van de hertogen van Guise en van Aumale versloegen echter dat leger.

‘Ga naar den gouverneur, Jehan, en breng hem, met alle geheimhouding, over, dat de duitsche kolonels andermaal hunnen kollega von Eberstein in het net hebben gevangen, en hij voor dezen avond zelf, op het kasteel eene drinkpartij heeft aangenomen. Wat op die partij moet beslist worden, weet ik niet; doch het is reeds zeer beteekenisvol, dat er andermaal eene toenadering is tusschen den kolonel en de andere Duitschers. Begrepen?’

‘Volkomen’, was het antwoord.

‘Zeg tevens aan messire de Chaimpaigney, dat de duitsche hopliê voortgaan met hunne makkers tegen de stad op te ruien, en men oproerige schriften, tot in hunne wachthuizen, aanplakt. Del Torro heeft verder bij den wapensmid aan het Tapissierspand, zijn degen laten slijpen en inlichtingen genomen, niet alleen omtrent de wapening binnen de stad, maar ook opzichtens de toegangen van zekere huizen.’

De jongeling zag strak en onrustig voor zich uit.

‘Voeg er bij, dat er zeer slechte berichten zijn ingekomen over de Engelschen, die, aangezet door de spionnen van koningin Elisabeth, niets anders verlangen dan hier de zaken in de war te brengen, niet alleen ten voordeele van den prins van Oranje, maar nog grootendeels ten hunnen eigen voordeele. Hebt ge mij verstaan?’

‘Gewis vader!’ mompelde de zoon, een weinig in verwarring, alsof hij zich met andere gedachten bezighield.

De schoutet wierp een scherpen blik op zijn zoon.

‘Waaraan denkt ge?’ hervatte hij, de lange wenkbrauwen fronsende.

‘Alzoo gaan wij donkere dagen te gemoet?’ vroeg de zoon, zonder op de vraag des vaders acht te geven.

‘Zeer mogelijk’, was het antwoord.

‘Hoe is 't mogelijk dan dat de heer Sedgraves er aan denkt dezer dagen feest te vieren?’

‘In mijn oog is dit ook tamelijk dwaas.’

‘Zou het dan onze plicht niet zijn hem te verwittigen, vader?’

‘Neen, laat dat zoo. De kooplieden zijn reeds onrustig genoeg, dan dat wij die onrust, door het staken der toebereidselen tot dat feestmaal zouden vergrooten. Indien er u één woord daaromtrent ontviel, zoudt gij morgen een aantal kooplieden met pak en zak, bescherming op het kasteel zien zoeken. Men zou er het bewijs in vinden, dat er iets zeer gevaarlijks op handen was, er dit des te meer, als het waar is wat messire de Champaigney beweert, dat de troepen der Staten herwaarts oprukken.’

‘Maar, vader.....’

‘Ik ben het overigens daaromtrent met den heer de Champaigney eens. Ga nu, Jehan, wees bescheiden; geen woord van dit alles tenzij aan den gouverneur.’

De gedachten van den jongeling namen blijkbaar eene gansch andere wending.

‘Ik zal mij in 't voorbijgaan bij den wapensmid een allerbesten degen aanschaffen,’ viel de zoon plotseling in.

‘Doe dat en toon u, als het zijn moet, man, al hebt ge dan nog slechts wat stoppelveêren om de kin, Jehan,’ liet er de vader lachend op volgen, en nam weêr een bundel papieren op.

Men ziet, in de oogen van zijn vader was Jehan juist geen kind meer, en voorwaar! dat was hij ook niet. Er zat in dien droomer eene ziel, die slechts, evenals een degen, behoefde geslepen te worden om schitterende diensten te bewijzen. Indien hij dan geen woord zeggen mocht, en dat zou hij niet, dan toch wilde hij, in het oogenblik van het gevaar, met zijn vlijmend rapier, als een trouwe wachter aan het huis van Sedgraves staan, en terwijl zij daar binnen feestvierden, zou hij buiten waken.

Gertruda zou het misschien weten - en dat denkbeeld alléén was voor hem belooning genoeg....

Trouw volbracht de jonge van Varick den hem opgelegden last bij den heer de Champaigney. Deze was vooral ongerust omtrent de drinkpartij, tot welke de zwakke en dikwijls lichtzinnige kolonel von Eberstein des avonds genoodigd was. Immers, indien deze overste hem ontrouw werd, en zich met de *senôres soldados* vereenigde, stond hij van alle hulp ontbloot.

Er moest dus gezorgd worden, dat de kolonel van het gevaar verwittigd en hem de kans ontnomen werd dien avond, een enkel honderdmaal, zijne geliefkoosde spreuk te herhalen: *wir haben die Ehre zu zeichnen*, die in deze omstandigheid niet anders dan noodlottig aan de goede zaak worden kon.

Messire de Champaigney dacht aan Gertruda en den heer Sedgraves, en besloot ook langs deze zijde de donderwolk af te wenden. Graaf von Eberstein moest in geen geval de drinkpartij bijwonen; dit was voor het oogenblik het hoofdzakelijke aller werking.

Jehan van Varick ging, bij het verlaten van het huis des gouverneurs, door de Gasthuisstraat. Hij wilde zich immers, zooals hij gezeid had, bij den wapensmid een allerbesten degen aanschaften, om desnoodig, indien het gevaar naderen mocht, te kunnen bewijzen, dat ook hij, gelijk de helden in de ridderromans, voor de vrouw zijner droomen vechten en sterven kon!

Op dat thema had de jongeling, den weg heen en weêr afleggende, meer geschiedenissen gebouwd, dan wij er in ons leven zullen te boek stellen. Verliefden zijn en blijven de vruchtbaarste romanciers welke er bestaan!

Vol van al die ingebeelde omstandigheden en edelmoedige daden, die er zouden kunnen plaats hebben, kwam Jehan voor een betrekkelijk klein huis met trapgevel, in welken, in steen, een zinrijk uithangbord gebeiteld was - namelijk twee gekruiste degens, met de punten opwaarts, in de vorm eener X. Aan het eene punt hing een hart, aan het andere een druiventros en beneden, tusschen de

mik door de lemmers gevormd, eene gevulde geldbeurs. De wapensmid wilde misschien beduiden, dat uit de liefde, den wijn en het geld, de kijvagiën voortkomen; of dat de liefde en de wijn degens doen koopen en zijne beurs vulden, of.....

Doch laat ons bij den wapensmid binnentreden. Wij hebben enkel de ijzeren klink op te lichten, om de halve deur te openen en het voorhuis binnen te treden, waar echter al niet veel meer te zien is dan eenige oude helmen, ‘ermschenen’ en ‘bregandynen’[1)], een paar oude speeren en een enkele oude bus, hier of daar aan den muur opgehangen, of achteloos in eenen hoek geworpen.

Met die voorwerpen wierpen en rolden twee of drie smerige kinderen, die op de vraag of ‘meester Burk thuis was?’ schier hun spel niet staakten en onbeschoft zeiden: ‘hij is achter, in 't werkhuis.’

Door een engen, tamelijk donkeren gang, bereikte men de smidse. Men hoorde reeds, op zekeren afstand, aan het tinken van den hamer op het aambeeld, of het scherpe krassen der vijl op het ijzer, dat men haar naderde.

Jehan van Varick kende den weg en trad dan ook met eene zekere vastheid den gang in, stiet de deur van het werkhuis open, en stond niet zonder ontroering voor del Torro, die met het oog van een kenner, een degen, hem aangeboden door een sterk gebouwd bultig kereltje, onderzocht; hij beproefde de buigzaamheid en de taaiheid van het lemmer, door het wapen met de punt op den vloer te zetten.

Zóó druk was de hopman in zijn onderzoek verslonden, dat Jehan van Varick zich zeer goed ongemerkt had kunnen terugtrekken, indien het kereltje den zoon van den schoutet niet gezien en, zijn wollen muts in de twee handen bijeen wringende, uitgeroepen hadde:

‘Mijn genadige heer jonker van Varick.’

Nu ook zag del Torro op en groette den jongeling als een oud vriend; doch met een valschen glimlach om de lippen, als wilde hij zeggen: ‘die komt juist ten onpas.’

Wel had Jehan nu eene andere oorzaak aan zijn bezoek kunnen geven, doch er viel hem juist geene andere en goed gekozen beweegreden in. Daarbij, waarom zou hij de waarheid verholen houden? Ja, hij kwam om een voortreffelijk en echt toledoosch staal te koopen, en daarvan kon niemand hem zoo goed bedienen als Burk.

Burk, de wapensmid verdient nader bekeken te worden. Burk was middelmatig, bijna klein van gestalte, beenderig als een geraamte, maar ijzersterk, had een ietwat hoogen schouder en een gezicht dat voor een kinderschrik kon dienen: aschgrauwe haren, een groven neus en wijd vooruitstekende onderlip, doch een paar oogen, onder de grijze wenkbrauwen, die recht venijnig fonkelden.

1) IJzeren armstukken, en halsbergen of borstkurassen.

In houding en spraak was Burk de onderdanigheid, de gedienstigheid in persoon, en voor den zoon des schoutets legde hij een gansch bijzonderen eerbied aan den dag - misschien wel niet zonder reden.

De wapensmid had een groot leêren schootsvel aan, dat zelfs tot onder de kin reikte; de mouwen van zijn vuilgrauw hemd waren opgerold en lieten een mageren, houterigen, maar gespierden arm zien. De smidse was eene soort van spelonk met twijfelachtig licht, tenzij aan de werkbank, op welke het daglicht volop neêrviel. Op den achtergrond trok een kleine jongen, met witte kalkachtige oogen in het zwart gezicht, aan den blaasbalg; doch altijd meer aandacht gevende op den bezoeker dan wel op zijn gloeiend ijzer, dat meester Burk straks smeden moest.

Juliano del Torro, anders zoo genegen tot spotten met den jongen van Varick, deed zulks ditmaal niet; hij wilde gewis het zoo nauwgezet onderzoek zijns degens als eene zeer alledaagsche zaak doen ondergaan - en dat was het eigenlijk op dit oogenblik, en in deze omstandigheden, niet - en juist daarom scheen hij onverschillig aan den koop des rapiers, door Jehan voorgeslagen.

Burk liep eer dan hij ging, om den zoon van mijns genadigen heeren schoutet - ‘'t is goed om zoo'n kerels tot vriend te houden,’ zeide Burk altijd - van dienst te zijn, en om daaraan des te onverschilliger te schijnen, ging de spaansche hopman aan de werkbank en onderzocht nog altijd het lemmer en het gevest. Maar scherp luisterend, ging hij elk woord, dat tusschen Burk en Jehan gesproken werd, na.

‘Als die dweeper zich zoo stout wapent,’ dacht de hopman, ‘dan voorzeker wordt er in de stad iets tegen onze soldatenkermis gebrouwen.’

Dan de twee personen naderend, zeide hij tot Jehan, doelende op een rapier dat Burk hem als iets puik, opperbest aanprees:

‘Een goed wapen, dat Burk u daar aanprijst. Ik ken het!’

Hij kende het, ja; maar hij wist dat het een sprok stuk staal was, en Burk wist het even goed als hij; maar Burk dacht het den jongen melkmuil wel te kunnen ‘aansmeeren’ en del Torro had er belang bij dat, moest het wapen tegen hem en zijne vrienden dienen, dit niet meer te vreezen zou zijn dan de houten kling of de speer van een kind. Trouwens, men ziet het wel, Burk was een van die, van welke Anna Byns in haar spottend refrein *'t is seer verkeert*, *dat plach te syne*, zegt:

> Voortyts was trouwe onder den coopman;
> Haer woort was haer segel, ‘ja, neen’ haer eedt
> Nu is trouwe doot, siet wel den hoop an,
> Bedroch en tfuselboeck is alomme bereet.

Hoe meer de jonker scheen te twijfelen, hoe meer Burk aandrong en zelfs met een duren eed wilde bevestigen, dat er geen beter staal in gansch Antwerpen, zelfs niet onder de bezetting van het kasteel, was, en ‘daar kent men staal!’ zeide de wapensmid en zag den hopman met een blik van verstandhouding aan, doch del Torro antwoordde niet.

‘Ik beken, 't is een schoon lemmer,’ zeide Jehan, ‘sierlijke handgreep.’

‘En ik geloof zeer deugdelijk,’ liet er del Torro op volgen, terwijl hij het wapen in de hand nam, dit nauwkeurig beschouwde en op zijne beurt eene proef van buigzaamheid op den grond deed onderstaan, doch met minder drukkingskracht dan bij het zijne 't geval was geweest. ‘Sla den koop toe!’ fluisterde hij den jonker in het oor, terwijl Burk zich een oogenblik ter zijde begaf.

De koop werd gesloten; Burk zou het wapen nog wat oppoetsen en thuis bezorgen, waarop del Torro, over onverschillige zaken sprekende, met van Varick het werkhuis verliet, altijd opgevolgd tot voor aan de deur, door de dankbetuigingen van Burk, die ‘mijns genadige heeren’ al de hemelsche zegeningen achterna wierp.

Toen de twee personen om den hoek der straat verdwenen waren, en Burk alleen in den gang stond, veranderde gansch dat wezen, en een duivel zou zoo duivelsch zijne voldoening niet kunnen uitdrukken als de wapensmid deed; hij wreef zich de knokkelige vingers, kromde zijn lijf nog meer ineen, liet een helschen lach hooren en mompelde:

‘Die domkop van een melkmuil! Dat zal springen als glas! De hopman wist het wel! Of Burk zoo dom zou zijn, niet aan te spannen met die van 't kasteel!’ En als was hij bang geweest dat zijne eigen schaduw die woorden zou gehoord hebben, zag hij plotseling met bang oog rond. ‘Ge begrijpt,’ zeide Burk, als tot zich zelven, ‘die schoutet heeft zoo'n vervaarlijk lange armen!’

Wij volgen de twee personen, die zoo even het huis van den wapensmid hebben verlaten.

Juliano der Torro had ditmaal niets van dat spottende en hartelooze, hetwelk wij in hem vroeger hebben opgemerkt; hij sprak integendeel zeer welwillend, beleefd en vertrouwelijk met den jongeling en deze, hoezeer hij den hopman scheen te haten, geraakte allengs al meer onder de tooverkracht van dien man, die, als een behendig tooneelspeler, alle karakters aannam, en veel ondervindingrijker mannen dan de jonge van Varick was, wist te misleiden.

De jonker had echter wel degelijk voorgenomen, geen enkel woord te zeggen van al wat zijn vader en de gouverneur hem hadden toevertrouwd, en zelfs toen het hem toescheen, dat del Torro het eigenlijk zoo kwaad niet met hem meende, riep hem nog gedurig eene waarschuwende stem ‘opgepast!’ toe.

Del Torro had hem terloops eene partij op het verkeerbord voor-

gesteld; een bezoek bij eene voorname spaansche vrouw, wier huis door de ingewijden sterk bezocht werd; een stoop keurigen claret of ypocras - doch van Varick had geweigerd, en men was van lieverlede op het eeuwig terugkeerend kapittel van Gertruda Sedgraves, het kapittel van vertrouwelijkheid gekomen, in hetwelk natuurlijk de namen von Eberstein, Sedgraves, de Champaigney en anderen gemengd werden.

De hopman stelde echter geen enkel der maatregels voor, omtrent de verhouding van Jehan tot Gertruda, welke hij vroeger gedurig opwierp; integendeel, de man was ditmaal zelfs deugdzaam. Hij stemde met den jonker in, dat het voor Jehan te betreuren was, doch dat hij zich de zaak, niet te erg aan het hart mocht laten komen.

De jonker vond dat de hopman nu een hebbelijk vriend was, en dit maakte hem ook des te vertrouwelijker. De hopman liet zijnen arm op dien des jongelings rusten, en al sprekende gingen zij straat in straat uit.

'Ja,' zeide de jonker op de beweringen van del Torro, 'ja, juffer Sedgraves is een meisje dat veel invloed uitoefent.'

'Vooral op kolonel von Eberstein,' liet er de hopman op volgen.

'Zonder twijfel, en wil messire de Champaigney of mijn vader iets van den kolonel bekomen, dan richten zij zich bij voorkeur tot Gertruda.'

Die woorden troffen den hopman, ofschoon hij zeer wel met dien invloed bekend was; doch vroolijk, schier onverschillig, antwoordde hij:

'Nu, wie zou er niet bukken voor het blauwe oogenpaar, dien zoeten glimlach en die liefelijke stem!' Doch toen hij die dichterlijke zinsneê uitsprak, zag hij starlings naar den grond, om den satanischen glimlach niet te laten bemerken, die rond zijne lippen speelde. 'Ja, ja,' hervatte del Torro schier mijmerend, 'de schoone Gattarina wist wel wat zij deed.'

'Wat bedoelt gij?'

'Och niets... overigens, het moet u wel bekend zijn, dat het huwelijk tusschen Gertruda en den neef van von Eberstein, bij den gouverneur en met een staatkundig doel gesmeed is.'

'Bij den gouverneur?'

'Kom, weet ge nog niet, dat de weduwe daarin de grootste rol speelde?'

Jehan zweeg; die woorden troffen hem: hij had die werking wel vermoed.

Op dat oogenblik liet zich de hoefslag van een paard achter hen hooren. Toen de twee wandelaars zich omwendden, zagen zij messire de Champaigney, die een prachtigen vos bereed, opdagen. Achter hem reed een zijner bedienden. De gouverneur gaf aan de twee wandelaars, den hem toegerichten groet terug, doch wierp tevens een onderzoekenden blik op den weinig aantrekkelijken makker van Jehan van Varick.

‘Hij rijdt waarschijnlijk naar mijnheer Sedgraves,’ zeide del Torro achteloos. ‘Een flinke ruiter, die Frederico de Perrenot.... Ziet ge wel, hij wendt zich in de richting der Cammerstraat.’

‘Ik meen dat hij mij van dat bezoek gesproken heeft,’ antwoordde van Varick zonder nadenken.

‘Om de schoone Gertruda weêr in het werk te stellen?’ liet er de hopman lachend op volgen.

‘Wie weet!’ zeide Jehan, doch die twee nietige woordjes hadden niet den toon van de vroeger uitgesproken woorden, en zij moesten ook een slimmen diplomaat, zooals del Torro was, niet ontgaan. Jehan gevoelde daarbij dat het aangeraakte punt kittelig was en veranderde al te plotseling van gesprek, dan dat dit niet zou opgemerkt worden.

Del Torro vroeg zich af, of de partij der Staten wellicht lont had geroken, opzichtens de vergadering der duitsche kolonels, voor dien avond belegd? In dat geval was het in het belang der soldatenpartij van het kasteel, te weten of men daaraan een ander karakter toeschreef, dan wel enkel een vroolijken drinkavond. Wist men iets van de vergadering en vooral van haar doel, dan zou de rit van messire de Champaigney wel met deze in betrekking kunnen staan, en kon het wel dat von Eberstein andermaal op het appèl zou ontbreken.

Elke beweging, elk woord van Jehan werd door hem gewikt en gewogen, en ofschoon hij geen bepaald denkbeeld ten dezen opzichte bekwam, was toch reeds zijne achterdocht opgewekt.

De hopman vermeende 't in elk geval voorzichtig, op deze of gene manier, kolonel von Eberstein uit zijne woning te verwijderen, en voor den heer gouverneur of Gertruda Sedgraves onvindbaar te maken; doch hoedanig dit ontwerp ten uitvoer gebracht? Del Torro was een man om den jongeling niet te verlaten, voordat hij ten dien einde het middel gevonden had. Het bood zich dan ook spoediger aan dan men wel dacht.

Nabij de Meir deed zich plotseling een ijselijk rumoer in eene taveerne op; er moest in den *Swerten Arquebusier* dapper gevochten worden, om zoo'n helsch lawaai tot buiten op de straat te hooren. Alles schreeuwde, huilde, kletterde, kraakte, bonsde daarbinnen, alsof de laatste oordeelsdag aangebroken ware.

Toen de twee wandelaars op eenige stappen van de taveerne waren, werd de deur plotseling en met geweld geopend en een duitsch soldaat, van het regement van von Eberstein, rolde en bolde gehavend, bebloed en gescheurd naar buiten. De vuist die hem naar buiten wierp, moest die van een Herkules zijn geweest.

Een tweede soldaat volgde, doch deze stond nog recht, blootshoofds, de haren in wanorde, het gezicht door den drank verhit, de kleêren gescheurd en het bloot rapier in de hand. Nog anderen moesten binnen aan 't vechten zijn, want de twist duurde voort; men huilde, jammerde, raasde alsof men elkaar binnen letterlijk den hals afsneed.

Jehan van Varick was ontsteld, doch del Torro, meer aan dergelijke tooneelen gewoon, huichelde eigenlijk onrust en bracht den zoon van den schoutet het gebod te binnen, waardoor ieder burger verplicht was, in soortgelijk geval, onmiddellijk den kolonel van het regement, waartoe de soldaten behoorden, te verwittigen, te meer daar het den hopman blijkbaar was, dat deze vechtpartij zich verbond met de groote moeielijkheid der nietbetaling van soldij.

De jonker vond dit alles zeer juist, en ijlde naar het huis waar de kolonel zijnen intrek genomen had. Het gaf von Eberstein eigenlijk niet veel, dat eenige zijner Duitschers elkaar den kop inklopten; hij zou de zaak gewis aan zijnen luitenant Moussenham hebben overgelaten; doch niemand was daar om dezen te verwittigen.

Nu, zoo had hij gezeid, hij zou eens even gaan zien en met een paar rapierstrepen die '*Schweinhunden*' wel tot bedaren brengen, en, de handen in de broekzakken bergend, den hoed met hanenveêren op een oor gezet, ging de zorgelooze kolonel, een liedje neuriënd, op den *Swerten Arquebusier* af.

Wat Jehan betreft, deze keerde niet weêr; hij ging huiswaarts om zijnen vader over de hem opgedragen zending bij messire de Champaigney verslag te geven. De schoutet luisterde met eene donkere wolk op het voorhoofd, naar het verhaal van het gebeurde met del Torro, dien hij in 't geheel niet vertrouwde; doch Jehan verklaarde zeer voorzichtig te zijn geweest.

'Dergelijken,' zeide ridder van Varick, 'hebben echter slechts eene veronderstelling noodig.

Wat de vechtpartij der duitsche soldaten betreft, deze beschouwde de magistraat andermaal als eene ophitsing der duitsche kolonels, vooral van 'den Fronsberger' zooals het volk hem noemde; hij zond een paar zijner hellebardiers uit, om zich van het gebeurde te vergewissen.

'En heeft,' zeide ridder van Varick, aan zijne schrijftafel gezeten en zonder zich te keeren, 'heeft messire de Champaigney zich tot Gertruda Sedgraves gewend?'

Jehan stond op den dorpel der deur om heen te gaan, doch keerde bij die woorden in de kamer terug.

'Hij is mij in de straat voorbij gereden en ik heb hem zelfs in de Cammerstraat, voor het huis van mijnheer Sedgraves, zien afstijgen. Toen ik hem echter dezen uwen wensch te kennen gaf, kwam die weg hem wel wat bedenkelijk voor.'

'En waarom?' zeide de schoutet, terwijl hij vinnig het hoofd oplichtte.

'Omdat juffer Sedgraves het op dezen oogenblik zeer druk heeft met haar huwelijk, en jonge meisjes vooral in dergelijk geval niet geschikt zijn als gezanten of diplomaten op te treden.'

''t Is waar, maar Gertruda is een trouw en verstandig meisje, en zij weet wellicht niet wat onmetelijke dienst zij der goede stad Antwerpen bewijst, met den kolonel, haar toekomstigen oom, van die drinkpartij verwijderd te houden.'

De jongeling antwoordde niet; hij ging heen en wij vinden hem een oogenblik later buiten, waar hij zonder bepaald doel rondslenterde; hij trad door den naakten hof, en deed, zonder het te willen, musschen en duiven voor zich uit opvliegen; hij ging naar den stal, klopte zijn trouw rijbeest op den rug, pluisde hier of daar aan eenen toom of zaal, antwoordde schier niet op de bemerking die de heen of weêr gaande stalknecht maakte, toefde rechts of links, nu bij dit, dan bij dat, en keerde even slenterend een uur nadien in huis terug.

Er was volk in de kamer zijns vaders; hij hoorde eene vrouwenstem - en toen hij, met kloppend hart, het oor dichter bij de deur bracht, onderscheidde hij de stem van Gertruda. De dochter van Sedgraves kwam verslag geven over de zending, haar door den gouverneur opgelegd. Jehan had den moed niet binnen te treden; hij wankelde eer dan hij ging naar zijne kamer.

Toen messire de Champaigney Gertruda verzocht zich te gaan verzekeren, of kolonel von Eberstein de vergadering van dien avond zou bijwonen, zat ze als het ware omringd door al de prachtige geschenken, haar voor haren huwelijksdag toegezonden; ze borg al de snuisterijen spoedig in doos en koker, bereidde zich tot uitgaan, en gevolgd door eene trouwe dienstmaagd verliet zij het vaderlijke huis.

‘Ik moet u dank zeggen, juffer Gertruda,’ zeide ridder van Varick, ‘voor uwe bereidwilligheid.’

‘Jammer, dat zij met geen goeden uitslag bekroond werd.’

‘Hoe, weigerde de kolonel? Kan men dan iets aan eene zoo lieve boodschapster weigeren?’ zegde de schoutet hoffelijk.

‘U overdrijft gewis den invloed, dien ik op kolonel von Eberstein, als zijne toekomstige nicht, uitoefen. Doch dit is het geval niet. Ik heb den kolonel niet in zijne woning aangetroffen: men was hem een half uur vóór mij komen roepen, en dit voor een twist, die tusschen zijne soldaten ontstaan was.’

‘Ik wist het reeds; 't is Jehan die den kolonel verwittigde; doch nu reeds moet hij ten zijnent weêrgekeerd zijn. Ik wil mij daaromtrent vergewissen,’ en de deur openende, riep hij den hellebardier, die de wacht hield aan de poort.

‘Zijn de hellebardiers, op kondschap uitgezonden, weêrgekeerd?’

Een der mannen verscheen.

‘En de twist?’ ging de schoutet voort.

‘Is gestild-toen de heer graaf von Eberstein zelf ter plaatse kwam en met het rapier in de vuist den *Swerten Arquebusier* binnenstoof.’

‘Dooden?’

‘Neen, genadige heer.’

‘En de kolonel?’

‘Is arm in arm met hopman del Torro heen gegaan. De hopman scheen den heer kolonel ter plaatse af te wachten.’

De schoutet zweeg en werd nadenkend.

‘'t Is wel, ga heen.’ Ridder van Varick sloot de deur en de tafel naderend, sprak hij:

‘Gij hebt het gehoord, Gertruda; de kolonel is reeds in de handen der spaansche saamgezwoornen. God weet wat er in het Maranennest, dezen avond gebrouwen wordt! Kom, ik wil u huiswaarts geleiden, of liever laat ons een bezoek bij den gouverneur afleggen. Jammer maar, dat wij u in dit oogenblik van zooveel lieve, en voor u veel ernstiger gebeurtenissen, aftrekken.

Het meisje was ingetogen; doch het begreep zelfs niet wat groote rol zij in al de bestaande moeielijkheden vervulde; zij bewees, zoo dacht zij, haren vrienden enkel eene kleine dienst, als zij poogde den loszinnigen von Eberstein min of meer in toom te houden; doch zij wist niet dat van hare handelingen het al of niet behoud der stad zou kunnen afhangen.

Toen Gertruda met den ridder van Varick, na eene poos bij dezes gemalin vertoefd te hebben, heenging, stond Jehan op den trap achter een der kolommen verborgen, van waar hij het uitzicht op de buitendeur had. Zijn hart bonsde; want dáár staande, had hij het verslag van den hellebardier vernomen, en zich alzoo overtuigd, dat del Torro hem wel degelijk te vlug was geweest.

Neen, Jehan had niets verklapt; maar dat was bij den slimmen hopman ook niet noodig. De twist der Duitschers had den Spanjaard voortreffelijk gediend, en het was Jehan zelf, die door hem gebezigd werd, om den kolonel van huis te verwijderen en hem in zijne handen te doen vallen: eens dáárin zou del Torro wel kans zien hem niet meer te laten ontspringen.

IV.
Burk de wapenmaker.

Antwerpen had in de laatste dagen van october in eene prangende onrust verkeerd, ofschoon men niet wist, wat er eigenlijk te vreezen was.

Volgens sommigen had men alles te duchten van het soldatengeboefte van het kasteel, en kon men zelfs slechts een zeer gering vertrouwen hebben in de soldaten, die in de stad gelegerd waren. Die toch waren insgelijks in hunne soldij ten achter, en toen de bende van Cornelis Van den Ende binnen de muren trok, had deze immers beloofd, dat men hun eindelijk de soldij zou uitkeeren.

Volgens anderen was er niets te vreezen, en een bewijs hiervan vond men niet alleen in het gedurig logenstraffen der duizenden geruchten in omloop, maar ook in het voortduren der toebereidsels van het feest bij mijnheer Sedgraves, dat op zondag, 4 november, bepaald was, en waar zelfs de gouverneur der stad en de markgraaf zouden verschijnen.

Hier nam men echter voorzorgen en borg men de kostbaarheden; elders wiegde men zich met het vertrouwen, dat het garnizoen van het kasteel te gering in getal was om iets tegen de stad te wagen; dat men eindelijk de muiterij zou doen bedaren, door de achterstallige soldij te voldoen.

De hoofden der regeering, zooals wij gezien hebben, wisten echter wat er broeide, en namen heimelijk de ernstigste maatregelen.

Reeds had men dit doen blijken door het achtervolgen en het gevangen nemen van den Engelschman Cotton, die in de stad kruit en wapens bijeenbracht, om, op gegeven oogenblik, de boeven van het kasteel ter hulp te komen; verder had men zulks bewezen door maatregels, genomen toen het gepeupel de paters Jesuïeten beschuldigde, kruit en lood in hun klooster op te stapelen, om de poorters te vermoorden - hetwelk welhaast bewezen werd eene laffe lastertaal te zijn, door zekere oproervinken, en zij waren veelvuldig, in de stad uitgekraaid.

Velen hadden belang bij het ontstaan der wanorde; de handlangers van den prins van Oranje vonden het zeer gunstig voor 's prin-

sen partij, dat de spaansche soldaten tegen de overheid van Madrid in oproer verkeerden, en hoopten wel daaruit voordeel te trekken, uiterlijk voor den lande, maar innerlijk voor Oranje en de reformatie, en vooral tegen de roomsche Kerk. Een valsch gerucht, eene goed doordachte leugen, op bepaald oogenblik uitgeworpen, was bovenal het geliefkoosde wapen. Dat gebeurde toen, dat gebeurt nog in onzen tijd, en de paters Jesuïeten waren toen zooals nu, het mikpunt der booze aanvallen.

Aan het Tapissierspand, onder den luifel van Dirk den schaliedekker, schuilden vijf of zes poorters voor den killen en fijnen regen, doch minder voor dezen, dan wel om zoo wat over het nieuws van den dag te spreken en te hooren wat Jaap de corbaasvlechter, die een man was met een helder hoofd, wist te zeggen.

'Domme praat!' zeide Jaap op een gezegde van een zijner buren; 'het zijn altijd de paters Jesuïeten die het gedaan hebben! Al die praatjes komen van de aanhangers der luthersche leer. Die toch hebben den duivel, God zegen ons! in elken Jesuïet gezien. En denkt ge dat wij hier in Antwerpen geen van die vermomde scheurlingen hebben?'

'O, daaraan twijfelt niemand.'

'Welnu, die zijn het, welke deze hatelijkheden uitstrooien. Waarom zouden die kloosterlingen ons, poorters, willen doen vermoorden? Waarom zouden zij die van het kasteel in de hand werken? Geloof mij, de paters hebben zoowel als wij een afkeer van dat vreemde geboefte.'

'Stil, Jaap, spreek zachter,' onderbrak Dirk de schaliedekker.

'Wat! zou een vrije poorter zich inhouden! Vreemd geboefte is het wel, ik herhaal het. Wij willen trouw zijn aan den koning van Spanje, doch waar staat geschreven, dat wij tot speelbal moeten dienen aan huurlingen, die ons gedurig afstroopen en uitplunderen?'

'Dat is waar.'

'Indien men te Madrid voortgaat met hier de zaken zoo in de war te laten loopen, dan zullen wij ons nog moeten wapenen om den Spanjool hier uit te kloppen.'

'Jaap, Jaap! wees voorzichtig met de tong,' fluisterde Lamme, de stafmaker, of duidelijker gezegd de speerhoutmaker. 'De muren hebben ooren in deze dagen.'

'Ik wensch heel dat Maranennest van ducq d'Alf naar "Antechristketele," zooals er in het geuzen-zinnespel staat!' liet er de zware en grove Jan de slachter op volgen, die echter bang werd van zich zelf, toen hij die moedige woorden gesproken had.

'Nu,' zegde de schaliedekker, 'ik ga in huis, ik wil niet deelen in die gevaarlijke gesprekken; te meer daar ginder iemand komt, die mij niet zeer kordaat voorkomt.'

'Burk!' mompelde men.

‘Burk zal hier niet komen,’ onderbrak de corbaasvlechter; ‘die weet wel, dat hij hier in de buurt in geen goeden naam staat.’

‘Burk is een....’

‘Zeg het maar, een spion!’ liet er de vranke Jaap op volgen. ‘Dat zegt men ten minste. Nu, ik oordeel niet, om niet geoordeeld te worden; doch naar mijn zin, komen er al te veel van die van 't kasteel en van den *pagador* bij Burk, het moge dan ook om zijn bedrijf zijn. Daarbij, de wapensmid houdt zich blijkbaar nog met andere praktijken bezig.’

‘Ja, men zegt dat hij....’

‘Nu, nu,’ viel de slachter in, laat ons van die dingen maar zwijgen.’

‘Men mag toch wel zeggen, wat men zegt!’ beweerde Lamme.

‘Wel, men zegt,’ hervatte Jaap weêr, dat hij zich met den booze, God zegen ons! inlaat.’

‘Dwaasheid!’

‘Geen dwaasheid!’ verzekerde Lamme. ‘De bewijzen zijn voorhanden, en ik geloof dat hij meer als zoodanig, dan als spion, te vreezen is.’

Niemand sprak meer; de schrik doorliep aller ledematen, en Burk werd voor allen een allergevaarlijkst wezen, dat reeds lang door den schoutet uit den weg moest geruimd zijn. Oordeelt niet lichtvaardig, zegt het spreekwoord; maar in dit geval was er niets lichtvaardigs in het oordeel, en het *vox populi* was wel *vox Dei.*

Burk was een boosaardig mensch, wien het onverschillig was, aan welke zijde hij stond en hoe hij geld verdiende. Vele der valsche geruchten, beurtelings in omloop, kwamen van hem en zijne vrienden voort, en reeds lang zou de wapensmid zijne handelwijze duur betaald hebben, ware het niet, dat hij als het ware een vurigen duivelschen kring rondom zich had weten te schrijven, en hierdoor velen op afstand hield.

‘De booze hand,’ mompelde men en men vleide niet zelden den duivelskunstenaar.

Burk naderde; er lag iets gedwongen in de uitdrukking zijner wezenstrekken en men moest geen heel fijn waarnemer zijn, om te bemerken, dat hij zijn gelaat afwendde, echter schijnbaar om het tegen den stofregen te vrijwaren. Toen de wapensmid vlak tegenover het huis was, morde hij ‘goên avond;’ uit louter vrees gaf men den groet weêr, bij meer dan een met een schietgebed vergezeld.

‘Zij haten mij,’ morde Burk, toen hij den hoek der straat omsloeg; ‘maar vreezen doen zij mij ook. Van daag echter, dunkt mij, is iedereen stugger jegens mij dan gewoonlijk. Zou men.... dwaasheid.... Ja, zou men misschien geraden hebben, wat er dezen avond gebeuren moet?.... Dat maakt mij ongerust.... Dwaasheid; hoe zouden zij het weten?... En toch is het verwonderlijk, sedert ik mijn woord aan del Torro gegeven heb, klopt mijn hart

soms... 't Is ook de eerste maal.... de eerste maal.... Bah! Wensch al die dommigheden naar de maan!'

Burk trad zijn voorhuis binnen, sloeg zijne jongens, die daar speelden, een paar malen om de ooren; joeg ze naar binnen en trad door den gang naar het werkhuis, waarvan hij de deur achter zich sloot.

De avond viel allengs; in het werkhuis heerschte eene zoodanige schemering, dat men geene der voorwerpen meer duidelijk onderscheiden kon. Zelfs het vuur der smidse gaf geen gloed meer.

'Claes-Mariën!' riep Burk. 'Hondsvot, waar zit ge? Voor den dag, of ik breek u armen en beenen!'

Die weinig vriendschappelijke woorden waren gericht tot den leerjongen, dien wij reeds vroeger den blaasbalg zagen trekken; geene stem beantwoordde echter den oproep, en toen Burk aan den blaasbalg trok, suisde de koude wind door de sintels, boven welke hij zijne hand uitstrekte.

'Die rabbaut[1)] heeft gebruik gemaakt van mijn uitgaan om weg te sluipen!' hervatte de wapenmaker. 'Claes-Mariën! Claes-Mariën!'

Alles bleef stil.

'Overigens,' dacht Burk, 'het is nog beter dat ik van hem ontslagen ben.'

Burk sloeg vuur; de vonken vlogen helder op in de duisternis en weldra brandde een flauwe vlam aan het verkoolde lemmet eener zwartvettige hanglamp. Het scheen wel, dat de wapensmid het stilzwijgen van Claes-Mariën niet vertrouwde, want hij onderzocht alle hoeken, en toen hij zeker was alleen te zijn, haalde hij uit eene lade een dolk te voorschijn en begon het wapen op een fijnen steen te slijpen.

Van tijd tot tijd bekeek Burk het fijne staal en hervatte zijn werk. Soms hield de beweging der hand, welke den dolk sleep, langzaam op en scheen de wapenmaker in gedachten verzonken; doch uit den droom als ontwakend, hervatte hij met een verachtelijk 'bah,' gewis tot zijne gedachten gericht, de bezigheid.

Terwijl hij in het schemerlicht aan de werkbank het scherpen van het wapen voortzette, werd aan de andere zijde der smidse behoedzaam eene deur geopend en in de spleet dezer verscheen eene witte, spookachtige gestalte.

Burk had het lichte gedruisch niet gehoord; doch toen de vrouwengestalte teenemale binnengetreden was, en met den voet tegen een ijzeren voorwerp stiet, deed de man eene snelle beweging, draaide den rug naar de deur, schoof den steen ter zijde en borg het wapen onder zijne kleêren.

'Claes-Mariën!' riep hij, naar den kant ziende vanwaar het

1) Schavuit.

gedruisch was opgestegen; doch hij kon niets duidelijks ontwaren en hief de lamp op, om des te beter te kunnen zien.

‘Ik ben het, ik,’ zeide eene zachte stem.

De binnengetredene bleef nabij de deur staan, en toen het licht op haar viel, ontwaarde Burk eene vrouw in een witachtig kleed, dicht om het aangezicht gesloten; zij droeg, kortom, het kloostergewaad der nonnen die zich aan de dienst der zieken toewijden. Het gelaat der vrouw was doodsbleek, mager, afgeteerd; zij hield het groote donkere oog strak op den wapensmid gericht, en bleef op eenige stappen van hem verwijderd staan.

Burk was blijkbaar ontroerd.

‘Wat komt gij hier andermaal doen?’ vroeg hij en trachtte aan zijne stem de noodige vastheid te geven, welke zij inderdaad miste.

‘Ik heb het licht door het venster zien schemeren, en hoorde uwe stem! Overigens, heb ik u niet gezeid, dat ik komen zal, totdat gij uwen handel en wandel wijzigen zult, Burk of vader, zooals gij wilt dat ik u noemen zal.’

‘Noem mij maar Burk,’ antwoordde de smid grommend. ‘Ik ben niet erg op al die vaderschappen gesteld.’

‘'t Zij zoo, Burk. Die mijn vader is, rust ook sedert lang in den kouden schoot der aarde. Hij ruste daar in vrede! Toen gij mijne moeder trouwdet, kon zijne dochter zich ook niet gewennen u den heiligen naam te geven; toch deed zij het om harer lieve moeders wille.’

‘Wel ja, ik was maar een stiefvader!’ grinnikte Burk.

‘De naam van vader komt slechts aan één enkelen toe, Burk! doch ik ben niet gekomen om u iets te verwijten. Ik was te veel in onzen huiskring, en om den vrede te bewaren ben ik heengegaan en heb mijne neiging gevolgd. Melaatschen en leprozen zijn mijne familie geworden en voor u, Burk, heb ik immer gebeden.’

Burk glimlachte.

‘Ik weet dat die woorden u doen spotlachen, zoo ging de non voort; ‘gij zijt in uw hart oproerig tegen de Moederkerk. Ik zou ook voor u niet meer verschijnen, hadde ik niet eene heilige belofte te volbrengen.’

‘Altijd hetzelfde deuntje!’ morde Burk, en de cynieke zette zich, de armen kruiselings over de borst, op het aambeeld neêr, tegen hetwelk hij soms met de hielen trommelde, als wilde hij zeggen: de preêk zal lang duren.

Zooals hij daar zat, in den rooden schijn van het lamplicht en met dien helschen glimlach op de lippen, zou men gezeid hebben, dat het satan in persoon was.

‘Ja, belofte,’ hervatte de kloosterzuster zacht. ‘Toen mijne lieve moeder op haar sterfbed lag en ik toesnelde om haar nog eens, voor het laatst op deze wereld, den afscheidskus te geven, heeft zij

mij doen beloven, dat ik niet rusten zou, voor dat gij op den weg des goeds zoudt zijn teruggekeerd.'

'En ben ik dan een zoo slechte kerel?' vroeg de wapensmid spottend, want Burk had al zijne tegenwoordigheid van geest, zelfs zijn glimlach herwonnen.

'Huichel niet! Gij schuwt de kerk, haat den priester en levert u over aan booze praktijken.'

Eene huivering doorliep plotseling de ledematen der non, want bij het uitspreken dezer woorden, klonk een akelige lach, die van diep uit den grond opsteeg en in het werkhuis klinkend en herklinkend, nu in dezen, dan in genen hoek scheen gehoord te worden, om eindelijk boven in den zolder in de nokken van het dak, weg te sterven.

De wapensmid, nog altijd op het aambeeld gezeten, wrong zich met afgewend gelaat nu her- dan derwaarts.

't Scheen echter hij niet te zijn, die zoo helsch lachte; zelfs scheen hij persoonlijk dien lach niet te hooren. De smid zat in zijne vorige houding en de non stond de handen gevouwen, maar toch onvervaard voor hetgeen zij gehoord had.

'Ik weet,' zeide zij, 'dat de stem van den booze in u huist; doch vrees jaagt ze mij niet aan, Burk! Wie in den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes komt, beeft niet!'

'Hoort gij weêr vreemde dingen, zuster Bertha?' vroeg de smid grinnekend. 'Het scheelt u zonder twijfel in de hersens. Ja, als men hemelvisioenen heeft zooals gij, ziet en hoort men altijd dingen, waarvan wij, gewone stervelingen, niets hooren.'

'Gij verbergt de waarheid, Burk; gij hebt die stem zoo duidelijk gehoord als ik, en als gij ze inderdaad niet hoordet, zou het mij nog duidelijker wezen, dat zij van den booze komt.'

'Zooals gij van Maaiken komt!' klonk de stem in een der donkere hoeken van het werkhuis.

'Heiligschennis!' riep de non. 'Hoe durft gij der heilige Moedermaagd, dat kettersche scheldwoord toewerpen!'

'Ik?' vroeg Burk, en hief driftig het hoofd op; ik heb geen woord gesproken.'

'Kluchtspeler! Hebt gij niet gehoord wat die stem, ginds in den hoek van het werkhuis, zeide, Burk?'

'Neen, wat zeide men dan, ginds in den hoek van het werkhuis? Zou het misschien die rakker van Claes-Mariën zijn, welke achter het oud ijzer verborgen zit?'

Burk sprong van het aambeeld en ging grinnekend naar den hoek; doch nu werd achter de kloosterzuster, in een donkeren hoek der smidse, het gelal en gemauw van twintig katten gehoord, en dat alles zoo helsch, dat de zuster zich omwendde en het teeken des kruizes maakte.

Burk doorzocht alle hoeken en zette zich weêr op het aambeeld en in zijne vorige houding.

‘Ik zeg, dat het u in de hersens scheelt, zuster Bertha!’ zeide Burk; ‘gij hoort hier stemmen die niemand hoort. Gij beschuldigt mij van ketterij, en ik ben integendeel een eerlijk, braaf en vroom Kristen!’

‘Burk is een engel!’ riep spottend de stem, alsof zij boven de zwartberookte zoldering klonk.

De non zweeg.

‘Als ik soms niet ter kerk ga,’ hervatte Burk, op het aambeeld gezeten, ‘dan is het omdat ik mij niet waardig acht het heilig huis in te treden, waar immers de verzamelplaats is van alle fijnaards,’ en die woorden, op schertsenden toon uitgesproken, werden door een bitteren lach opgevolgd.

Die lach scheen van buiten voort te komen, als lag de duivel, met de ellebogen op den vensterdorpel leunend, het gesprek af te luisteren.

‘Waarom altijd spotten en lasteren, Burk?’ zeide de non, zonder nog op het gelach acht te geven. ‘Er zal echter een tijd komen, dat gij anders denken zult. God moge u genadig zijn en u den tijd geven, u tot Hem te keeren.’

Bij die woorden scheen gansch het heir van booze geesten de smidse te bevolken en te schaterlachen; boven en onder, rechts en links, klonken er stemmen, en de moed ontging nu ook de zuster. Zij ijlde naar de deur, langs welke zij was binnengekomen, en verdween zoo snel achter deze, alsof zij buiten het werkhuis gegeeseld werd.

Burk sloeg de deur, welke met den hof van het gasthuisklooster in betrekking stond, vloekend toe. De doorgang was eene lastige dienstbaarheid voor het huis des wapensmids; doch voor zuster Bertha was hij een voortreffelijk middel, om van tijd tot tijd in het huis terug te komen, waarin zij door hare moeder gewiegd en gekoesterd werd, en welke moeder slechts één ongelijk jegens haar kind had, dit namelijk, dat zij, door een tweede huwelijk, een deugniet als meester in dat huis had binnengeleid.

Toen de non vertrokken was, nam Burk de vuile smidslamp, met haar twijfelachtig licht aan het verkoolde lemmet, en ging in zijn woonhuis. Bij een uitgedoofd vuur en in het donker, zaten een drietal kinderen neêrgehurkt, die den vader met een bang oog aanstaarden.

‘Te bed!’ gebood deze, en dat enkele woord was genoeg om te gehoorzamen. Geen goed woord, geen kus, geen kruisteeken - niets van dat alles werd hun door Burk gegund. Hij joeg zijne kinderen gelijk honden naar bed, en toen zij in de bedsteê verdwenen waren, sneed de wapensmid drie sneden brood, en wierp ze op het deksel. Dan gebood hij stilte, blies het licht uit en ging heen.

Vijf minuten later ontmoeten wij hem op straat, ten minste hij

stond in de schaduw zijner deur en loerde rond, of hij niemand, rechts of links, gewaar werd. Dit was echter niet te vreezen. Immers, weinige weken te voren had de gouverneur der stad nog doen afkondigen, dat het verboden was ‘des avonds achter straten te gane, nae de negen ure, sonder brennende torse, lanteerne oft licht bij hem hebbende.’

Burk had er geen belang bij licht te dragen - wel integendeel; en wat hem nog plichtiger opzichtens ‘mijnsheeren gouverneur en statswege’ maakte, was, dat hij een voortreffelijk verboden wapen droeg, welke feiten hem niet alleen eene boete van zes carolusgulden, maar eene gevangenis op water en brood, en verder eene arbitrale correctie op den hals halen konden.

Alles was stil en rustig in de straat; hier en daar staken lantaarnen uit en brandde er licht voor de Heiligenbeelden; doch dat licht was schemerend genoeg, om Burk schier ongemerkt langs de huizen en onder de luifels door, te kunnen laten voortsluipen; het was daarenboven dien avond een mistig en stofregenend weêr.

Toch ging de wapensmid zeer behoedzaam te werk, stond soms in de schaduwen stil, wanneer hij meende eenig gerucht te hooren, en sloop verder, als hij de overtuiging had, dat er geen onraad bestond. De wacht der gilden, die van verre haren galmenden stap hooren liet, had hij zeer goed vermeden; maar wat hij het meeste duchtte, was de hond van den hanneken-uyt of nachtwaker, die gedurig snuffelend rondliep. Burk was dan ook tevreden toen hij, langs de Beggijnenstraat, het plein voor het kasteel bereikte.

De hemel was donker bewolkt; het plein was even donker. Slechts op den achtergrond, aan den hemel, bemerkte men eene grauwe streep, tegen welke de boomen en de zwarte kasteelbouw zich min of meer afteekenden. Geen lichtje tintelde hier of daar. Burk scheen echter den weg te kennen; want na een weinig gepolst te hebben, had hij de overtuiging, zich op de rechte baan te bevinden.

Weldra stond de smid stil en tastte met de beide handen voor zich uit; beiden kwamen op de armen van een kruis, dat aan den weg stond, te recht. Daar was, een paar jaar geleden, een spaansch hopman vermoord, en van stadswege werd er dit kruis geplant. 't Mocht sommigen doen sidderen, Burk niet. Op eenige stappen achter dat kruis legde hij zich in hinderlaag.

De plaats was echter juist niet aantrekkelijk en de tijd viel Burk vreeselijk lang; het was daarenboven frisch, zeer frisch op die vlakte. Bang was Burk niet, neen! maar dat hij liever thuis of in de taveerne gezeten had, was niet te verwonderen. Allengskens begon echter dat kruis, hetwelk op eenige stappen voor hem in het donker stond, indruk te maken: de herinnering aan den moord, in overeenstemming gebracht met den last, dien hij van del Torro had aangenomen, kwam in zijnen geest op.

De wind suisde eentonig door het naakte geboomte en langs de

vlakte; van tijd tot tijd hoorde men een mysterieus gerucht, een gefladder, een geritsel en meer dan eens wendde Burk zich rechts of links, denkende dat men naast of achter hem ging. Nu eens hoorde hij den flauwen galm van een hamerslag op een aambeeld, of den slag eener klok langs de zijde der stad; dan een dof geroep - misschien dat eener schildwacht - of het verdoofd geschetter van eene trompet langs de zijde des kasteels.

Die tonen waren zeer natuurlijk, ja; doch in de eenzaamheid, in den gemoedstoestand waarin Burk zich bevond, kreeg alles allengskens een ander karakter, en bracht zijne tegenwoordigheid van geest gansch aan 't wankelen.

In plaats van af te nemen, groeide die ontsteltenis gedurig aan en Burk meende herhaalde malen, op een paar stappen van hem, de witte figuur der non voor zich te zien - eens zelfs zóó duidelijk, dat het in zijne haren kriemelde, zijn lichaam wonderlijk rilde en hij, den dolk in de vuist geklemd, toesprong. De gewapende hand zwaaide echter door de ledige ruimte.

Burk verliet de hinderlaag en naderde behoedzaam het kasteel; hij maakte zoo weinig gedruisch mogelijk, want als de schildwacht iets gewaar geworden was, zou hij hem wel op een kogel hebben kunnen onthalen. 't Werd ook iets of wat lichter, en dien ten gevolge ook wat kalmer in het gemoed des wapensmids, die nabij de vestgracht gezeten, het oog in de richting van de poort des kasteels hield.

Langs die zijde deed zich eenig gedruisch op; 't waren, zoo dacht Burk, stemmen die dicht bij de wallen des kasteels opstegen. De poort werd geopend en het licht eener fakkel verscheen; het was een vurig rood punt, schemerig gemaakt door een mistigen walm. Het dreef op ongelijke hoogte, over de leuning der brug heen en werd door het water beneden terug gekaatst, alsof het een dansend dwaallicht ware.

Burk ging achteruit en keerde naar zijne eerste standplaats terug. Wel hield hij den dolk in de hand, doch het bleek weldra, dat hij de zending, tot welke hij zich verbonden had, niet zou moeten volbrengen. Immers, de afspraak luidde: als de kolonel von Eberstein alleen de poort uitkomt, en er op dat oogenblik een lantaarnlicht boven op den wal verschijnt, stoot hem dan neêr en rol zijn dronken lijf in de gracht. Zestig carolusguldens zijn uwe belooning!

Het leven van een mensch vond Burk nu juist zoo gewichtig niet; maar men weet nooit waarop het uitdraait: - hij bracht liever den stoot niet dan wel toe, al moest hij zich dan ook in het tegenovergestelde geval met een paar carolussen vergenoegen.

De persoon, welke nader kwam, was niet alleen; men hoorde zelfs vier of vijf verwarde stemmen; men lachte, raasde, zong; 't was, kortom, eene wezenlijke dronkenmanspartij en Burk, niet tot handelen geroepen zijnde, hield zich voorzichtig achter eenen aardhoop en eenige struiken verborgen.

Weldra naderde de groep, voorafgegaan door twee fakkeldragers. De kolonel Fugger, door het volk ‘den Fokker’ geheeten, vrijheer von Polweiller, graaf von Eberstein en de verraderlijke Cornelis Van den Ende gingen zwierend en zwaaiend, arm in arm. De graaf von Eberstein ging in het midden en had zijne spreuk *wir haben die Ehre zu zeichnen*, dien avond zoo dikwijls herhaald, dat alles het onderste boven voor zijne oogen danste.

De duitsche kolonels roemden met stotterende tongen en afgebroken woorden den *königliche Mahlzeit*, die de Spanjool hen had opgediend; zij roemden den malvezij en den claret, zoo mild geschonken. Ja, die Spanjolen waren ronde kerels, en wie nog met die *Schnurrpfeiferei* van *Hunden* en *Raubvögeln*, tegen hen durfde afkomen, zou weten dat de duitsche rapieren, voor de spaansche vrienden, in de bres zouden springen.

Burk luisterde met ingehouden adem; hij knoopte hier en daar eenige woorden aan elkander, en kwam tot de overtuiging, dat dien avond in het kasteel het verbond tusschen de muitelingen van Sancho d'Avila en de duitsche troepen, in de stad gelegerd, voor goed gesloten was. Hij lachte, de schurk, want in troebel water visschen was zijne voorliefde.

Zwierend, slingerend, liederlijk gingen de dronken kolonels voort, en op de hoogte van het kruis gekomen, werden zij zoo oorlogzuchtig, dat zij de rapieren trokken, en gedurig lachend, morrend of vloekend de twee fakkeldragers met de punt der degens in den rug zaten: eene aardigheid, die de twee bedienden van den kastelein, door rechts en links te springen, moesten ontwijken. Gelukkig voor hen tuimelde nu deze dan gene kolonel in het zand, en er was dikwijls veel tijd noodig om den gevallene weêr te been te helpen.

Burk volgde de groep op eenigen afstand; hij hoopte, bij eenig onraad, zich wel onder de bescherming der kolonels te zullen kunnen stellen, ofschoon hij nog niet lang geleden Fugger erg had beet genomen, en Polweiller, die hem eene ronde som schuldig was, hem gedreigd had zijne ooren een paar duim in te korten, de eerste maal dat hij den smid weêr zou ontmoeten.

Ter hoogte van de St. Michielsabdij gekomen, had zich het eigenaardige karakter van ieder der dronkenlappen meer en meer geopenbaard. Von Polweiller was vriendschappelijk en aangedaan, hij weende; Fugger lachte; von Eberstein was oorlogzuchtig, en Van den Ende zag al die bewegingen uit den hoek van het oog aan, en berekende het voordeel, dat hij uit den toestand trekken kon, Die Brabanter had eene schelmachtige ziel! Het onderling goed verstaan was dan ook welhaast, hoe, dat zou moeilijk te bepalen zijn, tusschen de dronkaards verbroken.

Zeker is het dat kolonel Fugger aan zijn *lieber Freunden* spottend verweten had, dat zij op het kasteel een stuk hadden geteekend, waarvan zij den inhoud niet genoegzaam hadden verstaan:

eene verklaring, welke von Eberstein onmiddellijk wilde doen vechten, Polweiller teêrhartig deed worden en die door Van den Ende met een grijnslach op de lippen, werd aangehoord.

De graaf wilde zich op allen wreken; hij wilde allen aan het spit rijgen. Met donderende vloeken doormengeld maakte hij zijne kameraden, de kolonels, diets dat hij eindelijk zoo klaar zag als in zijn hoed, dat men hem had willen bedriegen; dat zij het waren die zijne soldaten in oproer gebracht en hem nu eene overeenkomst doen teekenen hadden, waarin hij misschien zijn ziel, zoo niet aan den duivel, dan ten minste aan de 'schouwvegers,' dat is aan de Spanjolen had verkocht; maar *Donnerwetter!* hij zou het hun duur betaald zetten. Kortom, de kaart was plotseling gekeerd.

Zoo verwoed sloeg de graaf met zijn rapier in het ronde, dat de kolonels het geraadzaam dachten, eene zijstraat te kiezen, te meer daar de versnelde stap der gilde-wacht naderde en in de schemering een ruiter gehoord werd, die, volgens den minst bedronkene, Van den Ende, de gouverneur der stad zelve was. Ook de twee fakkeldragers maakten gebruik van den oorlogzuchtigen aanval des kolonels, verlieten snel de straat en keerden naar het kasteel terug.

Een hunner al te dichtbij door den razenden von Eberstein vervolgd, wierp zijne fakkel weg, ten einde alzoo des te beter in de duisternis te kunnen ontsnappen.

Toen de wacht en de ruiter stilhielden, bemerkten beiden den graaf von Eberstein, blootshoofds, het rapier in de hand en half ineen gezakt, tegen den muur van een huis leunend. Hij werd bij den eersten oogslag herkend, doch de heer de Champaigney, want hij was het inderdaad, wendde met walg en droefheid het hoofd om, en reed snel door: hij had alles begrepen, of ten minste hij vreesde al wat noodlottig voor de verdediging der stad was.

De kapitein der wacht bood aan, den kolonel naar zijne woning te geleiden; doch de bevelhebber was zóó dreigend, zóó dwars, zóó opgewonden dat men hem weldra aan zijn lot overliet, en allengskens verwijderde zich de regelmatige stap der wacht, zooals ook de hoefslag van Perrenot's paard.

Burk had zich in al die bewegingen - en 't was wel noodzakelijk - schuil gehouden. Indien men hem dáár, niet verre van de verdachte kolonels gevonden had, zou men niet nagelaten hebben hem te vragen, wat hij zoo laat en zoo verre van zijne smidse, in de stad dwaalde? Nu vond hij, met veel tegenwoordigheid van geest, een middel om zich voortaan alle moeielijkheid van den hals te schuiven. Hij wachtte echter totdat er beweging aan den muur kwam, om zijn plan uit te voeren.

Von Eberstein richtte zich eindelijk op en maakte zich gereed heen te gaan, toen Burk, die de weggeworpen fakkel opgenomen en aangeblazen had, naderde en den dronken kolonel in het licht stelde, den hoed opraapte en hem dezen aanbood.

De graaf rukte den hoed uit de handen van Burk en in plaats van dank, maakte hij zich gereed om al zijne vernederingen op den *Schweinhund* van een wapensmid uit te werken, die overigens tegen de ordonnancie zondigde, met zoo laat rond te zwalken, en dat verweet hem de kolonel ook onmiddellijk.

Burk ontsprong dan ook slechts met moeite het rapier van den kolonel, en hij ondervond dat de list, om als vreedzaam fakkeldrager ongedeerd zijn huis te kunnen bereiken, juist niet van de fijnst gesponnen was.

Terwijl de wapensmid zich op dien min of meer gevaarlijken tocht bevond, werd andermaal de grendel der deur in de smidse, die met den klooster-eigendom in betrekking stond, weggeschoven, de deur zelve geopend en de non, ditmaal met eene kleine lantaarn in de hand, trad binnen; aan haren arm droeg zij eenen hengelkorf. Onbevreesd ging zij in de akelige smidse voort, in welke zij een uur te voren zooveel onheilspellende dingen had vernomen, doch zuster Bertha ging ‘in den naam Gods’ en van dat oogenblik vreesde zij niets. Wie kon haar deeren? Gewis de booze niet.

Alles was nu doodstil in het werkhuis, stil als een graf. Noch beneden, noch boven werd eenig gefluister gehoord en het bleek wel, dat met Burk, ook de lachende duivelen, afwezig waren. Zelfs merkte men geen een der kabouters, welke de wapensmid beweerde in dienst te hebben, en die zijne rapieren en kurassen polijsten, terwijl hij in den *Swerten Arquebusier* teerde en smeerde.

De kloosterzuster trad recht op eene kleine deur aan, en er speelde een lichte glimlach om hare lippen, toen zij deze niet gesloten vond. Langs een moeielijken houten trap ging zij naar boven, en bereikte weldra een klein, armoedig verwaarloosd kamerke, waarvan eene kreupele tafel en een paar deels gebroken stoelen, gansch de meubeleering uitmaakten.

Het licht van het lantaarntje, door de non eenigszins in de hoogte gehouden, viel in de openstaande alkoof, in welke een drietal kinderen, een dezer nog met de broodkorst door Burk toegeworpen, in het mollige vuistje, rustig sliepen.

Zuster Bertha zette het lantaarntje op de tafel en luisterde. In het huis was alles stil; Burk moest uitgegaan zijn. Overigens, hoe dikwijls was zij, de goede zuster, gekomen wanneer zelf haar stiefvader in de kamer beneden lag te ronken, om de arme kinderen te verzorgen en te troosten!

Nu knielde zij een oogenblik voor de bedsteê, vouwde de handen en bad voor de kleinen; dan maakte zij ze beurtelings wakker, en zoo vertrouwelijk waren kinderen en non met elkander, dat zij niet eens verschrikten bij het zien van die verschijning. Integendeel, de glimlach kwam die kleine bengels op het wezen; zij groetten zuster Bertha als eene vriendin.

‘Ik had u al lang verwacht,’ zeide een jongen met een ruw zwartlokkig hoofd; ‘gij bleeft zoo lang dat ik in slaap gevallen ben.’

‘Spreek zachter, kind!’ liet er de non op volgen.

‘*Hij* kan ons niet hooren: *hij* is uit.’

‘Hij? zeg dan toch vader, kind-lief!’ onderbrak de zuster op min of meer berispenden toon; doch eerbied voor den vader was blijkbaar geene deugd van den kleinen Burk.

‘Wat hebt ge vandaag in den korf?’ vroeg een andere wijsneus.

‘Ik heb mijn brood niet geëten,’ zeide de derde, ‘omdat ik wel wist dat gij komen zoudt.’

‘Ik heb mijne sneê weggestopt,’ riep de zwartlokkige jongen lachend. ‘Geef ons wat beters, zuster Bertha.’

‘Eerst bidden!’ was het gebod en dit wierp eene wolk van verveling op de aangezichten der kinderen; maar toch gingen zij alle drie op de knieën in het bed zitten, vouwden de handjes saam en de oudste bad het ‘onze vader;’ doch middellerwijl staarden de anderen gedurig naar den korf.

De korf bevatte brood, kaas, appelkoeken en bier en terwijl de non voor het bed plaats nam, de lekkernijen uitdeelde en de wildzangen beurtelings liet drinken, gaven deze aan hunne kwaadspitserij vollen teugel. Dit echter moet gezeid worden, zij hadden het hart op de goede plaats en waren gehoorzaam als de zuster, door een woord, orde onder de woelgeesten stelde.

De twee jongste kinderen legden, moê gewoeld, weldra de hoofdjes op het kussen en sliepen rustig in, terwijl de oudste nog geruimen tijd met de kloosterzuster sprak en haar vertelde, dat de hopman del Torro, van het kasteel, dikwijls in de smidse kwam, en zijn vader ook van die van 't kasteel geld kreeg.

‘En waarvoor dan toch?’ vroeg de non.

‘Wel, als hij hun zegt wat er hier zoo al gebeurt.’

‘Hoe weet ge dat, kindlief?’

‘Wel, dat heb ik gehoord terwijl ik in de smidse speelde, en ik heb het gezien, dat *hij* geld, veel geld had.’

‘Hebt gij daarvan buiten 's huis gesproken?’

De kleine schudde het hoofd.

‘Indien ik dat deed,’ vervolgde de knaap, ‘zou *hij* mij de ribben breken; maar aan u mag ik dat toch wel vertellen?’

‘Aan mij, ja; doch aan niemand anders.’

‘En binnen kort, heb ik *hem* aan iemand hooren zeggen die uit Aalst kwam, zal het hier soldatenkermis zijn, zooals te....’

‘Welnu?’

‘Zooals te.... dat woord is mij ontgaan.’

‘Te Maastricht misschien?’

‘Ja, ja, zoo was het wel.’

De non huiverde.

‘Hebt gij dat wel goed verstaan, kind-lief?’ vroeg zij met eene be

vende stem, want de afschuwelijkheden welke de spaansche huurtroepen te Maastricht hadden gepleegd, waren iedereen ter oore gekomen, en al wat die kleine jongen in zijn eenvoudigheid vertelde, kwam met de vrees en den angst overeen, die sedert eenigen tijd, in Antwerpen veler gemoed beklemd hield.

'Wat is dat, eene soldatenkermis, zuster Bertha?' vroeg het kind. 'Zullen wij dan 's avonds vrij in de straat mogen dansen, hetgeen die kwaadwillige hellebardiers van den schoutet nu altijd komen beletten?'

'Ja, ja,' mompelde de zuster in verstrooiing.

'O, *hij* zeide dat het pleizierig, recht pleizierig zijn zou, en dat de andere toch zeker niet aan den dans ontbreken mocht!' ging de knaap voort.

Een nevel dreef de non over de oogen. Burk, indien zij de woorden van den knaap goed verstond, moest inderdaad de Satan in persoon zijn! Doch neen, dat was schier onmogelijk, en de jongen zal slecht verstaan hebben.

Men hoorde eenig gerucht voor aan de deur der straat; de kleine Burk begreep dat zijn achtbare *hij*, terugkeerde en het beste wat hem te doen stond was - te ronken. Hij liet, nadat de zuster hem gekust, en hij onbeschroomd met de mouw de wang afgeveegd had, zich op het bed vallen en scheen te slapen.

De kloosterzuster raapte in haast alles saam, nam de lantaarn op en verliet behoedzaam langs den smallen trap de kamer, waar zij des avonds zoo dikwijls als een hemelsch wezen voor de ongelukkige kinderen harer arme moeder verscheen.

Toen zij beneden in de smidse kwam, stond Burk plotseling voor haar.

'Ik had wel gedacht, dat ik u weêr hier vinden zou,' spotte hij. 'Hoe durft gij in dit huis des duivels komen, gij, vrome dochter?'

'Is het dan het huis mijner moeder niet, Burk?'

'Ja, maar sinds Burk hier meester is....'

'Gij weet wel dat ik kom om u te herinneren, wat mijne moeder mij op haar sterfbed geboden heeft; gij weet wel dat ik het huis binnensluip om uwe arme kinderen zoo veel mogelijk te verzorgen.'

'O, gij zijt een vrome ziel, ja, ja!' grinnikte Burk; 'gij zult die kleine wolven daarboven nog zoo tam maken als lammeren; maar ik had toch liever dat gij uwe wandelingen naar een anderen kant richten zoudt.'

'Ik weet, Burk, dat ik u hinder.'

'Dat is voor den drommel geen nieuws!'

De non had een waarschuwend woord op de lippen, een woord dat min of meer in betrekking stond met hetgeen het jongske haar gezeid had; doch zij durfde niet. Dat was immers haar den weg tot de woning afsnijden; dat was het kind aan de gruwelijkste mishandelingen blootstellen. Ook zeide zij slechts.

'Als men niets doet dan goed, hindert ons niemand, Burk!' en zij staarde den stiefvader, onder het uitspreken dier woorden, star-

lings in de oogen. Burk wendde het hoofd om en lachte gedwongen; doch een fijn waarnemer zou wel gezien hebben dat die woorden hem troffen.

‘Ook het goede moet men verborgen houden, fijn zusterke!’ spotte de wapensmid.

‘Ik wil niet met u redetwisten, Burk,’ hervatte de non; ‘laat mij u slechts herinneren dat de groote dag, de Allerzielendag, nadert en het juist vijf jaar geleden is, dat mijne moeder de gewijde kaars in de wegstervende vingers had, en ons allen vaarwel knikte. Ik bid u om haar: Burk keer op dien dag in u zelven, denk aan haar, aan uwe kinderen, verlaat den weg dien gij bewandelt, wordt weêr Kristen, goed burger, eerlijk werkman.....’

Het overige ging in een langen schaterlach, die weêr, zooals in den vooravond, onder, boven, rechts en links, uit den zuigenden blaasbalg en uit het klinkende aambeeld, steeg, verloren.

Burk kromde en wrong zich als een bezetene, en hoe moedig de non ook ware, huiverde zij en vluchtte snel uit de smidse.

De wapensmid zag het dwaallicht, de lantaarn die de kloosterzuster in de hand droeg, zich verwijderen en spotte:

‘Hoe knap ik dan ook lachen kan, wordt die santinne toch om den drommel niet bang! Ja moed zit er in die gekke, vrome meid, dat is zeker! Toch moet zij hier bij Burk niet komen. De muren zouden haar mijne geheimen vertellen, en als zij door mijn buiksprekerij niet verjaagd wordt, dan zal ik haar ten laatste met vuist en voet de deur moeten uitwijzen.’

Burk ging op zijne beurt den trap op en hoorde met eene innige voldoening de carolusguldens ‘van die van 't kasteel’ in den zak rammelen.

V.
Belofte van beterschap.

Toen graaf von Eberstein den volgenden dag, vrij laat in den voormiddag, zijne roes had uitgeslapen, wist hij niet juist meer wat er in de braspartij op het kasteel was voorgevallen, evenmin als hij zich recht duidelijk het gebeurde in de straat te binnen bracht.

Wel was er, in het diepst van zijn gemoed, iets onrustig, doch dit weet hij deels toe aan den buitengewonen toestand, die hem, na dergelijken avond en nacht, eigen was. Immers, von Eberstein was overtuigd dat hij altijd, zoo dikwijls de roemer ter tafel kwam, buiten schreef liep; dat hij in die bedwelming schier immer feiten pleegde, over welke hij nadien berouw gevoelde en die hem dit of dat verwijt op den hals haalden.

Zou het ditmaal andermaal zóó zijn? Die onzekerheid, die onrust plaagde den kolonel eenigszins, en hij ging uit om eenige verstrooiing te ontmoeten en zich te overtuigen, of dit gevoel een waren grond van bestaan had; hij ging naar mijnheer Sedgraves en vond Gertruda in de gewone huiskamer.

Voor het venster, hetwelk uitzicht had op een tamelijk ruimen hof, wiens boomen nu echter van gebladerte ontdaan waren - voor het venster en met den rug naar de deur gekeerd, stond het meisje, en scheen zich met het verzorgen van bloemen in potten bezig te houden. Eigenlijk hield zij zich met niets bezig, tenzij met hare gedachten.

De kolonel, zoo rood als hadde hij het keukenvuur geblazen, had reeds een paar stappen in de kamer gedaan, voordat Gertruda, door het gerucht, uit hare mijmering werd opgewekt, en toen zij zich plotseling omkeerde en een schreeuw van verrassing liet hooren, riep zij tevens uit:

‘Hoe, de heer graaf von Eberstein zelf?’

‘Verwondert u dat, *meine liebste* Truda?’

‘Ja en neen, heer kolonel. Zet u, als ik u bidden mag!’ - En het meisje schoof den leuningstoel met lagen vierkanten rug eenigzins dichter bij tafel en houtvuurtje.

Toen de kolonel zijn mantel en hoed op een der stoelen geworpen

en zich neêrgezet had, bemerkte hij dat Gertruda's aangezicht doodelijk bleek was, en hare oogen er min of meer rood uitzagen.

'Maar wat zie ik', zeide de graaf, 'heeft mijne toekomende nicht verdriet gehad? Zou het misschien die *Spitsbube* van een Hugo zijn, die u het leven onaangenaam maakt?'

'O neen!' onderbrak het meisje.

'*Donnerwetter*, ik zou hem in dit geval met de punt van het rapier in de lenden zitten! En wie dan, zoo het uw verloofde niet is, *liebste Sinnkraut?*'

Het meisje keerde zich andermaal om en plaatste zich weêr voor het venster, het hoofdje mokkend gebogen. De kolonel stond op, trad naast haar en zeide:

'Zult gij eindelijk bekennen wie de booze man is, dien uw toekomstige oom straffen moet, stout *Madchen?*'

'U zelven!' antwoordde Gertruda, en er lag ditmaal strengheid in het anders zoo zoetblauwe oog, waarmeê zij den kolonel aanstaarde.

De man onthutste zichtbaar; hij dacht aan den verloopen nacht, aan de braspartij op het kasteel, aan het geteekend stuk en voegde er in zich zelven bij: 'Ja, ja, ik zal de zaak weêr verbruid hebben.'

'En mag ik weten waarom, mijn lief *Gimpelken?*' want op zekere oogenblikken gaf de kolonel gaarne lieve bijnamen, ofschoon deze laatste dubbelzinnig was, en men niet juist wist of het woord, zotskapke of wel goudvinkske, eene zinspeling op het blondgoud haar van Gertruda, zeggen wilde.

Het meisje zweeg een oogenblik en sloeg de oogen neêr.

'Ik weet niet of het mij past den genadigen heer overste te ondervragen?'

'En waarom niet?' en de kolonel, met de ellebogen op het venster leunend, lachte gul.

'Is de heer kolonel gisteren avond niet naar het kasteel geweest?'

'Voorzeker, *meine Dotterblume*, mijne goudbloem.'

'Ik meende dat de heer kolonel mij gezeid had, dat hij het Maranennest moest schuwen als de pest!'

'Drommels ja, dat heb ik u gezeid; dat heb ik inderdaad beloofd; maar daar binnen huizen goede en vroolijke zielen.'

'Ik beoordeel hen niet, maar u zelf, kolonel, hebt mij gezegd, dat men zich voor menschen als de kastelein Sancho d'Avila, de Roda, Gonzago, Verdugo en vooral dien del Torro, wachten moest.'

De kolonel mompelde iets tusschen de tanden en zijn aangezicht betrok; hij was gebelgd omdat dit kleine ding hem zoo ongenadig durfde bestraffen.

'De kolonels Fugger, Polweiller en die hatelijke Cornelius, hebben u naar het kasteel gelokt om u, onder het ledigen der kroezen, in hunne netten te vangen.'

'Mij in hunne netten vangen, mij?' riep de kolonel, erg gestoken in zijne eigenwaarde. 'Mij?'

‘Duid mij dat woord niet ten kwade.....’

‘Mij in het net vangen?’ morde hij nog en ging met rood gezicht, doch met gebogen hoofd, eenige stappen in de kamer heen en weêr.

‘Laat mij zeggen dat men misbruik heeft gemaakt van uwe goedwilligheid,’ hervatte Gertruda.

Het woord was nog kwetsend voor den graaf, juist omdat hij wel vreesde andermaal schuld te hebben.

‘Hoe weet ge, Gertruda, dat ik op het kasteel geweest ben?’ zegde von Eberstein op een wat gematigder toon.

‘Ik weet het van den heer de Champaigney; ik ben gisteren ten uwen huize geweest, om u te waarschuwen, doch men had u reeds, vreezende dat wij waakten, van huis weggelokt.’

‘De jonge van Varick was gekomen.....’

‘Juist, gezonden door del Torro. De list van die van 't kasteel, aangemoedigd door de duitsche kolonels, is ten volle gelukt.’

De kolonel werd somber en zich weêr in den leuningstoel zettende, liet hij het zware hoofd in den palm der hand zakken.

‘De heer kolonel heeft in het kasteel een stuk onderteekend en zijn handteeken zelfs met eed bekrachtigd.’

‘Met eed?’

‘Zonder twijfel.’

‘Ik herinner het mij niet.’

‘'t Is echter zoo.’

‘Wel mogelijk..... Wie weet..... Ja, daar hangt mij iets van in 't hoofd.....’

‘Dat stuk is in het spaansch opgesteld, eene taal die de heer kolonel niet erg machtig is, hij late mij toe dit te zeggen.’

‘Dat is waar!’ en von Eberstein zag strak op de tafel.

‘Het is opgesteld in eenen vorm, die het document nog onduidelijker maakt voor iemand, die, gelijk de dappere overste, gewoon is kort en bondig te bevelen.’

‘Maar..... *Donnerwetter!*’

Dat laatste woord was echter den kolonel ontsnapt; want in tegenwoordigheid van Gertruda moest hij zich al die ‘soldatenwoorden’ ontwennen, en hij deed het ook; want voor het blonde meisje was die ruwe krijgsman gedwee als een lam. Ditmaal scheen zij echter op dat woord geen acht te geven.

‘Maar wie heeft al die bijzonderheden verteld?’

‘Personen, die het wel meenen met u en met de stad.’

‘Zij hebben goede spionnen. En weet gij ook wat het stuk behelst?

Het meisje zag den kolonel strak in het oog en de fijne lippen samen nijpend, knikte zij herhaalde malen met het hoofd.

‘Zoo?’ vroeg andermaal de kolonel en zijn hart klopte van onrust. ‘Wil de *schöne Dirne* mij zeggen, wat er in dat stuk opgenomen is?’

‘De heer kolonel heeft gezworen en geteekend, dat hij in alles en

altijd, vriend zal zijn met die van het kasteel, en hen dus in niets zal dwarsboomen, wanneer zij het zullen wagen eenen aanval op de stad en hare bewoners te doen.'

'Zou er dat in staan?' vroeg de kolonel verwonderd.

'Voorzeker, dat is de letterlijke en duidelijke gevolgtrekking van de woorden des contracts, en indien de heer von Eberstein zich zijne vroegere verklaring, aan den heer gouverneur gedaan, wilde herinneren, zou hij moeten bekennen dat verklaring en contract met elkander juist niet overeenkomen.'

'Maar ik versta die overeenkomst zóó niet.'

'Zeer mogelijk; maar het contract bindt toch de handen van den dapperen kolonel, indien deze de huurtroepen van het kasteel zou willen beletten in de stad te vallen.'

'Onmogelijk!'

'Integendeel, het contract gaat verder.'

Von Eberstein lichtte het aangezicht op, dat rood als vuur was en er tamelijk verlegen uitzag.

'De heer kolonel heeft zich verbonden, de burgerwacht in de stad te ontwapenen, de wapens aan die van het kasteel te overhandigen, en de burgerij alzoo in de onmogelijkheid te stellen zich te verdedigen, wanneer het den oproerigen soldaat, versterkt door die van Lier, Aalst en andere steden, zou believen de stad last aan te doen.'

'Dat heb ik niet geteekend!'

'En huichelend heeft men bij die bepaling gevoegd, dat alzoo iedereen, soldaat en burger, rustig binnen de grenzen zijner werking blijven kan.'

'Dat is eene *abscheuliche Geschichte!*' riep de kolonel, inderdaad verwonderd dat zijne toekomstige nicht beter wist wat er omgegaan was dan hij zelf.

'Het contract gaat nog veel verder!' zoo liet zich op dat oogenblik eene mannelijke stem hooren, welke die van Gertruda afsneed. Het was die van den heer Sedgraves, welke, de wenkbrauwen gefronst en blijkbaar in onrustige en verre van aangename stemming, de kamer binnentrad.

De kolonel zag op en vond geen woord om den spreker eenige afleiding te geven, en nadat deze, op zachter toon gezegd had: 'goeden morgen, heer graat,' en zich in den leuningstoel had neêrgezet, vatte hij andermaal het woord op:

'Ja, het contract gaat nog veel verder; want de oversten, bevel voerende over de duitsche regimenten binnen de stad, verbinden zich, niet te dulden, dat er troepen, door de heeren der Staten gelicht, binnen onze muren zouden komen, zonder toelating van die des kasteels. Wij zijn alzoo gebonden en aan de willekeur van het Maranennest overgeleverd.'

De graaf verkeerde in eene recht moeielijke houding. Plotseling opspringend en met de vuist op tafel slaande, riep hij, rood van gramschap, uit:

‘Dat is bedrog! Ik heb geen enkel van al die voorwaarden verstaan! Ik wist, bij hel en duivel! Ik wist niet wat ik teekende! Neen, *Donnerwetter*, ik moet dat handteeken niet erkennen; ik moet de gedane belofte niet gestand doen!’

Gertruda stond met gebogen hoofd aan het venster. De laatste woorden des kolonels deden haar het hoofdje opbeuren, en toen zij naar de beide sprekers omzag, blonken er wel is waar tranen, maar ook een heldere glimlach in de schoone kijkers.

Het oog van den kolonel viel juist op het meisje en - de man had een goed hart - toetredende, greep hij hare hand en zeide:

‘Zie, om uwent wille, Gertruda, beloof ik u dat duivelsche contract niet na te leven!’

Het meisje zweeg; zij had, voorwaar! niet veel vertrouwen in de belofte van den graaf, en dit had zij, mismoedig, reeds des morgens aan den gouverneur de Champaigney gezeid, toen hij haar de onbegrijpelijke zwakheid des kolonels en de hatelijke kuiperij van die van het kasteel berichtte, tevens den wensch uitdrukkende dat het meisje al hare krachten zou inspannen, om den kolonel op het goede spoor terug te voeren.

Gedwee als een kind beloofde de kolonel zich niet verder in de strikken van dat booze volk te laten verwarren, zijne verontschuldiging bij den gouverneur te maken, wiens recht en gezag hij inderdaad miskend had, niet alleen door te beschikken over het al of niet binnentrekken van staatsche troepen, maar ook door te bepalen dat Cornelius de nieuwe stad, en hij de oude bezetten zou, zoowel als toen hij het besluit nam de wapens aan de burgers te doen afleggen.

Dat moest de kolonel ook, met eene zekere strengheid, van den gouverneur vernemen, toen hij bij dezen ontboden werd; doch de heer de Champaigney was een te geslepen diplomaat, om al te veel misnoegen te doen blijken. In elk ander geval was het onderhoud met den kolonel zeer gemeenzaam, en wat dezen vooral beviel, het werd immer door een goed glas wijn begoten, en nu werd aan dat laatste niet gedacht.

‘Ge moet bekennen, heer kolonel,’ zoo sprak de gouverneur, terwijl hij het vertrek, met eenigzins koortsachtigen stap, in verschillende richtingen doorkruiste, ‘ge moet bekennen dat ge uwe macht zijt te buiten gegaan en beschikt hebt over punten, in welke ik boven allen te beslissen heb.’

‘*Mon zèr couverneur*, ik zeg niet neen.... Maar ik weet op mijn woord niet, of ik al hetgeen gij mij hier voorhoudt, wel geteekend heb.’

‘Dat is echter zoo!’ verzekerde de heer de Champaigney, bleef voor den onthutsten kolonel stilstaan en staarde hem met die vastheid in de oogen aan, welke elken twijfel wegneemt.

‘Ik beken, het stuk was in het spaansch opgesteld, eene taal, welke ik niet al te machtig ben.’

‘O, men zal nog wel andere maatregels genomen hebben om u

op het dwaalspoor te brengen!' en bij die woorden speelde er een lichte glimlach om de lippen des gouverneurs, want hij dacht aan den verleidelijken claret.

'Maar hoe is 't mogelijk, *mon zèr couverneur....*'

'Dat ik alles zoo juist weet?' liet de Champaigney er met een smartelijken glimlach op volgen. 'Helaas! of liever gelukkig, heer graaf von Eberstein, de verraders ontbreken in het kamp der huurtroepen niet. Men moet immers die geheimen wel aan derde personen toevertrouwen, wil men aanhangers winnen, en niet iedereen van wie men het denkt, is een plichtverzaker.'

De kolonel maakte een gebaar van ongeduld.

'Het is niet tot u dat ik dit woord richt,' hervatte de gouverneur; 'ik neem volgaarne aan dat Polweiller en Fugger u in de strikken van het kasteel gelokt en u, op eene onwaardige manier, bedrogen hebben.'

'In alle geval zal ik dat handteeken niet erkennen!'

'Het zou zeker wel uw plicht zijn. Daarbij, geloof mij, gij, kolonel, zult de eerste niet zijn, de overeenkomst, in den nacht van 29 october gesloten, te breken: zij zelven zullen deze het eerst van al miskennen. Meer dan ooit zult gij gemachtigd zijn uw woord niet gestand te doen. En al ware dit het geval niet, die overeenkomst is eene krenking mijner macht, mijns gezags; want niet alleen ben ik gouverneur der stad, maar nog sedert den 23 october dezes jaars, hebben mij de Staten van Brabant, die hier het oppergezag, namens den koning van Spanje uitoefenen, tot opperbevelhebber der land- en zeemacht benoemd.'

'Ik erken dit,' mompelde de kolonel, en gevoelde meer en meer in wat prang hij geklemd zat.

'Eene andere reden van onwettigheid in deze overeenkomst, is, dat uwe kapiteins en luitenants niet geraadpleegd werden en zij er zich, vooral uw luitenant Moussenham, krachtdadig tegen verzetten. Zij erkennen in Van den Ende geen van uws gelijken, maar enkel een onderhoorige.'

'*Natürlich*, *natürlich! Za ze gombrend!*'

'*Cela se comprend?* Maar het contract geeft hem rang naast u en het komt mij zeer verdacht voor, dat men dien verraderlijken persoon juist de nieuwe stad in handen geeft, waar zich het zeevolk en het geschut bevinden. Begrijpt gij nu de bedoelingen van de muitelingen, kolonel?'

'*Barfaidement.*'

'Ha, zij zouden de handen gansch vrij willen hebben! De burgerwacht ontwapend, de stad in handen hunner bondgenooten, die hen in niets zouden mogen hinderen! Voor het minst, indien zij niets ergers in hun schild voerden, zouden zij dezen of genen dag in de stad afzakken, en er ten koste der vreedzame inwoners komen overwinteren.'

‘Wij zijn in machte dit te beletten!’ riep de kolonel. ‘Het kasteel telt slechts een paar honderd man garnizoen.’

‘Dat is waar; doch uwe krijgsknechten zijn door Polweiller, Fugger, Fronsberger en Cornelius en ten gevolge van achterstallige soldij, ik beken het, zeer oproerig geworden, en indien de gemeenschapswegen tusschen Aalst, Lier, Breda en Maastricht, niet worden afgesneden, langs welke hulptroepen kunnen komen afzakken; indien de Staten mij daartoe geen troepen afzenden en mij de mariniers niet weêrgeven die zich te Brussel vermaken, dan blijf ik toch vrij ongerust over de toekomst.’

‘*Mon zèr couverneur.....*’

‘Kan ik mij volledig op den graaf von Eberstein betrouwen?’

‘*Ah*, *ze le zure tevant Tieu!*’ riep de kolonel uit en er lag inderdaad eene vaste overtuiging in den toon zijner stem.

‘Ik dank u! Gij weet nu ten minste wat gij mij plechtig belooft, kolonel?’

‘*Barfaidement*, en ik herhaal het.’

Toen hij heen ging, staarde de heer de Champaigney hem, pijnlijk glimlachend, achterna en mompelde:

‘Totdat men hem den beker met claret weêr onder den neus steekt. Wat is het toch ellendig altijd van huurlingen omringd te zijn!’ en in eene beweging van ongeduld sloeg hij de papieren op de tafel, welke hij gedurende het gesprek met den kolonel in de hand gehouden had.

Op dat oogenblik trad mevrouw de Gattarina, zijne zuster, binnen en met een lichten glimlach op de lippen, zeide zij:

‘Wat zijt gij driftig, gouverneur!’

‘Geen wonder, 't gaat ook niet zooals het behoorde. Wel keert, ten minste voor het oogenblik, de graaf von Eberstein in de schaapskooi terug; maar *de amigo reconciliado*, *quarte como del diablo*’[1)].

‘Kom, laat ons het beste hopen.’

‘Alles raakt hier voor Spanje in verwarring, en geen wonder! Ik moet bekennen, dat zijne vertegenwoordigers al doen wat mogelijk is, om zich hatelijk te maken en niet zelden den oproer in de hand te werken. Indien Oranje een waar, een oprecht vrijheidsman was en den katholiek de vrijheid van godsdienst rechtzinnig waarborgde, het ware op dit oogenblik gedaan met Spanje in de Nederlanden.’

‘Gij zijt recht moedeloos, Frederik.’

‘Even als de Staten van Brabant, Vlaanderen en Henegouwen moedeloos zijn, gedurig door schurken en huurtroepen uitgeplunderd en bestolen te worden. Ik zie, in alle geval, het einde van dit alles nabij..... Reeds op het einde van september hebben niet alleen de Staten van deze drie gewesten, maar ook de Generale Staten

1) Zoo u de duivel niet en dient,
Wacht u van een verzoenden vriend.

gevraagd, om met den prins van Oranje over de pacificatie dezer provinciën te onderhandelen.'

'Hoe! en gij hebt mij dat groote nieuws verzwegen?....'

'Ik deel het u nu meê,' zegde fijn lachend de gouverneur. 'De prins, natuurlijk, is er toe genegen, heeft afgevaardigden naar Gent en troepen gezonden, om de stad tegen die van 't kasteel bij te staan. Ook hier wil hij de stad bijspringen, zooals deze brieven mij andermaal berichten; en in dit geval zal hij op zeer fijne manier partij weten te trekken uit de losbandigheid en liederlijkheid der spaansche soldaten, de schelmerijen der de Roda's en de Sancho d'Avila's, en de onbegrijpelijke achteloosheid te Madrid; doch wat wilt ge!'

'En welk is uwe houding, Frederik?' vroeg de zuster, en haar helder oog rustte ondervragend op den broeder.

De gouverneur zweeg.

'Indien men uitvoert wat men in die bevrediging belooft, zal Spanje zelf, in de tegenwoordige omstandigheden, den vrede toetreden, en aanvangen met de spaansche troepen het land te doen ontruimen. De partij des gewelds aan het hof van Madrid, heeft hier te lande echter een groot vriend en voorstander....'

'En die is?'

'De onverdraagzame Philips van Marnix. Die toch zal den katholiek nooit zijne vrijheid toestaan, en alzoo de verzoening tusschen de partijen beletten, of ten minste onduurzaam maken. Ik ken dien kwant: *la cruz en los pechos*, *y el diablo en los hechos*'[1].

De gouverneur verliet de kamer om naar zijn kabinet te gaan; op den dorpel der deur, en altijd met eene donkere wolk op het voorhoofd, wendde hij zich om en zeide:

'Margaretha, doe uw best Gertruda te overtuigen, dat het noodig is den waggelenden kolonel, door sterke banden, aan zijnen plicht vast te snoeren....'

Graaf von Eberstein begreep meer en meer dat hij eene onberekenbare fout had begaan, en hij wilde deze vooral in het oog der Sedgraves uitwisschen. Hierin was de eigenbaat juist niet vreemd: immers, zijn neef Hugo von Eberstein, deed een rijk huwelijk en van dit oogenblik wist hij ook, dat het hem voortaan niet meer aan carolussen ontbreken zou.

Nu, dat laatste was wel de grootste reden waarom hij, met zijne duitsche makkers, naar de Nederlanden was afgezakt; het gezag van Spanje lag hem niet aan het hart, evenmin als de prinsenpartij hem eenige genegenheid inboezemde. Buit was de hoofdzaak en die buit kon hij nu, in zekeren zin, ruimschoots bekomen door het rijke huwelijk van Hugo.

1) 't Kruis boven op 't gewaad,
De duivel in de daad.

Toen von Eberstein het huis des gouverneurs verliet, wendde hij nogmaals zijne schreden naar de woning des koopmans, om zich te vergewissen dat ook daar het laatste spoor van misnoegen was uitgewischt.

Op het oogenblik dat de kolonel voor de deur stil hield en de hand naar den klopper uitstrekte, werd hij als het ware door eene hem bekende stem terug gehouden. Zich omkeerende, ontwaarde hij zijn luitenant Moussenham, eene hoekige, beenderige, magere, kortom, eene echte soldatenfiguur; puntige, zwarte sikkebaard, zware zwarte knevel, lange zwarte wenkbrauwen en daaronder een paar donkere, flikkerende en krachtvolle oogen.

De kolonel bemerkte wel dat er zijnen luitenant iets zwaarmoedig door het hoofd woelde; hij had het voorgevoel, dat de uitdrukking van zijn donker gezicht in betrekking stond met het gebeurde van den vorigen avond. Niet zonder zich eenigzins geweld aan te doen, vroeg von Eberstein:

'Wat nieuws, luitenant?'

'Niet veel goeds, kolonel.'

'*Potstausend!* ik hoor niets anders meer dan slecht nieuws!' morde de graaf wrevelig. '*Heraus!* wat is er nu weêr gaande?'

'Op het kasteel stookt men meer dan ooit de booze driften aan.'

'Oud nieuws!'

'En hier in de stad trachten de duitsche kolonels en vooral Van den Ende, rebellie onder onze troepen te doen ontstaan.'

'Bah! we zullen er paal en perk aan stellen.'

'Die van 't kasteel hebben meer en meer betrekkingen met de stad....'

'*Gonnu*, *gonnu!*' berstte de kolonel los.

'Onze spions klagen andermaal den wapenmaker Burk aan.'

'De wapenmaker Burk?' mompelde de graaf bedenkelijk; want hij herinnerde zich nu dat hij den nacht te voren, Burk aan den kant van het kasteel had ontmoet. Wat deed die kerel daar en dit na het uur, door de ordonnanciën bepaald? En wat is uwe bedoeling met hem?

'Ik wil hem door den markgraaf doen aanhouden; doch Burk schijnt tamelijk goed in de papieren van den schoutet aangeteekend te staan. De markgraaf houdt hem blijkbaar voor een der onzen, en voor het minst denk ik dat hij het mes langs twee kanten snijden doet.'

'*Drès bossible*,' morde von Eberstein.

'De schoutet had mij nu ten zijnent gezonden, om den smid eens te polsen, doch de vogel is gevlogen. Hij is, zegt zijn jongen, voor zaken uit, en zal eerst binnen eenige dagen weêrkeeren.'

'Hm, hm!' deed de kolonel; 'ik ook zie den rakker met een kwaad oog aan en als gij hem ontmoet, wat de markgraaf ook zeggen moge, ransel hem dan eens terdege met het plat des rapiers. Dat zal hem zijne praktijken verleeren, indien hij er hebben mocht!'

Moussenham zette zijnen weg voort, en de kolonel, voor wien men middelerwijl de deur geopend had, trad binnen.

Graaf von Eberstein vond den koopman Sedgraves in gezelschap van zijnen neef, den jongen verloofde, een flink jongman met blond gekroezeld haar en een dito korten opkomenden baard om de kin; zijne gestalte was gezet en duidde eenigzins aan, dat hij geen vijand was van goeden sier. In zijn donker blauw oog lag iets krachtigs, in zijne hand, hoe eêl ook gevormd, iets gespierds.

Vader Sedgraves speelde, in den hoek der kamer, met zijn toekomstigen schoonzoon, op de schuiftafel - eene tafel van kostbaar hout vervaardigd, en op welker uiteinde een blinkenden koperen ring en koperen pinnen geplaatst waren. Beurtelings stiet de oude Sedgraves of wel Hugo met een stok of *queue*, de koperen 'plombeeten' of schijven over de tafel heen.

Het ging er tamelijk driftig toe; want de oude man juichte als een schooljongen, wanneer zijne tegenpartij een ongelukkigen stoot deed; maar ook Hugo lachte op zijne beurt als dit bij Sedgraves het geval was, en Gertruda, die in de vensternis aan eene zijden tapisserie werkte, deelde in de vreugde.

Geen wonder! Vader en toekomstige schoonzoon speelden, voor geld? Neen, voor een gouden gordel.

'Ja', had Sedgraves geroepen, 'voor een gouden gordel met kostbare steenen bezet.'

'En met een gouden buidel daaraan', voegde Hugo er bij, al wist hij op dat oogenblik niet waar hij de groote som halen zou, om zoo'n koninklijk geschenk te betalen.

'Top!' antwoordde Sedgraves. 'Ik wil evenals gij dat uwe bruid, op haren huwelijksdag, als eene vorstin schittere.'

'Speel op!' riep de andere.

Is het niet begrijpelijk dat Gertruda een levendig belang in het spel stelde? Hugo mocht wel eens een slechten stoot doen, doch hij was een goed speler, en deed de 'plombeeten' van den ouden heer, als bij betoovering, uit de baan vliegen, totdat de heer Sedgraves eindelijk zijnen stok wegwierp en lachend verklaarde, dat hij den gouden gordel met steenen en buidel, verloren had, en aan zijne dochter de keus van het prachtvoorwerp overliet - echter nog altijd verklarende, dat Hugo een kruk van een speler en den uitslag aan het toeval te danken was.

Op dat oogenblik trad von Eberstein binnen; de wolk die over zijn voorhoofd hing, werd, door de goede stemming waarin de drie personen zich bevonden, welhaast uitgewischt. Het scheen hem toe, dat de Sedgraves den onaangenamen indruk van 's morgens hadden verdreven. Hij had dan eindelijk menschen gevonden, die hem, ten minste voor het eerste oogenblik, niet van de duitsche kolonels, van spions, van het kasteel en verdere lastige dingen zouden spreken!

De kolonel was, zooals men reeds gezien heeft, een vroolijk en

zelfs loszinnig, doch in den grond, een goed man. Hij bezat het talent alles wat hem omringde, ten slotte in eene goede luim te brengen. Ook was hij bij velen, ook bij den heer Sedgraves, een altijd welkomen gast. Het uur des maaltijds gekomen zijnde, noodigde de koopman hem uit bij te schuiven, en dat deed de overste ook op het eerste woord.

Voorwaar, er werd bij den heer Sedgraves beter getafeld, dan wel in de taveerne!

De kolonel at dapper en deed weldra weêr zijne oude aardigheid hooren '*wir haben die Ehre zu zeichnen*', zoo dikwijls hij den roemer met keurigen claret of rijnschen wijn, aan de lippen bracht.

Men tafelde lang en men dronk nog langer; goed eten en drinken waren altijd eigenschappen onzer voorzaten.

Het gesprek over de tijdsomstandigheden bleef lang achterwege, doch de heer Sedgraves was te diep in alles wat deze betrof, gewikkeld om de dagelijksche gebeurtenissen over het hoofd te blijven zien, en toen eindelijk het moeielijke en netelige vraagpunt van het kasteel andermaal op het tapijt kwam, bulderde de kolonel eenen stroom van scheldwoorden tegen het Maranennest uit. Hij noemde de Roda, Sancho d'Avila, de duitsche kolonels en del Torro, *Hunden*, vervloekte *Raubvögeln.*

De twee verloofden hadden zich tot dan toe met het gesprek der oudjes weinig bezig gehouden; doch toen Gertruda die laatste woorden opving, verliet zij het venster, waar zij zich met Hugo bevond, en naderde andermaal de tafel.

'En nu wil ik onze lieve Gertruda ter eere drinken!' zeide de kolonel toen zijn oog op het meisje viel. 'Of zou zij nog boos zijn zooals dezen morgen?'

'Wie weet!' antwoordde het meisje, en er lag in haar oog eene mengeling van ernst en jokkernij, in welke het vroolijke echter de overhand behaalde.

'Hoe, zou het lieve *Gimpelken* weigeren?'

'Wie weet!' herhaalde zij andermaal.

'Dan zou ze mij, den kolonel der duitsche regimenten, den oorlog durven verklaren?'

'Wie weet!' zeide nogmaals het geestige meisje.

'Hugo, beste jongen, indien uwe toekomstige vrouw den *Hauptman* van gansch een regiment durft weêrstaan, wat al regimenten zult gij dan te been moeten brengen, om haar te doen gehoorzamen. Hugo!...'

Hugo was juist uitgegaan, dewijl de dienstjongen hem teeken had gedaan eens even buiten te komen.

'Welnu, mijne kleine ruziemaakster', hervatte de kolonel op vroolijken toon, 'ik heb vandaag geen lust om te velde te trekken; ik wil *kapituliren.*

'Des te beter', zegde Gertruda.

'En welke zijn de voorwaarden van het *böse* ding?'

Wees moeielijk, kind-lief!' stookte Sedgraves lachend op, zonder te weten wat dit tooneel beduidde.

'Wat eischt ge? Juweelen, goud, zijde?' riep de welgemutste kolonel.

Het meisje schudde zacht het hoofd.

'Inderdaad, dat is een gekke voorslag van mijne zijde, heer Sedgraves. Het staat gelijk met water naar de zee te willen dragen! Komaan, Gertruda, stel zelf de voorwaarden der kapitulatie.'

'Ik vrees den heer graaf von Eberstein kwalijk gezind te zullen maken!' waagde Gertrudra te zeggen.

'Mij? Geloof me, ik heb vandaag geen lust om mij zelven hartzeer aan te doen, noch om mij het bloed naar het hoofd te jagen!'

'Heel zeker?'

'Overigens, wat zou ik van mijne lieve Gertruda kwalijk kunnen nemen?'

'Wie weet!'

'*Heraus!*' kommandeerde lachend de kolonel.

'Kolonel, ik stem toe mijner ter eere te drinken, wanneer ik u den datum herinneren mag, die in uwen zegelring gegriffeld staat.'

Graaf von Eberstein sprong recht als hadde hij op tafel, tusschen het najaarsfruit en het groen, op het ammelaken verspreid, plotseling eene giftige adder ontdekt. Het gelaat, anders tamelijk rood, kreeg eene vale kleur, zijne lippen trilden en zijne hand beefde.

'Wat weet gij van den Allerzielendag?' riep hij Gertruda toe, en de oude Sedgraves drong vooruit om zich tusschen zijne onthutste dochter en den graaf te plaatsen. Het meisje had gewis niet gedacht, dat dit enkel woord, dat die dagteekening een zoo groot uitwerksel zou hebben te weeg gebracht. Slechts een oogenblik was zij echter ontsteld; zij herwon onmiddellijk hare tegenwoordigheid van geest, en antwoordde op die laatste vraag zeer zoetaardig:

'Ik weet, heer graaf, dat de Allerzielendag u dierbaar is en gij, in aandenken van dien dag, niets weigeren zult.'

'Gij hebt gelijk.....' morde de kolonel meer tusschen de tanden dan wel luid; hij hernam zijne plaats aan tafel, zette den elleboog op deze, liet het hoofd in den palm der hand rusten en zag, alsof hij mokte, naar het ammelaken. 'Gij hebt gelijk,' herhaalde hij. 'Ik vraag niet wie u die familiegeschiedenis geopenbaard heeft; ik begrijp zulks. Verloofden verzwijgen elkander niets. Neen, ik zal u niets weigeren in aandenken van den tweeden novemberdag....'

'Vergeef mij, heer kolonel, dat ik op dit oogenblik al die smartelijke herinneringen heb opgewekt!'

'Ik vergeef u dit volgaarne, lief kind, en ook aan Hugo..... Waar is Hugo?'

De jongeling was zoo even binnen getreden en bleef aan de deur den storm, die losbersten zou, afwachten; de toon der woorden van graaf von Eberstein was echter gansch veranderd. Het was inderdaad de loszinnige, altijd wat brutale, kortom, wat krijgsknechtachtige

toon niet meer, die in zijne spreekwijze overheerschte; integendeel, de kolonel sprak zacht, ietwat neêrslachtig, vol welwillend- en goedhartigheid. Op de woorden: 'waar is Hugo?' schoot de jongeling vooruit en boog den knie voor den oom, doch deze richtte den neef op en zeide:

'Gekheid, jongen, gij hebt mij niets misdaan. Het doet mij eigenlijk goed dat mij die datum nog eens wordt te binnen gebracht; ik was hem in het woelige soldatenleven zoo wat vergeten en mijn zegelring, men wordt aan alles gewoon, bracht mij maar schaarsch den Allerzielendag te binnen.'

De oude heer Sedgraves stond sprakeloos en met jagend hart, dit tooneel aan te staren.

'Welnu', hervatte de kolonel, en die te vergeefs den gullen toon van tien minuten vroeger trachtte te hernemen 'welnu, wat belofte moet ik der *schöne* Gertruda doen, in aandenken van den 2 november?'

'Mijn geluk te verzekeren, heer oom,' zegde Hugo.

'Ben ik daar ooit aan te kort gebleven?' vroeg de graaf eenigzins verwijtend.

'Neen, maar dat geluk zou kunnen vernietigd worden.'

'Ik kan toch de toekomst niet verzekeren.'

'Dat kan niemand, neen! maar men kan door voorzorgen te nemen, niet zelden rampen voorkomen.'

'Maar, *Donnerwetter*, ik word ongeduldig en het lam zal weêr leeuw worden! *Heraus* - voorwaarts met die verborgene achterhoede.'

'Herinnert gij u, heer graaf, ons gesprek van dezen morgen?' hervatte Gertruda. Zij naderde den kolonel en zag hem vleiend in het oog, terwijl zij zich op hare knieën voor hem neêrzette.

'Altijd die historie van het kasteel?'

'Altijd dezelfde.'

'Welnu?'

'Beloof getrouw te zijn aan het ons dezen morgen gegeven woord, en dit in aandenken van den 2 november. Beloof ons het verbond, in den nacht van 29 october gesloten, niet gestand te zullen zijn en trouw te blijven aan de stad.'

De kolonel was bewogen; zijn oog werd vochtig. Wie toch had ooit gedacht dat onder het soldatenkleed, een zoo gevoelig hart klopte! Ja, ja, men had ditmaal de ware snaar bij den krijgsman getroffen!

'Maar, kind-lief, ik had het reeds den gouverneur verklaard, dat ik het mij afgedwongen handteeken niet gestand zijn zou!' antwoordde de kolonel en nam de handjes van het meisje vaderlijk in de zijne.

'O ja.....' mompelde het kind verlegen.

'Maar gij hebt nog geen vertrouwen in den ouden soldaat, niet waar? O, ik ben daarom niet gebelgd jegens u. Ik ken mijn vijand....'

en opstaande, greep hij den beker met wijn gevuld, en slingerde dezen driftig door de kamer. ‘Mijn hart is goed, mijn hoofd is sterk, indien mijn vijand mij slechts niet benadert. Ik beloof het u, Gertruda, ik drink geen wijn meer vóór dat wij vrede hebben met de bezetting van het kasteel.’

Een drievoudige kreet ontsnapte aan den mond der aanwezigen; Sedgraves greep de linkerhand des kolonels, terwijl deze de rechterhand in de hoogte stak en met eene ontroerde stem zeide:

‘Dat zweer ik bij de nagedachtenis van den Allerzielendag!... Ik begrijp zeer goed dat de dochter van een Sedgraves de hand niet reiken kan aan eene familie, die aan haren plicht opzichtens Antwerpen te kort bleef. Wees gerust, beste vrienden, de oude soldaat is zoo'n losbol niet als men het wellicht denkt.’

De aanwezigen waren ontroerd; er was inderdaad iets plechtigs in dit tooneel, en Gertruda, die den kolonel dankbaar de hand wilde kussen, voelde zich integendeel in dezes armen geklemd en zijne koude lippen raakten haar voorhoofd aan.

Plotseling rukte de kolonel zich los, wipte met den wijsvinger der rechterhand een traan uit het oog, en zich tot den ouden Sedgraves wendende, riep hij half lachend uit:

‘Vader Sedgraves, ik geloof waarachtig dat ik kindsch wordt! Hoe dat jonge volk de fijne, gevoelige snaar onder een ijzeren borstkuras vinden kan!’

Gertruda had den straks weggeworpen beker opgeraapt en nu vleiend gevraagd:

‘En wanneer zal nu de heer kolonel mijner ter eere drinken?’

‘Geduld, kind, als het vrede zal zijn met het kasteel, als uwe vaderstad niets meer van het Maranennest zal te duchten hebben. De oude soldaat wil in alles stipt zijn woord gestand zijn!’

Men zette zich aan het houtvuur; Gertruda speelde op de clavecimbel en Hugo zong een duitsch refrein, doch de vingers, de stem, aller zinnen kortom, waren in verwarring en er heerschte eene bedrukte stemming in het gezelschap; het gesprek werd slepend voortgezet en niemand repte nog een woord, toen de kolonel eindelijk meende nogmaals op den straks aangehaalden datum, op den Allerzielendag, te moeten neêrkomen en eenige uitlegging daaromtrent geven. Dat was hij, zoo dacht hij, aan de Sedgraves verplicht; want hij hield *zum Henker!* niet van al wat *heimlich* was.

‘Kent gij die geschiedenis van Allerzielendag, heer Sedgraves?’ vroeg de kolonel.

‘Ik ken er het eerste woord niet van,’ was het antwoord.

‘'t Is eene droevige geschiedenis.,.... Zie, daar staat Hugo al op uit vrees ze te hooren,’ en inderdaad, de jongeling lanterfantte naar het venster en vandaar naar de deur. ‘Daar, nu schuift Gertruda ook al heen! Nu, het zij zoo.’

‘Ik moet toch bekennen dat de nieuwsgierigheid mij aanzet te luisteren.’

‘O, de geschiedenis is kort, zeer kort. Overigens, ik ben een vijand van lange predikatiën. Mijn vader, de graaf von Eberstein, had drie zonen, waarvan de oudste even wild, even ruw geaard en gebaard was als de vader, evenals hij, jagende, vechtende, den duivel uitdagende en goeden sier makende. Onze moeder was gansch anders, zij was een engel van een vrouw, godvreezend, goed, heilig zelfs. De brave ziel heeft misschien een dozijn rozenkransen versleten met bidden, om den woesten knaap te doen bedaren.

Het hielp echter weinig; want ten tijde dat de oude graaf nog leefde, ging deze den jongen voor, en als deze goed gejaagd, gerend en soms dapper koppen gekliefd had, werd er ook dapper op het ouderlijke kasteel gedronken. Eric was de oudste, Hatto de tweede en ik, Otto de jongste zoon.

Eric zette zijne zinnen op een meisje, en beminde haar met al den hartstocht zijner onstuimige ziel; maar toen hij eens, bij een helder maanlicht, te paard over de heide naar huis reed, werd hem plotseling de weg door Hatto versperd, die hem verklaarde dat hij Eric's verloofde tot zijne bruid wilde maken. Dat was, zoo het scheen, een verpletterend nieuws voor Eric.

Met den storm in zijn binnenste, wendde hij den teugel, reed naar het kasteel zijner verloofde terug en stelde haar de keus tusschen hem en zijn broeder voor, en zij, zij erkende dat zij niet hem, maar Hatto tot bruidegom verkoos. Nu, dat was eene geschiedenis, waarvan ik nooit juist den rechten draad heb gekend; maar ook, ik ben geen heks in het ontleden van vrouwenharten.

Eric keerde in den nacht, en over de heide, naar het voorvaderlijke kasteel terug; in razende wanhoop joeg hij zijn paard over de vlakte, alsof hij de wilde jager der spookvertellingen ware geweest, en hijgend en mestnat hield zijn ros voor den hoefstal van den smid stil, die alleen aan het boschpad woonde. Die hoefsmid was de duivel, God zegen ons, in persoon, of wel zijn knecht: de kerel besloeg paarden en verkocht minnedranken; legde de kaart voor de jonkvrouwen en stak oude rossen af; fidelde voor een huwelijkspaar en goot voor een zilverstuk vergif in den feestbeker; 't was zoo'n kerel om alles te doen.’

Sedgraves sidderde onwillens; maar Otto von Eberstein vertelde die laatste kontrasten op luchtigen toon en schier lachend. Allengs verging echter die losheid en naarmate de graaf in zijn verhaal vorderde, werd ook de toon zijner stem doffer. De gewoonte van naar den roemer te grijpen had hem, onder het spreken, reeds drie of vier malen het oog naar de tafel doen wenden, en zelfs meer of min de hand uitsteken, als zocht deze kroes of coppetas. Nu, men leert eene gewoonte van een geheel leven in geen half uur af.

Met een zucht wendde von Eberstein oog en hand af, en sprak voort:

‘Wat Eric bij dien kerel deed, weet de drommel; na er een deel van dien nacht vertoefd en gedronken te hebben, sprong hij ander-

maal te paard en reed de heide over, doch juist in de tegenovergestelde richting van het kasteel zijns vaders. Waar vertoefde hij een rond jaar? Niemand weet het; mijn vader wist er gewis meer van, want hij vloekte zijn oudsten zoon, en op zijn sterfbed gaf hij het eerstgeboorterecht aan Hatto, die zijne bruid als kasteleinesse in het ouderlijke kasteel voerde.

Ik was destijds in het cleefsche en in Holland, en leerde daar het rapier hanteeren. Een jaar nadat Hatto getrouwd was, keerde Eric terug, niet in het slot zijns vaders, maar bij dien satanschen smid aan het boschpad. Hij vond dien schavuit, God zegen ons, met schootsvel en opgestroopte hemdsmouwen, lachend, dronken en met bloemen omkroond. De knaap was op het slot geweest en had feestelijk gedronken op de geboorte van een stamhouder: en deze was Hugo....'

Hoewel Sedgraves een man was in den vollen zin des woords, en geenszins bijgeloovig, vond hij de geschiedenis, in den schemeravond, in 't geheel niet pleizierig. Hij besefde dat de booze geest eene zekere rol in die gebeurtenis moest gespeeld hebben, en dat die wonderlijke smid inderdaad moest geweest zijn, wat graaf Otto meende; dit lag in den geest des tijds, en dit zelfs bij de meest beschaafden.

'Toen Eric de smidse binnentrad,' hervatte de kolonel, 'en den toestand vernam, waarin de smeder zich bevond, verweet hij hem, zoo vertelt de traditie, dat hij zijn woord niet gestand was geweest. Welk woord? Men vermoedt eene verschrikkelijke overeenkomst tusschen beiden. De dronken smeder fluisterde Eric al lachende iets in het oor, en liet er een lallend refrein op volgen. Toen Eric aan het slot kwam, heerschte daar eene ijselijke verwarring: Hatto was een uur geleden gezond en reeds een lijk, zeide men; de vreugdebeker, dien hij oplichtte ter eere van zijn zoon, bevatte den dood; het feestgelui werd doodsgeklep; de feestbloemen werden grafkransen.'

Op dit oogenblik werd de deur der kamer, waar de twee personen zich bevonden, sjierpend geopend en onwillens huiverde de koopman; slechts de stem der dienstmaagd, welke vroeg 'of mijnheer niet verlangde dat men licht zou opsteken?' bracht hem tot bezinning, en toen het licht op den kroonkandelaar, die boven de tafel hing, zich in de kamer verspreidde, hervatte graaf Otto zijn echt duitsch en middeleeuwsch verhaal.

'Wie was de moordenaar? Wie anders, zoo denk ik, dan die vermaledijde smid. Eric had gezworen den voet niet meer in het voorvaderlijke slot te zetten, zoolang Hatto leefde. Hij hield woord. Nog woester dan vroeger was hij nu, en mijne moeder, die weenend met de hand des dooden in de hare geklemd zat, sidderde voor haren oudsten zoon, die de rechten, hem door zijnen vader ontnomen, terug eischte.

'Eric joeg, tegen den wil mijner moeder, den slotkapellaan de deur uit; hij deed integendeel dag in dag uit fijfers, zangers en danseressen, poetsenmakers van allen aard komen, en trachtte door vroo-

lijke oogenblikken, de zware gemoedsstemming, welke in het oude slot heerschte, op te beuren.

Toch bleven de moeder en de weduwe even somber en biddende; zij huiverden voor dien smid, die zich naast Eric op den burcht gevestigd had en zijn deelgenoot in alle braspartijen werd.

'Stellig was Eric in de handen van den booze gevallen, en het moet ook van hem gekomen zijn, toen hij in een vlaag van dronkenschap het denkbeeld opwierp, de jonge weduwe mijns broeders te zullen trouwen. Hij ving aan met te eischen; want hij deed de arme vrouw de rouwkleêren uit- en de feestkleêren aantrekken, en de duivelsche smid, in priestergewaad gekleed, wachtte, met een helschen lach op de lippen, zijnen meester en het slachtoffer aan den voet van het altaar af.'

'Dat is eene akelige geschiedenis, kolonel,' onderbrak Sedgraves, die nu volkomen begreep waarom de twee verloofden waren heengegaan.

'Gekke geschiedenis eerder! 'mompelde de kolonel. 'Mijne moeder smeekte te vergeefs die heiligschennis niet te plegen, toen Eric de als bruid getooide weduwe door den slotgang naar de kapel voorttrok. De jonge weduwe weigerde en bood een weêrstand die bovennatuurlijk was. Eindelijk ontschoot haar een gil en zij zakte aan den ingang der kapel neêr. Tegenstand bood zij niet meer; zij liet zich voortslepen, doch toen Eric aan den voet des altaars gekomen was, stond hij bij een lijk - en dat ontnuchterde Eric, maar den smid deed het geval lachen.'

Vreeselijk kolonel!'

'Den volgenden dag laadde Eric vele kostbaarheden op eenen wagen en trok met zijnen gezel heen, men zegt naar het zwabische. De smidse aan het boschpad brandde 's nachts af, en het landvolk plantte een kruis op de puinen. Ik keerde, korten tijd nadien, naar het slot terug. Alles was er veranderd; mijne moeder was stokoud en sneeuwwit van haar geworden. Iedereen droeg den rouw op het slot en dat deed mij denken aan eene vlucht raven en kraaien, daags na een bloedigen rapierdans met kanonnenmuziek. Ja, er moest iets akeligs voorgevallen zijn.

Mijne moeder nam mij zwijgend bij de hand, toen ik naar Hatto en zijne jonge vrouw vroeg; zij opende de deur die naar den grafkelder leidde. Daaruit walmde mij eene lucht tegen, die mij onaangenaam aandeed. Ik volgde haar gedwongen en zij bracht mij voor den steen waarop de lichamen van Hatto en zijne vrouw, het eerste in wapenrok, het tweede in bruidstooi, beiden gebalsemd, lagen. De vrome hand mijner moeder onderhield het licht, dat dag en nacht boven de hoofden harer kinderen hing.

Het was juist Allerzielendag; de priester kwam in den grafkelder, aan den steenen autaar de Mis lezen. Al de bedienden waren aanwezig en voor den autaartrap stond de wieg, waarin Hugo lag. Wanneer de priester zegde: *sursum corda*, en de koorknaap antwoordde:

habemus ad Dominum, zwoer ik,' - en de stem van den kolonel beefde - 'met de hand op de wieg uitgestrekt, dat ik mij nooit.... Och, Sedgraves,' - en hij greep de hand van den koopman - 'ik heb wel eens aan dien eed te kort gedaan. Ik heb soms gedronken, gedronken zooals mijn broeder, en de booze deed mij ook dikwijls misdrijven plegen.'

Graaf Otto zweeg; de oude soldaat was bleek en zijne hand beefde.

'Ik ging ieder jaar naar het slot terug om den Allerzielendag te vieren, toen ik eens vernam dat mijne moeder dood en de burcht door de oorlogen verwoest was. Het zwervend leven, de gedurige omgang met ruwe knechten, het najagen van verwoesting, moord en buit, deden mij eindelijk den Allerzielendag vergeten, al stond de dagteekening dan ook in mijn zegelring gesneden.

Gertruda heeft hem mij te binnen gebracht. Ik ben dezen avond veertig jaar in mijn leven terug gekeerd. Ik zal mijn woord gestand zijn, Sedgraves! De wijn, mij door den henker geschonken, zal ik afslaan..... Doch, wat ik heden avond zegde, blijft een geheim...'

De koopman had geen lust om het gesprek over de spookhistorie nog langer voort te zetten; zij had hem letterlijk in eene onaangename stemming gebracht, die slechts getemperd werd door het denkbeeld, dat eindelijk de gevoelige snaar bij den wispelturigen en licht meê te slepen soldaat, gevonden was.

De kolonel trachtte blijkbaar den indruk van een oogenblik te voren af te schudden en dat zou ook wel gelukt zijn, indien men hem slechts een goeden roemer wijn had kunnen schenken; maar hoe dikwijls hij ook werktuigelijk de hand uitstak, om den beker te grijpen, hij greep over de ledige tafel heen.

Hugo en Gertruda waren binnen getreden; doch de gemoedsstemming bleef bezwaard, zelfs toen de dienstmaagd, in sierlijke porceleinen tassen, aan de huisgenoten en gasten den lekkeren mexikaanschen drank chocollatle bracht.

'Zogollate!' riep graaf Otto lachend. 'Drank voor kinderen en zoete lieven! Komaan, niet waar, *mein lieber Herr Sedgraves*, wij zijn vandaag in het leven van rozengeur en maneschijn terug gekeerd!'

Gelukkig bracht het dienstmeisje kort nadien, op een zilveren schotel, een brief voor graaf Otto, die haar door eenen bode, aan de deur overhandigd werd. De kolonel brak den brief open en hem werd bericht dat de troepen der Staten, onder bevel van den markies van Havrech, in aantocht waren, om het garnizoen van Antwerpen tegen den militairen oproer van het kasteel te ondersteunen.

Die tijding - ofschoon de kolonel den kommandant en zijne luitenants: Philips van Egmont, de Heze, de Capres en anderen, voor melkbaarden hield - die tijding bracht hem toch weêr eenigzins in zijn eigenlijk militair humeur terug. 't Was in alle geval, eene goede tijding en, zonder de gedane belofte, had de kolonel feestelijk zijn *wir haben die Ehre zu zeichnen* kunnen herhalen.

VI.
Drie spions.

Het heerlijke Land van Waas, vandaag ‘de tuin van Vlaanderen’ genaamd, was in de 16e eeuw voorzeker dien naam niet waardig.

Die prachtige en vruchtgevende landouwen, welke wij nu bewonderen, bestonden nog niet. Gansch die vlakte, westwaarts der Schelde, leverde eene groote verscheidenheid op: hier, in de lage gedeelten, vond men eene voortzetting der noordelijk gelegen polders; daar, in de hoogere deelen, strekten zich groote bosschen uit, welke den wolf en den ever tot schuilplaats dienden, en niet zelden ook den roover en den baanstrooper.

De wegen welke door die verlatene streek liepen, bepaalden zich tot een gering getal. Deze kronkelden hier door de eeuwenoude bosschen, daar door knoestig kreupelhout, ginds door waterkwebben, waaruit lis en riet opschoten. Hier moest de voerman of ruiter soms de afhangende takken weeren, ginder verdween de wagen tot aan de as in het water, om, na eenige oogenblikken, druipnat de tegenoverliggende hoogte op te woelen.

De streek was, daargelaten in eenige dorpen, weinig bewoond. Op den Scheldekant lag hier en daar eene visschershut; verder de bosschen in, die van eenen strooper of houthakker, en soms hoorde men, als men den weg volgde, in de verte het getink van een klokje, waarschijnlijk dat eener kluis, die de geuzensoldaten nog hadden geëerbiedigd. Alle die verblijven waren echter in die landstreek zóó dun gezaaid, dat men soms een halven dag reisde, zonder deze of gene woning te ontmoeten.

Aan den weg, die naar de stad Aalst leidde en op een goed uur afstand van deze, lag eene deels in steenen, deels in planken gebouwde huizing - eene inderdaad niet onaanzienlijke woning.

't Was eene herberg: dit zag men aan den haverbak, die voor de deur, onder den grooten lindenboom, stond. In de wandeling heette men het '*t Huys van Neringhe*, ofschoon die naam, ons dunkens, weinig met zijne eenzame ligging overeenkwam, en er daarenboven geen schijn van winkel of koopmanschap in aanwezig was.

De herberg was een tamelijk lang, doch laag gebouwd huis, met twee kleine in lood gevatte vensters langs beide zijden der deur; boven de deur ging de muur gevelsgewijs en met trappekens op, en in dien gevel stond een derde venster - allen behoorlijk met ijzeren staven gebarrikadeerd. De stal, aan het huis vast, was uit planken en palen gebouwd en het dak in riet.

In '*t Huys van Neringhe* trof men niet zelden passanten aan, niet alleen reizende koopliê, visschers, boeren, ruiters en landsknechten, maar, als men alles goed narekende, ook wel eens fielten, boeven, moeskoppers van allen aard, die er borst en keel kwamen ‘soppen.’

Vonden zij in den houder van die taveerne een gewillig medeplichtige? Zeker is 't dat Boort Soudaen, de tavernier, een slimme kerel was, die op verschillende wijzen fortuin maakte, behendig aan brandschattingen ontsnapte, en uit iedere partij - 't zij uit de spaansche-, geuzen- of Statenpartij - voordeel wist te trekken.

Met Boort Soudaen hebben wij echter niet veel, of liever niets te maken, en zullen ons dus zoo wat met het gezelschap in de gelagkamer bezig houden.

Dit is tamelijk talrijk; twee personen zitten bij het vuur, want herinner u, dat wij in november zijn en de wind, scherp en snerpend, door de ontbladerde boomen en met de dorre blaêren over den zandweg jaagt. Het vuur flikkert helder op en vervroolijkt eenigzins de gelagkamer met lagen zolder.

Bij den haard zit een maaldersgast, wit van het stuifmeel; van welke kleur zijn gepoeierd haar is, kan moeielijk gezeid worden, maar zijn gelaat, mager en scherp, duidt een zeker doorzicht en veel krachtdadigheid aan. De man kan zoo wat veertig jaar oud zijn. Tusschen de beenen staat de zweep, en buiten aan den haverbak zijn oud paard in een nog oudere huifkar gespannen, op welke laatste vier of vijf zakken meel staan.

In den anderen hoek zit een zware kerel met een min of meer gekromden neus, rossen baard, diep liggend oog, door lange en rosse wenkbrauwen beschaduwd. Die persoon draagt een hoogen toothoed met hanenveêr, een ouden bruinen mantel, aan den hals vastgebonden, en hooge mollige laarzen, die tot boven de knieën de beenen bedekken. Naast hem staat een lange stok, boven aan den top met drie of vier dwarshouten, waaraan een tiental doode ratten met den staart zijn vastgemaakt.

't Is een wonderlijk personagie en dat juist niet veel goeds aanduidt, vooral als men het kleine, scherpe oog naspeurt, dat onder de lange wenkbrauwen tintelt.

De twee personen hadden elkander, toen zij elkander in Boort's herberg ontmoetten, den gewonen groet ‘geluk, vriend’ toegevoegd. Onder het drinken van een pot bier, hun door den baas toegeschoven, had de mulder gezegd:

‘Nijdig weêrke!’

‘Heel nijdig!’ was het antwoord van den rattenvanger.

‘Gaat de reis naar Aalst, koopman?’

‘Gij hebt het gezeid. En bij u?’

‘Ook zoo.’

‘Ratten en meel komen zeer goed bijeen,’ lachte de man met de ratten.

‘Daarom, als gij lust hebt, kunt gij een eind wegs gebruik maken van mijne huifkar.’

‘Top!’

Drie mannen zaten op de bank aan het venster; een was als een boer gekleed, doch hij had een al te verdronken gezicht, om tot den boerenstand te behooren; een tweede droeg eene versleten kleeding, die min of meer den krijgsknecht aanduidde, en de derde met zuidwester en oliemantel, deed aan den schipper denken.

Aan hunne voeten lag een groote, zware, roode doghond, met breede borst, dikke pooten, dubbelen neus en een met ijzeren pinnen bezetten halsband. De hond en de messen, die de knapen aan den leêren gordelriem droegen, zeiden genoeg dat het juist geen vriendschappelijk volk was.

Die drie kerels dronken een goeden pot bier en spraken tot elkander, doch in gebroken woorden en daarbij in eene taal, welke voor den oningewijde hebreeuwsch was. De mulder echter, al zag hij naar het vuur of naar den rattenvanger, had een oor open en trachtte nu dit, dan dat woord op te vangen.

Hij toch begreep wel wie zij waren: Aalst was, zooals wij in den aanvang van ons verhaal zeiden, door de spaansche huurtroepen overvallen, bemeesterd en uitgeplunderd. Rond dien bandietenkuil school weldra allerlei soort van volk te samen, dat nu in den omtrek, onder den naam dat het mannen der bezetting waren, evenals de bezetting zelve, stool en plunderde.

Er was daar inderdaad rondom en in Aalst voor hen een aardig duitje te verdienen: immers, de spaansche soldaten hadden spionnen, gidsen, verraders en verklikkers noodig; zij moesten verder aankoopers vinden voor de gestolen juweelen, sieraden, rijkdommen van allen aard - en gansch dat gezelschap van ‘eerlijke liê’ was rond het dievennest saam gevloeid.

De schipper en de verhakkelde krijgsknecht aan de tafel, spraken in den hollandschen tongval; zij spraken de dieventaal, want de mulder verstond dat zij ‘after’[1] iemand zochten met ‘bucht’ in de ‘avelcoert’[2] en 't was daarom dat ze in de stad of in haren omtrek gingen ‘neering doen,’ waar geen ‘bewisinghe’[3] meer bestond.

Of het nu juist wel in het voordeel van den mulder sprak, dat hij met die taal bekend was, zullen wij den lezer laten beslissen; doch

1) Achter.
2) Geld in de tesch.
3) Jurisdictie.

laat ons opmerken dat er een schelmsche lach om zijne lippen en in zijne oogen speelde, toen hij zich half omkeerde en zich tot de drie sprekers aan het venster richtte, zeggende:

'En hebt ge al iets in den "zwirlinck"[1], maats?'

Blijkbaar ontstelden de sprekers aan het venster; doch zij waren onbeschaamd genoeg, om spoedig hunne tegenwoordigheid van geest te herwinnen.

'Wat bekommer jij je met onze zaken?' zeide de schipper barsch.

'Och, daar heb ik niet het minste trek in, schippertje!' hervatte de mulder luchtig; 'ik wilde u enkel doen weten, dat, als ge mij of den rattenvanger in den "zwirlinck" hebt, gij op niet veel "vossen"[2] rekenen moogt en uwe "grijpelingen"[3] van het tellen niet zullen verslijten.'

Dat was zoo luchtig gezeid, dat het drietal in betere luim geraakte, en den mulder misschien wel als een der hunnen beschouwde.

'Pas op,' ging de molenaar altijd vroolijk voort, 'dat ge ginder niet tot bloedens toe 'gestoept'[4] wordt. Men speelt er kort recht en klopt er niet op den 'zwengelinck.'[5].

'Nou, zorg jij maar, dat men het stuifmeel niet uit jou "zwengelinck" klopt,' zeide de schipper.

Het drietal lachte en men ging voort met stiller te 'quisten'[6], want den schipper scheen het niet onmogelijk, dat die mulder een der geheime speurhonden van den schoutet was geweest, en het voor hen veel beter was, dat zoodanige ongenoodigde gasten tusschen hemel en aarde, aan dezen of genen boomtak, bengelden. De rattenvanger was echter zijn reisgenoot, en die toch zag er precies geen kat uit om zonder handschoenen aan te grijpen.

De man had geen deel genomen aan het gesprek; men kon aan de uitdrukking van zijn wezen veronderstellen, dat hij de gielers- of dieventaal niet verstond. Zonder twijfel zou het gesprek aan het vuur, over het gebeurde met den mulder gerold hebben; doch andermaal werd de klink der deur opgelicht en de laatste geopend. De binnentreder was niemand anders dan de ons bekende Burk.

Burk was als handwerksman gekleed, had een hoed met afhangende randen op den misvormden kop, een gevulden groen fluweelen zak, bij middel van koperen ringen toegesnoerd, op den rug en in de hand een eiken stok, waarmeê hij wel een os had kunnen doodslaan.

'Geluk saam,' zeide Burk en den zak, waarin gereedschappen van den wapenmaker geborgen waren, afwerpende, naderde hij het vuur en terwijl Boort Soudaen naar den kelder ging en den smid wat 'suipens' bracht, stak hij de magere, knokkelige, maar gespierde hand naar het vuur uit.

1) In het oog.
2) Goudstukken.
3) Vingers.
4) Gegeeseld.
5) Wambuis.
6) Spreken.

‘Frisch weêr, mulder!’ zeide Burk.

‘Ja, ja, 't waait er goed op aan,’ luidde het antwoord en de molenman stond even op, en ging eens buiten om te zien of het paard de haver reeds binnen had; maar 't was juist dat niet: hij wilde eens even naar buiten om wat tot bezinning te komen; want hij had Burk herkend, en wilde het liefst geen gesprek met hem aanknoopen.

Ja, 't was Burk wel! Maar wat deed die kerel in dezen omtrek? De mulder kende den wapensmid van ouds als iemand, die nu eens met de geuzen, dan eens met de Spanjolen heulde, of die eigenlijk zich aan die zijde plaatste, waar het meest te verdienen was. Te Aalst lagen spaansche troepen, op het kasteel van Antwerpen evenzoo; maar ook in deze laatste stad waren de troepen der Staten meester. Voor wiens rekening zou Burk op weg zijn?

Maar als de mulder zich met die overwegingen bezig hield, was ook Burk met iets dergelijks bezig.

Het oog van den wapenmaker was scherp, men weet het reeds; het had, niettegenstaande het bestoven kleed en de gepoeierde haren, Dooc Putter herkend, en tot zich zelf ongeveer dezelfde redevoering gehouden als de mulder deed. Dooc Putter in het kleed van een molenman! Dooc, dien hij in Antwerpen gekend had als boekprintersknecht, als bijbelleurder, als beeldstormer, als geuzenschoolmeester, als factor in eene rederijkerskamer, als leeglooper, als gebannene, als vluchteling, als verspieder - en die zou nu, zonder eenige bijbedoeling, als muldersknecht optreden?

Burk had er geen belang bij nog in de taveerne te vertoeven; de rattenvanger was juist niet gespraakzaam, en vóór dat Dooc Putter weêr binnentrad, stond hij op, betaalde, nam den reiszak en bereidde zich '*t Huys van Neringhe* te verlaten, gelijktijdig met de drie kerels nabij het venster gezeten.

‘Ook naar Aalst, maats?’ vroeg Burk.

‘Wel ja, sinjeur.’

‘Zeg maar wapensmid. Welnu, dan gaan we samen.’

‘Wel gezeid,’ en zonder den rattenvanger of Boort Soudaen te groeten, gingen zij de deur uit.

Buiten gekomen, zagen de ‘gielers’[1)] nog eens steelsgewijze naar de huifkar, en wat Burk betreft, deze vergewiste zich of hij wel degelijk Dooc Putter voor had. Dat leed ook geen twijfel. Dooc staarde de groep met achterdocht na en hij wenschte in zijn hart, dat de schipper en zijn makkers, de maat eens zouden kloppen op den rug van dien schelm van een Burk.

Putter keerde in huis terug, nadat hij de bellen, die achter aan de huif der kar hingen en te licht de aandacht konden opwekken, had weggenomen. Hij sprak den rattenvanger niet aan en er bleek

1) Dieven.

uit niets, dat er eenige gemeenschap tusschen hen beiden bestond, tenzij die eener toevallige ontmoeting. Eindelijk maakte de mulder zich gereed op te breken, en de rattenvanger nam den langen stok, waaraan de doode ratten bengelden, op den schouder.

De tavernier stond op den dorpel der deur en staarde de karavaan achterna.

‘Als die rattenvanger naar Aalst gaat, zal hij wild genoeg opsporen,’ dacht Boort. ‘Daar wiemelt het op dezen oogenblik van spaansche, duitsche en ook vlaamsche ratten! Maar’ - dacht hij er bij, en hij lachte bij die aardigheid, welke hem door den geest vloog - ‘als de ratten hem zelf maar niet oppeuzelen.’

Zoolang de huifkar in 't gezicht van '*t Huys van Neringhe* was, bleef de rattenvanger op zekeren afstand van den mulder; doch toen het huis, door een omdraai van den weg, achter de boomstammen verdwenen was, naderde de eerste den laatste.

‘Gij heet?....’ vroeg hij met een scherp onderzoekenden oogslag.

‘Dooc Putter,’ was het antwoord.

‘Mijn naam is Dirk Bast. Het parool?’

‘Pacificatie,’ fluisterde de mulder.

‘Handen ineen,’ mompelde de rattenvanger. ‘Wij zijn dus trouw op onzen post. Wij hebben niet veel tijd, om over onze zaak te spreken. Ik moet voort naar elders.’

‘Ik weet het, naar Gent,’ antwoordde Dooc Putter met een schelmschen lach. ‘'t Zij zoo! Wat antwoord moet ik aan den prins van Oranje, over den toestand van Antwerpen overbrengen?’

‘Die toestand moet u wel bekend zijn.... doch laat ons stiller spreken en van tijd tot tijd eens omzien, of de boomstammen geene ooren hebben.... De Staten van eenige zuidelijke gewesten hebben den prins van Oranje voorstellen gedaan, om eindelijk, met gezamentlijke werking, den spaanschen soldaat den lande uit te drijven.’

‘Dat weten wij; verder!’ zegde Dooc.

‘Antwerpen, benauwd zijnde, verwacht troepen van de Staten en hoopt veel van Lamoraal's zoon, die immers op den Spanjaard den dood zijns vaders te wreken heeft. Men zou het ook met een gunstig oog aanzien, indien Oranje, evenals te Gent, nu stellig eenige troepen tot onderstand van die der Staten, die met hem onderhandelen, wilde afzenden.’

‘Die zaak is reeds in verschillende brieven besproken, en men is genegen die voorstellen aan te nemen, maar de knoop zit juist dáár niet. In de stad beveelt een gouverneur, de heer de Champaigney, en graaf Otto von Eberstein heeft er het bevel over de duitsche regimenten.’

‘Welnu?’

‘Hoe denken die heeren, welke de macht in handen hebben, over deze tusschenkomst?’

‘De gouverneur de Champaigney is een eerlijk man; hij is in

dienst des konings, doch hij is geen vriend van de vexatiën des Spanjaards.'

'Gij antwoordt niet op mijne vraag, sinjeur Bast.'

'Hij is geen vriend van de vexatiën des Spanjaards, zeg ik, en de troepen van Sancho d'Avila hebben zich buiten de wet geplaatst. Overigens, de Staten, die het oppergezag in onze gewesten hebben, roepen de hulp van den prins in.'

'Ik begrijp, de heer de Champaigney zal.... door de vingers zien en juist niet vijandig zijn.'

Dirk Bast antwoordde niet. Wilde hij niet juist zeggen hoe de gouverneur van Antwerpen, in die moeielijke zaak dacht, of wist hij het niet? Hoe de man van Oranje ook polste, langs die zijde wilde de rattenvanger geen juist antwoord geven.

'Maar wij dienden toch te weten,' hervatte Dooc Putter, 'waaraan ons bepaald vast te houden.'

'Wat verlangt ge te weten?'

'Ik begrijp dat wij niet veel moeite zullen hebben met den kolonel von Eberstein. Huurlingen zijn altijd te temmen; maar, antwoord mij, zal de gouverneur de vendelen van den prins van Oranje in de stad toelaten?'

'Men moet zien welke de middelen van verdediging zijn.'

'En welke zijn die?'

'Indien men die middelen eens buiten de stad samen trok, zouden de troepen van den prins binnen de stad niets te maken hebben.'

'Ik begrijp u: de vendelen zouden den aanval en den toevoer van troepen moeten afweeren....'

'Het is, om de waarheid te zeggen, de beslissing van den gouverneur: ook de troepen, door de Staten gezonden, zullen buiten de stad blijven en in vereeniging met 's prinsen soldaten, den weg versperren aan de spaansche garnizoenen van Lier, Aalst en elders, welke den kastelein willen ter hulp komen.'

'Maar de verdediging der stad zelve?'

'Hoe kunnen die van het kasteel haar aanvallen, als zij geen versterking bekomen? Overigens, binnen de vesting is een sterk garnizoen.'

'Ja, maar een oproerig garnizoen.'

'Minder dan men denkt, maar dat zonder twijfel in oproer komen zou, wanneer vreemde soldaten, en vooral 's prinsen troepen binnenrukten en zij daardoor het vermoeden zouden opvatten, dat men geen vertrouwen in hen meer stelde.'

Dooc Putter zweeg.

'Alzoo geen openlijke verzekering, dat de gouverneur de Champaigney ons als volslagen vrienden zal ontvangen en vervolgens beperking der operatiën buiten de muren. Ik begrijp, de gouverneur wil zich de vingers niet verzengen.....'

Op zijne beurt zweeg Bast; hij had ook niet in last met den

geuzen zendeling veronderstellingen te maken. Na een oogenblik hervatte de mulder:

‘Is dat gansch de u opgedragen last?’

‘Ja, dat is hij.’

‘En reikt hij niet verder?’

‘Voor het oogenblik niet.’

‘Waar kan ik u het antwoord brengen?’

‘Gij hebt het gezeid, te Gent.’

‘Wanneer en waar?’

‘In den *Hoorn* op de Vrijdagmarkt, en op Allerzielendag.’

‘En gaat gij niet een oogslag geven in het nest te Aalst?’

‘Neen, ik loop daar gevaar van opgeknoopt te worden.’

‘Bah! Ik zal eens even een oogslag daarbinnen wagen; het is noodig eenig nieuws, omtrent de voornemens van die heeren, op te sporen. En echter plaagt mij een klein achterdenken....’

‘En dat is?’

‘Hebt gij in de herberg dien kerel gezien, die met de “gielers” den weg opgegaan is? Dat is Burk, de wapensmid van Antwerpen, een schurk in de ziel. Geloof me, die komt niet naar Aalst om wapens te poetsen en te repareeren. Toen wij daar zoo even in 't *Huys van Neringhe* waren, dacht ik dat wij er met drie spions, en van elk der partijen een, vereenigd waren.’

Dirk Bast fronste de lange rosse wenkbrauwen; hij wilde misschien niet voor een spion doorgaan. Aan Putter was dat woord gansch onverschillig.

‘Gij denkt dus dat die wapensmid....’

‘Ik ken hem van ouds! Ja, die kerel moet de man van den kastelein des kasteels zijn. Als ik hem het vel kon afstroopen, zou ik hier of daar wel een brief aan den *eletto* in zijne ribbenkas verborgen vinden.’

‘Reden te meer voor u om naar Aalst te gaan.’

‘Dat denk ik ook.’

‘Kent hij u?’

‘Hoe zou hij mij in dit kleedsel kennen! Daarbij, het is verscheidene jaren geleden dat wij elkander niet meer gezien hebben. Bah! Wij hebben overigens reeds voor heeter vuren gestaan.’

‘In alle geval goed geluk. Hier loopt mijn weg rechts. Ik wacht u den 2 novemberdag op de afgesproken plaats. Wacht eens! Indien gij door onvoorziene omstandigheden belet waart zelf te komen, geef dan uw parool aan een vertrouwd persoon.’

‘Begrepen. Vaarwel!’

De rattenvanger sloeg den weg rechts in en hij hoorde een oogenblik nadien, Dooc Putter een vroolijk deuntje fluiten, alsof hij onbezorgd was voor al de gevaren die hem te wachten stonden. Nog eene poos weerklonk het hotten en schokken der kar in het zandspoor, en weldra kwam hem niets meer ter oore dan het gonzen van den wind door het hoog geboomte van het bosch.

Wij laten den rattenvanger en den mulder den weg voortzetten, en trachten nu Burk, den wapensmid, in te halen, die weldra gezien had dat hij in een recht gevaarlijk gezelschap versukkeld was, en hij niet veel weg zou hebben afgelegd, hadde hij iets laten zien dat waardig was genomen te worden.

Burk was integendeel slim genoeg geweest, om gedurig de aandacht der ‘rabauwen’ op den mulder in te roepen, die eenige zakken meel op de kar, daarbij de kar en het paard, te verliezen had; en wie weet! had Burk boosaardig opgeworpen, of die mulder nog niet een verborgen schat bij zich heeft.

De ‘gielers’ vonden al die bemerkingen zeer juist; maar zij ook redeneerden; die mulder, meenden zij, zag er een flinke kerel uit en dan die rattenvanger moest voor een drietal aanvallers niet omstaan. Wel is waar stonden zij, den hond meêgerekend, vier tegen twee; doch de kans om goeden buit op te doen, woog niet op tegen het gevaar van met ingeslagen koppen te moeten aftrekken.

‘In alle geval,’ had Burk gezeid, ‘als wij dichter bij de stad komen, zal ik u de gelegenheid geven u zonder gevaar met dien mulder te verstaan!’ - en de schurk grijnslachte.

Men ziet dat het drietal zeer weinig mysterie maakte van hetgeen in het schild gevoerd werd; de tijden waren zoo. Het overrompelen van Aalst door de spaansche huurtroepen, was eene daad welke de dieverij als het ware wettigde; alle gerecht was onmogelijk geworden, en indien de *eletto* zich met die zaken had moeten bezig houden, zou hij over al de regimenten hebben moeten recht doen.

Pas had Burk die woorden uitgesproken, of men hoorde rechts van den weg een verward gedruisch; men hoorde menschenstemmen, den doffen hoefslag van paarden op het zand, het schokken van voertuigen in het karrespoor, en toen het gezelschap langs den kant zag, van waar het gedruisch opsteeg, ontwaarde het een groep ruiters en voetknechten, welke eene karavaan rundvee en een hoog opgetasten wagen, omringden.

Het waren foerageerders van het garnizoen van Aalst, die den omtrek afstroopten en plunderden. ‘Niets werd gespaard: huis, kapel, kerk, pastorij, klooster en abdij werden door hen uitgebuit; zoomin het gewijde als het ongewijde voorwerp ontsnapte aan hunne handen.

Niet zelden ging de diefstal met moord en brand vergezeld en achter den rug den foerageerders berstte vaak de brand in hoeve of kerk los, zonder dat die onmenschen zich nog om iets bekommerden.

Nu, zooals wij in den aanvang van ons verhaal zeiden, was de *alboroto*, de oproer, onder hen losgebersten; de soldaten betaalden zich zelf de achterstallige soldij. De *senôres soldados*, te Aalst genesteld, vormden eene macht die met het hoogste gezag des lands onderhandelde, en dit laatste was, na alle gepleegde gruwelen, immer verplicht toe te geven en de spons over het gebeurde te wisschen.

De bende, die door ons gezelschap ontmoet werd, was een honderdtal voetknechten en een twintigtal ruiters groot; de wagen was top geladen met allerlei levensmiddelen, geroofde meubelen, gestolen kostbaarheden; twee paarden trokken met moeite het voertuig door den zandweg. Een boer dreef weenend de paarden voort, en als hij daaraan te kort kwam, viel de speer van dezen of genen voetknecht op de arme dieren neêr. De boer zelf was aan het hoofd gewond, want onder den hoedrand uit verschenen twee of drie strepen geronnen bloed.

Voor den wagen uit dreef men een aantal ossen, koeien en schapen. Speer- en rapierslagen deden het vee bijeen blijven en voortgaan. De soldaten zelven waren rijkelijk geladen: deze droeg aan zijne piek vijf of zes doode hoenders en duiven; gene eene zij spek of eene gerookte hesp; een derde venezoen, namelijk hazen en patrijzen. Ruiters hadden voor op het paard en aan weêrskanten van het zadel, flesschen, kruiken, een dood speenvarken of een schaap gehangen.

Gansch die troep was deels smoordronken, raasde, tierde, vloekte, lalde, zong - was, kortom, liederlijk baldadig en voor iemand die niet gewoon was aan dergelijke tooneelen, zeker niet geruststellend.

In een omzien was het gezelschap, dat zich op den weg bevond, door voetknechten en ruiters omringd. Gelukkig voor hen dat Burk zich met eenige woorden fransch bij de Walen, die zich onder de bende bevonden, uit den slag trok. De schippersmaat en zijne twee gezellen hadden wel gepoogd het hazenpad te kiezen; doch men greep hen bij den kraag en schudde hen geducht.

Burk was met een der ruiters, die de *gouverneur* of kommandant van het paardenvolk was, ter zijde gegaan en had met dezen een onderhoud gehad, dat eerst niet erg vriendelijk was, want de ruiter had den wapensmid met zijne twee lange ooren vast en schudde hem van tijd tot tijd vreeselijk - eene pijnbank, die Burk's aangezicht zoo afschuwelijk leelijk maakte, dat het den officier zelf ten slotte lachen deed.

Allengs scheen de kommandant te luisteren en werd zelfs welwillend; doch die welwillendheid bestond in alle geval slechts hierin, dat hij den wapensmid aan twee voetknechten overleverde, die hem eene koord aan de twee armen, en op den rug geknoopt, vaststrikten en hem zoo geblinddoekt tusschen de ossen en koeien deden plaats nemen.

Wat het gezelschap betreft, dit maakte, als wegwijzer, met een tiental knechten en eenige ruiters, waarbij de zoogezegde *gouverneur*, de bende uit, welke op de kar met meel en den door Burk verraden mulder, afzakten. Burk, van zijnen kant, was tamelijk gerust; hij had immers verstaan, dat men hem ongedeerd bij den *eletto* brengen moest; doch het gaan in het donker en over den ongelijken weg, was zeer moeielijk. Viel hij, men trok hem lachend op; liep hij rechts, men trok hem links; zwijmelde hij links, men deed hem weêr, bij middel der koord, rechts laveeren.

Eindelijk verliet men den aardeweg; de ruwheid van den soldaat groeide aan, naarmate men de stad naderde.

't Was misschien dat men elke taveerne langs de baan binnentrad en er ook nieuwen voorraad drank opdeed. De bende huilde, zong, tierde, vloekte en tusschen al dat gewoel hoorde Burk de geslagen paarden springen, steigeren; den boer, dien hij nabij de kar had gezien, jammeren en smeeken; de koeien en ossen bulken, de schapen blaten.

Nieuwe menschenstemmen klonken; men naderde dus de vesting. 't Was zoo, want de stap weêrklonk hol op de neêrgelaten bruggen. Eindelijk betrad men de gekasseide straat, en nadat men eenigen tijd was voortgestapt, trok men Burk den blinddoek van de oogen en de koord van de armen.

De wapensmid stond voor een zeer aanzienlijk huis, doch dat buitengewoon gehavend was; men zag, dat de *senôres soldados* den eigendom niet erg eerbiedigden.

Vele ruiten waren gebroken en met voddenbundels toegestopt, de kleur was van het houtwerk verdwenen, het ijzer verroest, de dorpel gespleten en verzakt, de deur vol blutsen, schrammen en kappen. Een aantal gehavende soldaten liepen in en uit.

In het zeer ruime voorhuis lag een aantal voetknechten op banken, stoelen en bedden op den vloer geworpen; in eene schouw brandde een groot vuur. Vrouwen, die er zoo schavuitachtig uitzagen als de mannen, gingen en kwamen, brachten eten, drinken en andere voorwerpen aan of droegen iets dergelijks weg, hetgeen niet zelden tot onderlingen twist, tot het opzetten van vlammende oogen, en het uiten van mannelijke bedreigingen en vloeken, aanleiding gaf.

Men gaf geen aandacht op Burk, die ook weldra bij den *eletto* werd binnen geleid.

Wij hebben gezeid dat, ingeval van muiterij, de soldaten hunne officieren wegjoegen en de keurtroepen, de *avantajados*, zich met hen verwijderden, waarna de soldaten een hoofd, *eletto*, en een zeker getal raadsheeren kozen. In den oproer welke ons bezig houdt, noemde zich de *eletto*, Jan van Navarese.

In de groote kamer, met gescheurde ‘behancsel van tapitserye voor de venstere,’ gekwetste schilderijen en geschonden ‘tapitseryen met syde gewrocht ende wilde dieren’; met spaansche stoelen, parijsche banken, metalen brandijzers, eene tafel met een sierlijk gestreept ‘turcx tapyt’ en wat dies meer - in de groote kamer bevond zich eene levendige groep, namelijk een jong, groot, sterk gebouwd man met zwarten baard, vlok gelaat, gelige kleur en kleine oogen, die vooral op dit oogenblik eene schelmsche uitdrukking hadden.

Hij stond recht bij de tafel, die met allerlei drinkgereedschap overladen was, stak den arm recht uit en deed in de hand, boven het hoofd, eene gouden keten, versierd met peerlen en met eene daaraan vastgemaakte bagge, insgelijks met diamanten en robijnen verrijkt,

op en neêr dansen; een paar jonge vrouwen sprongen er juichend, soms vechtend en stootend naar toe, om het juweel te bemachtigen; een paar andere leunden lachend op tafel en bepaalden zich met hare kans af te wachten.

Die vrouwen waren soldatendochters, wier zwarte haren en olijfkleurige gezichten wel degelijk het spaansche ras deden kennen. De kleedingstukken, welke zij droegen en die haar soms wonderlijk aan het lijf hingen, waren blijkbaar bij deze of gene adellijke vrouwe gestolen.

Immers, die rijke stoffen waren geene dracht voor *muchachos*, welker armen daarenboven versierd waren met gouden braceletten bezet met robijnen; aan welker vingers ringen met 'turc-koysen' en 'esmeralden' blonken; wier midden omvat was door een gouden gordel, en in wier kroezelige of glimmende lokken, een gouden 'hooftbordure' met edelgesteenten vonkelde.

Niets was er inderdaad binnen en in den omtrek van Aalst gespaard: het huis der weelde zoomin als de woning des burgers; kerk en klooster zoomin als de hoeve, buiten den omtrek gelegen.

De buit was dan ook bijzonder verscheiden en de soldaten, die alzoo vrij spel hadden zonder te moeten vechten, verlangden naar geen plechtig pardon, hetwelk hun in alle geval, hoe bont zij het ook maakten, eens zou gegeven worden.

Of had de ducq d'Alf zich zelfs niet voor den oproerigen huurling moeten buigen en hem weêr in genade opnemen?

Rond het haardvuur zaten, leunden of lagen op banken, stoelen of op den grond gespreide tapijten, een aantal soldaten, de 'raadsheeren,' evenals de *eletto* bij algemeen stemrecht gekozen. Deze sliepen, gene dobbelden, andere staarden op de groep in het midden der kamer - op den blijgeestigen *eletto* en de als koninginnen getooide meisjes.

'Wat wilt ge?' vroeg eindelijk Jan, de *eletto*, zonder zich echter om te wenden.

'Een bode,' luidde het antwoord van den soldaat, die Burk binnenbracht.

'Van waar?'

'Van Antwerpen. Hij zegt gezonden te zijn door zijne Excellentie Jeronimo de Roda en den heer kastelein.'

'Brieven?' en toen dat woord aan Burk was overgebracht, bukte deze zich, ontriemde zijne schoenen en haalde uit een dezer een gesloten brief, dien hij den *eletto* overreikte. Deze echter was niet haastig het stuk aan te nemen. Hij riep de raadsheeren, en toen deze nader getreden waren, nam hij de missive aan.

Van waar die terughouding? Niet alleen was de *eletto*, eens gekozen zijnde, gedwongen de hem opgedragen functiën op straffe des doods aan te nemen, maar hij moest daarenboven van nabij bewaakt worden, mocht geen brieven schrijven of er ontvangen zonder

deze aan de raadsheeren mede te deelen, en week hij van die bepalingen af, was de dood hem wachtende.

De *eletto* stak het kleinood, dat hij in de hoogte gehouden had, weêr in den zak en toen eene der dames nog eene poging waagde, om hetzelve te bemachtigen, kreeg zij een stootje, dat haar schier, onder het schaterlachen der andere vrouwen, achterover deed tuimelen. De raadsheeren en de oversten begaven zich in de diepe vensternis, lazen den brief van den kastelein, beraadslaagden tamelijk lang, onderbraken die beraadslaging om van tijd tot tijd de snaterende en giechelende dochters het zwijgen op te leggen, wierpen eindelijk de lastige *muchachos* aan de deur, en bepaalden ten slotte, dat Burk in den loop des avonds antwoord ontvangen zou.

In het voorhuis kreeg de wapensmid brood, vleesch en bier, diende geruimen tijd ten speelbal aan den moedwil der soldaten, en werd al weinig beter behandeld dan een hond, die eens even snuffelend het bandietennest zou binnengeloopen zijn.

Burk verveelde zich doodelijk; hij ging voor het venster staan en zag, zwaarmoedig gestemd, naar buiten. Wat hem daar voor oogen kwam, was wel geschikt om hem een goeden dunk van de troepen te geven, die hij naar Antwerpen kwam lokken!

Helaas, Aalst leverde een droevig gezicht op: schier alle huizen waren beschadigd, soms deels afgebroken; hier en daar lag een huis in puin en de talrijke zwart geblakerde steenhoopen deden wel vermoeden, door wie de brand gesticht was.

In de verte teekende zich eene galg af en aan deze hing eene menschelijke gestalte. Zoo iets jaagt den koelsten zelfs eene siddering over het lijf.

Een gedommel in de straat deed den wapensmid opzien: hij herkende de huifkar van Dooc Putter, die, door soldaten begeleid, werd binnengebracht. Van den schipper en zijne maats zag Burk geen spoor meer, en van den mulder zelven? Evenmin.

Och, dacht de wapensmid, die zal zijne kar in den steek gelaten hebben en ontsnapt zijn. Jammer, Burk had hem toch zoo duidelijk en zoo dringend bij den overste der ruiterij aangeklaagd!

Het was reeds zeer laat in den avond, toen Burk den brief ten antwoord op dien van den kastelein aan den *eletto*, ontving. Evenals hij met den eerste gedaan had, verborg hij ook dezen brief tusschen den dubbelen zool van een zijner schoenen, en hoe plunderziek de wapensmid ook zijn mocht, hij was in zekeren zin tevreden, Aalst te kunnen verlaten, zoo'n akeligen indruk maakte deze stad op hem.

Men bracht Burk tot aan de poort; de valbrug werd neêrgelaten, de deur knarste op hare hengsels en viel donderend zwaar achter hem toe.

De wapensmid ving in den nacht den terugtocht aan. Gelukkig kwam de maan te voorschijn en verlichtte, door de naakte en suizende boomtakken stralend, zijn moeielijken en doodschen weg.

De wijde eenzaamheid, de brommende boomtoppen, het ritselende kreupelhout, het verwijderd gehuil van den wolf in het Kluysbosch en menig ander onbegrepen gedruisch in het woud, brachten te weeg dat Burk precies niet zoo rustig was als hij wenschte te zijn. Op een goed half uur afstand van de stad, bleef de wapensmid plotseling en met kloppend hart op den zandweg staan.

Een klagend gehuil trof zijn oor. Zouden er wolven zijn? Zonder twijfel; zij waren nog verre. Echter, naar den galm te oordeelen, naderden zij de plaats waar Burk zich bevond. De wapensmid wilde snel voortstappen, om dat weinig aantrekkelijk bezoek te ontwijken en zette het weldra ook op een drafje.

Toen Burk een vijftigtal stappen geloopen had, stiet hij onverwachts met het hoofd tegen een hangend voorwerp; de man sprong verschrikt achteruit en opwaarts ziende, bemerkte hij, afgrijselijk! een mensch die aan eenen boomtak opgehangen was.

De maan bestraalde den gehangene en de wind, die den tak bewoog, deed den doode heen en weêr bengelen als de slinger van een uurwerk.

Bij den eersten oogslag, dien Burk op het lijk wierp, herkende hij Dooc Putter, over wien de *senôres soldados*, gewis op de getrouwe inlichtingen van den wapensmid, kort recht hadden gedaan.

De doode staarde, zoo dacht de verrader, met groote en verglaasde oogen naar beneden, en als het corpus aan den tak danste, scheen het op de schouders van Burk te willen neêrzakken - misschien wel om door dezen op den schouder naar een graf gedragen te worden.

Het werd Burk koud in al de ledematen, zijne haren rezen te berge, en plotseling zijne vlucht doorzettende, verdween hij in de richting van '*t Huys van Neringhe*, aan de naderende wolven vrij spel gevende om naar de beenen van den doode te springen.

VII.
Allerzielendag.

Het was den 2 november 1576; men vierde in alle kerken het ontroerende, treffende feest der geloovige zielen. In welken tempel of kapel men ook den voet zette, overal zag men de zwarte baar met gele waskaarsen omzet, de wierookwalmen droomerig opwaarts drijven, de geloovigen in vrome aandacht bidden; overal hoorde men de zachte en klagende tonen des orgels of den zang des priesters.

Op dien dag, dunkt mij, ligt eene stille droefheid, eene neiging tot weemoedigheid in aller harten; en geen wonder! Alle die welke ons reeds naar een beter leven zijn voorgegaan, rijzen voor onze herinnering op; het is alsof wij de bloemen, die over de graven onzer dierbaren groeien, hebben geweerd, de grafsteenen opgelicht en de dooden andermaal met ons leven en spreken.

Dat denkbeeld bezielde nog meer de geloovigen der zestiende eeuw, dan wel ons, dwaze kinderen, die, door onze drift tot genieten, eene zoo snelle en gedruischmakende dwarreling hebben doen ontstaan, dat wij, in die schitterende woeling, het verledene al te lichtvaardig vergeten. Geen eerlijk en deftig man vergat destijds een pelgrimstocht naar eene of meer kerken te doen, en tot laat in den avond waren de katholieke tempels door eene talrijke menigte bezet.

Op den Allerzielendag, waarvan wij spreken, was de heerschende indruk in Antwerpen pijnlijker dan naar gewoonte. Men leefde immers in zoo'n troebele oogenblikken; er hing iets zwaarmoedig, iets onzeker, iets onrustwekkend boven de stad, boven ieder huis, boven het heiligdom der dooden, zooals boven het heiligdom der levenden. Immers, de kanonkogels, die eenige dagen geleden uit het kasteel opstegen en een gloeienden boog boven de stad beschreven, waren precies geen regenbogen, geen zinnebeelden van vrede en verzoening geweest!

Dan waren er allerlei onrustbarende geruchten in omloop, doch deze waren eenigermate gestild door de aankomst der Staatsche troepen voor de stad, ofschoon van een anderen kant nieuwe moeilijkheden oprezen, welke wij echter in een volgend hoofdstuk zullen vertellen.

Wij houden ons, voor het oogenblik, met eenige bijzonderheden opzichtens onze hoofdpersonen, bezig.

De jonge ridder Jehan van Varick was ook op gemelden dag, met geene verzoenende denkbeelden bezield: hij kon den demon der jaloezie niet uit zijne ziel verbannen en dewijl hij juist des morgens, in Venerabel-kapel der kathedraal, Gertruda en Hugo vereenigd had gezien, stormde het ook weêr op eene vreeselijke wijze in zijn binnenste.

Neen, en daarvan had hij de innigste overtuiging, neen, dat gevoel zou hij nooit kunnen overmeesteren! Del Torro had gelijk, de wraak alleen kon aan zijn hart eene gewenschte voldoening geven.

Jehan van Varick dwaalde doelloos door de straten, langs de vlieten en de Schelde; hij had een oogenblik afleiding gezocht op den wal, tusschen de Berchem- en Borgerhoutsche poorten, waar duizende menschen samenschoolden, om getuigen te zijn der onderhandelingen tusschen den kommandant der Staatsche troepen en den gouverneur der stad, welke laatste de eerstgemelden niet binnen de vesting wilde laten; doch dat woelige tooneel gaf aan Jehan geen afleiding; hij moest alleen zijn, en 't was alsof die koortsachtige opschudding van de Antwerpenaars, hem voor het oogenblik niet aanging.

De jonge ridder bereikte een ander deel van den wal, waar deze slechts hier en daar met een enkelen boom bezet was. De wind suisde door de takken en deed, beneden op het zand, de dorre blaêren grillig zwindelen.

Dat alles kwam, beter dan de beweging in de stad en op een deel van den wal, met Jehan's gemoedsstemming overeen. Wat gaf hem al die opschudding! Al wat hij geloofde en hoopte, was in Gertruda saêm gevat; buiten haar was er voor hem geen leven, geen geluk.

Een oogenblik had hij nog op het hoogste van den wal gestaan en naar den kant van Berchem starend, de benden van markies van Havrech als een mierennest zien dooreen woelen; hij hoorde het geroep, het geschreeuw, het getier der soldaten; het trompetgeschal klonk hem rechts en links in de ooren, doch den wal afdalend, hervatte hij zijne eenzame wandeling. Plotseling zag hij in de verte een ruiter opdagen, die zich naar den kant wendde waar hij zich bevond.

Bij den eersten oogslag had Jehan graaf Otto von Eberstein herkend. Aangezien hij den overste niet verlangde te ontmoeten, week hij zoo snel mogelijk ter zij, en zich in de nabijheid van een ouden molen bevindende, die op het hoogste van den wal stond, wist hij dezen te bereiken, voordat de ruiter ter plaatse gekomen was.

De molen was in het benedendeel uit roode steenen, en in het bovendeel uit planken gebouwd. Het eerste diende tot woonhuis, ofschoon het juist niet veel ruimte hebben moest, te oordeelen naar

de deur en het eenige vensterke, dat zich ter zijde in den muur bevond.

De wieken stonden pal; de gaanderij was ledig; rond den molen was niet de minste beweging op te merken, tenzij eene vlucht kraaien die boven den top zweefden en krasten.

Jehan stiet tamelijk onstuimig tegen de deur, die op eene spleet stond, en trad binnen. Niemand was in het molenhuis aanwezig. Dat was den jongen ridder ook onverschillig. Hij plaatste zich voor het vensterke en staarde naar buiten.

Beneden hem lag de stad met hare donkerroode gevels, rookende schouwen, blauwe torenspitsen en kerkdaken; de flauwe klokketoon van St. Jans-gasthuis, het St. Michiels- of Augustijnen-klooster, of eene andere dergelijke stichting, klonk tot hem door. De schemering begon buiten te vallen, zoodat het in het molenhuis schier duister was, en dit was inderdaad wel geschikt om indruk op het gemoed des jongelings te maken.

Droomend leunde hij tegen het venster, toen hij zacht, alsof iemand zich over zijnen schouder heenboog, aan zijn oor hoorde fezelen:

‘Gij denkt aan haar!’

Driftig wendde de jongeling zich om, doch bemerkte niemand; en zoo donker was het echter niet dat men eene menschelijke gestalte niet zou hebben onderscheiden. Het was dus een spel zijner verbeelding geweest; en geen wonder! die had hem reeds meer dan eene poets gespeeld. Hij hernam dan ook de vorige houding.

‘De bruiloft komt allengs nader,’ fluisterde, als binnen 's monds, nogmaals de stem.

Jehan werd koud, greep naar het gevest van het rapier en riep koortsig en driftig uit:

‘Wie heeft daar gesproken?’

Zijne stem klonk luid door den molen, maar niemand antwoordde, en rustig en stil als een graf werd daarna het gebouw weêr. De jonge ridder wendde zich met uitgetogen rapier rechts en links, wierp koortsachtig nu een houten stoel, dan eene zitbank omverre, schoof met het wapen de bedgordijnen weg; doch geen levend wezen bevond zich in het molenhuis.

Overigens, de spreker, zooals wij zeiden, scheen zich over zijnen schouder heen te buigen, en bevond zich dus in zijne onmiddellijke nabijheid.

De tijd, in welken wij ons bevinden, was die der spokerij en der ‘kwade hand;’ het onbegrijpelijke, en het eenvoudigste werd niet zelden als zoodanig beschouwd, speelde eene groote rol in het leven van den mensch. Weinige of liever geene poorters waren van eene zekere dosis overdrijving vrij te pleiten, en het is begrijpelijk dat Jehan, na een vruchteloos onderzoek, ijlings het molenhuis wilde verlaten en die plaats ontvluchten, welke als door de ‘kwade hand’ gekenmerkt was.

‘Gij wilt heengaan en ik spreek u van haar!’ suizelde de stem.

‘Spreek op dan, wie zijt gij?’ zeide de jongeling barsch.

‘Uw goede geest,’ hervatte de stem. ‘Ik weet dat gij haar lief hebt, en gij doet niet de minste poging om haar te benaderen!’

Jehan beefde van het hoofd tot de voeten; zijne haren rezen te berge, en het koude zweet brak ten allen kante uit.

‘Alvorens u te antwoorden, vraag ik u of gij van God of van den booze komt?’ zeide de jongeling.

‘Hoe zouden goede geesten van den booze komen!’ fluisterde de stem met een lichten zweem van spotternij, die echter door Jehan niet werd opgemerkt.

‘Waar bevindt gij u?’ vroeg hij andermaal.

‘Hier, vlak naast u. Ik fluister u immers de woorden als het ware in het geheim aan het oor? Vrees niets; luister! Gij bemint Gertruda!’

De jongeling aarzelde eenige oogenblikken.

‘Welnu, ja!’ stamelde hij.

‘En gij weent u de oogen blind en laat rustig den dag naderen, dat zij u voor eeuwig zal ontnomen worden?’

‘De toon uwer stem doet mij sidderen!’ onderbrak Jehan en wierp nu plotseling de deur open, als om dat betooverd molenhuis te ontvluchten.

‘Kom hier, en ik zal u woorden toefluisteren, die u gelukkig zullen doen zijn,’ hervatte de stem.

‘Spreek op dan!’

‘Wilt gij Gertruda de uwe noemen?’ fezelde andermaal de stem.

‘Welnu, ja..... doch zij bemint mij niet.’

‘Dwaze droomer! Ja, zij bemint u, en in de stille nachten weent zij zich de schoone oogen blind.’

‘Gij zegt?....’

‘Ik zeg dat zij u lief heeft en het slechts van u afhangt, haar de witte bruidskroon voor u, niet voor dien vreemdeling, te doen op zetten.’

‘Spreek, wat moet ik doen?’

‘Haar, de schoone Gertruda, redden!’

‘Ik zweer, dat ik mij ridderlijk van dien plicht kwijten zal!’

‘Zoo spreekt een echt ridder!’ fezelde andermaal de stem, en telkens wendde Jehan koortsachtig het hoofd af, als voelde hij de lippen des sprekers tot op zijn aangezicht, nu aan de rechter-, dan aan de linkerzij.

‘Welnu, wat eischt ge?’

‘Gij hebt eene krachtige hand en een goed rapier.’

‘Een moord?’ riep Jehan met afgrijzen.

‘Neen, een ridderlijk tweegevecht; het Godsgericht zal tusschen u en hem, maar ten uwen voordeele, beslissen. Ik zal daar aan uwe zijde zijn, en elken degenstoot van uwe tegenpartij afwenden.... Gij weigert? En gij hebt zoo even gezworen Gertruda te redden? Is uwe genegenheid voor de schoone blonde dan zoo klein?’

Jehan van Varick wist inderdaad niet meer waar zijn hoofd stond. Een oppermachtige vrees maakte zich van hem meester; hij stormde het molenhuis uit en ijlde tot op zekeren afstand voort. Eindelijk bleef hij een oogenblik als verlamd staan en staarde naar den ouden molen, die nu met zijne gekruiste roeien, als een zwarte sphynx voor hem stond. Terugkeeren durfde hij niet; hij snelde heen, en betooverend scheen de geheimzinnige stem hem nog altijd in het oor te suizelen.

De jonge ridder liep als zinneloos voort en de stad in. En in het molenhuis? Daar ging een duivelsche spotlach op, die tot in de hoogste balken weêrklonk, en Burk kwam langzaam uit een der donkere hoeken te voorschijn. De schelm lachte nog toen hij reeds op den dorpel der deur stond en voorzichtig naar buiten piepte, om te zien of de jonker was heengegaan.

Hoe kwam Burk in het molenhuis?

Wij hebben hem op den weg van Aalst verlaten, nadat hij tegen het lijk van den spion des prinsen van Oranje gestooten had en het wolvenfestijn was ontloopen. Burk zette onvermoeid zijnen weg voort; voorzichtig was hij echter wel, want hij wist dat de troepen der Staten in aantocht waren, en den weg tusschen het kasteel en de huurlingen van Aalst en andere steden poogden af te snijden.

Alles ging voortreffelijk tot in den omtrek van Mechelen: daar viel Burk in de handen eener patrouille, en 't was alsof de troepen der Staten bij ondervinding wisten, hoe zij met spions moesten omgaan.

Immers men kleedde Burk tot op het hemd uit en vond in een zijner schoenen den brief van den *eletto*, meldende aan Sancho d'Avila, kommandant van het kasteel, dat hij met zijne soldaten zou opbreken, om het garnizoen op het kasteel te komen versterken.

Die brief was goud waard en Burk zou den dans aan de galg niet ontsprongen zijn, had men de onvoorzichtigheid niet begaan, hem 's nachts zijne vijlen en verder gereedschap te laten behouden.

Het boerenhuis dat tot gevangenis diende, was inderdaad voor hem slechts een papieren huis, en na eene zelfs maar lichte poging, wandelde Burk des nachts naar Antwerpen.

Vermomd was hij de poort binnengekomen, had zich den ganschen dag in het molenhuis schuil gehouden, en maakte zich nu gereed, bij het invallen van den nacht, naar zijne vrienden van het kasteel te sluipen en zijne mislukte zending door eene goed verzonnen leugen rond te maken.

Op het kasteel was Burk daarenboven nog het veiligste; want als de brief van den *eletto* naar Antwerpen gezonden werd, en men daar wist tot wat ambacht de smid zich leende, zouden gouverneur en schoutet hem zonder twijfel aan de galg doen knoopen.

In een schuilhoek tusschen de balken liggende, terwijl Dros, de mulder - een spion zooals hij - de stad was ingegaan, om wat nieuws op te sporen, had de smid den hem welbekenden van Varick

zien binnentreden, en dewijl hij door del Torro zeer goed op de hoogte gebracht was over al hetgeen de vrijagie betrof, was het hem niet moeielijk geweest ook hier zijn geheime kunsten ten nutte te maken.

Het doel van Burk, toen hij dat helsche spel aanving, lag dieper dan men aanvankelijk meenen zou; hij stelde zich niet alleen voor, den jongen ridder te verwijderen - neen! hij hoopte wel, dat door die geheimzinnige woorden de knaap deze of gene dwaze streek zou begaan, waardoor het huwelijk tusschen Gertruda en Hugo gebroken en de kolonel der duitsche regimenten in onmin geraken zou met de Sedgraves.

Eens met de Sedgraves in onmin, zou deze laatste zonder twijfel zich verder uitstrekken - en wie weet, misschien tot volledige afbreuk aanleiding geven. Dat was in alle geval ééne goede tijding voor zijne vrienden van 't kasteel.

Men ziet het, Burk was een scherpe en speculeerende geest, en vooral moet men hem die hoedanigheid toekennen, dewijl het plan niet voorafgaandelijk beraamd, maar slechts bij de onverwachte verschijning van den jongen ridder in zijnen geest kon ontstaan zijn.

Welnu, de woorden in het molenhuis gehoord, door Burk's kunstenarijen, door de eenzaamheid, de schemering en nog meer de gemoedsstemming van den jongeling geheimzinniger geworden, hadden een ongelooflijken indruk op dat teerhartig en licht ontvlambaar gemoed gemaakt, en Jehan van Varick dacht niet anders, of hij deed een werk van menschlievendheid, met Gertruda van haren verloofde te verlossen.

‘Zij bemint u,’ suizelde het nog altijd. Het hoofd des jongelings brandde, zijn hart klopte, zijne borst was beklemd, koortsachtige rillingen liepen hem over de ledematen. De rede was verdoofd, versmacht, vernietigd; alleen de hartstocht sprak.

Zoo, eenen zinnelooze gelijk, stond Jehan nabij het gasthuis, door den breeden luifel van een huis schier verborgen. Slechts als het opkomend maanlicht op het bloote rapier viel en het wapen in een straal vuur scheen te herscheppen, had men zijne aanwezigheid kunnen raden.

Jehan van Varick herinnerde zich dat Gertruda en Hugo des avonds ter gasthuiskerk zouden gaan, en hij wilde nu ook onmiddellijk aan de geheimzinnige stem uit het molenhuis gehoor geven. De anders zoo teergevoelige jongeling was inderdaad, in zijne overspanning, een monster geworden dat naar bloed hunkerde.

De klok sloeg zeven toen zich op eenigen afstand fakkeldragers lieten ontwaren; zij gingen in het midden der straat en Jehan bemerkte Hugo, Gertruda en den ouden Sedgraves, welke achter de mannen met blakende toortsen voortstapten.

De oude Sedgraves, in zijn pelsen overkleed gehuld, leunde op den arm zijner dochter, wier schoon gelaat door den gloed des lichts, en onder de zijden huik, duidelijk zichtbaar was.

Toen de drie personen, die zwijgend naast elkander gingen, gewis onder den indruk van den kerkgang, tegenover den luifel kwamen, schoot Jehan eensklaps, bleek, blootshoofd, met verwarde haren en los gewoelde kleêren vooruit, stortte op graaf Hugo en riep in woede:

'Verdedig u, bij God! verdedig u zoo gij kunt!'

De ontzetting bij de drie vreedzame kerkgangers was overgroot: Hugo bonsde voor het vlammend rapier achteruit, en Gertruda, haren vader loslatende, wierp zich bliksemsnel tusschen den bedreigde en den aanvaller, en beschermde als het ware met haar lichaam den verloofde.

Die beweging alleen, hoe snel ook, trof Jehan; de blinddoek was reeds voor zijne oogen weggevallen, toen hij Gertruda met een scherpen kreet hoorde uitroepen:

'Schande over u, Jehan!'

De degen viel den jongeling uit de vuist en met de handen voor de oogen, weenend wegvluchtend, huilde hij:

'Ik ben zinneloos, zinneloos!'

Zoo snel had zich dit tooneel voorgedaan, dat de oude Sedgraves, wel wat onthutst, nog geen woord had kunnen uiten; dat Hugo zijn rapier niet had getrokken, of de fakkeldragers niet ter hulp waren gesneld; doch hoe bliksemsnel zich dit alles had toegedragen, ging er een licht, vooral voor Gertruda op.

'Vergeef het hem,' zeide zij diep aangedaan tot Hugo, 'ter gelegenheid van den Allerzielendag!' Doch de jonge graaf von Eberstein had eenige oogenblikken noodig om tot bezinning te komen, alvorens hij aan die bede kon gehoor geven. Men vergeeft niet zoo licht aan eenen mededinger, vooral niet wanneer de vrouw zelve voor hem de genade inroept.

'Ik heb altijd gedacht dat die neiging bij ridder van Varick slechte gevolgen hebben zou!' morde de oude Sedgraves, terwijl hij den hoed en het bloote rapier, beiden door Jehan achtergelaten, opraapte. 'Arme jongen! hij is bepaald zijn verstand kwijt, en terwijl gij beiden ter kerke gaat, zal ik mij even naar het huis van den markgraaf begeven, om hem over deze zonderlinge gebeurtenis in te lichten en hem te vragen, niet al te streng voor den jongen te zijn.... Hola!' en die roep was tot de fakkeldragers gericht, 'dat een uwer mij voorlichte naar het huis van mijns genadigen heere den markgraaf - en geen woord, verstaat ge, geen woord van het hier voorgevallene!'

Zich tot de twee verloofden wendende, zeide hij:

'Weest kalm, kinderen; vergeet en vergeeft. Wacht mij in de gasthuiskerk!' en terwijl de twee jongelieden voorwaarts traden, sloeg de heer Sedgraves integendeel den weg naar de Nieuwstraat in.

Met gebogen hoofd, nog onder den indruk van het gebeurde, trad Gertruda de kerk in. De tempel was karig verlicht; voor het altaar stond eene lijkbaar door brandende gele waskaarsen omgeven.

Het licht deed lange en diepe schaduwen ontstaan, en straalde op de hooge, gothische vensters der kerk, wier schilderingen, nu mat door de duisternis buiten, niet ongelijk waren aan afhangende tapisserieën, waarvan de teekeningen zeer onduidelijk voorkwamen.

Zwijgend bogen Hugo en Gertruda de knieën en baden, echter wel verstrooid, naast andere neêrgeknielde mannen in mantels, of vrouwen in huiken gehuld. Uit de donkere schaduwen aan het altaar, steeg nu eene murmelende stem op: zij bad den rozenkrans, en een onduidelijk gemurmel ruischte telkens ten antwoord door de kerk heen; men bad voor de dooden.

Langzaam stierf ook dat gemurmel weg en de koorknaap ontstak de kaarsen. De kerk kreeg een feestelijker aanzien; het orgel dreunde, de priester in koorhemd verscheen aan het altaar; het tabernakel glanste als eene zonne, de wierookwalm steeg opwaarts, de bel klingelde en op het okzaal klonk nu de zang der zusters.

Ook zang en orgeltoon hielden eindelijk op en de kerk was ledig. Het volk ging heen en de koorknaap doofde de lichten uit. Slechts de Godslamp pinkte nog als eene ster in den nacht, en spreidde een flauw rooden glans op den wit marmeren vloer.

In het portaal der kerk hing, aan eene ijzeren stang, eene lantaarn boven eene eikenhouten bank en boven deze aan den wit gekalkten muur, een overgroot en gekleurd kruisbeeld. Daar kwam, op alle uren van den dag en tot 's avonds laat, vooral de mindere man een oogenblik neêrkmelen - bidden, en ook wel eens op een veeltakkigen kandelaar, een licht ontsteken, ter eere van Hem, die het licht der wereld was.

Daar bevonden zich nu nog twee personen, Hugo en Gertruda. De heer Sedgraves had hun gezeid te wachten, en dewijl de kerk verlaten was, meenden zij wel te doen in het portaal stand te houden en den terugkeer te verbeiden. Het meisje knielde middelerwijl op de houten bank, Hugo volgde haar voorbeeld. Hij ook verkeerde in neêrgedrukte stemming; het was een zwaarmoedige dag geweest en het laatste voorval was zeker niet geschikt, om hem een vroolijk einde te geven.

De deur werd langzaam geopend, en toen Gertruda eenigzins verschrikt het hoofd oplichtte, stond zuster Bertha, in haar deels wit kloostergewaad, voor haar.

‘Zuster Bertha!’ zeide op eenen toon van blijde verrassing de dochter van Sedgraves.

‘Juffer Gertruda!’ luidde het antwoord, en bij die twee uitroepen had Hugo het hoofd opgeheven, was opgestaan en staarde op het bleeke gelaat der non, die de faam had een wezenlijk heiligen levenswandel te leiden, en welke door het volk als eene bevoorrechtigde van hooger beschouwd werd.

Haar weldoen, hare naastenliefde, hare eindelooze opoffering, het trotseeren van alle gevaren, het verachten van den dood in de dagen

van besmettelijke ziekten, hadden dien stralenkrans om haren naam doen ontstaan, en wie zich in prangende omstandigheden bevond, had dit vertrouwen, dat een gebed van zuster Bertha genadiger ontvangen werd dan elk ander.

Geen wonder dus dat de verschijning van dat wezen, en dit juist in dit oogenblik, op Hugo indruk maakte. Wat zijne verloofde betrof, deze kende zuster Bertha voor jaren, toen zij nog in de wereld was, en het kind der weduwe was meer dan eens het rijke huis der Sedgraves binnen getreden, om er op den meest vriendschappelijken voet ontvangen te worden.

'Gertruda,' ving de non aan, 'ik weet dat gij binnen kort een grooten stap in het leven doen zult. Ik begrijp dat uw geleider, de heer graaf Hugo, uw verloofde is....'

De jonge man boog toestemmend het hoofd en verkeerde blijkbaar meer en meer onder den indruk, dien de verschijning op hem had te weeg gebracht.

'Het is mijn innigste wensch,' ging de non voort, 'dat gij beiden gelukkig in deze wereld zijn moget; doch ik beef als ik aan uwen bruiloftsdag denk.'

'Indien zuster Bertha voor ons bidt....' waagde Gertruda te zeggen.

'Mijn gebed, lieve Gertruda,' en de non nam de hand van het meisje in de hare, 'mijn gebed zal niet krachtiger zijn dan een ander. God zegene, in deze bange dagen, uwe voornemens, en moge uw bruiloftsdag door geen donkere onweêrswolken gestoord worden.'

Langzaam glipte Gertruda's hand uit die der zuster.

'Bange dagen, zegt ge, zuster Bertha?' onderbrak Gertruda.

De non staarde het meisje vlak in de oogen en in deze oogen teekende zich duidelijk de onrust af; want ieder woord van die zuster had, in Gertruda's geest, meer dan eene gewone beteekenis.

'Ja, en ik ben zeer gelukkig iemand te zien, aan wie ik mijne denkbeelden mag toevertrouwen.'

'Spreek, zuster!'

'Aan wie ik mag zeggen: dat men wake, meer dan ooit wake in de stad, want een verschrikkelijk uur is nabij!'

'Gij doet mij sidderen!'

'O ja, er pakt zich ginds' - en zij wees in de richting van het kasteel - 'eene donkere wolk te samen, waaruit het vuur en vlam op onze stad zal regenen.... Zeg aan allen, die eene beschermende hand over onze vaderstad kunnen uitstrekken: 'het verschrikkelijk uur is nabij!'

Gertruda was ontroerd en bleef sprakeloos.

'Luister,' zoo ging de non voort, 'een ijselijk denkbeeld foltert sedert eenige dagen mijnen geest. Ik zie, waarheen ik mij ook wende, in het gebed gelijk aan het ziekbed, bij dage en bij nachte, een bang tafereel voor oogen!' - en bij die woorden greep zij andermaal de

hand van het meisje in de hare en trok haar dichter tot zich. - ‘Boden zijn uitgezonden met de boodschap: komt tot ons! en woeste horden zijn op dit oogenblik reeds in aantocht. 't Zal feest zijn, 't zal feest zijn! zeggen de boozen, feest gelijk in de groote stad aan den oever der Maas! De soldaten zullen bloedig kermis vieren, en het brandende Antwerpen zal zich in de wateren der Schelde spiegelen! Ja, ja, dat ijselijk oogenblik nadert....’

‘Is het een visioen, zuster Bertha?’

‘Ik weet niet of ik het wakend of droomend gezien heb; maar ik zie, ik zie gedurig Antwerpen door verraad aan zijne beulen overgeleverd, Antwerpen in lichtlaaie vlammen; ik hoor gejammer en gekrijt; het helsche triomfgeroep der beulen, en ik zeg tot u, opdat uwe stem verder klinken zou dan de mijne: waakt, waakt, want een verschrikkelijk uur is nabij!’

Er was iets profetisch in die woorden, en vooral in den steeds klimmenden toon der stem, en toch waren beweging, houding en toon hoogst natuurlijk. Niets duidde aan dat zuster Bertha profetesse zijn wilde; zij waarschuwde enkel en wist wel, dat die waarschuwing regelrecht naar hoogerhand ging, wanneer zij deze aan Gertruda toevertrouwde.

‘En is er geene hulp, waarop wij kunnen bouwen?’ vroeg Gertruda.

‘Ja, op God! Kom,’ ging de non voort, ‘laat ons bidden, en misschien zal het kwaad nog worden afgeweerd!’

Het drietal boog de knieën; Hugo, onder den indruk van dit onverwachte tooneel in het halve donkere; van die onheilspellende woorden, welke hem als eene voorzegging toeklonken - Hugo sidderde als een blad.

Daar klepte eene klok.

De non stond op: de metalen stem riep haar; zij boog zich over de geknielden, strekte hare handen over beiden uit en fluisterde:

‘God neme u in zijne heilige hoede! God bescherme uwe bruidskroon en onze moederstad! God geve dat uw bloemkrans niet in eene doornenkroon verandere! God geve dat gij, heer graaf, aan den voet des altaars, het rapier niet trekken moet, om uwe bruid en u zelven te verdedigen!.... Gedenkt, gedenkt mijne woorden!’

Zuster Bertha was heengegaan, en liet de twee verloofden diep getroffen achter.

‘Kom, laat ons gaan,’ zeide Hugo tot zijne bruid; ‘het is alsof de Allerzielendag ons geen geluk aanbrengt. Gertruda, het is mij hier zoo benauwd; ik moet lucht hebben!’

Op den dorpel ontmoetten zij den ouden Sedgraves en terwijl de fakkeldragers vooruitgingen, vertelde Gertruda het gebeurde met zuster Bertha. De heer Sedgraves zag in dit alles iets zeer ongewoon, en in dit denkbeeld werd hij gesterkt, omdat het juist die zuster was, welke reeds als met eene aureool van deugden was omgeven. Men mocht, zoo dacht hij, gewis deze waarschuwing niet

versmaden, en om wel te doen, meende hij onmiddellijk naar het huis des gouverneurs te moeten gaan, om hem van het voorgevallene kennis te geven.

Zoo ook dacht er Hugo over.

Gertruda was erg te moede, zij verborg het niet; de laatste woorden der non klonken haar gedurig in het oor. Ook Hugo was ontroerd, doch hij bestreed bedeesd de woorden der non, omdat hij vreesde het volledigen van zijn geluk, dat was de huwelijksdag, te zien verschoven worden.

Toen het meisje inderdaad den wensch kennen deed, de plechtigheid tot betere dagen uit te stellen, liep hem eene rilling over de ledematen, en toen zij aandrong, sterk aandrong, teekende zich de onrust scherp in zijnen oogslag af. Zou Gertruda hem ontsnappen? Was het gebeurde met Jehan van Varick een lichtstraal voor haar geweest? Wie weet!

Zijne onrust bedaarde slechts toen de oude heer Sedgraves kalm opmerkte, dat voor veelvuldige omstandigheden, de zaak haren loop hebben moest; dat ook, zeide hij, was sedert lang het denkbeeld van messire de Champaigney en van mevrouw de Gattarina; men moest daarbij geen zoo volstrekten zin aan de woorden der zuster hechten, hoe hoog hij, opzichtens de aanstaande gebeurtenissen, de gezegden dier zonderlinge vrouw ook stelde.

De woorden van den ouden heer, die zelf moeielijk zijne onrust verborg, brachten echter wat kalmte in Gertruda's geest; zij zweeg en drong niet verder aan.

Omtrent het bezoek bij den markgraaf had de heer Sedgraves verteld, dat hij dezen niet had thuis gevonden; doch hij had het gebeurde met Jehan, zeer licht gekleurd, aan mevrouw van Varick meêgedeeld, die schier geen woord, wonderlijk genoeg! geantwoord had en den heer Sedgraves tamelijk koel had bejegend.

Wat drukke en ook drukkende avond! Er zijn van die dagen in het leven, dat de onaangename tijdingen en gebeurtenissen ons als overvallen; ons als eene opvolgende rei sneeuwlawinen dreigen te versmachten. Een ongeluk komt nooit alleen, zegt het vlaamsche spreekwoord. Is het niet begrijpelijk, dat de moedigste onder de overmacht, een oogenblik zich als verpletterd gevoelt?

Dit zou nu nog wel niet het geval zijn geweest met kolonel Otto von Eberstein, den vroolijken, gulhartigen makker, en wien zelfs het aandenken van den Allerzielendag niet lang was bijgebleven. Hij ook had meer dan één tegenspoed ondervonden, al was het maar deze, dat hij niet even als zijne vrienden in de taveerne een goeden pot wijn had mogen ledigen, en zich met eenen dronk gerstenbier had moeten vergenoegen.

Nu, voor een dronk armzalig bier had hij zijne eeuwige spreuk: *wir haben die Ehre zu zeichnen* niet over.

Graaf Otto had alles aangewend wat mogelijk was, om zich te

kunnen verbeelden, dat het oude en prikkelende bier, wijn was. Hij had het in een wijnroemer geschonken en dezen opheffend, den gerstenwijn in het licht zien tintelen; hij had den beker geledigd met de oogen dicht genepen en uit al zijne kracht aan 'wijn' denkend, doch alles was te vergeefs! De smaak bleef.... biersmaak.

Er kwam echter aan die verveling een zeer sterke afleiding: inderdaad, er werd den kolonel bericht, dat de Staatsche troepen tot voor de stad gekomen waren en zijne tegenwoordigheid op den wal vereischt werd.

Nu was von Eberstein weêr soldaat en de duivel der bekoring, die hem gedurig knipoogend en schelmsch lachend, den beker met claret of rijnwijn toestak, had geene macht meer op hem.

In den vooravond, toen de oplossing der moeielijkheden met de Staatsche troepen tot den volgenden dag werd uitgesteld, rustte de kolonel nog niet; te paard gestegen, deed hij rechts en links verkenningen, en het is alzoo, dat wij hem in den loop van dit hoofdstuk, ook aan het molenhuis ontmoet hebben.

Wij keeren naar Jehan van Varick terug. De jongeling was door de straten geijld en naar gelang hij zich van de plaats, waar hij de dwaze daad pleegde, verwijderde, kwam de gezonde rede bij hem terug. Hij begon te denken, dat hij eene tamelijk gekke figuur maakte, met zoo blootshoofds voort te loopen, en koos dan ook de meest afgelegen straten, om de Nieuwstraat te bereiken.

Slechts op zijne kamer gekomen, herkreeg hij zijne tegenwoordigheid van geest, en gaf zich rekenschap van het voorgevallene.

Het was als kwam hij uit eene hevige koorts, een boozen droom eene ijselijke nachtmerrie, en er waren oogenblikken, dat hij zelfs aan de verschrikkelijke waarheid van het voorgevallene zou getwijfeld hebben, miste hij niet hoed en rapier.

Maar die stem in het molenhuis? Had hij ze wezenlijk gehoord of was het slechts eene koortsachtige bedwelming, eene schepping van zijne zieke en overspannen inbeelding geweest? Had hij misschien een oogenblik aan eene vlaag van zinsverbijstering geleden? Of zou de booze hem hebben willen betooveren en in zijne netten verwarren?

De moeder zat naast zijnen zetel, en hield zijne hand in de hare geklemd; zij luisterde naar de wonderlijke dingen die haar zoon vertelde; doch zij stelde hem gerust en zeide, dat hij enkel onder de overheersching eener sterke inbeelding verkeerd had; en Jehan zag zijne moeder strak in het oog en nam toen langzamerhand de stelling aan, dat hij aan eene kortstondige vlaag van zinsverbijstering had geleden, welke nu gelukkig geweken was.

'Wat zal Gertruda over mij denken?' zeide hij diep bedroefd.

‘Het denkbeeld dat ik mij in haar oog verlaagd, dat ik eene bespottelijke rol gespeeld heb, grieft mij nog meer dan dat hetwelk mij zegt: zij had u niet lief.’

‘Arme Jehan!’ sprak de moeder troostend, ‘wees gerust: de heer Sedgraves, die uwen hoed en uw rapier terugbracht, legde zich het gebeurde zeer goed uit en vergeeft het u, evenals graaf Hugo, van ganscher harte,’

‘Ik heb liever dat die mij niet vergeeft....’ morde Jehan en zijn oog schoot vlammen en zijne tanden klemden zich op elkander.

‘Jehan, lieve Jehan, bid toch uit ter harte: ‘en vergeef ons onze schulden, gelijk wij vergeven onze schuldenaren!’

‘Nu, het zij zoo.... Maar zij, zij zal mij....’

‘Gij hadt haar dan wel lief, Jehan?’

‘Of ik haar liefhad, moeder! En zij, zoo meende ik, gaf mij wel reden om te denken, dat mijn gevoel door een wederkeerig gevoel beloond was. Ja, ik dacht haar met recht de liefste-mijne te mogen noemen. Gertruda was altijd zoo vriendelijk, zoo eigen met mij; hare hand rustte zoo kalm in mijne hand; haar oog zoo rein in mijn oog. Zij roemde met welgevallen de kleine refreinen die ik schreef, en soms tusschen de schoone bloemen van den heer Sedgraves gezeten, lazen wij in verrukking, de refreinen van de schoolmatres[1]. Zij toonde, kortom, gelukkig in mij en door mij te zijn, en ik droomde noch naam, noch maatschappelijke eer, noch geluk zonder haar!’

De moeder drukte inniger Jehan's hand en wischte een traan uit haar oog.

‘Maar,’ zoo ging de jongeling met bitteren spot voort, ‘zij moest dien vreemdeling toebehooren; zij moest gravin zijn!’

‘Wees niet onrechtvaardig, Jehan. Hebt gij ook geen adellijk wapen? Zijt ge zelf niet van hoogen, adellijken stand? Of vergeet ge dat uw vader ridder, markgraaf van den lande van Rijen, hoofdschoutet van Antwerpen is? Neen, neen, geloof het mij, lieve jongen, het hart eener vrouw zooals dat van Gertruda, beslist alleen; het hoofd blijft vreemd aan de keuze.’

Geloofde de moeder inderdaad wat zij zeide? Het is te betwijfelen. De jongeling antwoordde niet; 't was hard wat de moeder hem voorhield, maar 't moest zóó wel zijn. Hij zou dus moeten vergeten, en dat scheen hem voor het oogenblik onmogelijk te zijn.

‘De tijd,’ zeide zij, ‘de tijd, Jehan, is een groote heelmeester en binnen kort zult gij zelf op het tegenwoordige als op een droom neêrzien. Bied mijnheer Sedgraves en Hugo uwe verontschuldiging aan - blijf altijd ridderlijk - en wat Gertruda betreft....’

‘Die zal mij haten, moeder, ik herhaal het u....’

1) Anna Byns.

‘Neen, die zal u niet haten, lieve jongen; gij kent het hart der vrouwen niet....’

De moeder sprak niet voort; zij moest een punt aanraken, hetwelk in Jehan's hart een vonkje hoop kon doen opflikkeren. Immers, Gertruda Sedgraves zou geen vrouwelijk gemoed gehad hebben, indien zij niet heimelijk gevleid ware geweest, over het zoo onstuimig uiten van Jehan's gevoelens jegens haar.

Mevrouw van Varick was eene vrouw van ondervinding; zij kende voortreffelijk het boek dat men menschelijk hart noemt; zij had daarin gelezen, zij had het herlezen; maar juist de bladzij die zij op het punt stond haren zoon aan te wijzen, wilde zij voor hem verborgen houden.

Plotseling, als zijne eigene gedachten luidop voortzettende, zeide de jongeling, de oogen ten gronde gericht:

‘'t Is overigens hare schuld niet, neen! Men heeft haar van mij afgeleid, en dit met een eigenbaatzuchtig doel.’

‘Och, Jehan, laat al die veronderstellingen varen!’

‘Veronderstellingen? Denkt gij dan, moeder, dat ik onbekend ben met de handeling in gansch die zaak van de intrigueerende Gattarina?’

‘Jehan!’ riep de moeder verrast, en er lag een doodelijke bleekheid over haar gelaat verspreid. ‘Wat er ook zijn moge, Jehan,’ ging zij zoetaardig voort, ‘vergeet en vergeef....’

Een bittere glimlach speelde om de lippen des jongelings; hij wendde zich om en zette het gesprek niet voort.

Wat woelde er in zijn hart? Misschien was dat der moeder meer bestormd dan dat des zoons.

VIII.
Het uur is nabij!

Wij keeren terug tot den namiddag van den 2 november.

Messire de Champaigney bevond zich in zijn kabinet en hield zich bezig met het lezen van eenige brieven en requesten. Hij was juist niet in goede luim en dit, om verschillende berichten welke hem werden toegezonden, uit welke bleek dat de troepen van den markies van Havrech minder snel naderden dan zekere benden hulpsoldaten voor het kasteel.

De gouverneur had alle maatregelen genomen, die hem geschikt voorkwamen ter verdediging der stad, en was elke onderneming niet altijd naar wensch gelukt, dan gewis was het hem niet te wijten.

Messire de Champaigney was tot in de kleinste bijzonderheden getreden; hij had er zelfs op aangedrongen, dat de heer Sedgraves, des zondags, 4 november, het maal geven zou, tot hetwelk hij een aantal vrienden had genoodigd, ofschoon de woorden der non, welke hem door den ouden heer waren overgebracht, een diepen indruk op zijn gemoed maakten.

Hier echter stond de staatkunde nogmaals op den voorgrond: de gouverneur wist wel, dat vele vreemde kooplieden, vooral de Spanjaarden, met een achterdochtig oog elke beweging van hoogerhand bespiedden, en bij het minste gemis aan vertrouwen aldaar, het sein eener algemeene emigratie naar het kasteel zouden geven; in dit geval zou de onrust in de stad tot een doodsschrik overgeslagen zijn.

Ja, van dat oogenblik ware het alarm in Antwerpen algemeen geweest, terwijl, als men integendeel het vertrouwen in de macht en in het handhaven van de rust der stad, kon bewaren, de burgers met meer iever onder de wapens komen, de duitsche troepen meer vastheid toonen en die van het kasteel niet zoo licht den aanval wagen zouden.

De heer de Champaigney had er een oogenblik aan gedacht, bij het naderend gevaar, zijne zuster de stad te doen verlaten; doch dit alweêr kon mistrouwen opwekken en mevrouw de Gattarina begreep, dat zij blijven moest, evenals dit door de meeste adellijke vrouwen begrepen werd.

Het was den gouverneur, zooals hooger gezegd werd, reeds bekend dat de *eletto* met zijne stroopersbenden opbrak, of op het punt was van op te breken; de weg naar het Antwerpsche kasteel zou hem gemakkelijk gemaakt worden door den zoon van baron Polweiller, die te Dendermonde garnizoen hield. De aankomst dezer troepen was dus stellig; de aanval, wat vroeger of later, zou dus onvermijdelijk zijn.

Met alle die vraagpunten hield de Champaigney zich beurtelings bezig; nu greep hij dit stuk, dan gene brief; nu dit verslag, dan gene kaart; hij berekende den afstand, de marsch en wat dies meer, toen plotseling de stem van graaf Otto in de naburige kamer zich hooren liet. De beweging, welke de kolonel maakte, duidde wel aan, dat hij eene gewichtige tijding had meê te deelen.

Bijna onmiddellijk daarna trad de graaf rood, bezweet en blazend binnen en riep:

'*Mon zèr couverneur!* ze zijn daar!'

'Wie?' vroeg de heer de Champaigney eenigzins ontsteld, dewijl het even goed de benden van Aalst, Lier of Maastricht, als die der Staatschen konden wezen.

'*Tiaple!* onze vrienden: de markies van Havrech!'

'God zij dank!' riep de gouverneur, en tien minuten later snelde hij, in volle monteering, naar den stadswal, langs de zijde der Berchemsche poort.

Van de hoogte des wals zag men eene bonte en wiemelende menigte langs de groote baan en de vestgracht, zich uitstrekken; de flauwe novemberzon tintelde op de stalen borstkurassen, helmen met gekleurde vederbossen, lansen en hellebaarden.

De soldaten gingen heen en weêr, legden zich op de begraasde hellingen, ofwel begonnen in den omtrek zich te proviandeeren. Het was, kortom, eene wonderlijke mengeling van menschenstemmen, paardengehinnik en getrappel, trompetgeschal en tromgeroffel.

De markies van Havrech, Karel Philips de Croy, broeder van den hertog van Aarschot, '*chief et capitaine-général des bandes d'ordonnances et des chevaux-legers pistoliers*,' was omringd door een aantal edelen, meest allen jong, tegen Spanje ingenomen en gunstig gestemd tot de bevrediging der nederlandsche gewesten, zooals ook messire de Champaigney, ofschoon deze dan ook ambtenaar des konings van Spanje was.

De gouverneur was echter pijnlijk te leur gesteld toen hij bemerkte, dat de troepen der Staten noch pionniers, noch artillerie bij zich hadden - twee noodwendigheden, welke voor den toestand onmisbaar waren.

Wij hebben reeds gezegd dat de gouverneur niet geneigd was de troepen der Staten de stad te laten binnen trekken, maar ze buiten de wallen te laten legeren, om ze gezamentlijk met de veertien of vijftien kompagnieën, die de prins van Oranje wilde afzenden[1)],

1) Correspondance de Guillaume le Taciturne.

te laten opereeren, en hoofdzakelijk de wegen die naar het kasteel leidden, af te snijden.

De stad kon voortreffelijk door de troepen van von Eberstein en de burgerij, verdedigd worden. Inderdaad, graaf Otto's negen kompagnieën bestonden uit oude, flink afgerichte, aan krijgstucht gewoon zijnde ‘kogelvreters, gekommandeerd door kundige en dappere officieren.

Omtrent drie ure des namiddags stroomden duizende poorters uit alle standen, mannen, vrouwen en kinderen naar den stadswal, om van daar de komst der Staatsche troepen gaê te slaan; ook duitsche soldaten waren daar en de drie kolonels die, zooals men weet, sedert lang oproer stookten tusschen von Eberstein's troepen, vingen ook daar weêr het werk van twistzaaiers aan.

‘*Lieber Freunden!*’ riep Polweiller hun toe; ‘zietdaar dan het loon voor de diensten aan het magistraat der stad bewezen: men laat nieuwe knechten komen om u in bedwang te houden. Indien gij nu nog uwe achterstallige soldij durft eischen, zullen de troepen der Staten u met hellebaardslagen betalen! Hoe, men heeft dan geen vertrouwen in u.....’

‘Recht zoo! De genadige heer kolonel heeft gelijk!’ morden eenige krijgsknechten. ‘Waarom moeten hier nieuwe troepen aankomen? Zijn wij alleen niet in staat de stad te verdedigen?’

‘Meer dan in staat,’ hervatte Polweiller. ‘De komst der nieuwe troepen heeft dus geen andere reden dan om u, zooals ik zeg, in bedwang te houden, u te onderjukken en van uwe vrienden van het kasteel te verwijderen.’

‘Wij dulden dat wantrouwen niet!’ riep een oude soldenier, wiens hand koortsachtig den stevigen hellebaard omklemde, en wiens oog als een vuurvonk vlamde.

‘Wel gesproken!’ zeide kolonel Fugger.

‘Wij worden verraden!’ bulderden de soldaten.

‘Ja, uwe belangen werden beter voorgestaan door die van het kasteel, *lieber Freunden!*’ hervatte Polweiller. ‘Daar weet men wat den soldaat toekomt, wien men sedert lang geen soldij betaald heeft! Had men u niet afkeerig gemaakt van de bezetting van het kasteel, legde men, door u van de troepen van don Sancho d'Avila afgescheiden te houden, geene moeielijkheden in den weg, gij zoudt u zelven reeds betaald hebben!’

Die laatste woorden werden fluisterend gesproken, want de burgers, vrouwen en kinderen waren naar den wal gekomen, en vormden nieuwsgierig een zoo dichten kring als mogelijk was, rond de soldaten. Wel is waar spraken de kolonels hoogduitsch, maar door de overeenkomst dezer taal met het vlaamsch, werd het door vele Antwerpenaars zeer goed verstaan.

‘Stompt dat *Gepuffel* achteruit!’ riep Polweiller, en terwijl de hellebaarden der Duitschers op schouders, armen en hoofd der omstan-

ders vielen, zwaaiden de kolonels de rapieren en deden de nieuwsgierigen achteruit wijken.

Het volk morde, schreeuwde, tierde, dreigde.

'Wij hebben u wel verstaan, al spraakt gij uwe moffentaal!' riep Jaap de corbaasvlechter, dien wij reeds in een vroeger hoofdstuk zoo vrank en vrij het woord hoorden voeren.

'Ja, zeker wel!' riep de schaliedekker, die ditmaal meer moed aan den dag legde; maar, om de waarheid te zeggen, achteraan en dus buiten het bereik van hellebaard, piek en rapier stond.

'*Fort*, *fort*, *Schweinhunden.*'

'Gij wilt zooals die van 't kasteel u zelven betalen en misschien wel de stad plunderen? Maar bij den hemel! kolonel Polweiller, wij zullen u het verraad duur doen bekoopen!' klonk fier en uitdagend eene stem uit de menigte.

Het regende slagen op het volk; de vrouwen huilden, de kinderen weenden, de grijsaards vloekten de huurtroepen; doch ofschoon schier ongewapend, klopten de sinjoors niet minder dapper op de soldaten; hier werd een hellebaard uit de hand van een krijgsknecht gerukt, ginds een piek aan stukken geslagen; verder tuimelde een Duitscher met pak en zak van boven van den wal, ten gevolge van een oorveeg van den corbaasvlechter - kortom, men werd handgemeen, en dat was juist de wensch der duitsche kolonels en van hunnen handlanger, den verrader Van den Ende.

'Ruim baan, ruim baan!' riep plotseling eene forsche, mannelijke stem, en graaf Otto drong door het volk en verscheen als een bliksem zoo onverwacht, tusschen de kolonels en zijne soldaten.

Graaf Otto von Eberstein was in het oogenblik van het gevaar, een soldaat van den echten stempel, stout, onversaagd, zijn leven zoo onbezorgd wagende als hij onbezorgd den beker met wijn ledigde. Dat wisten zijne krijgsknechten, en zij waren ook met eene innige verkleefdheid jegens hunnen overste bezield. Hij speelde met die geharde en dikwijls ongenadige soldaten, gelijk een schoolmeester met stoute kinderen.

'*Donnerwetter!* wat is hier nu weêr te maken!' riep graaf Otto. 'Hoe, mijne krijgsmakkers, mijne oude en trouwe soldaten luisteren naar de *Schnurrpfeiferei* van die kwaadstokers! Aan mij, aan mij, mijne oude krijgers! Of zoudt gij de eer van uwen kommandant onder den voet laten trappen, en u zelven willen plichtig maken aan de schurkerijen van die van het kasteel?'

'Graaf Otto, *beim Himmel!* neem u in acht!' riep Polweiller.

'Kolonel Polweiller, ik herhaal dat gij van mijne soldaten schurken en dieven maken wilt, en herinner u wel dat ik, en ik alleen, hier in de bezetting het bevel voer! Vergeet niet, dat ik u en uwe kameraden hier onmiddellijk als oproermakers, aan een der boomen van den wal kan doen opknoopen!'

'Ellendige!' brulde Polweiller en trok het rapier; maar ook graaf

Otto ontblootte den degen en de hellebardiers, die een oogenblik te voren de partij van hunnen kolonel schenen te willen verlaten, dezen laatste in gevaar ziende, schoten toe, zonder dat von Eberstein andermaal den kreet ‘aan mij!’ had doen hooren.

‘Baron Polweiller,’ ging von Eberstein voort, ‘steek dat rapier op; het zou u slecht vergaan, indien gij u hier op mij wreken wildet; men zou u doodslaan als een hond, indien gij het waagdet mij aan te raken. Overigens, wat doet gij hier? Ga naar Nijvel en Fleurus[1)], waar men uwe soldaten met eenen trap beneden den rug, op den loop heeft gezet!’

Polweiller brulde van gramschap; maar soldaten en volk trokken meer en meer partij voor graaf Otto; het ‘leve von Eberstein!’ weêrklonk uit aller monden, gevolgd door het ‘weg met de verraders!’

De drie kolonels poogden te vergeefs hunne stem, in al dat gedruisch te verheffen; slechts hoorde men Polweiller, von Eberstein herhaalde malen het woord ‘meineedige’ toeroepen.

Graaf Otto antwoordde dat hij niets gemeens had met mannen, die hem hadden bedrogen; die, getuige de in beslag genomen brieven van den *eletto* en den kastelein zelven op de eerloosste wijze, het verbond hadden geschonden en bedoelingen kenbaar maakten, die een eerlijk man nooit koesteren kon.

‘Gaat,’ riep Otto, ‘gaat en zegt aan die van het kasteel, dat graaf Otto von Eberstein trouw en onwankelbaar op zijnen post staan zal; voegt er bij, dat mijne officieren en mijne soldaten zullen weten te sterven, liever dan als roovers en dieven gebrandmerkt te worden!’

Het werd den kolonels te benauwd op den wal en in de opene lucht: zij weken achteruit, achtervolgd door het uitjouwende volk en de dreigende voetknechten van het duitsche regiment, of ten minste dat gedeelte van dit laatste, hetwelk de eer van zijn vaandel nog wilde handhaven. De drie kolonels bereikten echter ongedeerd het kasteel, waar zij zich voortaan slechts veilig achtten.

‘Ik heb eene dommigheid begaan!’ zeide de graaf; ik had die kerels niet mogen laten ontsnappen! Op heeterdaad betrapt, had ik ze onmiddellijk moeten doen opknoopen.’

Daarin had de kolonel misschien gelijk.

Herinnert gij u, dat wij den kolonel 's avonds aan het molenhuis ontmoet hebben en Jehan van Varick voor hem uit den weg ging? Graaf Otto deed niet alleen eene kleine verkenning, doch hij was ook door den kastelein don Sancho d'Avila, opgedaagd om de overeenkomst, door hem onderteekend en bezworen, uit te voeren.

Er moest eene bijeenkomst van parlementairs, aan den voet van het kasteel zelve, plaats hebben.

1) Een deel van Polweiller's regiment was schandelijk uit Nijvel, Fleurus en Gembloers gejaagd.

Het kasteel, dat geduchte monster, lag daar schijnbaar rustig achter de muren en wallen; het lag daar dreigend met zijne groote oogen, gapende monden der kanons, naar de stad te zien.

De ruiter hield zijn paard op eenigen afstand stil. Nergens was eenige beweging op te merken, tenzij ginder langs de gracht en op een bolwerk aan de poort: de kolonel zag daar eene kleine, soms ineengedoken gestalte, zich naar den kant van den ingang des kasteels spoeden.

'Als ik goede oogen had,' morde graaf Otto, 'zou ik zeggen dat ginder die sluipende gestalte niemand anders is dan de wapensmid, die als eene slang het Maranennest binnen slingert. Den eersten dag den beste, zal ik dien Burk doen opknoopen! Ik heb niet het minste vertrouwen in dat mismaaksel van een spitsboef.'

Graaf Otto scheen iemand te wachten; weldra daagde een zijner jonge officieren en een trompetter op; zij moesten blijkbaar op de plaats, waar zij den kolonel ontmoetten, besproken zijn, om er bevelen te ontvangen. De bevelen werden dan ook gegeven, en terwijl graaf Otto langs Schermershof de stad weêr binnenreed, naderden de twee pas gekomenen het kasteel.

De trompetter blies een signaal, dat door de echo drie of vier maal herhaald werd. Weldra verscheen een officier op den wal van het kasteel; het was del Torro, die met den zendeling van graaf Otto een gesprek aanknoopte.

In naam van den kolonel bracht de officier antwoord aan don Sancho d'Avila, op den eisch, den overste toegezonden, om de vroeger aangegane overeenkomst te volvoeren.

'En het antwoord is?' riep del Torro. 'Overigens wij kennen het reeds!' voegde hij er onmiddellijk en spottend bij.

'Welnu, dan zal ik het u toch herhalen!' gaf de officier ten antwoord en hij berichtte del Torro dat, getuige de aangeslagen brieven, het miskennen der overeenkomst door die van 't kasteel reeds duidelijk gebleken was, en het dus bewezen werd dat men opzichtens den kolonel een gruwelijk spel had gespeeld; dat deze zich dan ook, door het schenden der overeenkomst, vanwege de bezetting, van zijn woord ontslagen achtte, en zijn handteeken als van nul en geener waarde beschouwde.

Van de hoogte des wals klonken nu wel eene reeks verwijtingen en bedreigingen, doch de onderhandelaar meende zijne taak volbracht te hebben en keerde naar de stad terug; en toen hij den kolonel verslag gaf van den ongunstigen indruk, dien zijne verklaring op die van het kasteel maakte, riep deze spottend:

'*Zum Henker!*' naar den duivel met het Maranennest!'

De avond viel; de maan kwam op en wierp een helder licht op den stadswal. De stad was rustig na een zoo woeligen dag, en de hooge toren van Ons-Lieve-Vrouwe scheen een reusachtige schildwacht, wakende over al die inwoners, welke als het ware aan zijnen voet

saamgeschoold waren, gelijk kinderen rond den krachtvollen en lievenden vader!

Beneden, aan gene zijde van den stadswal, was het zoo rustig niet: de soldaten van Havrech, welke niet binnen de stad waren gelaten, hadden zich rechts en links verspreid, de huizen in bezit genomen, de bewoners daaruit gedreven, koe, kalf, os en schaap geroofd en zich hier en daar onder de open lucht een festijn aangericht. Ook zag men in de verte vuren schitteren, zwarte gestalten zich bewegen; men hoorde het geroep, het gelach, het dreigen, het vloeken, verwijderd trompetgeschal of wegstervend tromgeroffel.

Aan het molenhuis, waar wij eenige uren te voren Jehan van Varick ontmoet hebben, stond een man in een mantel gewikkeld, en den hoed met breede randen diep in de oogen getrokken; hij wachtte blijkbaar iemand, en om den tijd te korten staarde hij nu eens op de rustige stad, of buiten de vesting op het bivak der krijgsknechten van de Staten.

Als het maanlicht op den wachtende straalde, en hij, aandachtig geworden door eenig gedruisch, het hoofd oplichtte, zou men bij scherp toezien, een bleek gezicht met schuwe oogen, plat gestreken zwarte haren ontwaard, men zou, kortom, den vriend der duitsche kolonels, den verrader Van den Ende herkend hebben.

Over den wal sluipend, waar deze niet met boomen bezet was, naderde iemand het molenhuis. Van den Ende wikkelde zich uit zijnen mantel, maakte boven de lis los om des te vrijer in zijne bewegingen te zijn en sloeg de hand aan zijn rapier. Uit de schaduw van den molen rees een onzer oude bekenden op, de hopman del Torro, en gelijktijdig klonk van weerszijden de avondgroet.

Del Torro was door Burk, Van den Ende door den vriend van den wapensmid, door den mulder, verwittigd.

‘Laat ons binnengaan,’ zeide de overste der duitsche huurtroepen tot den spaanschen hopman; ‘die duivelsche maan staat daarboven zoo onbeschaamd te loeren! De plaats zelf is hier zeer slecht gekozen: immers, die schavuiten ginder beneden, kunnen op ieder oogenblik nieuwsgierigen op den wal lokken, of men kan ons van beneden een stuk lood in den romp zenden.’

‘Bah!’ antwoordde del Torro.

‘Ik begrijp dat gij er zeer weinig om geeft, mij opgeknoopt aan eenen boomtak te zien hangen!’

Er speelde een duivelsche glimlach om del Torro's lippen; doch de hopman drukte niet in woorden uit wat de glimlach wilde zeggen.

‘Nu, laat ons dan binnen gaan,’ antwoordde del Torro onverschillig. ‘Is de mulder thuis?’

Bij het uitspreken van die woorden, stiet Van den Ende de deur open, en nu straalde het licht van een olielampke naar buiten, dat men tot nu toe niet gezien had, dewijl het eenige vensterke in het molenhuis, langs binnen door een stuk zwaar tapijt bedekt was.

Aan tafel zat een mager manneke met lange door het stuifmeel gepoeierde haren, met een onnoozel, schier dom gezicht en altijd gapenden mond. Toen de twee officieren binnen traden, stond de bewoner eerbiedig, bijna bevend op, ging op drie passen van de tafel staan en hield zijne slaapmuts, die hij verlegen door de magere vingers draaide, in de hand.

'Dros, zijt gij alleen?' vroeg Van den Ende.

'Ja.'

'Liegt gij niet?'

'Op mijne ziel.'

'Alsof gij eene ziel hadt!' zeide de Brabander met eene onverholen verachting, en middelerwijl doorzochten de twee personen elken hoek, en ploften hunne ontbloote rapieren in de duistere vakken van het vertrek. 'Ga buiten, Dros, en houdt de wacht!'

De man gehoorzaamde gelijk een slaaf.

De overste der Duitschers wierp een oogslag op het geopende boek dat op tafel lag, en waarin de spion zich verlustigde met lezen. Een bittere grijnslach speelde om zijne fletsche lippen.

'Weet gij wat die huichelaar leest?' zeide hij aan del Torro.

'Welnu?'

'De *Vier Uytersten van den Mensch!*' en hij lachte ruw.

Del Torro stiet met zijnen elleboog het boek, met vuil gelen perkamenten omslag, van zich af en bekreunde er zich niet meer om toen het van tafel plofte. Beide officieren schikten zich bij het smokende lichtje, en spraken zacht met elkander.

'Gij weet, kommandant, dat graaf Otto zijn woord niet gestand blijft,' ving del Torro aan.

'Dat verwondert mij niet,' was het antwoord; 'gouden koorden trekken hem langs de andere zijde. Overigens, het woord van graaf Otto zwemt in het wijnvat.'

Del Torro gaf geen acht op die ruwe scherts; als hij schertste, deed hij dit nijdig, scherp, niet ruw zooals Van den Ende. Daarenboven, de Spanjaard koesterde eene diepe verachting voor den verraderlijken Brabander. *On profite de la trahison*, *on déteste le traître.* Hij wilde zich dan ook niet verder met hem inlaten, dan hoogst noodig door zijne zending vereischt werd.

'Maar ook *uw* handteeken staat onder de overeenkomst van 29 october?' en del Torro lichtte diep peilend en ondervragend het hoofd op.

'Ik blijf daarbij....' zeide Van den Ende.

'Niettegenstaande wij de overeenkomst miskennen, door troepen uit Aalst, Maastricht, Breda en Lier te doen aanrukken?'

'Zijt gij dwaas, de overeenkomst is geen duit waard! Ook ik bekommer er mij nog minder om dan om het zand, dat aan mijn schoeisel hangt. Het traktaat? Maar dat was goed voor dien domkop van Otto graf zu Eberstein,' en hij drukte spottend op die duitsche woorden.

Van den Ende lachte weêr; del Torro behield eene onverschillige uitdrukking op zijn gelaat. Van deze zijde was hij tevreden een zoo gewetenloos man te ontmoeten, van de andere zijde vond hij Van den Ende verachtelijker dan ooit. Kon hij echter vast op den schurk rekenen? Dat was eene gansch andere vraag. Zooals hij zijnen overste verraadde, kon hij ook die van het kasteel verraden. Hij moest hem dus niet spreken van handteeken en eer; hij moest hem enkel doen zien, dat aan de zijde van het kasteel den buidel te vullen was.

'Gij hebt gelijk,' zeide del Torro, 'dat traktaat was een net, waarin wij graaf Otto hoopten te vangen. Voor u kan zoo iets niet dienstig zijn.... Gij blijft dus bij uw denkbeeld, u aan de zijde der aanvallers te plaatsen?'

'Zonder twijfel.'

'En uwe soldaten?'

'Zullen mij als één man volgen.'

'En de overige Duitschers, die de stad willen verdedigen en die wij zullen aanvallen, zult gij met de kling in de lenden zitten?'

'Zeker wel!' en die woorden werden vastberaden, met onbeschaamdheid gezegd. 'Ik heb maar ééne grief tegen de bezetting van het kasteel, namelijk deze dat zij te lang talmt.'

'Wij wachten de hulptroepen; maar ongelukkig, met deze te wachten, zijn er Staatschen gekomen, die wij liever niet verwachtten.'

Van den Ende trok met verachting de schouders op.

'Opraapsel van de straat! Stofzand, dat bij den eersten wind uiteen stuift. Gij hebt dat gezien met de troepen van Floyon, die door Romero nabij Mechelen werden uiteen geblazen. Wat vermogen die melkbaarden tegen oude kogelvreters, zooals onze soldaten zijn.'

Dat wist del Torro even goed als Van den Ende; hij antwoordde dus niet op die beoordeeling.

'Alzoo zult gij u, welke post u worde aangewezen, zonder slag of stoot bij de aanvallers voegen,' hervatte de hopman, 'en met ons de stad overrompelen?'

'Voor den drommel! denkt gij dat ik niet gaarne meê kermis hoû? Na zoo'n feest als wij nu zullen vieren, mag men de hoop hebben als geacht en geëerd man, op zijne lauweren te rusten en eindelijk van zijne renten te gaan leven.'

Del Torro zweeg andermaal. Vele verraders had hij in zijn leven ontmoet; doch nimmer een die zoo onbeschaamd-hondsch was als die Van den Ende.

'En wanneer den aanval? En welk is het wachtwoord?' vroeg Van den Ende.

De hopman trok de schouders op; hij wist een en ander wel, doch hij vertrouwde den kolonel niet genoeg, om hem beide geheimen reeds te doen kennen. Wie weet, Cornelius was wellicht in staat om,

evenals Judas, het geheim voor dertig zilverlingen aan de Staatschen te gaan verkoopen!

‘Nog een woord,’ zeide de hopman; ‘houd goed oog in 't zeil en verwittig ons van elke beweging in de stad.’

‘Wees gerust.’

‘Beiever u ook om de Staatschen, die buiten de stad legeren, niet binnen de poort te laten komen. 't Kan, zooals gij zegt, stuifzand zijn, maar stuifzand hindert soms in het oog, en men moet de moeite doen de hand op te lichten en het oog uit te wrijven.’

Del Torro stond op; hij wenschte den kolonel ‘goên avond,’ doch reikte hem de hand niet tot afscheid. Indien een verrader wist hoe verachtelijk hij is in het oog van dien, welken hij dienst bewijst! Men begrijpt het verraad nog van de Duitschers; die toch waren slechts overgeloopen schuimers, huurlingen; maar Van den Ende was een Nederlander, die het nederlandsch Antwerpen aan den moord, aan den brand en aan de plundering overleverde!

De spaansche hopman verdween in de richting van het kasteel; Van den Ende trad op zijne beurt buiten, bleef een oogenblik in de schaduw van den molen staan, en staarde van den wal naar buiten de vesting. De vuren waren uitgebluscht; toch zweefden hier en daar zwarte gestalten en in de verte, bij Berchem, klonk soms een trompetsignaal. Dros deed slechts eene verkenning, om zich te vergewissen dat er geen onraad voor den overste was, en eindelijk schoof deze laatste weg.

De mulder zag hem achterna en morde:

‘Dat is de grootste schurk van al de schurken! Die toch zou al de duiten voor zich alleen houden!’

Voorwaar, op dien avond mocht men wel zeggen; den Duyvel blies ‘den hoorn, sittende als eenen Ruyter op eenen swarten henghst met een oore, gaf hem uyt voor eenen Overste van twee Cornetten peerden; nam Soldaten aen; presenteerde gheldt op de handt; ende beloofde goude berghen aen allen.’

Ja, dit was het wezenlijke beeld van de aanleiders in den gevloekten soldatenoproer.

De nacht was in beraadslagingen verloopen; de stad waakte; de burgerwachten patrouilleerden door de straten, posten en schildwachten waren uitgezet; de torenwachter lag gedurig langs den kant van het kasteel op den uitkijk. Wel is waar stemde de Champaigney er nog niet in toe, de knechten der Staten binnen te laten, doch de burgerij drong er op aan, en de bedenkingen van den markies van Havrech wogen voorzeker zwaar in de schaal.

Hij toch merkte op, dat zijne soldaten in het vlakke veld niet bestand waren tegen de goed afgerichte soldaten van Vargas, Oliveira, Valdez en den *eletto*, of tegen de zwarte benden van Juliano de Romero, en dus, buiten de vesting, onvermijdelijk in de pan zouden gehakt worden.

De burgerij van Antwerpen zag daarenboven eene geruststelling in het bezit binnen de muren dezer nationale troepen; de Staten waren uitdrukkelijk in hunne bevelen en den 3 november, ten 10 ure, werd de poort van Borgerhout geopend en de troepen van Havrech trokken de stad in.

Antwerpen was te been; oud en jong, rijk en arm stroomde naar de Borgerhoutsche-poort, om den intocht der hulptroepen bij te wonen. Onder de kommandanten merkte men vooral op Philips van Egmont, zoon van Lamoraal van Egmont, wiens hoofd tijdens den ducq d'Alf onder den bijl des beuls gevallen was, en op welk jeugdig krijgsman men eene al te groote hoop van wraakneming over den dood zijns vaders, had gebouwd. Toch werd hij bij zijn binnentreden, als met den vinger aangewezen en als in triomf gegroet[1].

Arme jongen! Licht betrouwend volk!

In den *Swerten Arquebusier* zaten drie poorters, die wij reeds ter loops, nu hier dan daar, ontmoet hebben. Jaap de corbaasvlechter zat, evenals zijne twee makkers, Dirk de schaliedekker en Lamme de speerhoutmaker, voor den pot met schuimend bier, en zij spraken, op verschillenden toon, over het binnenrukken der troepen, en de houding der stad opzichtens het Maranennest.

‘Ik zeg,’ riep Jaap op de troepen der Staten doelende,’ ik zeg dat wij nu sterk zijn en van het Maranennest niets te vreezen hebben. 't Zijn flinke soldaten!’

‘Om de musschen te verjagen!’ fluisterde Lamme de stafmaker.

‘Lamme, gij moet onze vrienden niet kleineeren!’ zeide Jaap waarschuwend.

‘Neen,’ meende de schaliedekker, ‘en dit zou ons maar in moeilijkheden brengen!’

‘Schreeuw ik mijne denkwijze op dak en gevel?’ vroeg Lamme min of meer geraakt.

‘Peis, peis,’ onderbrak Dirk de schaliedekker, gekend om zijne voorzichtigheid: ‘het is inderdaad niet heel wijs, te spreken zooals de speerhoutmaker; maar aan 't oor gezegd, de troepen van den markies van Havrech, vooral die Walen, boezemen mij niet veel vertrouwen in.’

‘Gij ziet alles in 't kwaad,’ hernam de corbaasvlechter.

‘Ik wil het hopen!’ antwoordde Dirk en neep zijne lippen bedenkelijk op elkander.

‘In alle geval leggen wij voor het oogenblik de twee ooren op het kussen!’ luidde de denkwijze van Jaap.

‘Als de pluimen maar geen dorens zijn!’ zeide Lamme lachend.

‘Weet ge dat de markies van Havrech, namens de Staten, den

1) Philips van Egmont was aan het hof van keizer Maximiliaan II opgevoed; te Brussel, door de bevolking als in triomf ontvangen, werd hij benoemd tot kolonel van tien vendelen Staatsche troepen.

gouverneur der stad en graaf Otto von Eberstein, het brabanderschap, met al de daaraan verbonden privilegiën, heeft aangeboden?' vroeg de corbaasvlechter.

'Eene goede ketting om de mannen voor altijd vast te leggen!' spotte Lamme.

'Gij kunt toch mijnheer de Champaigney niet verdenken,' wierp de schaliedekker op.

'God beware mij! Neen, de gouverneur is een man die het wel meent met onze goede stad; maar ik hoû niet van die duitsche huurlingen!' zeide Lamme.

De deur der taveerne werd driftig geopend en de grove, dikke Jan de slachter trad binnen. De man hijgde naar zijnen adem en was bleek van angst, niettegenstaande het breed mes dat aan een leêren riem om zijn middel hing.

'Zie, daar is onze bange!' riep Lamme de speerhoutmaker.

'Niet banger dan gij,' antwoordde de slachter hijgend; 'maar het gaat er in onze goede stad Antwerpen!'

'Welnu, wat is er te doen?' vroegen de vrienden als uit éénen mond.

'De spaansche en italiaansche kooplieden pakken al hunne kostbaarheden in en trekken in draf naar het kasteel.'

'En waarom?' zeide Dirk.

'Zij beweren dat zij niet in veiligheid zijn, na het binnentrekken der troepen van markies van Havrech.'

'Niet in veiligheid?' riep Jaap.

'De gouverneur heeft hun alle veiligheid verzekerd, maar zij hebben geen ooren naar zijne gezegden.'

Och, die ratten zijn het eens met die van 't kasteel!' zeide Lamme. 'Als ze daar, in het Maranennest altemaal bijeen zitten, zou men het moeten in brand steken!'

'Fij, Lamme!' riep de schaliedekker.

'Ja,' viel de corbaasvlechter in, 'dat is een verraderlijke trek van die spaansche en italiaansche kooplieden.'

'En zouden zij geen gelijk hebben heen te gaan?' vroeg de slachter. 'Ik beken dat ik niet het minste vertrouwen in die Walen heb. Weet gij wat die knechten deden, toen zij pas in de stad kwamen?'

'Nu, wat deden ze?' vroeg Dirk.

'Wel, ze stormden de huizen binnen, en begonnen wat vinnig te plunderen!'

'Ja, ja,' viel Lamme spottend in, 'ik heb het wel gezegd, 't zijn.... dapperen.'

'Onze genadige heer gouverneur heeft zelf met den degen in de vuist, de schurken uit de huizen gedreven.'

De corbaasvlechter zweeg; Dirk de schaliedekker liet nadenkend de lip hangen; alleen Lamme lachte en liet Gods water over Gods akker loopen.

Gewis, de tijdingen welke de beenhouwer aanbracht, waren niet geruststellend - op verre niet. Het duitsche garnizoen in wantrouwen; de waalsche soldaten geneigd tot plunderen; de stad in gisting door de plotselinge vlucht der spaansche, italiaansche en andere kooplieden; het garnizoen van het kasteel verbitterd, versterkt door de muitende troepen in den omtrek - neen, neen, de zaken stonden niet goed!

'Soldaten,' zeide Dirk de schaliedekker, 'blijven altijd maar soldaten; dat is gewis de achtste en de uiterste der plagen, welke de goede God achterduims hield, om den trotschen Pharao te straffen. Soldaten? ik heb er den dood in gezien!'

'Ja, onze oude costuymen deden wijs, met dat wilde geboefte buiten de veste te bannen,' liet er de slachter op volgen.

'Toch een noodig kwaad op dit oogenblik,' morde Dirk.

Een kort afgekapte donderslag, die de ruiten der taveerne deed daveren, liet zich plotseling hooren. De vier vrienden sprongen, als door eene veêr bewogen, op; de slachter was bleeker dan een lijkdoek en beefde zoodanig, dat het mes aan zijnen gordelriem ratelde.

'God, Heere God! wat is dat?' riep hij uit.

Een tweede slag volgde en de echo's der stad herhaalden hem drie of vier malen.

Gansch Antwerpen scheen plotseling uit zijn deels slapenden toestand op te staan, want de straat, een oogenblik te voren nog zoo stil, werd levendig; vrouwen, kinderen, mannen, grijsaards stormden buiten de huizen. Ook de vier vrienden bortelden uit de deur van den *Swerten Arquebusier*.

'Men schiet op de stad, men schiet op de stad!' klonk het jammerend en huilend ten allen kante.

Inderdaad, aan de zuidwestzijde, aan de zijde waar het kasteel ligt, door den ducq d'Alf gebouwd, teekenden zich tegen de donkere novemberlucht, gloeiende strepen af, die een grooten boog boven de stad beschreven en in het midden der huizengroep neêrkwamen.

'Brand, brand!' huilde men in de verte.

Brand hier! brand ginder! De verwarring in het eerste oogenblik was groot; uit gansch de stad moet een gehuil, een gebrul opgestegen zijn, dat op zekeren afstand luider klonk dan het losdonderend schot van het kanon, en als men de stad van boven had kunnen zien, zou men aan een reusachtig mierennest gedacht hebben, door een baldadigen voet plotseling omgewoeld.

In al dat gewoel klonken verwenschingen en vervloekingen tegen de huurtroepen, tegen Spanje, tegen de verraderlijke koopliê, tegen het Maranennest. Ieder dacht aan eigen behoud; ieder greep naar hetgeen hem het dierbaarste was, en duizenden draafden bleek, bang, gillend naar den kant der poorten, om het vlakke veld in te stormen. Moeders zochten en grepen naar hare kinderen; vaders riepen en ijlden om de moeders hunner kleinen; en als men dit kostbaar pand in de woeling had gegrepen, ontsnapte weêr het andere.

De poorten waren echter gesloten, en door de gilden en duitsche soldaten sterk bewaakt. Geen man mocht naar buiten, en daarbij buiten was het gevaar immers even groot? De hulptroepen der rooversbende van het kasteel, waren van rechts en links in aantocht.

Door de gesloten poorten tegengehouden, ging er plotseling een kreet op: ‘naar de kelders!’ en die duizenden menschen golfden weêr terug de stad in, en vrouwen en kinderen verdwenen in de huizen en daalden hijgend in de huiskelders af. Men klom andermaal naar boven om bedden, stoelen, tafels en ander voorraad in de diepten te werpen, en daarna zocht men onder den grond een schild, een kuras tegen de moordende kogels - die middelerwijl donderend boven en op de stad vlogen.

De straten, een oogenblik te voren nog zoo druk bezet, waren nu schier ledig. Achter het Tapissierspand steeg een dikke, zwartgloeiende rookkolom in de hoogte, en kleurde de toppen der huizen en zelfs den hoogen O.L.V. toren, met een helder licht.

‘'t Is het huis van Burk!’ riep de corbaasvlechter.

‘Wel besteed!’ spotte Lamme. ‘Wel besteed!’

‘Doe niet aan anderen wat gij niet wilt dat u geschiede,’ mompelde onder het voortloopen de schaliedekker.

‘Waar is de slachter?’ vroeg Jaap.

‘Die is als een rat in den grond gekropen,’ spotte Lamme.

‘Mijdt u, mijdt u!’ riep eensklaps de schaliedekker en de drie vrienden kropen met ingedoken kop tegen een hoogen muur bijeen. Een donderend gekraak, een schokkend, scheurend gerommel liet zich hooren; een wolk van stof en damp steeg opwaarts, sloeg neêr en vulde gansch de straat.

‘God, Jezus-God!’ schreeuwde Lamme, en hij meende dat gansch de stad hem op het hoofd viel.

Na een oogenblik voelden de drie poorters dat ze nog leefden; de stofwolk was opgeklaard; de gevel van het huis des markgraafs in de Nieuwstraat, was door een kanonskogel van het kasteel neêrgeslagen.

De puinen versperden schier den weg, en gevaarlijk was het wel zich onder den gevel te wagen, want daarboven aan de punt waggelden en wiegelden nog brokken, die weldra met een doffen bons naar beneden vielen.

Jehan van Varick werd door den slag, die het huis tot in zijne grondslagen dreunen deed, uit de geestesverdooving opgewekt, in welke hij sedert den vorigen dag verkeerde. Hij sprong op, greep zijne moeder bij den arm en riep haar ontzet toe: ‘Naar beneden, naar den kelder!’ en terwijl de huisgenooten - de markgraaf was afwezig - dit bevel volvoerden, vloog Jehan den trap op en naar boven.

Over een hoop tichels, steenen, planken, gesplinterde balken, dwars door een wolk kalkstof en in een stikkenden brandreuk, be-

reikte de jongeling den zolder. Nog vielen de stukken steen rondom hem; er was echter geen brand aan het vaderhuis; doch Jehan stond op den zolder onder den open, zwart bewolkten hemel.

Ginder rijst voor zijn oog de O.L.V. toren op, de eeuwenoude reus, akelig verlicht door den brand in de stad, en er gaat uit Jehan's mond een ijselijke eed op tegen het Maranennest.

Plotseling begint die reus te spreken; uit den hoogen toren klinkt galmend de klok en roept de poorters te wapen, evenals hare zuster Roeland, te Gent:

> Roelandt, Roelandt, als ick kleppe dan ist brandt,
> Als ik luyde, dan ist storm in Vlaenderland!

Het was ditmaal storm in Antwerpen! Nu klinken op de hoeken der straten de schetterende trompetten, die een gebod van de overheid aankondigen; nu ook roffelen de trommels alarm. Het is alsof die langzaam bonzende klok den poorter oproept, om naar de stem van trompet- en trommelklank te luisteren; het is alsof de torenreus den burger aanmaant, zijne dierbare stad tegen den ontheiligenden moedwil der soldaten te verdedigen!

Jehan van Varick is reeds beneden in de straat; de burgers worden opgeroepen om met duizenden op te komen, ten einde eene verschansing aan de zijde des kasteels, waar de stad open ligt, te maken. De stem van den reus heeft gesproken, heeft geklonken tot diep in den schoot der aarde: *pro aris et focis*.

De deuren, straks gesloten, worden nu driftig geopend; mannen, jongelingen, grijsaards, priesters en vrouwen zelfs, bortelen naar buiten, en waar de deuren niet snel genoeg geopend worden, bewegen de poorters, en Jehan geeft het voorbeeld, driftig de kloppers. Open de deuren, en vooruit!

De Antwerpenaar, een oogenblik bedwelmd door den brutalen aanslag, had al zijne tegenwoordigheid van geest, al zijnen moed hernomen: hij ging strijden, strijden voor zijn wezenlijk vaderland, dat is zijne haardsteê; hij ging strijden tegen het soldatenschuim, dat hij immer haatte, en zoo lang buiten zijne muren gebannen hield.

Alle de straten die op het kasteel uitliepen, waren zwart van eene opgewondene menigte: men zwaaide geestdriftig pieken, hellebaarden, zinkroeren, rapieren, schuppen en houweelen boven die zwarte, dommelende en vooruitdrijvende massa.

De vrouwen uit het volk en de burgerij waren daar en wakkerden de mannen en de jongelingen aan, zonder nog te letten op de gloeiende kringen, die de kogels uit het kasteel boven haar beschreven.

Van tijd tot tijd deed zich in het volksgedrang een hevig gewoel op: zware wagens, hoog geladen met balen, vaten en gevulde zakken, kwamen met dommelend gedruisch aanrijden. De voerliê zweepten ongenadig de paarden en eischten ruimte! Men bracht allerlei voor-

werpen aan, om den wal binnen zeer korten tijd en sterk op te werpen.

De vlakte voor het kasteel leverde in 1576 hetzelfde gezicht niet op als van vandaag; wij willen zeggen, men zag die effen en uitgestrekte kasteelplein niet, welke ook nu (1876) verdwijnt, en in eene nijvere stadswijk zal herschapen worden. Door het opwerpen van het kasteel, moest de stadsmuur destijds worden verlegd.

Wel waren de muren en wallen afgebroken en neêrgehaald, maar de grond was nog niet effen gemaakt; men zag hier en daar nog gedeelten grachten en wallen, en van gansch het kwartier tusschen de Munterstraat[1)], Geuzendrink, Beggijnenstraat en de ons nog bekende kasteelplein, bestond nog niets; doch op die plaats lag destijds Schermershof.

Welnu, de wal dien men ter bescherming der stad wilde opwerpen, zou loopen van gemeld Schermershof, waar hij zich vereenigde met hetgeen er van den stadswal nog bestond, dwars over de kasteelplein, en eindigen aan den Kroonenburg, aan de Schelde.

Dat was de lijnrichting, die door een bekwaam ingenieur, werd aangegeven en onder zijn beleid zou worden uitgevoerd. Duizende en duizende handen stonden gereed. Ter langs over de kasteelplein, waren de poorters en vrouwen, waren jong en oud, aan het bevel van messire de Champaigney, den ingenieur en de krijgsoversten gehoorzamende, geschaard.

Van twintig tot dertig duizend handen van mannen, vrouwen, priesters en knapen bewogen zich als gelijktijdig en de aarden wal, met omgeworpen wagens en karren, met stapels hout en steen, met balen hop en wol, vaten en kisten versterkt, rees als bij tooverslag op.

Die van 't kasteel waagden het wel een uitval te doen, doch onder het gejuich der duizenden, werden de aanvallers manhaftig teruggeslagen.

Dat gaf moed, dat zette vuur bij. Wel brandde hier en daar een huis en een molen in de vlakte, doch dat was een oprecht vreugdevuur.

De avond viel. Het kanon zweeg. De wal had eene nog zeer ongelijke hoogte; was hij hier tien en twaalf voet hoog, ginder telde hij er slechts vijf en zes. De buitengracht bleef onvoltooid; men durfde zich daar niet wagen, uit vrees voor de kogels die uit het kasteel geworpen werden. Nu zou men wachten om voort te werken, totdat er een donkere nacht kwam; want de maan scheen den eersten avond zoo helder, dat men van weêrskanten iedere gestalte onderscheiden kon.

1) Thans de Teirninckstraat.

IX.
In Schermershof.

Er heerschte aan de vlakte, welke het kasteel van de stad scheidt, eene ongeloofelijke drukte; doch orde was er juist niet te vinden; want de waalsche soldaten van Havrech en Egmond, verlieten telkens het werk, daarin voorgegaan door hunne officieren; zij slopen de beste huizen binnen, niet alleen om er een veilig nachtverblijf te vinden, maar ook om er te rooven en te plunderen.

Krijgstucht was inderdaad aan die soldaten vreemd.

Messire de Champaigney moest ze nogmaals, met het bloote rapier in de vuist, buiten de huizen jagen; hij moest verder voor het bivak onder de opene lucht, zorgen en een oog slaan op de levensmiddelen, die ruimschoots uit St.-Michielsabdij werden aangevoerd.

Na al die koortsachtige zorgen, keerde de gouverneur naar Schermershof terug, waar hij, onder eigen leiding, eene batterij geschut had doen plaatsen, welke geruimen tijd met goed gelukken, het vuur van het kasteel beantwoord had.

Het moet gezegd worden, de gouverneur kende zijnen plicht; doch helaas! bij vele andere oversten werd deze gansch over het hoofd gezien. De soldaten der Staten waren van niets voorzien, waren niet behoorlijk ingericht, en men telde daarenboven een groot getal schuimers in de gelederen. Bij de officieren heerschte veel achteloosheid en tusschen de stedelijke overheden zelf, ontbrak het niet aan verraders.

De werken werden dan ook slecht bewaakt en zekere schepenen gaven niet zelden het sein der moedeloosheid. Markies van Havrech en zijne edellieden bleven schier zorgeloos in het maken van verkenningen rondom de stad en het kasteel, ten einde zich te vergewissen of, volgens de onderschepte brieven, de huurtroepen inderdaad in aantocht waren: - kortom, messire de Champaigney wist dit alles, begreep alles in den vollen zin des woords en vreesde ook het ergste.

Wij vinden hem, teruggekeerd van eene nieuwe uitdrijving der waalsche plunderaars en eene verkenning langs de zijde van St.-Jorispoort, waar de verraderlijke Van den Ende post hield - wij vinden

hem in Schermershof, waar de gouverneur onder de hooge en breedgetakte boomen, beschermd door eenen muur en eene zwakke verschansing, zooals wij zeiden, eene batterij met eenige kanons had opgeworpen.

Van daar antwoordde men op het hevig geschut van het kasteel, hetwelk nog altijd tegen den aarden wal donderde, en van tijd tot tijd ook eenen kogel, suisend en krakend, door de naakte boomtakken van Schermershof wierp.

Hoe kort dan ook de worsteling geduurd had, was de verwoesting reeds groot. Immers, vele takken hingen gebroken aan de boomstammen of waren op den grond gevallen; de grond was door kogels omgeploegd; de muur deels weggeslagen; de loods, in den hof gebouwd, doorschoten; de glasruiten waren verbrijzeld, het dak was doorboord, en het bloed op den grond toonde wel aan, dat men dooden en gekwetsten telde.

Op den grond en op eenige stappen van het kanon, lag eene menschelijke gestalte, in eenen mantel gewikkeld. De man sliep vast en diep. Boven hem, op den afgebrokkelden muur en eenigszins in de schaduw verborgen, stond messire de Champaigney. Hij staarde over de heuvelige vlakte, die hem van het kasteel scheidde, op het kasteel zelve, of op den onvoltooiden wal.

Het kasteel zweeg nu, de vlakte was slechts door twee of drie gloeiende en rookende punten verlevendigd: het waren de puinhoopen van een in brand gestoken molen en een paar huizen. Beneden den wal, langs den stadskant, woelden nog altoos de gilden, de burgers, de moedwillige Walen; deze dronken, zongen, tierden en gingen de omliggende taveernen in en uit.

Men had bivakvuren willen ontsteken, doch messire de Champaigney had deze doen uitdooven, omdat zij een juist mikpunt voor die van het kasteel zouden geweest zijn. Van tijd tot tijd hoorde men eene schildwacht het *qui vive* roepen, ofwel klonk in de verte aan Kroonenburg, een trompetsignaal, dat eerst te midden van den wal en daarna aan de Beggijnenstraat en het Schermershof herhaald werd, ten teeken dat men tegen allen onverhoedschen aanval waakte.

In die schijnbare rust, welke de gouverneur met veel aandacht gadesloeg, hoorde hij langs den kant van den ingang van Schermershof, de duitsche schildwacht het *werda* roepen, en na eenige oogenblikken naderden twee vrouwelijke gestalten, die elkander stevig bij den arm vasthielden.

De gouverneur sprong van de hoogte des muurs en over den slaper heen; hij naderde de twee vrouwen, welke door een mannelijken persoon werden gevolgd. Inderdaad, de twee vrouwen schenen minder aan het gevaar te denken dan hij. De hof, dien men als het ware ledig dacht, begon nu te leven; want hier en daar zag men tusschen de boomen gestalten dwalen. Een dezer naderde snel en gouverneur en zeide met eenige drift:

‘Mevrouw de Gattarina is daar!’

‘Hoe, mevrouw de Gattarina?’ en de gouverneur ijlde vooruit en toen hij bij zijne zuster gekomen was, en mejuffer Gertruda en haar vader herkend had, riep hij wel wat verwonderd uit:

‘Gij allen hier?’

‘Och, wij hebben een zoo benauwden avond doorgebracht, dat wij ons niet meer konden weêrhouden eene kleine verkenning te komen doen, zoodra wij het kanon niet meer hoorden,’ zeide mevrouw de gravin.

‘Goeden avond, Gertruda, goeden avond, heer Sedgraves!’ viel de gouverneur in, en reikte den laatste de hand.

‘En dan.....’ hervatte mevrouw.

‘Waart gij tamelijk ongerust, niet waar, en wilde onze lieve Gertruda wel eens weten waar haar verloofde verstoven was.’

Het meisje glimlachte, doch die glimlach had iets droevigs.

‘Wel jammer dat hij niet hier te zoeken is,’ hervatte de gouverneur. ‘Om hem op dit oogenblik te vinden, zou men de Nieuwstad moeten ronddwalen. Wees echter gerust, kind-lief, ik weet dat hij wel vaart.’

‘Hemel, welke verwoesting!’ riep mevrouw Margaretha uit, terwijl zij de neêrgeslagen takken, de verbrijzelde ruiten, de doorschoten loods zag. ‘Maar, Frederik-lief, er is hier wel degelijk gevaar!’

‘Gewis, en daarom juist moet gij uw bezoek niet lang maken. Indien die van 't kasteel wisten.....’

‘Kom, kom, gevaar! Waar mijn achtbare broeder is, kan ik ook zijn!’ zeide mevrouw glimlachend.

‘Wat heldenmoed!’ hervatte insgelijks glimlachend de Champaigney; doch niettegenstaande de fiere woorden, drong mevrouw zich dichter en gillend bij haren broeder, want een der doorgeschoten takken, die aan een vezel had hangen te bengelen, viel krakend en ratelend naar beneden. ‘Hoe, zijt ge nu reeds bevreesd?’ voegde de gouverneur er lachend bij. ‘Nu, nu, gij hebt voor het oogenblik niets te vreezen. Komt nu langs hier; blijft in de schaduw, kloutert langs hier naar boven.....’

De twee vrouwen stonden op de plaats waar wij den gouverneur eerst aantroffen; zij staarden over de vlakte, over den wal, die tachtig roeden lang, zich tusschen stad en kasteel uitstrekte.

‘Hemel!’ zeide Gertruda met bevende stem, ‘daar ligt een doode!’

‘Toch niet, 't is een slaper,’ antwoordde de heer de Champaigney. ‘'t Is ridder Jehan van Varick. Wat trouwe borst is die jongen! Wat heeft hij diensten, onmetelijke diensten bewezen! Hij toch riep de poorters te wapen; hij moedigde het werk aan; hij stelde zich stoutweg bloot aan de kogels van het kasteel! Aan het hoofd van eenige burgers, sloeg hij eene patrouille van het Maranennest achteruit, en eindelijk voegde hij zich hier bij mij, en bediende met mannenmoed onze kanons.’

‘Arme jongen!’ zeide mevrouw de gravin, en ook de oude heer Sedgraves had een woord van hartelijke toegenegenheid voor den jongen ridder; maar Gertruda zweeg.

In de schemering was het onmogelijk te bespeuren, hoedanig de uitdrukking van haar gelaat was; zij staarde eene poos nadenkend op den slaper.

‘En nu slaapt hij, als een echt soldaat, op den harden, kouden grond,’ sprak de gouverneur voort. ‘Ik heb altijd gedacht dat Jehan van Varick een melkbaard, een kinderachtige droomer was, maar neen! hij is een knaap met stalen wil, stalen vuist en stalen hart.’

De gouverneur hield echter op; hij herinnerde zich plotseling de betrekking, die er tusschen den slaper en Gertruda bestond of bestaan had, en vooral den aanval op Allerzielendag.

‘Waren allen zooals hij!’ zeide messire de Champaigney nog; ‘maar door die waalsche troepen van Havrech en Egmond binnen de stad te laten, hebben wij ons zelven een wezenlijken kanker geslagen. Die Walen zouden plunderen evenals de Spanjaards! Met gevaar van mijn leven, heb ik hen dat reeds moeten beletten.’

‘Ja, dat karakter is den soldaat eigen,’ liet er Sedgraves op volgen, inderdaad om iets te zeggen, want de plaats waar hij zich bevond, was juist voor hem niet geschikt om veel scherpzinnigs te zeggen.

‘Allen,’ zeide de gouverneur, ‘zijn belust op de rijkdommen die in Antwerpen opgestapeld liggen, en begrijpen niet wat zij aan het land verschuldigd zijn. Goddank! onze poorters zijn voortreffelijk gestemd en de troepen van graaf von Eberstein met den besten geest bezield. Enkel,’ en de gouverneur sprak fluisterend, ‘ik vrees dien Van den Ende. Dat is, bij mijn ziel, een falsaris.....’

‘En wat denkt gij van den nacht?’ vroeg mevrouw Margaretha.

‘Die zal rustig voorbij gaan; binnen dit en eenige dagen zal het kasteel niets wagen. Indien de hulptroepen aankomen, zal men nog eene gunstige gelegenheid afwachten om aan te vallen, en wanneer de volgende nacht duister is en de wal kan voltooid worden, zullen wij wel in staat zijn weêrstand te bieden.’

Meende messire de Champaigney alles wat hij zeide? Dat is sterk te betwijfelen; men verliet de plaats, waar men een oogslag op wal, vlakte en kasteel had gegeven, en keerde onder de boomen van den hof terug.

Gertruda was de laatste; bij den slaper gekomen, hield zij een oogenblik stil en voortgaande, wendde zij nogmaals het hoofdje om, en boog zich eenigszins over hem heen. Ja, zij stelde belang in Jehan van Varick, zelfs een belang dat haar op dit oogenblik diep in het hart greep.....

Wij zullen het hart van Gertruda niet doorgronden; ook men geeft er ons den tijd niet toe. Op den donkeren wal van het kasteel

verscheen, om dus te zeggen sluipend, een licht; het kanon brandde plotseling los, en terwijl een oogenblik eene vurig verlichte wolk over de vlakte dreef, sneed een kogel pletterend en krakend door het geboomte in Schermershof, wierp eenige takken naar beneden en viel sissend en woelend in de aarde.

Men een scherpen gil namen de twee vrouwen en de heer Sedgraves de vlucht, en dewijl messire de Champaigney niet anders dacht of het vuur werd andermaal geopend, geleidde hij de bezoekers snel naar den ingang, en lachte met den heldenmoed van Margaretha. In den hof waren de knechten en burgers, welke de stukken bedienden, spoedig in beweging; men maakte zich gereed om te antwoorden.

Jehan was wakker geschoten en driftig recht gesprongen; hij had eenige oogenblikken noodig om den toestand te verkennen.

Zoo plotseling uit den droom geschud worden! Toen hij onder het kanon te slapen lag, droomde de jonge van Varick van Gertruda; hij zag haar in zijnen slaap; zij stond dáár op een stap afstand van hem verwijderd; zij boog zich zelfs over den slaper heen, legde hare hand op de plaats waar zijn hart klopte, als om zich te vergewissen dat het nog altijd voor haar klopte.....

De droom was meer waarheid dan hij het denken mocht; voor Jehan echter was en bleef het niet anders dan een droom.

Nog dreef de rook door de naakte takken der boomen, alsof er een witte sluier door heen vlotte; men wachtte een tweede schot; iedereen verbeidde het bevel dat de gouverneur, die in de schaduw en op den wal stond, geven zou. Een wenk, en de lont zou neêrstrijken en het vuur regelmatig voortgezet worden. Die van het kasteel hadden echter slechts een spottenden nachtgroet willen afzenden.

Tusschen het geboomte, maar nog in het licht der maan, stonden twee gestalten, eene mannelijke en eene vrouwelijke. De laatste was in 't wit, de eerste in 't zwart gekleed. Wij herkennen onmiddellijk den pastoor van het gasthuis, Volkert, en in de witte vrouw, zuster Bertha. Beiden ook wachtten blijkbaar naar de al of niet voortzetting van het kanongevecht.

Op den wal van het kasteel heerschte echter weêr rust, en de Champaigney daalde van zijn standpunt neêr, deed zich door eene schildwacht vervangen en keerde in Schermershof terug.

De eerste personen welke hij daar ontmoette, waren de priester en de non.

‘Nogmaals hier!’ zeide de gouverneur. ‘Gode zij dank, ditmaal hebben wij noch dooden, noch gekwetsten. Voorwaar, gij beiden zijt goede soldaten: immers, op den eersten trommelslag zijt ge tegenwoordig. Indien iedereen zóó zijnen plicht begreep!’

‘Uwe Genade is wel goed!’ antwoordde pastoor Volkert bedeesd; ‘maar het is onze plicht herwaarts te komen.’

‘Plicht, plicht,’ zeide de gouverneur; ‘dat is een schoon woord, doch het wordt niet altijd in praktijk gebracht. Zuster Bertha, de woorden die ge op Allerzielendag-avond, tot de vriendin uwer jeugd, tot mejuffer Sedgraves, gesproken hebt, worden maar al te spoedig waarheid. Bid, bid veel voor deze arme stad!..... Heeft een der kogels van het kasteel het huis van Burk niet in brand gestoken?’

‘Inderdaad!’ antwoordde de zuster.

‘Er waren kinderen in het huis van den wapensmid.....’

‘Die zijn gered.’

‘Dank zij zuster Bertha,’ voegde de pastoor er snel bij.

‘God moge het u loonen, zuster!’ en bij het uitspreken dezer woorden was de stem van de Champaigney, diep ontroerd. ‘In alle geval, houdt u beiden wat ter zijde. Die van 't kasteel zijn juist niet erg te vertrouwen, en een blinde kogel doet geen onderzoek naar de plaats waar hij zich neêrslaat.’

De gouverneur wilde heengaan; doch plotseling keerde hij zich om, en zich andermaal tot de twee personen richtende, zeide hij:

‘Ik denk niet dat wij uwe diensten voor het oogenblik nog noodig hebben; het wordt laat en de nacht is frisch, eerwaarde! Overigens, het zijn die heeren van het kasteel zelve, die de goedheid hebben de zalvers en heelers der wonden welke zij slaan, op te roepen. Hun kanon verwittigt u immers!’

‘Is die verwijdering een gebod van Uwe Genade?’ vroeg de pastoor.

‘Geenszins, geenszins. Handel naar welgevallen.’

Messire de Champaigney had aan den jongen ridder Jehan van Varick, het toezicht over de kanons in Schermershof opgedragen, en ging nu andermaal den wal, in zijne geheele lengte, inspecteeren.

Aan den ingang van Schermershof, stond eene kleine woning, in welke de knaap der Schermersgilde gehuisd was, en die knaap der gilde was niemand anders dan Jaap, de corbaasvlechter, dien wij reeds herhaalde malen in de straten van Antwerpen ontmoetten.

De woning had langs dien kant der poort, twee met ijzeren staven voorziene vensters en eene deur; boven in het puntgeveltje was nog een vensterke, dat echter eerder aan een luchtgat dan wel aan een raam geleek.

De deur van het huis stond open en een groot vuur, in den haard aangelegd, verlichtte en verwarmde tevens het vertrek. Op den grond lagen bedden en stroozakken; op de tafel, ter zijde van het vuur, stonden flesschen en potten, lagen rollen met linnen lappen en stond een korf vol pluk en verschillende ververschingen.

Blijkbaar was het huis van den corbaasvlechter in eene soort van hospitaal, of zooals wij in onze dagen zouden zeggen, in eene ‘ambulance’ veranderd. Daar, inderdaad, waren reeds verscheidene poorters binnen gebracht, die door de kogels van het kasteel waren

gewond; daar had de wondheeler-barbier de eerste lichamelijke hulp, de priester de eerste en ook wel de laatste geestelijke hulp aangebracht; daar was voor een deel van den nacht, het hoofdkwartier van zuster Bertha.

Op het oogenblik dat messire de Champaigney voorbij het knapenhuis ging, was dit laatste, zoo dacht hij in den aanvang, door niemand bezet. Toch wel! De gouverneur zag niet alleen den knaap, maar ook zijne zuster, mevrouw de Gattarina, met den rug naar de deur gekeerd en bij de tafel staan. Buiten aan de deur hielden de kamerknecht en twee fakkeldragers wacht.

Messire de Champaigney stak het hoofd binnen het huis, en riep zijner zuster toe:

'Gij zorgt in afwachting voor erger, Margaretha?'

De schoone weduwe wendde zich plotseling om en antwoordde:

'Ja, de kamerknecht heeft hier andermaal den noodigen voorraad aangebracht.'

'Voortreffelijk. Waar zijn de heer Sedgraves en Gertruda?'

'O, die zijn huiswaarts gekeerd.'

'Nu, zorg ook dat ge huiswaarts komt, doch niet zonder goed geleide. Dat Walengespuis in de straat, is geen zier te vertrouwen. Hola, hellebardiers!'

Die laatste woorden waren gericht tot eenige hellebardiers, die aan den ingang van Schermershof stonden.

'Geleidt mevrouw de gravin naar hare woning,' ging de gouverneur gebiedend voort. 'Gij blijft mij borg voor haar!' En zich andermaal tot de binnen zijnde edelvrouw wendende, voegde hij deze den avondgroet toe, en verdween snel langs de zijde van den versch opgeworpen wal.

Mevrouw de Gattarina had de verschillende voorwerpen, bij eene gebeurlijke verwonding noodzakelijk, in orde geschikt en aan den corbaasvlechter eenige inlichtingen meêgedeeld, toen plotseling een kort afgebroken, maar donderende slag, die even kort door vier of vijf echo's herhaald werd, de vensters, ja gansch het huis daveren deed.

'Erbarming!' jammerde Jaap bevend en mevrouw, bleek als een lijkdoek, vluchtte naar de deur. Zij had de akelige bliksemflits gezien, den donderslag gehoord en begreep dat er een nieuwe kogel op de verschansing van Schermershof geworpen werd.

In den hof hadden takken gekraakt, waren daktichels verbrijzeld neêrgeslingerd, had men een suizend en sissend gedruisch gehoord, hetwelk de kogel in de aarde maakte, en tusschen dit alles hoorde men menschenstemmen, die rechts en links uit de duisternis opstegen.

Er verliepen voorzeker een paar sekonden, vóór dat mevrouw de gravin tot het bewustzijn was teruggekeerd; vóór dat ze begreep dat het gevaar, ten minste voor het oogenblik, verdwenen was.

Met kloppend hart stond zij op den dorpel van het huis en achter haar, met nog altijd knikkende knieën, Jaap de corbaasvlechter.

Stemmen in den hof naderden den ingang; een der knechten riep: ‘gewond, gewond! waar is de meester wondheeler?’ En pas had mevrouw die woorden gehoord, of zij zag den pastoor en de non nader treden, tusschen hen beide eene mannelijke gestalte leidende. Deze laatste was blootshoofd, ging diep gebogen en was dus onkennelijk; toen hij in het licht trad, zag de gravin dat een bloedsluier van het voorhoofd afdroop, en den gekwetste het gezicht belemmerde.

Een bange kreet ontsnapte aan Margaretha's borst; want naar den bloedstroom te oordeelen, zou men gezegd hebben dat de wonde hoogst gevaarlijk was. Aan de kleeding, uitrusting en gestalte des gewonden, herkende zij welhaast ridder Jehan van Varick.

Toen de jongeling het huis binnen getreden was, viel hij in onmacht; hij had eene wonde aan het voorhoofd, veroorzaakt door een weggeslingerd stuk steen of tichelscherf.

De non knielde naast Jehan neêr, en vergewiste zich onmiddellijk of de wonde gevaarlijk was. Zuster Bertha was in het ‘meesteren’ voortreffelijk thuis en men zou zich in meer dan een geval, beter op haar dan wel op den barbier hebben kunnen vertrouwen; deze ook was voor het oogenblik afwezig. De wonde was niet gevaarlijk; doch dat bleeke gelaat, die gedurige bloedstroom, die bewusteloosheid, die gesloten oogen waren voor den mensch, aan dergelijke tooneelen vreemd, voorzeker afzichtelijk.

Mevrouw de Gattarina, wel aan reukwerken, keurige toiletten en zelfs zeer aan geestige tonggevechten gewoon, gevoelde zich in het knapenhuis op dit oogenblik niet in haren schik, en die verlegenheid vermeerderde nog, toen plotseling met een bangen schreeuw, mevrouw van Varick, de moeder van Jehan, binnen stoof.

Mevrouw - 't was begrijpelijk voor een moederhart - was ongerust over het uitblijven van haren zoon, en vergezeld door fakkeldragers en vier hellebardiers van den markgraaf, had zij zich op weg begeven om Jehan op te sporen. Te meer was zij daartoe aangedreven, daar zij vernomen had, dat Jehan zich reeds herhaalde malen in het gevecht had gewaagd.

Aan de poort van Schermershof vernam mevrouw, dat haar zoon, schier op het oogenblik zelven, gewond werd. De moeder viel bij haar kind op de knieën en omklemde haren lieveling.

De arme vrouw waande in den aanvang dat hij dood was; te vergeefs wilde zuster Bertha haar troosten en verzekeren, dat de wonde betrekkelijk onbeduidend was - zij luisterde niet; zij was als zinneloos van smart en wanhoop. Haar zoon, haar Jehan was in gevaar!

Plotseling viel het oog der moeder op de gravin de Gattarina, die ook bleek en bevend dat tooneel bijwoonde. Er schoot een bliksemflits uit het oog van mevrouw van Varick.

Die twee vrouwen beminden elkander niet, wel integendeel. Welk

was de reden van dien verborgen afkeer? Geruimen tijd had mevrouw van Varick zich daarvan geene rekening kunnen geven, die afkeer was als instinctmatig. Eindelijk had de markgravin eene reeks politieke kuiperijen ontdekt, of meenen te ontdekken, waarin de naam der schoone weduwe gemengd was. Wel is waar stemde het staatkundig doel dier kuiperijen met de denkwijze der van Varick's overeen, maar ongelukkiglijk, was hun belang of hunne eigenliefde daarin verwikkeld.

Van dat oogenblik kreeg de afkeer vorm, terwijl deze bij de gravin insgelijks duidelijk werd door de tegenkantingen, welke zij langs de zijde der van Varick's en van Berchem's bemerkte.

Niets van dat alles lekte echter uit; de afkeer van beider zijden werd nog onder de bloemen der beleefdheid verborgen en door de wederkeerige vrees voor krenking tegen gehouden: - immers, messire de Champaigney was altijd gouverneur der stad en vertegenwoordiger van den koning van Spanje, van den soeverein der Nederlanden, en van de andere zijde was ridder van Varick markgraaf des Heiligen Rijks, en dus een persoon van hoogen rang, aanzien en invloed.

Nu echter scheen de maat gevuld, tot overloopens toe; de bliksemflits in het oog van mevrouw van Varick was wel eene oorlogsverklaring.

‘Het slachtoffer ligt eindelijk ten gronde, mevrouw!’ zeide zij. ‘Zijt gij nu tevreden?’

Er lag in den toon harer stem iets nijdig, scherp verwijtend, iets ongewoon bij de markgravin; en zóó onverwacht werd dit mevrouw de Gattarina toegeworpen, dat deze er gansch onthutst over was en slechts kon uitbrengen:

‘Maar, mevrouw?...’

‘Ja, gij moet tevreden zijn! Na hem zijne schoonste hoop door uwe kuiperijen ontnomen te hebben, dacht hij dat er hem niets overbleef, dan den dood door den kogel te gaan zoeken!.... Arm kind!’ en mevrouw van Varick zakte andermaal bij haar zoon neêr.

Mevrouw de Gattarina had al hare tegenwoordigheid van geest herwonnen; zij gevoelde diep de beleediging in tegenwoordigheid van een aantal vreemde personen; het stormde in haar binnenste, doch zij bleef uiterlijk kalm, en op een paar stappen afstand van het rustbed, staan, in afwachting dat mevrouw van Varick zich niet meer met haar zoon zou bezig houden. Zij stond daar welberaden, om elken nieuwen aanval af te wachten.

De moeder was als zinneloos van smart en luisterde niet naar de geruststellende woorden van zuster Bertha. Eindelijk kwam de heelmeester, die de wonde verbond, en met kort afgebeten woorden zijne sententie: ‘niets metalle - een schram van een speld - morgen genezen - gekheid’ uitsprak.

Jehan's hoofd was verbonden; hij opende de oogen en staarde in

den aanvang wel wat verwonderd rond. Dan richtte hij zich ten halve op, en zijne moeder glimlachend de hand toestekende, zeide hij: ‘Gij hier, moeder?’

‘Hoe is het, Jehan?’ vroeg de moeder angstig.

‘Maar zeer wel, moeder!’ was het antwoord. ‘Niet erg, niet waar, meester!’ ging de jongeling luchtig voort, zich tot den wondheeler-barbier wendende.

‘Gekheid, gekheid!’ morde deze.

‘Gij hoort het, moeder!’

‘Indien gij naar huis keerdet, Jehan?’ hervatte mevrouw.

‘Voor die kleine schram, moeder? Neen, dat niet! Overigens, messire de Champaigney maakt inspectie op den wal, en ik moet noodwendig naar mijnen post terug.’

Jehan richtte zich in zijne geheele lengte op, schikte zijne haren snel achteruit, zette zijn hoed schuins op het verbonden hoofd, en verklaarde dat die kleine aderlating hem vlugger en levendiger had gemaakt dan te voren.

Mevrouw de Gattarina stond nog altijd in dezelfde houding, stijf als een paal, met saêm genepen lippen en strak oog. Toen Jehan haar zag, nam hij koel den hoed af, groette haar stijf en ging voor haar door naar buiten, reeds daar vooraf gegaan door den priester, de non, den ‘meester’ en den corbaasvlechter.

‘Jehan, Jehan!’ riep de moeder, toen zij zag dat hij inderdaad naar zijnen post terugkeerde; doch de jongeling was reeds tusschen de boomen van Schermershof verdwenen.

Mevrouw van Varick wilde hem volgen, toen de gravin hare houding verliet en plotseling voor haar trad.

‘Mevrouw de markgravin,’ zeide zij op strengen en beraden toon, ‘zou mij genoegen doen, uitlegging te willen geven over de woorden, zoo even mij toegericht.’

De storm was bij mevrouw van Varick voorbij; zij besefte dat zij, in hare wanhoop, zich een woord had laten ontvallen, dat zij niet had moeten uitspreken. Het woord was echter uitgesproken en kon niet meer teruggenomen worden. Zij wilde nu achteruit, niet zooals mevrouw de Gattarina dit zou gedaan hebben, dat is met diplomatische berekening, maar wel met goedhartigheid, en daarenboven om haar echtgenoot niet in moeilijkheid met den gouverneur te brengen.

‘Ik heb inderdaad in mijne wanhoop woorden uitgesproken, mevrouw,’ zeide zij op kalmen toon, ‘die ik nu betreur, dewijl het oogenblik voorzeker slecht gekozen was, om een dergelijk gesprek aan te raken.’

De toon was zoo stil, zoo onderworpen zelfs, dat hij mevrouw de Gattarina had moeten treffen. Deze laatste, niettegenstaande de politieke intrigues - eene familieziekte bij de Perrenot's - had nog gevoel en het welde, zelfs meer dan dat het soms in de kuiperijen

wenschelijk was, in de hoogte. Hier echter, in dit geval, speelde de gekrenkte eigenliefde eene te groote rol, en de zuster des gouverneurs nam de woorden der markgravin zoo gereedelijk niet aan.

‘Mevrouw van Varick beschuldigde mij, van eene helsche tevredenheid over den vermoedelijken dood haars zoons aan den dag te leggen; mij dunkt, dat zulks wel eene kleine uitlegging vereischt!’ antwoordde mevrouw de Gattarina; zij neep de fijne lippen sterk opeen en haar scherpe blik was op de moeder van Jehan gericht.

‘Ik bid u die woorden niet zoo euvel op te nemen....’

‘Ik verlangde ten minste eene verklaring opzichtens die woorden, mevrouw.’

‘Ik weiger ze u niet, maar ik wenschte deze toch tot op een ander oogenblik uit te stellen. Het zou mij spijten, mevrouw, de woordenwisseling op een zoo teêrgevoelig punt te brengen.’

‘Mogelijk; maar ik wenschte de heimelijke tegenkanting, om geen ander woord te bezigen, die ik sedert lang bij de markgravin bespeur, en die zich nu, in tegenwoordigheid van derde personen, heeft lucht gegeven, te kennen.’

‘Ik betreur, ik herhaal het, dat oogenblik van vergetenheid....’

‘Ik niet, mevrouw; u weigert mij die uitlegging te geven?’

Mevrouw van Varick sloeg de oogen neêr, en eene poos in eene houding vol waardigheid nadenkende, antwoordde zij beraden:

‘Voor het oogenblik, ja; ik weiger!’ en zij staarde op hare beurt de aandringster vlak in het oog.

‘Welnu, dan wil *ik* zeggen wat u op het hart lag: het is, mevrouw, de teleurstelling over het huwelijk van mejuffer Sedgraves.’

‘Teleurstelling, mevrouw?’ onderbrak de markgravin bitter, en nu ook schoten hare oogen vluchtig vlammen; zij herwon echter spoedig hare tegenwoordigheid van geest en hervatte op kalmer toon: ‘Teleurstelling? Neen. Ik beken dat ik mejuffer Sedgraves hoog waardeer, dat ik hare familie hoogschat; doch het woord door de gravin de Gattarina gebezigd, is niet gepast. Ik geloof echter dat dit woord zeer juist is omtrent mijn zoon Jehan, en geloof tevens dat Uwe Genade, in dezes betrekking met Gertruda, eene aanzienlijke rol heeft gespeeld.’

‘'t Is juist dáár, op dat punt dat ik de uitlegging brengen wilde. Uw zoon en de adel der stad schrijven mij toe, de oorzaak te zijn van het huwelijk tusschen Gertruda en graaf Hugo.’

‘Men zegt het.....’ antwoordde mevrouw van Varick, met een fijnen glimlach.

‘Ik beken dat ik niet ten eenemale vreemd was aan dat huwelijk, en dewijl in dit laatste de moeielijkheden tusschen ons beider familiën gelegen zijn....’

‘Tusschen de familie Perrenot en Jehan van Varick....’

‘Ik wil niet onderzoeken of die tegenkanting zich tot uw zoon

bepaalt, of zich over gansch uwe familie uitstrekt; ik bepaal mij te erkennen, dat ik in die zaak gemengd was.'

'Daaraan heeft niemand getwijfeld.'

'Wat mijne bedoelingen betreffen, die door u, mevrouw, miskend worden, deze kan ik voortreffelijk rechtvaardigen, en zij wettigen geenszins den heimelijken oorlog mij aangedaan.'

De hooge toon, waarop die woorden werden uitgesproken, krenkte de markgravin.

'Mevrouw de Gattarina,' zeide zij, 'het strijdt tegen mijne gevoelens van edelvrouw, mij met heimelijke oorlogen' - en zij drukte op die woorden - 'in te laten.'

De gravin beet zich op de lippen; de kamp waartoe zij hardnekkig de markgravin had uitgedaagd en in welken zij dacht, deze gemakkelijk te zullen doen bukken, dreigde tot bitterheid over te slaan.

'Gij hebt gesproken van 'teleurstelling,' hervatte mevrouw van Varick; 'doch het moet u wel bekend zijn, dat een zoon der van Varick's en van Berchem's aanspraak mag maken op de hand van de adellijkste van den lande. Zonder de familie Sedgraves te willen krenken, mag ik wel zeggen, dat onder dit opzicht, het woord "teleurstelling" ten hoogste ongepast was.'

'De Sedgraves hebben hun wapen en eene schitterende fortuin.'

'Het is beneden mij op dit punt voort te spreken; ik wil deze brave familie niet vernederen en mevrouw de Gattarina weigert de fijne schakeering te verstaan, die ik onder dit opzicht daarstel. Ik neem dan ook dat woord "teleurstelling" aan, en vereenig mij gansch met de denkbeelden van mijn zoon. Ik beken overigens, dat, dewijl Gertruda en Jehan sedert hunne kinderjaren kinderlijk-vertrouwelijk met elkander waren, eene vereeniging in later leeftijd, om zijnentwille, ons lief zou geweest zijn. U hebt er anders over beschikt, en daardoor hebt gij Jehan eene diepe, misschien doodelijke wonde toegebracht en, ja, ik beken het, dat is de reden der verkoeling tusschen ons.'

'Was juffer Sedgraves niet vrij in hare keuze?'

'O gewis; ik zou de laatste zijn iemands keuze te dwingen, of zoodanig aan te leggen op haar hart, dat dit in eene andere dan de bestemde richting, gestooten werd.'

Mevrouw de Gattarina was eenigszins uit haar lood geslagen, ten gevolge van den toon dien de markgravin aansloeg.

'En uwe bedoelingen?' hervatte mevrouw van Varick. 'Ik zelf wil ze u doen kennen; ik wil u doen zien, dat ik volkomen ben ingelicht over hetgeen er te Brussel of zelfs in het Escuriaal, mocht worden besloten.'

De gravin onthutste. Ja, zij had bepaald ongelijk gehad die slapende slang wakker te schudden, dat rustige water om te woelen! Het woord Escuriaal wierp de anders zoo behendige vrouw plotseling in de verlegenheid, en gansch afwijkend van haar met zorg opgebouwd plan, zeide zij:

‘De familie Sedgraves was niet afkeerig van het bezit van een graaflijken titel.’

‘Neen, mevrouw, ook bij de van Varick's zou Gertruda een adellijken titel ontmoet hebben; maar ik hoû den ouden heer Sedgraves voor te eenvoudig man en Gertruda voor te naïf, om iets dergelijks na te jagen.’

De gravin voelde nu dat zij ditmaal een onbedachten stoot had toegebracht - een stoot, eener diplomatische vrouw onwaardig.

‘Neen, neen, mevrouw de gravin,’ zeide mevrouw van Varick, ‘dat huwelijk is hooger dan hier in eene Antwerpsche woning besloten. Het is de eerste maal niet dat het Escuriaal er zich meê bemoeit, om de macht van Spanje, door de huwelijksbanden, in den lande te versterken; het versmelten der hooge familiën uit de beide gewesten, is voorwaar eene niet te versmaden staatskunst. Te Brussel had men evenzoo besloten, dat men zich van graaf von Eberstein en zijne regimenten moest verzekeren.’

De zuster des gouverneurs was bleek; voorwaar, zij had der markgravin geene uitdaging moeten toezenden!

‘Ja, de kolonel van het duitsch regiment moest door alle mogelijke banden aan 's konings dienst verbonden worden, en mevrouw de Gattarina zal het niet ontkennen, dat zij met die ontwerpen bekend was toen zij herwaarts kwam.’

Van bleek werd de gravin rood. De markgravin wist, zij vreesde het ten minste, zij wist alles; zij wist waarschijnlijk ook, dat de schoone weduwe in den aanvang door den koning als bruid voor den graaf von Eberstein was aangewezen; dat dit ontwerp door haar als onmogelijk werd beschouwd en zij, de belanghebbende in de partij, een ander plan had doen aannemen, dit namelijk van een *mogelijk* huwelijk voor te stellen, en alzoo, wat dien ouden soldaat betreft, meer op dezes beurs dan wel op zijn deels verdronken hart te werken. Ja, dat alles moest de markgravin weten!

‘Genoeg, genoeg!’ had de gravin uitgeroepen.

‘Verontschuldig mij,’ hervatte de markgravin, ‘ik voldoe aan uw eigen wensch. In plaats van een eerste plan, waarvan ik zwijgen wil, dewijl de partijen al te weinig met elkander overeenstemden, kwam men tot een tweede.... Mevrouw, uwe bedoelingen kunnen rein geweest zijn; ik geloof inderdaad dat gij zoo goed als schoon zijt; maar gij weet niet wat al droomen van geluk gij in een jeugdig hart, misschien in twee harten, hebt versmacht! 't Is mogelijk, dat het welgelukken van dergelijke plannen veel stralenglans en eer geeft, maar worden daarin geene eindelooze opofferingen van derde personen gevergd?’

‘Wat bedoelt mevrouw met die woorden?’ liet er de jonge weduwe driftig op volgen.

‘Och, ik weet alles. Ik weet wat hooge onderscheiding mevrouw de Gattarina aan het hof van Madrid wacht.’

‘Toch niet ter belooning....’

‘Ter belooning van eindelooze diensten, die zij den koning heeft bewezen, en dewijl ik met u aanneem dat de bedoelingen niet onedel waren, mag ik ook deze diensten bij de anderen voegen.’

Mevrouw de Gattarina beet zich op de lippen; zij was geslagen; zij gevoelde zich overwonnen. Den strijd wilde zij echter nog niet opgeven, en zij trachtte op hare beurt aan het woord te komen, en zich vrij te pleiten:

‘Ik beken, mevrouw,’ zeide zij, ‘dat ge tamelijk wel zijt ingelicht; doch ik was onbewust omtrent de inzichten uws zoons. Ik beken dat ik iets bijdroeg tot de toenadering tusschen Gertruda en Hugo, en uw echtgenoot zelve moest bekennen, dat in den toestand van zaken, waarin wij ons bevinden, Spanje overgroote voordeelen uit die verbintenis trok.’

‘Och, wat geef ik om al die staatkundige aangelegenheden!’

‘Zeer mogelijk; maar boven den kleinen omtrek, waarin zich de denkbeelden van mevrouw de markgravin bewegen,’ luidde het scherpe antwoord, ‘en die niet verder gaat dan de vier muren van het huis, beweeg ik mij in een wijderen kring, die landen in zich bevat. Neen, neen, mevrouw, ik ben geene intriguante, en in plaats van mij iets te verwijten, zoudt gij mij dankbaar moeten zijn, want ik heb aan uwe vaderstad eene machtige ondersteuning tegen den boossten aller vijanden, tegen oproerige soldaten, gegeven. Graaf von Eberstein is ons getrouw gebleven.’

‘En om hiertoe te geraken, hebt gij harten verbrijzeld, levens vergald, edele gevoelens vertrapt; hebt gij een jong en naïef kind ten speelbal der politiek gemaakt en haar zoo hatelijk bij de spaansche soldaten doen worden, dat ik reeds meer dan eens de hevigste bedreigingen tegen haar, onderschept heb. Och ja, ik erken dat uwe bedoelingen zeer schoon, zeer verheven, ten algemeenen nutte aangewend kunnen zijn, en van dat oogenblik worden alle opofferingen gerechtvaardigd. Zoo redeneeren de grooten! De kleinen worden voor de bedoelingen geslacht. Maar ik ben moeder en geene staatkundige vrouw, en ik zeg, ik, dat zij die tot een doel willen geraken, zich zelven en niet anderen moesten opofferen.’

‘Iedereen brengt offers, in de maat van zijnen werkkring!’ hervatte mevrouw de Gattarina nogmaals scherp.

‘Ik wil over die laatste opmerking niet redetwisten; wij gaan uit van een gansch tegenovergesteld standpunt. Gij zijt gansch hoofd, mevrouw, ik wil gansch hart zijn; gij spreekt als eene gansch uitzonderlijke vrouw, ik, ik heb de gevoelens eener eenvoudige poortersvrouw.’

‘En die zou juist de vrouw des heeren markgraafs, van den hoogsten ambtenaar der stad, niet aan den dag moeten leggen: of zou zij het voorbeeld van moed en opoffering niet aan allen dienen te geven?’

‘Ik heb geene hoedanigheden, mevrouw, om als de moeder der Gracchen op te treden. Om groote opofferingen te doen, moet men eene groote zielskracht bezitten, en deze heeft God mij niet gegeven; doch ik herhaal het, op dit punt wil ik niet verder uitweiden. Laat mij echter toe te zeggen, dat eene eenvoudige poortersvrouw liefde en stil geluk op hare baan zal achterlaten, en eene staatkundige vrouw, integendeel, langs puinen, vermorzelde harten en lijken naar boven gaat. Arme Jehan! Arme Gertruda!’

Mevrouw van Varick was overstelpt van aandoening; zij bedekte het aangezicht met de twee handen en weende.

Dat trof de gravin. Ja, zij was eene diplomatische vrouw, maar het hart was in al de intrigues nog zóó niet bedorven, dat het niet meer vatbaar was voor gevoelens van medelijden. Mevrouw de gravin stond nog slechts vóór op de baan. Later, indien zij op deze voorttrad, zou die staatkunde allengs ook helscher, kouder, harteloozer worden. Zij begreep plotseling dat zij hier veel hoop had vernietigd, en de hand der markgravin grijpende, zeide zij:

‘Vergeef het mij, mevrouw, ik heb onnadenkend gehandeld!’

‘Zoo is het wel,’ zeide plotseling eene stem en toen de beide vrouwen verschrikt zich omwendden, zagen zij messire de Champaigney op den dorpel van het knapenhuis staan. Hij was blijkbaar ontroerd, want hij had een deel van het gesprek afgeluisterd.

‘Ja, geef elkaêr den vredekus,’ zeide hij, ‘en indien er harten gewond zijn, laat ons hopen dat God ze zalven zal.’

‘Och, waarom hebt gij mij tot spreken gedwongen!’ zeide mevrouw van Varick.

‘Het is beter zoo,’ was het antwoord van mevrouw de Gattarina; ‘nu de moeilijkheden bekend zijn, wordt ook de verzoening gemakkelijker.’

Een hevig getier liet zich hooren. Messire de Champaigney ijlde naar buiten, en bij het licht van de toortsdragers der beide dames, die nog altijd stonden te wachten, zag de gouverneur eene groep burgers en krijgsknechten naderen, terwijl zij onder woest getier en gehuil een geboeiden kerel deden voortgaan.

‘Vooruit met den spion!’ riep men hier. ‘'t Is Burk, de wapensmid!’ kreet men ginder. ‘Waarom toovert hij zich nu niet los!’ spotte men daar. ‘Hij is er immers een uit ‘Belzebub's cetele?’ raasde men spottend.

Burk was erg gehavend; zijn leelijk gezicht was bleek, maar dat was misschien meer uit nijdigheid dan wel uit schrik, want van tijd tot tijd vertrok hij den mond en grijnsde de omstanders als een duivel toe.

De wapensmid lag tegen den muur toen de gouverneur naderde. De hellebardiers gaven dezen bericht, dat men Burk gevangen had genomen, toen hij gelijk een kat voortsluipend, over den wal in de stad wilde geraken. De wapensmid kwam blijkbaar van de zijde

van het kasteel en stond overigens, zooals men weet, bij de antwerpsche burgerij in een zeer slechten reuk.

Messire de Champaigney bleef voor den smid, die als een zak op den grond lag, stil staan; hij deed den jongen ridder van Varick ontbieden en deze ving, op last des gouverneurs, het gesprek met Burk aan.

'Gij zijt eindelijk in den klem geloopen, Burk. Men heeft u langen tijd mistrouwd en eindelijk de overtuiging bekomen, dat ge den verrader speelt.'

Het leelijke hoofd van Burk werd opgeheven, omtrent gelijk de slang, die hare prooi beloert den kop opheft, en in de oogen van den smid lag eene mengeling van haat en smeeking.

'Gij komt van het kasteel, Burk; wat gingt gij daar in dat Maranennest aanvangen?'

'Ik moest er nog wat geld ontvangen, genadige heer, voor geleverd werk,' mompelde Burk ootmoedig.

'Was het de betaling van uwe spionnendienst, Burk?'

'Genadige hemel, edele heer, ik een spion?'

'Wat dit betreft, Burk, zult ge niet meer loochenen; daarvan zijn de bewijzen in handen. Gij zijt door don Sancho d'Avila naar den *eletto* van Aalst gezonden; gij hebt daar uwen last volbracht, en in het voorbijgaan nog een handlanger van Oranje, Dooc Putter, verraden en aan eenen boomtak doen opknoopen.'

'Ik, genadige heer? Maar hoe wordt een eerlijk man toch belasterd in deze dagen!'

'Nabij Mechelen op uwe terugreis, heeft men u geklist, Burk, en in uwe schoenen den brief van den *eletto* gevonden. Daar zijt ge den dans ontsprongen, en pas in Antwerpen teruggekeerd, begint gij uw oneerlijk werk opnieuw. Gij hebt gewis in het kasteel verslag over uwe aalstersche zending gedaan?'

'Ach, lieve heer, ik ben een arm, onschuldig man!'

'Ja, maar zoo denken er de heeren oversten niet over, en ik meen dat, voor het zonlicht doorbreekt, gij, evenals Dooc Putter, aan den een of anderen boomtak van Schermershof zult hangen te wiegelen.'

'Erbarming, heer van Varick! Ik was immers een eerlijk poorter; uw achtbare vader, de markgraaf, weet het wel. Ik ging zoo waar....'

'Zweer niet!' onderbrak Jehan.

'Ik ging verschuldigd loon ontvangen voor het herstel van harnassen en hellebaarden, en nu, nu kan ik het ginder niet meer uithouden, omdat ik mijne arme kinderen in gevaar dacht.'

'Dwaasheid, Burk, gij hebt nooit veel belangstelling voor uwe kinderen getoond. Daarbij, weet ge waar uwe kinderen zich op dit oogenblik bevinden?'

'Och, lieve Heer! waar zouden ze zijn?'

'Uw huis is door die van 't kasteel in brand geschoten....'

‘Genadige hemel!’

‘En uwe kinderen zijn slechts met veel gevaar, door zuster Bertha, gered en in veiligheid gebracht!’

‘Arme kinderen!’

‘Nu, nu, gij zult ze zien vóór dat ge naar de eeuwigheid vertrekt. Maak u gereed voor de reis, Burk. Messire de Champaigney zal Zijne Genade, markies van Havrech raadplegen en hij denkt, dat het binnen een uur met u zal gedaan zijn.’

‘Maar zoo wreed zal men niet zijn, lieve heer van Varick! Och, dood mij niet! Ik zal u veel, heel veel vertellen van die van 't kasteel en zonder dat het u eene duit kosten zal. Als gij me den hals toedraait, weet ge dat alles zeker niet.’

‘Burk, Zijne Genade de gouverneur houdt u voor een aartsleugenaar en stelt uwe meêdeelingen op geen prijs.’

De wapensmid kermde, bad, smeekte; het was te vergeefs. Messire de Champaigney had besloten recht te doen, toen plotseling zuster Bertha door den kring van omstanders drong, en zich voor den gouverneur op de knieën wierp. Zij vroeg genade, genade voor Burk; zij vroeg ten minste eenige dagen uitstel voor de executie der hem toegedachte straf.

De gouverneur richtte de edele vrouw op, en zeide op diep ontroerden toon:

‘Engelen vragen alzoo genade voor duivelen! Zuster Bertha, uwe vroomheid, uwe deugd, uwe zelfopoffering staan te diep in mijn hart geschreven, dan dat zij allen, op dit oogenblik, uwe vraag niet zouden ondersteunen. Ik mag u geene genade beloven, dewijl ik niet alleen in machte ben deze te geven; maar ik beloof u, dat het *sitôt pris*, *sitôt pendu*, op Burk niet zal toegepast worden. Ga, breng hem zelf die goede tijding.’

Terzelfder tijd gelastte hij eenige gewapenden, den gevangene naar het Steen, naar de gevangenis, over te brengen.

Burk had de beweging van zuster Bertha gaêgeslagen en de hoop tintelde onmiddellijk in zijn hart op. ‘Dat wijvenras,’ zoo dacht hij, ‘vooral dat wijvenras in kloosterkleêren, is almogend bij die groote paapsche heeren.’

‘Ik heb, Burk, uitstel van de strafuitvoering voor u verkregen,’ zeide de non. ‘Ik zal zelfs trachten genade voor u te bekomen, in de hoop dat gij uw boos leven zoudt laten varen. Uw huis is deels afgebrand, maar uwe kinderen zijn gered.’

De wapensmid antwoordde niet; hij had geen woord van dank voor de non. Hij dacht aan zijne bevrijding, en als hem meer dan één dag leven zou worden toegestaan, zou hij wel gered worden. Immers, Burk wist dat de aanval tegen de stad voorloopig op den volgenden dag bepaald was. Had de Champaigney den schurk ondervraagd, wellicht had hij ten prijze van zeer weinig, dat belangrijk geheim verraden, en de nacht zou in geene betreurenswaardige achteloosheid en nalatigheid zijn voorbij gegaan.

De soldaten leidden Burk weg. Toen zij een honderdtal stappen afgelegd hadden, klonk er eensklaps van de zijde van Schermershof eene stem, welke riep:

‘Hola, hei!’

De soldaten stonden stil en keerden zich om. In het duister kon men niet ontwaren wie riep.

‘Op last van Zijne Genade den gouverneur, laat den gevangene los!’

‘Hoort gij die stem?’ vroeg een der sergeanten.

‘Ja, zeker hoor ik die! Wat mag dat beteekenen?’

‘Ik gebied u Burk los te laten!’ riep andermaal de stem die van Schermershof scheen te komen.

‘Ga eens even zien, wat er van waar is!’ zeide de sergeant tot een der hellebardiers, en terwijl deze zich over het bevel van messire de Champaigney ging vergewissen, hoorden de wachters eene andere stem, die uit den grond scheen op te komen:

‘Wie Burk aanraakt, zal dezen nacht nog betooverd worden en sterven!’

Die stem klonk zóó hol, zóó doodsch, zóó indrukwekkend, dat den soldaten en burgers de moed in de schoenen zonk. Zij wilden wel vechten tegen menschen in vleesch en bloed; maar tegen den boozen geest niet! Meest allen maakten het kruisteeken en zouden de vlucht hebben genomen, ware er geen hulp opgedaagd - namelijk de hellebardiers en fakkeldragers, die mevrouw van Varick en mevrouw de gravin huiswaarts vergezelden.

‘Ho, ho!’ riep spottend een der hellebardiers, ‘wij kennen die kunstjes van meester Burk, die voor oude wijven en kleine kinderen als een toovenaar en duivelskunstenaar te boek staat. Indien mevrouw het toelaat, zal ik mij alleen wel belasten, om meester Burk op het drooge te brengen!’ - en die toestemming verkregen hebbende, greep de reusachtige hellebardier den wapensmid bij den kraag en riep hem donderend ‘voorwaarts’ toe.

‘Dat is nu recht jammer,’ dacht Burk, ‘ik was reeds driekwart van die klampvogels ontslagen! Nu, 't zij zoo; laat ons dan maar voor een enkelen nacht in het gastvrije Steen gaan logeeren!’

X.
Zondag 4 november.

Het was een mistige morgen; 't was geen echt zondagsweêr, want in dat geval moet de zon blijde aan Gods hemel schitteren. 't Was als hing er een rouwkrep over gansch de stad.

Toch klonken de klokken der kerken, die de geloovigen ter Misse opriepen; deze bomden en bamden met regelmatigen slag, gene tinkten snel, als waren de eerste oude majestueuze, als waren de tweede, jonge en geestdriftige klokken.

De Antwerpenaars gingen niet stil en bedaard, zooals gewoonlijk, ter kerke, neen! Zij waren den 4 november gejaagd, en nog gejaagder keerden zij uit de Misse naar huis.

Wel is waar was het overige van den nacht rustig voorbij gegaan, en had het Maranennest niet meer op de stad geschoten; wel meende men, nu de troepen der Staten binnen de vesting waren, dat die van het kasteel niets zouden durven wagen, te meer daar men op een donkeren nacht hoopte, om den opgeworpen wal ter langs voor het kasteel, en aan den stadskant, te volledigen; maar toch lag er iets onrustigs in ieders gemoed.

Laat ons den O.L.V. toren opklimmen - die schildwacht welke sedert zooveel eeuwen, verre over de gevels en daken van Antwerpen heenstaart; laat ons, als het ware op de hooge schouders geklommen, den omtrek verkennen.

Wij treden op de tweede galerij des torens; 't is er doodsch en stil, tenzij soms de wind door de hooge bogen suist, tenzij men let op het zware tikken der klok, of den kreet der zwarte kauwen, die rondom den toren heen en weêr drijven.

Hoe vroeg het ook zij, is iemand ons op den toren voor geweest: inderdaad, tegen een der bogen van den zuidwestkant leunt, in zijn zwarten mantel gewikkeld en het spaansch hoedje vast op het hoofd gedrukt, een man die ons den rug toekeert.

Zijne *coquarde*, uit veelkleurige veêren samengesteld, trilt en beeft gedurig in den wind, het rapier, dat den krijgsman aantoont, komt met het onderste deel der met staal belegde scheê en met het blinkend gevest, uit den mantel te voorschijn.

Bij eene lichte beweging welke de man maakt, herkennen wij onmiddellijk messire de Champaigney, 's konings gouverneur der stad. 's Mans aangezicht is bleek en onrustig.

Was het misschien zijn slapeloos doorgebrachte nacht? Was het zijn rusteloos heen en weêr trekken? Was het de teleurstelling, die hij schier bij iedere schrede ontmoet had, toen hij hier de soldaten van den wal zag deserteeren, daar burgers het werk met schup en houweel staken, ginds schepenen der stad zelf naar huis terugkeeren, en als het ware op het toeval betrouwen?

Was hij getroffen over de zorgeloosheid van de kommandanten der pas aangekomen Statentroepen; over het gemis aan ondervinding van Philips van Egmond; over het gebrek aan artillerie; over het achterlaten van verkenningen in den omtrek, om te weten of de troepen van den *eletto* uit Aalst, uit Lier van Juliano de Romero en anderen, in aantocht waren?

Ja, dat alles woelde den gouverneur door den geest, en deed hem soms huiveren.

Ginds in den nevel lag het Maranennest met zijne groenachtige wallen, donker water, witte of roodbruine muren; het lag daar nu stil als een graf; of beter nog, het was als eene grauwe wolk die straks, wie weet hoe spoedig, gloeiende bliksemflitsen zou uitbraken. Beweging was er niet op te merken: de gebouwen, de wallen, de poorten waren, zooals wij zeiden, in eenen mistsluier gehuld.

Beneden in de stad was alles even stil. Slechts hier en daar walmde een lichte rook op, zwaarder dan schoorsteenrook; het was de smoor der huizen die sedert den avond te voren door de kogels van het kasteel waren in brand geraakt.

Van den wal, op de plein van het kasteel, waarheen zich geheel het stadsgewoel verplaatst had, was weinig te zien. Ook derwaarts wendde zich de aandacht van messire de Champaigney niet; de gouverneur staarde immer in het verschiet, of hij de gevreesde hulptroepen niet zag opdagen.

‘Die verwenschte mist!’ mompelde meer dan eens de gouverneur op schildwacht.

Stil! hoort hij daar verre, zeer verre geen getink? De man op den toren houdt den adem in en luistert scherp. Het geluid komt van den kant des kasteels, ja, maar 't is enkel de klok van het kapelleke aldaar, die geklept wordt. Zij gaan dus bidden, die soldaten en hunne woeste wijven en dochters - bidden, misschien wel, opdat de Hemel hun voorgenomen plunderwerk zou zegenen!

En dan, stijgt ginder verre niet een dof gedommel op, niet ongelijk aan den hoefslag van honderden paarden op den zandgrond? Och neen, 't is waarschijnlijk het gedommel van het mierennest aan den versch opgeworpen wal; immers, daar bevindt zich op dit oogenblik het drie vierde gedeelte van Antwerpen.

Schettert daar nu verre, heel verre geen trompetgeschal? Gewis

moet al wat messire de Champaigney ziet en hoort, verbeelding zijn, want de aanrukkende troepen van Romero, Vargas, Oliveira en Valdez, die opdaagden om Antwerpen te overvallen, zouden zeker geen trompetsignalen geven.

Maar ginds, ginds langs den Scheldekant, in dat mistig nevelkleed, trekken daar geene troepen, niet ongelijk aan spoken? Nu eens zou men zeggen dat die schimmen den vorm van ruiters of voetknechten aannamen; dan weêr verdwijnt die vorm in de nevelen en versmelt tot eene donkere massa, zonder eigenlijke vormen en die zich niet schijnt te bewegen; dan weêr....

Dwaasheid! Messire de Champaigney erkent op dit oogenblik, dat hij in eene soort van overspanning verkeerd heeft, en als hij nu wapengekletter, paardenhoefslag, trompetgeschal hoort en spokerige soldaten door den nevel ziet marcheeren, hij de speelbal is zijner inbeelding. Neen, alles is rustig ginder wijd, en de beiaard klinkt vroolijk uit den toren en galmt over de rustige stad, de rustige Schelde en de rustige vlaamsche polders.

‘God bescherme het arme Antwerpen!’ mompelde de man in den mantel, en hij ving de afdaling langs den wenteltrap aan, totdat hij, op de eerste galerij, op een naar boven worstelend bezoeker stiet. Het was de markgraaf der stad, ridder van Varick, die zich ook over den toestand kwam vergewissen.

‘Welnu, heer gouverneur?’ zeide hij.

‘De mist is zeer zwaar; hij belet iets te bemerken. Alles schijnt mij echter toe rustig te zijn in en rondom het kasteel.’

‘Des te beter.’

‘Ik moet u echter opmerken, heer ridder, dat eene juiste verkenning van de hoogte des torens onmogelijk is. Waarom,’ liet de gouverneur op bedroefden toon er op volgen, ‘waarom zijn toch al mijne voorzorgen en aanbevelingen miskend? Waarom geene patrouilles en verspieders uitgezonden, om den omtrek te verkennen?’

‘Wat wilt ge!’ was het moedeloos antwoord; ‘men heeft ons geen soldaten gezonden, geloof het mij, men heeft ons teerders en smeerders gegeven.’

‘En von Eberstein?’

‘Blijft trouw op zijn post; de Duitschers, ten minste de zijnen, blijven met den besten geest bezield. De burgers, ik ben er van overtuigd, zullen voor hunne haardsteê vechten; maar die Walen van Havrech, vrees ik,’ en hij fluisterde die woorden, als mocht zelfs de oude toren ze niet hooren, ‘zullen enkel gaan loopen en de moffen van dien Van den Ende, zullen ons plunderen.’

‘Ja, er moet een scherp oog op dien schavuit gehouden worden.’

De gouverneur knikte beteekenisvol.

‘Weet ge, messire,’ hervatte de markgraaf, ‘dat hij gedurig kruit doet vragen, als vond hij goed hiervan eene groote hoeveelheid voorhanden te hebben?’

‘Ik heb reeds bevelen gegeven, om hem daarin den pas af te snijden. Wat doet men in het hoofdkwartier van von Eberstein?’

‘Men drinkt noch speelt er.’

‘En in St.-Michiels-abdij, in het hoofdkwartier van den markies van Havrech?’

‘Men drinkt er, speelt er en kort er den tijd.’

‘En die schelmsche *pagador*, heer schout?’ ging de gouverneur voort.

‘Is nog altijd afwezig.’

‘Nog een schurk, waarop het oog moet gehouden worden.’

‘Zoowel als op gansch zijn huisgezin. De hopman del Torro heeft er in de laatste dagen drukke gemeenschap meê gehouden.’

‘Lixaldi is een vriend van Sancho d'Avila, en ik ben zeker dat zijne afwezigheid met den soldatenoproer in verband staat.’

‘Dat lijdt geen twijfel.’

De gouverneur schudde het hoofd en de twee hooge personagies daalden den trap af. De toren had hun niets gezegd; de trouwe wachter had hun niets geleerd; maar de wind suisde zwaar door de bogen als zuchtte de toren diep, en de klok sloeg dof als rouwde zij reeds over het naderend doodsuur, dat slaan en onvergeetlijk zijn zou.

Noch de markgraaf, noch 's konings gouverneur verstonden die geheimzinnige stemmen: in hun hart heerschte zelfs weêr eene betrekkelijke rust.

Wij gaan naar de Cammersstraat, ten huize van den heer Sedgraves, waar, zooals men weet, op den 4 november een vriendenmaal moest plaats hebben, en waarop een aantal van de voornaamste personen genoodigd waren: de familiën van Varick, van der Meeren, van Ursel, de Champaigney, von Eberstein, van de Werve en anderen.

De maaltijd was sinds lang bepaald en de gouverneur had, zooals men weet, verlangd dat hij niet zou worden verdaagd, om aan de hooge wereld en de burgers te doen gelooven, dat zij vertrouwen in den toestand mochten koesteren. Vooral de vreemde kooplieden hadden geruimen tijd het oog op dat feestmaal open; doch toen daags te voren de staatsche troepen binnen de veste waren toegelaten, was niettemin bij hen alle vertrouwen verdwenen.

De alarmklok, het opwerpen van den wal, het geschut van het kasteel, eenige huizen in brand, eenige dooden en gekwetsten hadden de laatste begoocheling gebroken.

Ook waren de stoelen aan tafel veelal onbezet; deze der genoodigden hadden zich laten verontschuldigen; anderen waren op den wal, nog anderen hadden in die groote strubbeling niet meer aan den maaltijd gedacht - kortom, 't was maar een doodsche aankondiging van Gertruda's huwelijk, welke integendeel iets zoo klinkend en blinkend had moeten zijn!

Zou de voorspelling van zuster Bertha waarheid worden?

De familie van Varick was niet aanwezig; graaf von Eberstein

evenmin; alleen mevrouw de Gattarina vertegenwoordigde de familie de Perrenot: zij toch, de peet van dat aanstaande huwelijk, kon er immers niet ontbreken! Nog eenige heeren en vrouwen waren gekomen; doch de heer des huizes had de tafel doen inkrimpen en vroolijk gezegd:

'We zullen dan maar des te vriendschappelijker eten.'

De tafel schitterde van zilver en kostbaarheden; het ammelaken en de handvagen waren van het fijnste pellen, en het eerste, naar de mode des tijds, was, bij gemis van bloemen, met het nog bestaande loof, met donkergroene palm- en hulstentakjes, bestrooid.

In het midden van de tafel zaten de toekomstige bruid en bruidegom, beiden prachtig uitgedost, en Gertruda vooral schitterde van goud- en eêlgesteenten in haren, om het middel, aan hand en armen.

Gansch die kamer, met al die prachtige genoodigden, zou onze aandacht wekken, wanneer die der gasten ook niet elders ware; indien zij allen niet meer aandacht gaven op het minste gerucht dat buiten in de straat opsteeg, dan wel naar het klingelend gedruisch van zilveren voorwerpen, bekers en drinkschalen.

Men sprak over de gebeurtenissen van den dag, en hoe dikwijls de gastheer ook poogde eene andere wending aan het gesprek te geven, mocht dit niet gelukken; men keerde immer tot het kasteel en het soldatenschuim terug.

Het middagmaal ving in die dagen reeds vroeg in den voormiddag aan, en men tafelde dus geen halven nacht door, zooals nu het geval is.

Het is ons onmogelijk, lezer, in die besloten kamer te blijven, zij moge dan ook veel stof voor den oudheidkenner en den dichter - doode en levende prachtvoorwerpen - aanbieden; zoomin de juweelen als de schoone vrouwen boeien ons: wij moeten naar buiten, de stad in, naar den wal, en zullen als we daar verjaagd worden, bij vriend Sedgraves andermaal invluchten.

Er heerschte in de straten van Antwerpen meer beweging dan een uur te voren. Gewapende burgers verlieten hunne huizen, bekommerd en bedrukt nagestaard door hunne vrouwen en dochters, die daarna buurpraatjes aanvingen en bitter klaagden en jammerden over de 'slechte tijden' waarin men leefde, over den moedwil van het 'soldatenrapalie,' over het spaansche juk dat aan iedereen, geestelijk en wereldlijk, katholiek en calvinist, zoo zwaar op den schouder woog.

Bij den minsten onraad, bij het schetteren van trompetten of het roffelen van trommels, bij het opdagen van eene waalsche patrouille, of het post vatten van een duitsch regiment, vluchtten al die vrouwen naar binnen, wierpen de zware huisdeur dicht, sloegen er de grendels voor, en loerden met kloppend hart door het kleine tralievensterke in de deur.

Wie nog iets kostbaars te bergen had, deed zulks, ofschoon het

zilver en het goud, gemunt geld en juweelen, reeds veelal hier onder den vloer van den kelder, daar in eenen muur, ginds achter de haardplaat gemetseld waren - en er waren millioenen schats, te dien tijde, in Antwerpen opgestapeld.

De handel had niet alleen den koopman rijk gemaakt, maar daarenboven, door de betrekking met de prachtzieke zuidervolken, hem het genot van de weelde geleerd, en niet zelden ging de luister, die de schoone vrouwen van Antwerpen ten toon spreidden, alle denkbeeld te boven. Die schitterende weelde had zich aan den burger meêgedeeld - en onder meer dan een opzicht, mocht men gewis van Antwerpen zeggen: 'het Venetië van het Noorden.'

Maar ook die pracht was den spaanschen soldaat, den huurling en dan ook den schavuit der stad, in het oog gevallen en allen wilden hiervan genieten zonder werken. Antwerpen bevatte menigen verrader zooals Burk, menigen Dros, menigen doorgetobde - en het zijn altijd soortgelijken, die zich luidop 'de partij der eerlijke lieden' noemen - welke zich wel beloofden, beschermd door de vlag der spaansche soldaten, hun aandeel in den buit te hebben, wanneer het oogenblik der plundering komen zou.

Aan de koortsachtige beweging, welke er tusschen de hoplieden, de kolonels en de hoofdliê der gilden heerschte, bespeurde men wel, dat er onrust aan den kant des kasteels broeide. In het midden der stad, in de voornaamste straten en ter Beurze, stonden de duitsche troepen van graaf von Eberstein; op de Paardenmarkt en tegenover de Nieuwstad, waar thans de oude dokken liggen, de kavalerie van Beveren; aan St.-Jorispoort bevond zich Van den Ende met het overige der duitsche troepen, en langs den wal van het kasteel zes duizend Walen, voor welke markies van Havrech den eerepost in het gevecht had gevraagd.

Wij bevinden ons op den wal. De mist is eenigermate opgetrokken; wij erlangen nu de overtuiging dat messire de Champaigney zich des morgens op den toren, eigenlijk niet bedrogen had. Neen, wat hij in de nevelen meende te bespeuren, waren geene schimmen en spoken, het waren soldaten in vleesch en bloed, die de spaansche plunderaars gingen versterken. Zuidwestelijk van het kasteel, bemerkte men nu aan den horizon, een bosch van lansen, pieken en hellebaarden, dat recht op het Maranennest aanhield.

De laatste schikkingen werden nu ook aan den wal genomen. Er heerschte nog altijd eene voortreffelijke stemming bij de verdedigers van Antwerpen, te meer, daar zoo even eene verkenning, uit het kasteel gekomen, door de burgers en onder aanleiding van Jehan van Varick, achteruit geslagen en naar de vesting teruggeweken was.

Dat was echter slechts het signaal voor den algemeenen aanval. Daartoe was men, in het kasteel, des te meer gereed, dewijl omstreeks tien ure de muitelingen van Aalst, ten getalle van 3000, met hunnen *eletto* aan het hoofd, de vesting waren binnen gerukt.

Die schurkenbende, welke reeds weken lang Aalst en zijnen omtrek plunderde, daar straffeloos moordde en roofde, was met geforceerden marsch aangerukt; in zeven uren tijds hadden zij eenen afstand van acht mijlen afgelegd; zij waren welgemoed, en alsof zij eene militaire wandeling deden, neen, alsof zij ten dans gingen, hadden zij zich donkergroenen hulst en fijne mastentakken rondom de blinkende helmen gevlochten.

Op dit oogenblik waren 5000 welafgerichte soldaten, belust op eene rijke prooi, in het kasteel vereenigd. 't Was slechts eene kleine groep, tegenover de krijgs- en burgermacht in de stad; doch wij herhalen 't, het waren stoute en geoefende krijgers[1].

Don Sancho d'Avila, Jeronimo de Roda, del Torro en anderen heetten die oproerige vagebonden welkom: men schudde de hand van diezelfde oproerlingen, die hunnen eed jegens den koning en het land hadden geschonden en gebroken, en voor eigen rekening geruimen tijd hadden geplunderd, gebrand en gemoord.

De kastelein van het kasteel wilde de bende eerst feestelijk onthalen; 't was misschien een middel om haar, door den drank, nog driftiger en baldadiger te doen zijn; doch de soldaten weigerden: zij dronken slechts een glas wijn en sloegen het overige af; zij antwoordden, dat zij wilden eten in het paradijs of avondmalen in Antwerpen!

De benden die van beneden de Schelde, van Breda, Lier en Maastricht gekomen waren, bleken even ongeduldig te zijn, om de handen aan de rijke goud- en diamantmijn, die men Antwerpen noemde, te slaan. Vooruit, vooruit! dat was de kreet, die als een donder uit de rangen van die oude krijgers opsteeg. Het signaal werd gegeven, de poorten des kasteels werden geopend en er golfde eene zwarte massa, met schitterende staalflitsen doormengd, naar buiten.

In den bedekten weg aan den voet des wals gekomen, hielden de Spanjaarden halt. Hun *eletto*, Jan de Navarrees, met eene vlag in de hand, op welks eene zijde - o heiligschennis! - het beeld van den Gekruiste, en op de andere zijde dat zijner heilige Moeder stonden, knielde neêr; allen volgden zijn voorbeeld en smeekten Haar, de zoete en vredelievende patronesse van Antwerpen, hun werk, het bloedbad, de brandstichting en de plundering te willen begunstigen!

Dan richtten allen zich op, verdeelden zich en onder een ijselijk gehuil en getier, alsof het hongerige hyenen waren, stormden, de *eletto* op de St.-Michiels-, Juliano de Romero op de St.-Jorisstraat, aan. Als met razernij bezield, zwaaiden zij pieken, hellebaarden, daggen en rapieren door de lucht en bulderden:

1) Men is het niet eens over dit getal. Hooft rekent 2000 mannen van den *eletto*; 500 van Romero; 500 van Valdez; 1000 van de duitsche kolonels en 1000 ruiters van Vargas. Mendoza rekent slechts 3500 en Cabrera zegt ‘een weinig meer dan 3000,’ doch deze laatste schrijft veelal Mendoza achterna.

‘*Santiago*, *Santiago! Espana*, *Espana!* St. Jacob, St. Jacob! Spanje, Spanje!’

Die kreten, in de eerste rangen aangeheven, werden met dezelfde razernij door de laatste herhaald, en de helsche soldatenwijven, bijzitten en lichtekooien, welke, met stroogarven en mutsaarden voor de brandstichting, de benden opvolgden, brulden:

‘*A sangre*, *à carne*, *à fuego*, *à sacca!*’ dat is, zij eischten het bloedbad, zij eischten den brand, zij eischten de plundering.

Op hunne beurt klonken die helsche kreten naar voren, en de soldaten herhaalden met eene verdubbelde woede:

‘*A sangre*, *à carne*, *à fuego*, *à sacca!*’

Messire de Champaigney zag, van de hoogte van den wal, de dreigende kolonnen naderen. Hij wilde den Walen moed in het hart spreken, hij beloofde hun hulp, bijstand, rijke vergelding. 't Was al te vergeefs!

Pas hadden de spaansche benden den voet van den zwakken wal bereikt, of een doodelijke schrik maakte zich van de Walen meester. Zij sloegen op de vlucht; de wal werd overrompeld, en uit duizenden monden steeg een enkele zegekreet op, die met den schreeuw van een bloeddorstig monster kon vergeleken worden, toen Jan de Navarrees met de vlag in de vuist, op de hoogte van den wal verscheen.

Voor hem was het: tot hiertoe en niet verder! Daar sneed een kogel den *eletto* in de borst, en tuimelend besmeurde hij den grond en de vaan met zijn bloed.

Geen oogenblik aarzelde echter de Spanjaard. Vooruit! Men lette zelfs niet op het stuiptrekkend lijk van den aanvoerder; de met nagelkoppen bezette voetzool van den opklimmenden soldenier, kwam onverschillig op zijn voorhoofd of op zijn hart te recht en plaste door zijn bloed. Vertrappeld werd de *eletto*, vertrappeld het vaandel met den Gekruiste!

‘*A sangre*, *à carne*, *à fuego*, *à sacca!*’ brulden die duivels nog luider en stortten, als met bliksemflitsen gewapend, van de hoogte des wals op de achterste vluchtelingen neêr. Alles werd in de toomelooze vlucht meêgesleept.

Die wal, als het ware door vrouwen en kinderen opgeworpen, door de overheden ontloopen, door iedereen verwaarloosd, tenzij niet door den gouverneur, werd, als droog en dor hout onder het zware karrewiel, gekraakt en gebroken.

De Champaigney, het rapier in de hand, trachtte te vergeefs de Walen tot staan te brengen. Zelf op het punt onder de slagen der spaansche hellebaarden te vallen, sprong hij over eenen hofmuur en bereikte langs een huis, den naasten post der Duitschers.

De trouwe soldaten van von Eberstein vochten als leeuwen en volgden op den kreet, den gouverneur naar het meest bedreigde punt. Jehan van Varick was daar; hij vocht lijf tegen lijf, met afgeslagen

hoed, verwarde haren, gescheurde kleêren. Wat hielp het! De Walen waren niet tot staan te brengen; zij ruimden, huilend van schrik, overal de plaats voor de huurlingen in.

De gouverneur rukte de vlag uit de hand van den vluchtenden vaandrig, en stak ze met krachtige vuist in de hoogte; hij bezwoer de soldaten zich om die banier te scharen en te strijden: niets hielp! Zij waren als door den schrik geslagen, en werden ook door eene oppermachtige hand neêrgeslingerd.

Wat gewond neêrviel, werd onder den ongenadigen voetzool vertrappeld.

De doodsschrik was algemeen. Vele bewoners, vrouwen, grijsaards en kinderen, volgden het voorbeeld en vluchtten vooruit. Waarheen? Niemand wist het. Die groepen kondigden hare nadering aan, niet alleen door het gedommel hunner voetstappen, maar nog door een akelig bang gehuil en dof gebrul; door een geluid dat onbeschrijfelijk is, maar wel geschikt om het bloed van den kloeksten in de aders te doen stollen - en boven dat gebrul uit hoorde men de dof knallende geweerschoten, vijf of zes maal door de echo's der straten herhaald; dan van tijd tot tijd den snijdenden kreet van iemand, die onder den bloedigen slag van eenen hellebaard neêrviel, en dan nog gedurig de kreten der Spanjaards:

A sangre, *à carne*, *à fuego*, *à sacca!*'

Het verraad had zich bij de lafheid gevoegd. Toen Vargas als eene donderwolk over den wal aan de St.-Jorisstraat gestormd was, werd hij door den verrader Van den Ende ontvangen, niet met rapierslagen - maar als vriend. Die Judas leverde de stad, zooals hij in den molen op de vesting, aan del Torro beloofd had. Met de spaansche ruiterij vereenigd, vielen zijne schurken hunne eigen vrienden in den rug; die Duitschers pleegden den moord op Duitschers, en de aanvoerder, een Nederlander, een Brabander van geboorte, bezoedelde voor eeuwig zijnen naam door het vergieten van het bloed van Nederlanders.

Alle plan van verdediging was nu gebroken; de troepen der Staatschen wisten geene richting, hadden geen vast steun- of vereenigingspunt meer. De vluchtelingen vielen niet zelden op 't einde van eene straat, waar zij redding hoopten te vinden, ten volle in de pieken en rapieren. De gouverneur de Champaigney reed in galop door de straten en riep de burgers te wapen - en van dat oogenblik ving eene verschrikkelijke worsteling aan voor haardsteê en huisgezin, voor vrouw en kind.

Uit de kelders en van de zolders, uit de vensters en van de daken braakten de geweren hun vernielend lood, bonsde men reusachtige steenen en zware meubels naar beneden, goot men gloeiend pek en lood op de indringers, vocht men beneden lijf tegen lijf en waar de wapens ontbraken, vloog men den plunderaar naar de keel en bonsde men hem den kop op de straatsteenen in stukken.

In alle stegen, in alle straten weêrklonk het geweervuur. Op de Meir, tegenover de Beurs, vochten de soldaten van von Eberstein en duizende burgers, hoe slecht dan ook gewapend. De kolonel von Eberstein zelve, in zijne met bloed bemorste wapenrusting, stond daar, zwaaiend en klievend met zijn reusachtig rapier. Met eene donderende stem riep hij de zijnen toe en deze, getrouw aan plicht en eed, vielen stervend in hunne ijzeren wapenrusting en bonzend op de straatsteenen, of op den marmeren vloer der Beurs, die bloedrood gekleurd was.

Geruimen tijd zag men de hooge gestalte van von Eberstein, omringd door een aantal zijner getrouwen en burgers, in eene wolk van stof of poeierdamp. Nu nog brulde hij *wir haben die Ehre zu zeichnen*, als hij met zijn vreeselijk rapier, eenen Spanjaard of een meineedigen Duitscher den kop kliefde tot aan de tanden.

De kolonel stond op een hoop lijken, en verdween eindelijk voor het oog in den dikken smoor van het hevig geweervuur, en ook in dien welke van den brand der omliggende huizen voortkwam; want de helsche wijven, die stroo en hout aanbrachten, staken die huizen in brand, waaruit de tegenweer te hevig, te doodend was.

Wij wijken nu naar de Cammerstraat. Voor het huis van den heer Sedgraves staat een jong en gehavend krijger, met verwarde, gescheurde en bebloede kleêren, zonder hoed, het voorhoofd met gestold bloed bemorst, met vlammend oog en het bloote rapier in de vuist geklemd. 't Is Jehan van Varick.

De miskende, de verstooten, de afgewezen vriend der schoone Gertruda kwam om het huis der Sedgraves, om haar die, op dit oogenblik zelf, eene soort van bruiloftsmaal vierde met Hugo von Eberstein, te verdedigen en zoo mogelijk, te beschermen en te redden. Zij was daar binnen, in feestgewaad gezeten naast hem die haar echtgenoot wezen zou - en hij, hij zou op den dorpel van haar huis misschien voor haar sterven! Zij zou dit zelfs nooit weten misschien.....

Pas was de maaltijd, dien wij straks verlaten hebben, ter helft gekomen, of de gasten hoorden een verwijderd, doch onrustwekkend gedommel; de dienstboden kwamen bleek en bevend binnen gestormd, en brachten de tijding dat de aanval plaats greep; de losgedonderde schoten van het kanon bewezen het gezegde.

Weldra kwam het bericht dat de wal, als ware hij van papier, overrompeld was; dat de Walen op de vlucht sloegen en de huurlingen meester waren van de stad.

Die tijding werkte als een donderslag.

Vluchten, vluchten! was aller kreet. Iedereen dacht zijn eigen huis veiliger dan dat der Sedgraves, en welhaast bleef er niemand in de feestkamer, voor die rijk opgediende tafel meer, dan Hugo von Eberstein, de gravin de Gattarina, Gertruda en haar vader, de heer Sedgraves, die te vergeefs tot kalmte aanmaande.

‘Wees gerust, kind lief,’ zeide de vader tot de doodsbleeke dochter, die zijne handen omklemde; ‘wees gerust en heb vertrouwen in den goeden God.’

't Was treffend die familie op dat verschrikkelijk oogenblik in feestgewaad te zien, versierd met juweelen, gekleed in fluweel en zijde - en daar buiten stierven de krijgsmakkers van Hugo in hunne harnassen! Hij gevoelde de vernedering van dien toestand, en wapende zich met eene aks, die tot sieraad aan den muur hing en deel maakte van eene soort van wapentrofee.

Mevrouw de Gattarina hield zich slechts met moeite staande; zij was bang: zij wist wat al vinnigen haat de Spanjaard van het kasteel haar toedroeg, zij wist ook dat hij zich wreken zou.

Buiten dommelde en donderde het gevecht; men hoorde knallende geweerschoten, rommelende wagens, kletterende hoefslagen; men schreeuwde, huilde, jammerde, men bonste op de deuren; men riep brand, brand!

En waar, waar zouden op dit oogenblik diegenen zijn, welke men kende of lief had? Waar, waar zou de Champaigney, waar de kolonel von Eberstein, waar zou zelfs die Jehan van Varick zijn? Misschien waren allen reeds dood, misschien stervend in de straat? Och, men dacht aan niemand; in dergelijke oogenblikken zijn de meeste menschen eigenbaatzuchtig, of men moet een verheven hart, eene edele ziel hebben zooals die jonge zoon des markgraafs, Jehan van Varick.

Een verschrikkelijke slag deed het huis van Sedgraves schokken en daveren; een verloren kogel van het kasteel had een stuk van den gevel weg geslagen. Het was of gansch het huis instortte. Mevrouw de Gattarina vluchtte de kamer uit, zonder te weten waarheen zij hare schreden wendde.

‘Naar de kelders, naar de kelders!’ riep de heer Sedgraves; doch daar, in die meer veilige plaats, mochten hij of de zijnen niet meer geraken.

Met woest getier stormde eene bende Spanjaards de Cammerstraat door en recht op het huis des rijken koopmans aan. Die soldaten hadden geen tijd om te vechten; zij hadden een doel, eene zending te volbrengen die hun van hoogerhand was opgelegd. Dat huis, het huis van Sedgraves, moesten zij binnen! Een enkele persoon versperde hun den ingang: Jehan van Varick.

De jongeling stond op den dorpel der deur, langs welke zoo even een paar dienstboden naar buiten waren gevlucht, en die alzoo de vesting zonder slag of stoot overleverden.

Het rapier, hetzelfde dat de valsche Burk hem als zoo voortreffelijk verkocht had, bliksemde vreeselijk, en in den aanvang weken de aanvallers achteruit: doch terwijl het staal op het kuras van een der voorste strijders neêrkwam en als glas brak, strekte een geweldige hellebaardslag den jongeling op den dorpel neêr. Zonder nog op hem te letten, stormde een twintigtal soldaten binnen.

De jongeling viel, sloot de oogen en zijne verbleekende lippen murmelden: ‘Gertruda.’

Een oogenblik later zou mevrouw de Gattarina buiten het huis geweest zijn; doch de soldaten overweldigden de woning en zij, op hare stappen terugkeerende, verdween achter eene deur, die met gedruisch toeviel en alzoo eene borstwering tusschen haar en hare vervolgers stelde. Voor de drie personen in de eetkamer aanwezig, was het vluchten eene onmogelijkheid geworden.

Bij het gedommel dat in het huis opsteeg, had men in de kamer den toestand geraden: de vijand was binnen de muren! De oude vader omklemde met den linkerarm zijne dochter, die meer dood dan levend was, en had in de rechtervuist een rapier. De deur der kamer was gesloten; men had zelfs in haast een paar zware meubels voor de deur geschoven.

Indien er duizend duivels in het huis van Sedgraves gevallen waren, zouden zij gewis zoo'n tempeest niet hebben verwekt als die twintig huursoldaten. Zij beukten de deuren ten gronde, braken meubels, sloegen glas en breekwaren aan stukken, woelden nu beneden, dan boven en vielen eindelijk bonzend op de deur der eetkamer. In den aanvang bood deze deur weêrstand, doch eindelijk, onder de vereenigde kracht, brak zij krakend uit hare hengsels en viel evenals de meubels op den vloer, om aan de woeste bende doorgang te verleenen.

Hugo von Eberstein wierp zich voor de dochter en den grijsaard, en deze laatste beloofde al zijne rijkdommen, al zijne schatten voor een vrijgeleide van zijn kind.

‘Wij zullen uwe schatten zonder dat wel nemen!’ riep de aanleider, een lange kerel met duivelsch gelaat en gitzwarte, afhangende pinharen. ‘Vooruit!’

‘Achteruit!’ brulde Hugo en zwaaide de aks.

De strijd was kort; de lange aanvoerder kliefde, onder het uitstooten van een grinnikenden lach, den jongeling het hoofd, en het bloed spatte rechts en links over de feesttafel en op het kleed zijner bruid. Het gezicht van dat bloedbad deed Gertruda in onmacht vallen en de vader, haar ter zijde latende, sprong toe en riep in razernij:

‘Bloed om bloed dan!’

Wat vermocht hij tegen twintig, die hem van alle kanten besprongen. Wond op wond werd hem toegebracht. Het bloed lekte van zijn voorhoofd en van zijne wangen; zijne handen waren insgelijks bebloed, ten gevolge eener wonde aan den arm.

Er viel een hagelvlaag slagen op den ouden man; doch hij hield moedig stand en weerde lang de geduchte houwen af, totdat een geweldige slag hem eindelijk het wapen uit de vuist wierp en hem zelf op den grond deed neêrzakken.

Dan stormden de soldaten op zijne dochter in, die nog altijd bewusteloos op den grond lag. Een verschrikkelijke vrees gaf den

ouden Sedgraves plotseling eene als het ware bovennatuurlijke kracht terug. Met een geweldigen sprong richtte hij zich op, rukte den hopman de kling uit de vuist, en plofte ze huilend in 's vijands borst.

Dan ook was alles gedaan: Sedgraves viel achterover en stervend wilde hij nog zijn kind tegen de oneer beschermen.....

De bende schurken sloot zich als het ware in het huis des koopmans op: wat wilde zij meer verlangen! Daar, binnen die vier muren was meer rijkdom, meer geld aanwezig dan gansch de bende dragen kon. Zij mocht daarenboven dit alles zonder gevaar, zonder het minste gevaar, bemachtigen.

In een oogwenk was ieder soldaat met buit beladen: kostbaarheden van allen aard, die bij de Sedgraves als opgestapeld waren. Alles was daar inderdaad kostbaar en zeldzaam.

Alleen het zilver dat op de tafel, en de bekers en schotels die op de buffet-kassen stonden, waren voldoende om aan velen vracht te geven. In de naburige kamer van Gertruda had men gansch den bruidskorf gevonden: gouden braceletten, met robijnen en diamanten; gordels met emerauden bezet; gouden kettingen; ringen met ‘turkoysen.’ Elders zilveren kannen, zilveren koppen, gouden schalen, goudlaken kleêren, kostbaar bont, fluweel en satijnen wambuizen en eindelijk eene aanzienlijke som gemunt geld.

Niets werd gespaard, zelfs niet het zilveren kruisbeeld; zij, die eenige uren te voren voor dat beeld, op hun vaandel, neerknielden en Hem smeekten op den stroop- en moordtocht gunstig neêr te zien, kapten nu dat beeld in twee, om het des te beter te kunnen bergen!

Het huis der Sedgraves, een uur te voren nog een wezenlijk juweel, was nu vernield, verwoest, verbrijzeld, doorhakt en doorkerfd, en vijftig werkliê konden gewis in een jaar niet herstellen, wat die bende in een uur tijd gebroken en vernield had; en toen de huurlingen eindelijk moê gestolen waren, vielen zij op de nog voorziene tafel, en boven de lijken van vriend en vijand, en de voeten in het geplaste bloed zettende, ving de braspartij aan, dronken de schavuiten den malvezij en den claret uit de zilveren schalen en brulden, door den wijn verhit, hunnen triomf uit.

De avond viel. De soldaten herinnerden zich dat del Torro hun eene zending had opgelegd: twee vrouwen, in het huis van Sedgraves gevonden, moesten onmiddellijk naar het kasteel worden overgebracht.

Daar lag er eene; de andere was nergens te vinden en del Torro, zeide een der knechten, met stotterende tong, moest er dan ook maar meê tevreden zijn! Het was vooral mevrouw de Gattarina, waarop de hopman het echter gemunt had.

Gertruda keerde allengs tot het bewustzijn terug; zij richtte zich langzaam op en met een zinneloozen blik rondstarend, riep zij angstig: ‘vader, vader!’ De ruwe lach der soldaten, en het tikken en klinken met de bekers, antwoordden op dien kreet.

Plotseling bemerkte zij naast haar dengene, dien zij zoo even geroepen had, en zich op hem werpend, drong zij zich dichter bij hem, alsof zij dáár alleen nog bescherming bekomen mocht. Zij vroeg echter bescherming aan een lijk.

Eindelijk besloten de soldaten den hun opgelegden last te volbrengen; zij grepen dan ook Gertruda vast, en waggelend, en struikelend droegen zij haar naar buiten. Het ongelukkige meisje was meer dood dan levend; zij had geen juist begrip van hetgene er plaats greep. Toen de dronken soldaten met hunne vracht op den dorpel van de deur des huizes kwamen, stiet de voorste op het lichaam van ridder Jehan, en onder de drukking van den voetzool, die de Spanjaard hem op het hart toebracht, openden zich zijne oogen, doch sloten zich onmiddellijk weêr: - hij wist niet dat men Gertruda op dat oogenblik, over zijn lichaam heen, wegvoerde.

Juist kwam een boer met eene aardkar door de straat gereden; de onthutste kerel joeg zijn paard met stem en zweepslag aan, om zijn huis in het boerenkwartier te bereiken. Niettemin werd het paard door een korte en sterke kerel, op last van de *senores soldados*, tegengehouden, en - het moet u niet verwonderen, maar dat kereltje was niemand anders dan Burk, die zich reeds, in al die strubbeling, uit het Steen had weten los te woelen. De wapensmid, die in alle soortgelijke zaken een behulpzame gast was, hielp juffer Sedgraves op de kar leggen; eenige soldaten namen naast haar en voor op het voertuig plaats, en in galop verdween de schokkende en hottende kar in de richting van het kasteel.

'Kom,' zeide Burk tot zich zelven, 'laat ons nu daar binnen eens inspectie maken. Die kerels waren reeds zwaar met buit beladen, maar Sedgraves had zoo duivelsch veel, dat er nog wel wat voor Burk zal te vinden zijn. In alle geval, Sedgraves zal mijn rantsoen betalen!'

Rantsoen? zal de lezer zeggen. Werd Burk, de handlanger van die van 't Maranennest, en daarenboven een gevangene - werd Burk dan ook op rantsoen gesteld? Voorzeker; de spaansche kapitein Gaspard Ortis bemachtigde de gevangenis, het Steen, en stelde allen die daar opgesloten waren, tegen losgeld, aan hem te betalen, in vrijheid. De wapensmid ging dus, evenals zoovele andere boeven die er zaten, op rantsoen uit.

Burk trad het huis binnen, zonder zich om de lijken te bekommeren over welke hij heenstapte.

Wij keeren in den namiddag van dien rampvollen dag terug, en begeven ons naar de Paardenmarkt, waar de dragonders der Staatschen en de lichte ruiterij van Beveren geschaard stonden. In de verte hadden zij den donder door de stad hooren rommelen en welhaast de tijding ontvangen, dat het opgeworpen bolwerk gevallen en de stad overmeesterd was. Reeds meer dan eens had er een begin van paniek onder hen geheerscht doch eindelijk verscheen

de stroom van huilende en angstig brullende vluchtelingen en die menigte van doodsbleeke en gillende vrouwen, kinderen en grijsaards sloeg de ruiters met bangen schrik in het hart.

De gouverneur de Champaigney was nogmaals daar; de kavalerie was zijne eenige, zijne laatste hoop. Hij bezwoer de dragonders zich te verdedigen; te vergeefs! Gansch de bende vierde den teugel en rende in wilden galop op de Eeckeren-poort aan.

Hier sloeg een der paarden neêr, ginds vloog een ruiter op den grond; daar steigerde een der rossen, en niet meer gehoorzamend aan den toom, wilde het dier terug en tegen stroom op; doch al die hinderpalen hielden slechts een oogenblik de vluchtelingen tegen en de aangedreven paarden vlogen over de gevallenen heen.

Nog erger werd de verwarring toen men bemerkte, dat de Eeckeren-poort gesloten was. 'Naar de Roode-poort!' was aller kreet, en wat niet uit den weg kwam, werd door de zwenkende, hollende paarden omgeworpen en vertrappeld.

Een bange en wanhopige kreet ontsnapte uit aller mond, toen de vluchtelingen zagen, dat zij aan die poort op de dragonders van don Pedro de Tassis stieten; die toch hakten ongenadig op den verwarden hoop in. Aan staan en verdedigen was niet te denken, of liever niemand dacht er aan. De slachting was verschrikkelijk; wie niet ontsnapte langs de Paardenmarkt, viel onder het moordende staal.

Plotseling spoort een ruiter zijn paard tot bloedens toe aan, rent den wal op en het ros springt van die ontzaglijke hoogte, met een donderenden plons in het water.

Het opspattende schuim, als ware de vreedzame gracht in eene bruisende zee veranderd, verbergt ruiter en paard een oogenblik voor het gezicht. Dan ziet men het snuivende dier, en altijd den ruiter in den zadel, voortzwemmende den oever bereiken, dezen op klouteren en in galop wegrennen - stoute sprong, waarvan de geschiedenis de gedachtenis heeft bewaard, en dien anderen wilden navolgen, doch hem met den dood bekochten.

Vele vluchtelingen die er in gelukten den wal op te worstelen, sprongen radeloos in het water, of lieten zich van de stadsmuren neêrzakken, om beneden niet zelden den dood te vinden. Zij, die zoo gelukkig niet waren den wal te bereiken, wierpen zich op de Paardenmarkt en vluchtt'en in dichte drommen - adel en laag gepeupel, raadsheer en ambachtsman, wereldlijk en geestelijk; deze was met dit, gene met dat meubel, soms een nietig voorwerp, beladen - naar de kaaien der Schelde, overal en altijd vervolgd door de spaansche bloedhonden, die alom hun geroep deden weêrgalmen:

'*A sangre*, *à carne*, *à fuego*, *à sacca!*'

Nergens was nog een uitweg. Uit de straten gelijk uit de stegen, bulderde den burger de furie des oorlogs tegen. Rechts en links

brandde de stad, en de roode vlammen verlichtten, tot op verren afstand en op eene helsche wijze, de hooge torenspitsen, de gevels der huizen en kleurden den hemel rood. Vuur, 't was al vuur wat het oog zag: het scheen uit de gekliefde aarde op te stijgen; het scheen uit den gescheurden hemel te regenen.

Waarheen, waarheen? En honderde vrouwen en mannen sprongen radeloos van de hoogte der kaaimuren en ploften in den stroom, die voor velen de armen opende en ze sloot, om de slachtoffers nooit meer terug te geven. Of men zwemmen kon of niet, iedereen sprong in de rivier.

Niemand lette op den drenkeling, die ijselijk jammerend en de armen opgestoken, om hulp smeekte; iedereen dacht aan zich zelven. Moeders met kinderen aan de borst geklemd, vonden zoomin genade als de maagden, onnoozele knechtjens of hulpelooze grijsaards.

Wie er niet in gelukte in tijds den vreeselijken sprong van de hoogte der kaaien te wagen, werd dood geslagen of aan de degens geregen.

Bevend van woede, de tranen van wanhoop en spijt in de oogen, stond de Champaigney, nog altijd met zijn lekkend rapier in de hand, op den kaaimuur. Nog wilde hij weêrstand bieden. Hij had voet voor voet den grond van Antwerpen willen verdedigen. Hij had zich in het Oostersch-Huis willen versterken en daar sterven - te vergeefs! En toen de spaansche rapieren op het punt waren hem te bereiken, sprong hij naar beneden, bereikte eene boot en werd aan boord gebracht van een der schepen des prinsen van Oranje, die beneden de rivier stand hielden.

Von Eberstein was zoo gelukkig niet.

‘Staat, bij God! staat,’ riep hij met eene verschrikkelijke stem de vluchtende soldaten toe. Zijn helm was afgevallen, zijn grijs hoofd bloedig opgezwollen, op meer dan eene plaats gekneusd, gepletterd en gewond; zijne wapenrusting gebeukt, gespleten; zijn kleeding tot flarden gescheurd.

‘*Wir haben die Ehre zu zeichnen!*’ brulde hij nog als een spottende duivel, en telkens dat hij die woorden, zoo dikwijls bij zijne lustige drinkmalen uitgesproken, liet hooren, viel er een Spanjaard met gekliefden kop of breed gapende wonde voor zijne voeten.

Hij was dan alleen - alleen over van al de hem trouw gebleven Duitschers! Allen waren dood, gekwetst, verdoold en als wilde dieren gejaagd! En hij had dien trouweloozen Van den Ende niet met den strop kunnen straffen! Hij had dien laffen verrader niet kunnen vertrappen!

Machtelooze woede! De vervolgers waren hem reeds nabij.... Met een stouten sprong wierp de overste zich in het water....

In den val klampte kolonel von Eberstein zich aan den rand eener boot vast; doch deze laatste kantelde door de zwaarte zijner wapenrusting om, en graaf Otto worstelde een oogenblik met alle

mogelijke inspanning, om zich aan den ronden en gladden bodem vast te houden.

'*Donnerwetter!*' riep hij onder de worsteling en nog niet aan levensgevaar denkende, 'zou men mij nu dwingen water te drinken? Nu dan in Gods naam!' *Wir haben die Ehre....*

De boot ontglipte aan zijne handen en met een ijselijken gil verdween de oude soldaat in de diepte van den stroom, om zelfs niet meer boven water te komen. De vier laatste dagen van zijn leven, waarin hij onwankelbaar trouw was aan eed en plicht, hadden voorwaar veel zwakheden uitgewischt!

De avond viel, de slachting duurde voort. Boven Antwerpen verhieven zich zware en zwarte wolken, wier randen door den gloed vinnig rood gekleurd waren, en uit die zwarte gevaarten schoten soms loeiend en bulderend de kronkelende vlammen op. Soldeniers en burgers vochten nog; de soldatenwijven en lichtekooien stichtten nog altijd brand en dansten, de pektoortsen zwaaiend, als furies voor de brandende huizen, onder het gegil van:

A fuego, *à sacca*, *à sangre!*

XI.
Voor God en Antwerpen!

De verrader Van den Ende was, bij den aanval achter Romero en Vargas de stad binnen gestormd, en richtte zich naar de (Groote) Markt; zijne Duitschers waren tot nog toe, om dus te zeggen in de schaduw van de spaansche kavalerie gebleven; doch eindelijk moesten zij in het open daglicht treden.

Dáár voor hen stonden de burgers, die zij gezworen hadden te zullen verdedigen tegen den spaanschen moedwil; daar stonden landgenooten, want vele Duitschers van von Eberstein waren nog daar, met welke zij altijd dezelfde zaak hadden voorgestaan en verbonden waren, zoo niet door de banden des bloeds, dan toch door die des vaderlands.

Welnu, dat alles ging den verrader niet aan! De troepen van Van den Ende, en hij voorop, vielen de Duitschers en nederlandsche burgers met eene zoo verschrikkelijke woede op het lijf, dat die trouwe benden wel moesten wijken.

Zoo beulachtig viel dit schuim aan, dat de burgers en soldaten de huizen instormden, van elk dezer eene vesting maakten en uit de vensters het moordende lood op de Spanjaards en verraderlijke Duitschers, een deel Engelschen en geuzen-roervinken, neêrschoten.

Een verschrikkelijk tooneel werd op dit oogenblik voor het stadhuis voltrokken.

Hardnekkig had men uit dit prachtig gebouw, pas sedert een tiental jaren voltooid, den vijand beschoten. Ieder venster was een krater die vuur spuwde. De Spanjaards worstelden vruchteloos en dreigden meer dan eens af te trekken, toen plotseling de furiën, de wijven van het kasteel, de pektoortsen zwaaiend, kwamen opzetten.

Eenige dezer vrouwen mochten hare stoutmoedigheid met den dood bekoopen; andere drongen vooruit en waren weldra onder tegen den muur van het gebouw, dus buiten het bereik der kogels. Met eene helsche woede braken zij de deuren en ijlden binnen, om het prachtig gebouw aan den brand over te leveren.

De vlam liep met eene verbazende snelheid en suizend als een storm, van vertrek tot vertrek, van zaal tot zaal, van gang tot gang voort.

Beurtelings werden al de vensters langs binnen helder verlicht, als of daar binnen een groot feest werd gevierd. De verdedigers sprongen, bij gevaar van de lenden te breken, door de vensters naar beneden, en wie dien sprong niet wagen kon of durfde, werd weldra door den rook verstikt, versmacht, door de vlam tot pulver verbrand.

Nu knetterden de glasruiten in stukken en rinkelden naar beneden, en de vlammen naar boven woelend, bereikten bulderend, van verdieping tot verdieping, het dak, deden de schaliën knetterend springen, omzwachtelden het houtwerk, en zich eenen weg door dit laatste banend, golfden zij naar buiten als wilden zij den hemel zelf in brand steken.

Boven het gebouw steeg eene onmetelijke rookwolk op en deze, nu eens rood, dan violetkleurig, nu eens roodblauw, dan als zuiver goud gekleurd, werd door vurige vonken, door brandende papieren, doorkruist. De vlammenjacht joeg ze op; de wind dreef ze in groote kringen en hoog door de lucht.

Van het dak droop, langs de vier kanten van het gebouw, eene regelmatige lijn van gesmolten lood naar beneden, en die vluchtige droppels schenen een regen van emerauden, turkoozen en diamanten te zijn - kortom, die onmetelijke vuurklomp was een vuurwerk, zooals het genie van Dante er gewis nooit een heeft kunnen droomen.

Gelijk de zee brult in hare oogenblikken van woede, zoo ook brulde de brand. Nu eens nam dat gebrul toe, dan nam het af. In het laatste geval werd het echter weldra aangewakkerd, als, met een donderenden slag, een der balken uit de hoogte naar beneden stortte, of een door de hitte gespleten muur, met een doffen slag op den grond plofte.

Gansch de Markt, met hare prachtige gildehuizen, was door den brand van het stadhuis verlicht en de hooge O.L.V. toren teekende zich, in den roodachtigen schijn van den brand, tooverachtig af en scheen, bij de ijselijke verwoesting, te leven, zich te bewegen en te klagen als de zware klokketoon het uur verkondigde.

Tot op verren afstand verspreidde zich het licht, waartoe ook de brand der andere huizen - men zegt dat er duizend vernield werden - aanzienlijk bijdroeg.

Op de Suikerrui, vlak achter het stadhuis, leverden de laatste verdedigers van Antwerpen nog een woedend gevecht. Daar, in eene wilde mengeling, zag men alle standen, den hoogsten overheidspersoon en den geringsten burger, den eigene en vreemde - want daar bevonden zich nog de laatste Duitschers van von Eberstein, die te vergeefs hun opperhoofd zochten, gelijk hij, de kloeke soldaat, om hen geroepen had.

Daar vochten de markgraaf Gozewijn van Varick, de burgemeester Van der Meeren, de schepenen Van de Werve, Lancelot van Ursel, Gerard Despommeraulx, Nicolaas van Bouchout, en zoovele anderen;

zij streden naast den schaliedekker en den beenhouwer, den speerhoutmaker en den corbaasvlechter, voor God, voor haardsteê en huisgezin.

Daar vielen de verdedigers en de aanvallers gewond of gedood op elkander, en vormden nu slechts één grooten stapel. Zelfs de zware en bange beenhouwer had het doopsel des strijds ontvangen, en zwaaide nu de groote bijl vreeselijk klievend rond.

Van een bloodaard was hij een held geworden, die reeds twee of drie maal zich voor den markgraaf geworpen had, als de vijand op het punt was dezen te bereiken.

De vier burgers waren, even als de anderen, na den inval der Spanjaards en Duitschers, stadwaarts in gedreven, hadden op de Meir gevochten, waren naar de Markt geweken, hadden daar geruimen tijd uit het stadhuis de aanvallers beschoten, en waren eindelijk nog gelukkig genoeg, langs een der trappen tot beneden te kunnen geraken.

Op de trappen moesten die heldhaftige burgers zich met geweld eenen weg door de helsche wijven banen, die de laatste groep verdedigers in den vurigen poel wilden terug drijven.

Die furiën wilden, beneden aan den ingang, door het slaan met hunne pektoortsen, den weg versperren; doch de burgers, door een vreeselijk vuur langs achter geprest, drongen onstuimig voort, en terwijl de schaliedekker er eene met den hamer den kop insloeg, kliefde de slachter met zijne bijl eene andere de hersenpan.

Bij die groep schaarden zich nu de trouw gebleven Duitschers, de edelen, de overheidspersonen onder het bevel van den moedigen schoutet van Antwerpen, den markgraaf Gozewijn van Varick; deze groep mag men de laatste verdedigers van Antwerpen noemen, en de Scheldestad had sedert lang, die groep door het marmer of het brons moeten vereeuwigen!

Wij hebben Burk, die, zooals wij gezegd hebben, uit het Steen ontsnapt was, over de lijken heen, het huis van Sedgraves zien binnen treden, ten einde, zooals hij zeide, ‘eens inspectie’ te maken.

Inderdaad, de soldaten hadden slechts oppervlakkig gezocht; Burk had wel is waar den naam van te kunnen tooveren, maar ook in het tegenwoordige geval was die kunst zeer natuurlijk; want niet alleen had hij voor den heer Sedgraves niet zelden gewerkt en kende hij het inwendige van het huis, maar nog had Burk altijd dezen of genen haak in den binnenzak, en was hij uiterst behendig in het open maken van allerlei sloten.

In de eetkamer, waar alles geroofd was, vertoefde de wapensmid dus ook niet; hij wierp een onverschilligen oogslag op de vier of vijf lijken die op den grond waren uitgestrekt, glibberde een of twee maal in het geronnen bloed uit, bereikte weldra ‘mijns Heeren kamer’ en verdween later in de talrijke, elkaar onregelmatig opvolgende vertrekken.

Een uur nadien verscheen Burk met een welgevulden zak op de schouders. Op den dorpel bleef hij een oogenblik staan en zag rechts en links de straat in, of hij zonder gevaar kon uitgaan. Op dat oogenblik voelde hij zich plotseling het been omvatten en vastklemmen, en de wapensmid, verschrikt naar beneden ziende, herkende Jehan van Varick, die uit zijn bewusteloozen toestand ontwaakte.

Zoo slecht van hart was Burk niet, of liever zoo slecht is de grootste schurk niet, of hij heeft soms eene lichte opwelling van een goed gevoel. Burk stak dan ook de eene hand uit en hielp den jongeling om zich op te richten.

Misschien echter had die beweging eene gansch andere reden, dan het medelijden. De wapensmid had een zak met gestolen dingetjes op den rug en het was altijd goed den zoon van den schoutet tot vriend te hebben - want, zooals Burk immer zeide, ‘die markgraaf heeft toch zoo'n verduiveld lange armen!’

Het zal wel dat gevoel geweest zijn dat hem handelen deed, want schelmsch liet hij den zak voorloopig achter de hielen vallen.

‘Hoe, zijt gij het, heer ridder van Varick?’

‘Burk,’ mompelde de jongeling en wreef zich over het voorhoofd, als om de dommelige verwarring te doen opklaren welke zich daar opdeed.

‘Hoe zijt gij hier gekomen, heer ridder?’

‘Ik ben gekomen om die daar binnen zijn te verdedigen!’

‘Daar binnen?’

‘Ja, ja; maar men heeft mij overmand, overrompeld en de degen dien gij mij verkocht, brak als glas.’

‘Drommels!’ zeide Burk half spottend, ‘gij maakt er ook een zoo ruw gebruik van, mijn beste heer van Varick.’

‘Maar daar binnen?’ vroeg Jehan.

‘Bah, daar binnen is alles dood!’

‘Dood?’ zegt gij. ‘Dood?’

De jongeling wierp den wapensmid ter zijde en als door een bovenmenschelijk gevoel gejaagd, stormde hij binnen, en Burk, snel zijnen zak opnemende, ijlde nu heen, sloeg zoo spoedig mogelijk, onder zijn zwaren last gebukt, eene zijstraat in en verdween.

Eenige oogenblikken daarna verscheen Jehan andermaal op den dorpel. Hij had bij het licht der lamp, die de soldaten boven de tafel hadden laten branden, de lijken gezien, en een bange kreet was hem ontsnapt; hij had de andere lijken bezichtigd, de kamers doorzocht - maar nergens het lijk van Gertruda gevonden. Zij was dus niet gedood; doch waar, waar mocht zij zich bevinden?

In bange wanhoop was Jehan weêr naar buiten geijld, om aan Burk daaromtrent eenige inlichtingen te vragen; doch Burk was verdwenen. Jehan verliet het huis: nergens was iemand te vinden, die eenig naricht over het meisje geven kon. Overal waren de huizen ofwel potdicht gesloten, ofwel reeds open gebroken en door plunderaars overweldigd, ofwel stonden zij in lichtlaaie vlam.

Op dat oogenblik zag de jonge van Varick gansch den oostkant der stad, door de akelige klaarte van den brand des stadhuizes, verlicht.

Het was alsof het voorgevoel van eene groote ramp den jongeling in de richting van het stadhuis voortdreef; hij had geen rapier. Daarin werd echter weldra verholpen. Immers, de lijken van Spanjaard, Duitscher, Waal en burger lagen alom gezaaid. Jehan ontrukte eene sterke kling aan de ontzenuwde vuist van een Kastiljaan en ijlde voort.

Achter het brandende gemeente-paleis, op de Suikerrui, was het gevecht in vollen gang; daar stond de heldhaftige markgraaf, zooals wij gezien hebben, omringd door een handvol getrouwen, en bood nog altijd mannelijken weêrstand. Daar streed men een tegen tien, een tegen twintig; maar die een streed voor God, voor haardsteê en huisgezin!

Hoe wanhopig de strijd ook ware, toch werd hij niet opgegeven, tenzij door de Duitschers van von Eberstein. Namen zij de vlucht? Neen, zij stierven; zij lieten zich, vermoeid van het vechten en immer door versche soldaten overvallen, letterlijk dood slaan. Velen plaatsten zich met het aangezicht tegen den muur, alsof zij den moed niet meer hadden, om den dood vlak in het aangezicht te zien.

Onder het geroep van ‘dood aan den Spanjaard!’ viel Jehan, het rapier zwaaiende, in de groep, en die stem wekte een oogenblik den moed op. De markgraaf herkende zijn zoon en sloeg nu weêr dapperder op den vijand in; de Duitschers wendden zich om, hieven hellebaarden en daggen andermaal op en vielen weêr een oogenblik met razernij op de soldeniers van Romero, en op hunne verraderlijke landgenooten.

Onder den hevigen weêrstand, die welhaast tot aanval oversloeg, weken de Spanjaards achteruit; men kliefde koppen, sloeg hersens in en reeg vluchtenden aan de lange rapieren.

't Was echter de laatste stuiptrekking der verdediging: de kavalerie van Vargas deed eene stormende charge. De brieschende paarden renden, steigerden, vertrapten, en rechts en links van hunne zijden bliksemden de rapieren.

Nog een oogenblik vereenigden zich de dappere verdedigers; nog een oogenblik vocht de heldhaftige ridder van Varick naast zijn zoon, terwijl zijn voetzool op de bebloedde lijken van zijne vrienden trapte, toen hij eensklaps aan het hoofd gewond, onder den kreet van ‘voor God en Antwerpen!’ in de armen van Jehan neêrzonk.

De verwarring was groot op dat oogenblik, doch de straat achter het stadhuis nog vrij, en terwijl de Spanjaards en de Duitschers den laatsten verdediger van Antwerpen neêrhakten, namen Jaap, de corbaasvechter, en Dirk, de schaliedekker, den gewonde op en voerden hem onder het geleide van Jehan, zoo niet buiten het gevaar, dan toch buiten de worsteling.

‘Lijdt gij veel, vader?’ vroeg Jehan onder het voortgaan.

‘Ik niet,’ was het antwoord, ‘ik niet, Jehan, maar Antwerpen, het arme Antwerpen!’

Dan sloot de markgraaf de oogen en met tranen van wanhoop en spijt op de wangen, ging Jehan naast hem zoo snel voort als mogelijk was. Met de linkerhand hield hij de hand zijns vaders vast; in de andere klemde hij het bloot en bebloedde rapier.

Hier waren de straten afgesneden door neêrgestortte, brandende balken, daar versperd door kermend vluchtende burgers, ginds door plunderende soldaten of door lijken van soldeniers, burgers, vrouwen en kinderen, of door de rompen van paarden.

Onze vrienden moesten dus niet zelden eenen omweg maken, terwijl Jehan als verkenner, nu eens vooraan, dan eens achteraan stapte, naar gelang het gevaar zich opdeed. Moedige burgers voegden zich echter bij hem, bezorgden vriendelijk een draagstoel, en, door een aantal hellebaarden en degens beschermd, bereikte de stoet het huis des markgraafs in de Nieuwstraat. Gozewijn van Varick leefde nog toen hij ten zijnent aankwam.

Jehan klopte, op eene gansch eigenaardige wijze, met het gevest des rapiers op eene kleine deur. Voor het ijzeren tralievenster verscheen een schuw oog, de deur werd ontgrendeld en men droeg den doodelijk gewonden markgraaf binnen.

Tot dan toe was dit gedeelte der stad, waar het huis des markgraafs gelegen was, gespaard gebleven, of ten minste was St. Jacobs-parochie niet zoo ijselijk besprongen als de parochie van Onze-Lieve-Vrouwe; niettemin had mevrouw van Varick hare woning verlaten en des morgens eene schuilplaats tegen de furie in een der refugie-huizen der paters Jesuïeten, buiten de stad gezocht, even als zoovele anderen, die zich verbeeldden, dat de plunderaars ten minste kerk en klooster zouden eerbiedigen.

In de groote huiskamer, waar ridder van Varick zoovele gelukkige stonden had beleefd, werd hij nu op ten gronde geworpen bedden neêrgelegd.

Daar, te midden van alle die herinneringen, wilde hij sterven. Aan den muur hing het portret zijner dierbare vrouw, van Constantia van Berchem; aan de andere zijde staarde van den wand den Gekruiste liefderijk op hem neêr. Niettegenstaande al het lijden, vond de stervende, in het midden van die herinneringen, verlichting voor zijne smart.

Dirk, de schaliedekker, was uitgegaan om eenen priester, Jaap, de corbaasvlechter, om eenen wondheeler op te sporen; doch dit was voorzeker recht moeilijk in deze troebele oogenblikken. De eerste kwam niet weêr: misschien had een kogel hem getroffen, de laatste was gelukkiger.

Omtrent de Meir ontmoette hij eene groep vluchtenden en onder deze bemerkte hij den ouden Volkert, pastoor van het gasthuis en

zuster Bertha, met de kinderen van Burk aan de hand. De oude man kon schier niet voort, en de corbaasvlechter moest zijne wankelende schreden ondersteunen; doch beiden volgden den eerlijken poorter op het eerste woord.

'Goddank, zuster,' zeide de oude priester, 'wij zullen nog een liefdewerk doen alvorens te sterven.'

Toen de nieuw aangekomenen waren binnen getreden, gingen de omstanders met eerbied achteruit. 'Zuster Bertha!' fluisterde men ten allen kante, en eene onbeschrijfelijke ontroering doorliep aller hart. Het was alsof er plotseling een reddende engel in het midden der groep verschenen was.

Ook de gewonde markgraaf herkende de heilige kloosterzuster, en dankte haar omdat zij gekomen was. Den ouden pastoor stak ridder van Varick de hand toe, terwijl hij murmelde:

'Ik dank u ook, vader, dat ge gekomen zijt. Toch was ik reeds bereid om voor mijnen God en rechter te verschijnen.'

Een oogenblik fluisterde de priester, zich tot den zieke wendende, hief toen de stokoude en bibberende hand op en, in den naam van God sprekende, gaf hij hem vergiffenis voor alle zonden. Dan haalde hij altijd bibberend, een rood zijden beursje te voorschijn en uit dit laatste een zilveren doos. Allen knielden neêr toen de priester, de gewijde Hostie opheffende, murmelde: *Domine, non sum dignus.*

'Heere,' bad de markgraaf, 'Uw wil geschiede!'

De non maakte zich gereed om de wonden te verbinden; de markgraaf weerde haar zachtkens af. 'Nutteloos' zeide hij, en er zweefde een glimlach over zijn gelaat: 'nog een oogenblik, zuster, en alles zal voorbij zijn;' en zich tot de snikkende omstanders wendende, liet de edele man er op volgen: 'Mijne vrienden, ik sterf in ons katholiek, zuiver, waar geloof. Ik sterf voor God en voor mijne vaderstad, die, ik hoop het, nog eens vrije en zegenrijke oogenblikken beleven zal. Ik dank u dat gij met mij hebt geleden en gestreden.' 'Zoon,' en Jehan neêrgeknield, hield de lippen op de hand des stervenden gedrukt, 'wees immer trouw aan uw verledene; bid immer als een kind, vecht immer als een man. Vergeet en vergeef. Troost uwe moeder en breng haar den vredekus van haren stervenden echtgenoot. Zij is eene kristene in den volsten zin des woords, en zal begrijpen dat ik ben heen gegaan om haar ginder, in het land van liefde en vrede, te gaan wachten.'

Dan sloot de markgraaf de oogen en murmelde: 'Antwerpen, arm Antwerpen! God, wees mijner arme ziel genadig!...'

Een half uur nadien waren de omstanders heen gegaan, of liever gevlucht, want het gebulder en gedommel op straat groeide aan, een teeken dat de furie ook dit deel der stad naderde.

Niemand dan de oude priester, de non en de zoon was nog in de kamer. De markgraaf, de held die voor de vrijheid van Ant-

werpen gestorven was, Gozewijn van Varick, was dood. De priester bad bij het lijk, de non reinigde het en de kinderen van Burk zaten bang in een hoekske van het vertrek, en schuilden bijeen als verschrikte lammeren.

Jehan van Varick stond bij het lijk; hij legde de hand op 's vaders hart - het klopte niet meer; hij drukte de hand in zijne twee handen - de pols sloeg niet meer. Vader was heen gegaan, die vader welke voor hem eene halve godheid was. Dan boog de jongeling zich en drukte een langen - langen kus op het hoog gewelfde voorhoofd en mompelde: ‘God gaf, God nam.’

De jongeling had in eenige dagen zooveel verloren, dat hij zich als het ware tegen het slaande noodlot hardde.

Jehan verzocht de non en den grijzen priester te blijven, en over alles te beschikken wat er in huis was; hij greep nu het rapier zijns vaders, kuste nog eens den doode, groette de non en den priester en verliet het huis.

Buiten heerschte nog altijd dezelfde koortsachtige beweging; nog altijd hoorde men hier en daar geweerschoten knallen, snijdende kreten opstijgen en gedurig het dof gebulder in de brandende huizen, waarvan het licht den avond in helderen dag herschiep.

Soms sneed een vluchtende dwars of ter langs door de straat; dan hoorde men de plunderaars binnen in de huizen bonzen en beuken, en niet zelden klonk daar een van die schreeuwen, welke als door geene menschelijke stem scheen te kunnen worden voortgebracht.

Aan de vensters verschenen soms vrouwen, die om hulp en erbarming smeekten; in de straat dwaalden kinderen, die om hunne ouders kermden - en toch Jehan scheen niets te hooren, zich om niets te bekommeren.

Eén denkbeeld bezielde hem nu weêr: Gertruda, waar zou Gertruda zijn?

Terwijl Jehan door de straten van Antwerpen dwaalt, bij iederen stap in gevaar verkeerende door den brand die boven hem woedde, door de neêrstortende steenen en balken, door de laatste geweerkogels gekwetst of gedood te worden, zullen wij ons naar het kasteel begeven, waarheen Gertruda door de spaansche soldeniers, die het huis van den heer Sedgraves geplunderd en er een zoo ijselijk bloedbad aangericht hadden, gevoerd werd.

Gertruda was door de dronken soldaten op de kar en in spoed naar het kasteel gebracht, terwijl de eigenaar van het gerij, op zekeren afstand, achter het schokkend voertuig liep.

In bewusteloozen toestand binnen gebracht, werd zij in eene der kamers van de neêrhuizing, waar de hopman del Torro verblijf hield, opgesloten. Deze officier had het voor het oogenblik te druk, om zich over den buit te bekommeren: hij betreurde echter, dat hij ‘de Gattarina’ niet in zijne macht had.

De hopman had werk genoeg om de boden uit de stad te ont-

vangen en de aangebrachte berichten aan Zijne Excellentie den kommandeur Jeronimo de Roda, te doen kennen, die onder de opene galerij op het kasteel, in eenen stoel gezeten, zijne vreugde over den triomf - zij noemden de overmeestering der stad eenen triomf! - uit te kraaien.

Eerst was het geweest: ‘de wal is overrompeld!’ - dan: ‘de Staatschen nemen de vlucht!’ - nu weêr: ‘de onzen stormen de stad in!’ - ‘de onzen geven geen kwartier!’ - totdat de hopman eindelijk, bij het vallen des avonds, kwam aangesneld en den zoogezegden vertegenwoordiger des konings, toeriep: ‘krijgsgevangenen, men voert krijgsgevangenen aan!’

Ja, men voerde den heer van Capres en den jongen Lamoraal van Egmond aan, en Jeronimo de Roda voelde al zijnen haat en zijne gramschap opbruisen, toen hij die twee edellieden zag, welke namens de Staten, de wapens tegen zijn soldatenschuim hadden durven opnemen.

De houding der twee edellieden was wel verschillend: Capres was diep ontmoedigd, Philips van Egmond integendeel fier; hij staarde uit zijne hoogte, op dien verachtelijken en brutalen vreemdeling neêr, die slechts moed had wanneer hij tegenover slaven stond.

Inderdaad, toen de heer van Capres Jeronimo de Roda groette, hief die raadsheer den voetzool op en gaf hem, ten antwoord op die beleefdheid, eenen trap tegen den buik, onder het uitbulderen van:

‘*Ah puto traditor*, verrader, ik wil uwen groet niet!’

Er straalde eene diepe verontwaardiging, bij het zien van die laffe daad, uit Egmond's oogen en des te stouter, fierder en uitdagender werd zijn oog; Jeronimo de Roda zag het en gevoelde den meester.

‘Graaf,’ zeide hij, zonder echter op te staan, ‘uw ongeluk doet mij leed; doch dat is het lot van die, welke tegen hunnen koning oproerig zijn.’

Niet tegen den koning, had Egmond kunnen zeggen, maar tegen het barbaarsche soldatenschuim!

Del Torro leunde, naast andere officieren, tegen een der pilaren van de galerij; er speelde een helsche lach over zijn gelaat, toen hij de Roda den onbeschoften stamp zag toebrengen; hij ook kreeg dorst naar stampen, dorst naar wreedheid, dorst naar bloed en hij herinnerde zich zijne gevangene.

De hopman verliet de galerij, en ging naar de kamer waar Gertruda zich bevond.

Het was een vertrek met hooge witte muren, wier vensters, met ijzeren staven bezet, tot hoog tegen de zoldering reikten, niet ongelijk aan eene kerk; een lange tafel en zitbanken waren de eenige meubelen, welke zich in die gevangenisachtige kamer bevonden.

Bij den eersten oogslag dien del Torro in het vertrek wierp, bemerkte hij het meisje in haar feestkleed, doch dat op vele plaatsen besmeurd, bemorst en verscheurd was.

Gertruda was doodsbleek, hare oogappels waren strak op den binnentreder gevestigd; zij stond recht in een der hoeken en wrong zich tegen de muren, als hoopte zij de steenen te kunnen wegdringen; haar kleedsel was, zeggen wij, gehavend, met slijk en bloed bemorst; aan haren hals blonken nog gouden sieraden en juweelen, die de voetknechten in hunne dronkenschap waarschijnlijk niet bemerkt hadden; hare armen waren kruiselings op de borst geslagen en de handen, met bloed bevlekt, tot vuisten gebald.

Zóó, met strakken blik, wachtte zij haren aanvaller af; zij kende hem onmiddellijk, begreep waar zij zich bevinden moest en ook dat haar niets goeds te wachten stond. Immers, zij wist wel dat del Torro haar haatte.

Toch kwam het een oogenblik in haar op, een beroep te doen op zijn meêlijden, en hem te smeeken haar aan haren vader weêr te geven, want een juist, een duidelijk denkbeeld van alles wat in het huis haars vaders was voorgevallen, had zij niet.

Toen zij echter del Torro voor zich staan zag, de armen op de borst gekruist, met een spottenden lach op de lippen, toen zij hem op een duivelschen toon hoorde zeggen: ‘Ha, ha! mevrouw de mislukte gravin von Eberstein!’ toen ook gevoelde zij dat alle beroep op het meêlijden van dien man te vergeefs zou zijn; zij bleef hem strak en beweegloos aanstaren en weigerde te antwoorden.

‘Nu zijt ge in mijne macht!’ ging de hopman spottend voort; ‘nu kan ik mij op u wreken over den smaad dien gij mij, over de beleediging die uw grafelijke mof mij eens toebracht; nu is het aan mij u te straffen, voor al uwe intrigues om den heer kastelein Sancho d'Avila en andere groote spaansche heeren te dwarsboomen. Zeg, wat moet ik nu met u aanvangen?’

Geen antwoord; Gertruda behield dezelfde houding en denzelfden strakken oogslag.

‘Gij gewaardigt u niet mij te antwoorden?’

Juliano del Torro werd beurtelings rood en bleek van woede; hij sprong driftig toe, greep met zijne rechterhand het meisje bij het kleed aan de borst, schudde haar hevig en bonste haar een paar malen tegen den muur.

‘Gij antwoordt niet?’

‘Lafaard!’ morde zij tusschen de tanden, en altijd het oog strak op hem gericht.

‘Hoe, gij durft mij honen, mij uitdagen?’

Gertruda hernam dezelfde houding van een oogenblik te voren.

‘Op uwe knieën zal ik u doen kruipen, gij, helleveeg!’ bulderde del Torro. ‘En indien wij er in gelukken die heks van eene Gattarina te bemachtigen, zullen wij haar met het Steen en den geeselpaal doen kennis maken.’

Die dreigende taal ontzette blijkbaar de gevangene niet; zij was niet genegen om de knieën te plooien, te kruipen voor den mach-

tige; zij wilde zijne genade niet afsmeeken; zij daagde hem als het ware stilzwijgend uit, te doen al wat de booze geest hem ingaf; maar vooraf scheen zij hem ook te zeggen: ‘bukken voor u zal ik niet.’

Del Torro had een slecht hart, doch waren de omstandigheden van den dag anders geweest, er zou misschien in hem een vonk meêlijden opgekomen zijn.

Wie toch zou zonder mededoogen die teêre, zwakke vrouw kunnen zien! Wie zou geen meêlijden hebben gevoeld met die jeugd, deugd en schoonheid! Doch de hopman, zeggen wij, was opgehitst door het bloedbad, door den brandreuk, door het gestolen goud in de stad, door den hondschen stamp van zijnen overste, den doorluchtigen de Roda, en niets dan laffe toorn sprak in hem.

‘Gij weigert te spreken?’ hervatte hij. ‘Zeg, waar is de gravin de Gattarina? Gij zwijgt? Bij den hemel! neem u in acht; want indien gij weigert te spreken, zal ik u zelfs dwingen te zingen!’

Nogmaals hetzelfde stilzwijgen; nogmaals sprong del Torro toe; nogmaals greep zijne stevige hand het meisje vast en schudde haar ruw.

‘Lafaard!’ morde Gertruda andermaal.

‘Ha! ik zal u leeren wat het zegt mij te tarten!’

Snel verliet hij de kamer en trok de deur achter zich toe; ook Gertruda verliet nu hare houding, ijlde naar den ingang, zocht te vergeefs naar een grendel langs binnen, en niets vindende om zich af te sluiten, wierp zij zich met gansch haar lichaam tegen de deur. Een oogenblik had zij in vertwijfeling verkeerd; zij had willen sterven; doch dat denkbeeld kwam van den booze; zij betrouwde op God.

‘Heere, uw wil geschiede!’ zeide zij, toen zij voetstappen hoorde naderen.

De weêrstand dien de deur bood was, langs buiten, weldra overwonnen; met een bons vloog zij open en Gertruda vluchtte andermaal in den hoek der kamer.

Del Torro trad met twee *muchachos*, twee soldatenmeisjes, die aan furiën der hel ontsnapt, geleken, binnen; hij zelf droeg eene brandende toorts, die de kamer met een rooden schijn verlichtte; de twee vrouwen hadden elk eene soort van bessem van lang en dun rijs in de hand en staken die dreigend in de hoogte.

‘Geeselt haar!’ was het gebod van den hopman.

Bij dat woord vlogen de twee vrouwen lachend en gillend toe, sloegen de handen aan Gertruda's kleêren, rukten en scheurden haar deze van het lijf, en del Torro raapte zorgvuldig de juweelen van de mishandelde op en stak die in zijne zakken.

Wel verweerde zich de ongelukkige; doch wat vermocht zij tegen die hellevegen! In een omzien werden de tengere polsen van Gertruda door eene koord omkneld, en toen deze laatste door eenen

ring aan de zoldering gestoken was, hijschte men het meisje deels ontkleed in de hoogte, zoo hoog dat zij slechts met de teenen den vloer raakte.

‘God, mijn God, heb erbarming met mij!’ kermde de ongelukkige, meer uit eerbaarheid, dan uit vreeze voor de pijn. ‘Vader, vader! indien gij wist wat uw kind lijden moet!’

Del Torro zat op den hoek der tafel, en hield de fakkel in de hoogte om dat afschuwelijk tooneel te verlichten.

Toen Gertruda hooger gemelde woorden uitsprak, zeide de schurk:

‘Ha, ha, ze kan reeds spreken! Laat ons nu eens zien of ze kan zingen! Geeselt er op!’

De furiën grepen het bessemrijs en bij den eersten slag, ging er een zoo hartverscheurende kreet uit Gertruda's borst op, dat hij de steenen zou vermurwd hebben. Arm kind! Het lichaam draaide op de teenen rond, om den slag hier te ontwijken, dien het aan de andere zijde weêr ontmoette. Haar blank lichaam was onmiddellijk met bloedroode striemen overdekt.....

Laat ons den sluier over dat beulenwerk werpen, hetwelk wij in al zijne kleuren niet willen voorstellen. Wie lust gevoelt deze en andere martelingen na te gaan, die het losbandige soldatenschuim den ongelukkigen deed onderstaan, leze de geschiedenis en de archieven.

De laatste hebben ons nu geleerd, dat gansche troepen vrouwen door de soldaten, in die rampzalige dagen, naar het kasteel werden gedreven, waar zij zich niet zelden door hoog rantsoen vrijkochten.....

Genoeg zij het te zeggen, dat toen de hellevegen, Gertruda nog eenige slagen hadden toegediend, zij haar losmaakten en, altijd op last van den hopman, buiten de poort der forteres dreven.

Al de kleêren en juweelen van het meisje waren in het kasteel achter gebleven. Een der vrouwen kreeg buiten de poort, een sprankel meêlijden met het arme kind en wierp haar een groot stuk lijnwaad, een beddelaken toe, in hetwelk zij zich wikkelde, waarna zij, door het denkbeeld der geeseling nog altijd voortgezweept, recht naar de stad ijlde.

‘En waar zou Gertruda zijn?’ zuchtte Jehan en stond voor het huis van Sedgraves stil.

Ook hier, aan dit huis, was sedert zijne laatste afwezigheid eene groote verandering voorgevallen: een deel van de woning, voor aan de straat, lag in puinen en deze laatsten waren een eindwegs tot op den openbaren weg gerold.

Men zou gedacht hebben dat er eene ontploffing had plaats gehad. Dat was ook zoo.

Hoe en wanneer? In andere oogenblikken zou men zich daarvan rekenschap hebben willen geven, doch in de groote en algemeene verwarring, welke alom heerschte, bleef het waarom en daarom in elk geval als onopgemerkt.

Jehan trad het huis binnen; een sterke brandreuk walmde den jongeling tegen; de brand was echter gebluscht; waarschijnlijk was hij, bij gemis aan het noodige voedsel, gesmacht.

De spaansche lijken lagen nog in het voorhuis. Met een kloppend hart luisterde Jehan naar ieder gerucht, doch hij hoorde niets dan het bonzen van zijn hart.

'Gertruda!' riep hij plotseling tamelijk luid; niets beantwoordde echter dien kreet, tenzij een doffe en onduidelijke weergalm.

Dan trad hij buiten en klouterde op de puinen: de brand wierp nog altijd eene akelige klaarte in het ronde. 'Gertruda!' riep de jongeling ook hier; doch hier antwoordde zelfs nog geen doffe galm, gelijk binnen het huis.

XII.
Weêrzien.

De lezer zal zich herinneren dat mevrouw de Gattarina, op het oogenblik dat de spaansche soldaten het huis van den heer Sedgraves binnendrongen, achter eene toevallende deur verdween, en er van haar geen spraak meer was.

Het toeval had haar echter gediend, want zij bevond zich op eenen keldertrap, dien zij, hoe donker het daar dan ook wezen mocht, afdaalde, voorwaarts gedreven door het gedruisch, dat boven haar hoofd immer dreigender scheen te worden.

Eindelijk bevond de gravin zich onder de gewelven des kelders van het huis. Geen lichtstraal drong tot op die diepte door; eene kille, ijzige atmosfeer heerschte aldaar; de muren, welke door hare teêre handen betast werden, waren ziltig en de vloer klonk hol en grafachtig.

Bevend, in haar prachtgewaad, stond zij daar, zonder op een halven voet afstand van zich af te kunnen zien. Hulp roepen durfde de jonge vrouw niet, uit vrees van zich te verraden, en echter had zij hare stem willen verheffen, om te weten of daar, op die plaats, nog andere menschelijke wezens eene schuilplaats gezocht hadden.

Mevrouw de Gattarina luisterde met ingehouden adem; eenig geritsel deed zich naast haar op. ‘Is daar iemand?’ waagde de gravin te zeggen; doch niets antwoordde op den toon der stem, dan een dof en akelig gemompel. Zoo akelig was het voor haar in die duisternis, dat zij het besluit nam andermaal den trap te bereiken en weêr naar boven te klimmen.

Zij zocht met de handen, zij schoof met de voeten vooruit, om zich omtrent het terrein beneden haar, te vergewissen; maar nergens ontmoette zij nog eenige opening; overal muren, hooge muren, nergens een trap. Haar voet stiet tegen een voorwerp, dat eenigszins krassend verschoof: een wonderlijk en zich verwijderend dof getrommel, doormengd van piepende stemmen, liet zich hooren en alles werd weldra weêr stil. Was het een vluchtend heir ratten of nachtgevogelt?

Een stroom van bange gedachten woelde mevrouw de Gattarina door het hoofd. Zou dit onderaardsch verblijf haar graf zijn? Zou men haar boven in de eetkamer vergeten en niet wetende waar zij zich bevond, haar elders zoeken, denkende dat zij het huis van den heer Sedgraves verlaten had? Zou men zelfs wel eens aan haar denken? Sterven, in dat donker, akelig hol, sterven van honger, misschien aangerand en verscheurd worden door de hongerige ratten: - inderdaad, mevrouw de Gattarina wilde liever in de opene lucht en door het wapen der aanvallers sterven!

Met eene zekere drift hervatte zij hare onderzoekingsreis; zij kermde, zij riep, zij huilde - en akelig kermde, riep en huilde de donkere kelder haar achterna. 't Was al te vergeefs! 't Was alsof de opening, langs welke zij binnenkwam, door eene tooverhand toegemetseld, effen en onvindbaar gemaakt was.

Een oogenblik had Margaretha een straaltje hoop in haar onrustig gemoed voelen dalen; zij meende voetstappen te hooren: 't waren ongetwijfeld de heer Sedgraves en zijne dochter, die, evenals de gravin, de vlucht en de wijk namen naar deze onderaardsche plaatsen, welke gewis voor iets anders bestemd waren dan om tot paleis aan de ratten te dienen. Deze hoop echter verdween weldra en de akelige nacht bleef voortduren.

Geen uur hoort de ongelukkige slaan; geen voetstap galmt haar tegen; zij weet eindelijk niet meer of het boven nog dag, of het reeds nacht is. De uren kruipen langzaam om. Een uur is eene eeuwigheid. Zij klemt de vingeren, met juweelen omzet, in elkander en bidt wanhopig - bidt om vergiffenis, bidt om redding, en de onmiddellijke dood wilde zij gaarne als zóódanig beschouwen.

Hare bede werd niet verhoord; Margaretha weende bloedige tranen van angst en wanhoop. Na een oogenblik hervatte mevrouw hare pogingen tot redding: zij sloeg met hare kleine vuisten op den muur, zij jammerde, huilde op nieuw - en als zij zweeg, was ook alles weêr spottend stil, doodstil.

Hoe lang duurde die toestand? Mevrouw de Gattarina wist het niet. Eindelijk deed zich een verschrikkelijke slag hooren; het huis dreunde, waggelde, stortte in; de scheurende slag scheen tot in de diepste fondementen neêr-, en tegelijkertijd tot verre boven den grond, door alle muren heen, opwaarts te schieten.

Met een ijselijken schreeuw zakte de gravin op den klammigen vloer, en verkeerde van dat oogenblik in bewusteloozen toestand.

Een zware wolk van stof en rook vervulde de keldering. Nadat de rollende steenen eene vaste plaats genomen hadden, werd alles rond de bewustelooze weêr grafachtig stil. Van tijd tot tijd bonste nog een steen naar beneden en allengs klaarde de dikke stofwolk op.

Lang, zeer lang bleef alles in denzelfden toestand. Had mevrouw de Gattarina eindelijk een graf gevonden? Was zij onder een der neêrbonzende steenen verpletterd? Neen; de nacht was reeds lang

gevallen, toen zij eindelijk ontwaakte en met moeite zich halvelings overeind richtte.

Weldra bemerkte zij dat elke beweging welke zij deed, met levensgevaar gepaard was; immers, bij elke beweging rolden opnieuw de steenen naar beneden en kneusden hare ledematen. Gansch haar lichaam was daarenboven vol pijn, als werd zij op de pijnbank uitgestrekt.

Toen Margaretha de oogen opsloeg, bemerkte zij boven haar hoofd licht - een hevig gloeiend licht: het was alsof boven haar een onmetelijk vuur brandde; zij begreep niets van hetgeen haar omringde; maar zij gevoelde wel dat zij zich in een gansch uitzonderlijken toestand moest bevinden en in levensgevaar verkeerde.

Eene koude rilling liep door hare ledematen; aan haar hoofd voelde zij iets klammigs, en toen zij er de hand aan bracht, ontwaarde zij dat zij bloedde. Allengs werd haar oor door een dof gerommel getroffen; zij hoorde van tijd tot tijd, en tusschen een eentonig gebrul, een knallend schot, eene menschelijke stem.

Boven haar werd dus gevochten. ‘Ja, maar liever in het gevaar dáár boven, dan in het gevaar hier beneden!’ zoo dacht ze, en het denkbeeld alleen dat zij niet meer levend begraven was, gaf haar kracht om zich behoedzaam op te richten.

Twintig voet boven haar zag de gravin de vrije lucht, door den brand gloeiend rood gekleurd. Zij stond eindelijk recht, doch ijselijk! er hingen boven haar brokken steenen, die zich bij de minste beweging zouden losmaken, neêrstorten en haar letterlijk verpletteren, en toch wilde, toch moest zij naar boven.

Bij den eersten voetstap dien zij waagde, dommelde reeds het akelige gerucht der vallende steenen door den hollen kelder, en bonsten drie of vier brokken van het gescheurde gewelf naast haar neêr. De gravin stond bevend stil, en slechts na een oogenblik hervatte zij de poging.

Hoorde zij daar boven geen voetstap; niet eene stem die riep? Met ingehouden adem luisterde zij, en ja, ja, daar riep eene stem: ‘Gertruda!’ en met eene kracht die iets wanhopig had, gilde de ongelukkige: ‘hulp, hulp!’

De kreet in den kelder was boven gehoord; doch Jehan, dien wij straks de puinen zagen opklimmen, wist niet van waar die stem op zijn geroep antwoordde.

Met een kloppend hart snelde de jonge ridder over de puinen voort, en bereikte weldra den gapenden afgrond. Ja, het was uit die diepte dat de stem opsteeg.

‘Gertruda, Gertruda!’ riep hij andermaal: een verward, bang gillend geluid beantwoordde zijn geroep, als om den jongeling te verwittigen, dat zijne beweging boven het meisje, haar onder de vallende steenen verpletterde. Jehan begreep die waarschuwing echter niet onmiddellijk.

Ridder van Varick had geene tegenwoordigheid van geest genoeg, om te beslissen wat er te doen viel; hij deed dan ook wat het natuurlijkste was, doch daarom juist niet het geschiktste: hij zette den voet op het schuins in de diepte afloopend puin, en vergrootte door het afzakken der steenen, het gevaar voor die welke zich beneden bevond.

'Achteruit, achteruit!' riep de jongeling; 'ga dieper den kelder in, totdat ik de opening verbreed heb!' en bij die woorden begon hij voorzichtig de hangende steenen, rondom zich weg te nemen en slingerde ze naar buiten. Dat was eene groote inspanning, doch het was een noodzakelijk werk; het verminderde langs boven aanzienlijk het gevaar, en weldra mocht Jehan met eenig vertrouwen zeggen:

'Kom nu voorzichtig vooruit.'

De jongeling deed nog eenige stappen naar beneden, de rechterhand in het duister vooruit gestoken.

Eensklaps voelde hij eene hand uit de diepte opkomen; hij greep ze vast en omklemde ze om haar niet meer los te laten, terwijl de hand beneden, als bestond zij uit vijf ijzeren krammen, zich ook aan de zijne vasthechtte.

Allengs verscheen eene gehavende vrouwengestalte, en wier kleeding in de heldere klaarte die de brand afwierp, niet te ontcijferen was. Nog een oogenblik, en de gravin was gered; zij viel haren redder weenend en snikkend om den hals. Van Varick echter riep op hartverscheurenden toon:

'Gij zijt Gertruda niet! Waar is Gertruda?'

'Ik weet het niet, Jehan; ik weet het niet!'

'Gattarina, zeg mij,' en hij schudde wanhopig de ongelukkige vrouw, 'zeg mij, waar is Gertruda? Is zij daar beneden?'

'Neen, neen, ik zweer het u; in dat verschrikkelijk graf was niemand, niemand dan ik alleen.'

'Hebt gij haar dan niet gezien?'

'Ja, lang geleden - ik weet niet hoe lang; aan den maaltijd; ik ben gevlucht; zij was nog daar, met haar vader, met Hugo....'

'Haar vader en Hugo von Eberstein zijn vermoord; doch van haar is geen spoor te vinden. Rampzalige!'

'Ik weet niets! Van waar die akelige klaarte, Jehan?'

'De stad staat op twintig plaatsen in brand; de Staatschen zijn verslagen; mijn vader is dood; de helft van den adel, duizende burgers, de trouw gebleven Duitschers zijn vermoord; de huurtroepen: Spanjaards en Duitschers, de engelsche pensionnarissen van den hertog van Alba, gielers en schuimers van alle kanten gekomen, plunderen onze huizen, onze stapelplaatsen, onze liefdadige gestichten; rantsoeneeren de rijken en de armen, geestelijken en burgers; schoffieren de vrouwen.'

'Uw vader is dood, zegt ge?'

'Gesneuveld!' en de jongeling sloeg de handen voor de oogen.

‘Waar is de Champaigney?’

‘Men zegt dat hij gered is op de schepen van den prins van Oranje.’

‘En graaf von Eberstein?’

Dood, allen dood. God, mijn God, 't zou mij nog wel zijn, indien ik slechts wist waar zij, waar Gertruda was!’

Mevrouw de Gattarina was op eenen steenhoop neêrgezakt, bedekte het aangezicht met de twee handen en weende bloedige tranen. Zij begreep nu hoe lief hij haar had, en ook van dit oogenblik daalde de wroeging in haar hart, omdat zij eene zoo diepe, zoo innige liefde aan een staatkundig belang had helpen opofferen. Zij gevoelde 't, wreed werd zij gestraft. De gravin richtte zich op en zeide met diep bewogen stem:

‘Jehan, indien ik u leed toebracht, vraag ik u vergiffenis; laat ons nu op dit alles niet neêrkomen. Het oogenblik daartoe is niet gunstig. Red u zelven, red mij!’

‘Wat mij betreft, de dood zal mij lief zijn; wat u aangaat, mevrouw, ik weet in gansch die ontroerde stad, geen enkel hoeksken aan te wijzen dat voor u veilig is.’

‘De dood zou u lief zijn, zegt ge, Jehan, en uwe moeder?’

‘Gij hebt gelijk. Zij heeft reeds hare echtgenoot verloren, het zou een dubbele slag voor haar zijn, ons huis gansch ledig te vinden.’

‘En hebt ge daarenboven de verzekering dat Gertruda dood is? Immers, zooals wij tot nu toe aan den dood ontkomen zijn, kan zij aan dezen ontsnappen.’

‘Dat is waar.’

‘En graaf Hugo is dood, zooals gij zegt; zij is dan van alle verbintenis met hem ontslagen; zij kan nu de uwe worden....’

‘Ja, ja! Ik wil mijn leven sparen voor haar.’

‘Voor haar, die voortaan eene weeze is en op niemand meer steunen kan dan op u.’

‘Gij hebt nogmaals gelijk. Laat ons aan onze veiligheid denken; doch waar, waar zullen wij die veiligheid vinden?’

‘Indien wij een klooster konden bereiken?’

‘Och, de kloosters worden door de wraakgierige benden zoomin geëerbiedigd als de wereldsche gebouwen; de weg door de stad is op alle punten onveilig. Hier zelfs....’

‘Hier in het huis van den heer Sedgraves?’

‘Ja, ik geloof dat ge hier nog het veiligste zult zijn; het huis is reeds leêg geplunderd; een deel van het gebouw is ingestort, hoe, ik weet het niet; de ruiten zijn stuk geslagen, de deuren hangen uit hare hengsels, gansch het gebouw schijnt aan den hebzuchtige te zeggen: ‘Ga voorbij! Ik heb reeds bezoekers gehad.’

De gravin aarzelde.

‘Toch niet in den kelder terug?’ mompelde zij angstig.

‘Gij zoudt er veiliger zijn dan elders; dan, 't is daar binnen zoo

akelig, mevrouw: daar liggen de lijken van bekenden en onbekenden u zoo vreeselijk aan te kijken.'

Eene rilling liep de gravin over de ledematen.

'Neen,' gilde zij, 'niet bij de lijken!'

'Ga dan naar beneden, doch ga behoedzaam; ik hoû hier achter de puinen de wacht. Immers, hier zal Gertruda terugkomen, hier - dezen nacht, morgen misschien; hier, om haar vader op te zoeken.'

De gravin de Gattarina was op het punt, andermaal behoedzaam in den kelder af te dalen; want in de verte deed zich een nieuwe en sterkere klaarte op; de brand ontmoette een huis, dat tot dusver toe gespaard bleef; geweerschoten knalden, gillende, hartverscheurende en woeste kreten stegen op. Het was alsof men iemand, diep in de straat, vervolgde.

Het gerucht naderde. Plotseling verscheen in de roodachtige klaarte, die gansch de straat overgoot, een spookachtig wezen dat met eene verwonderlijke snelheid liep. Het was in een wit laken gewikkeld, waarvan de punten evenals de lange haren, door de beweging achteruit vlott'en, alsof het vleugels waren geweest. De vluchtende was hare vervolgers een groot eind vooruit.

Met een sprong bereikte zij de puinen, en vóór dat Jehan nog een woord had kunnen spreken, hing de gestalte aan zijnen hals en riep gillend en hartverscheurend:

'Jehan, Jehan! red mij, red mij!'

'Gertruda!' was de dubbele uitroep, in antwoord op dien kreet, en Jehan klemde de weêrgekeerde aan zijn hart en alle leed, alle ongelijk, alle miskenning was op dat oogenblik vergeten.

'Red mij, red mij!' herhaalde zij. 'Del Torro is daar! Hij heeft mij tot bloedens toe doen geeselen! God, mijn God, red mij!'

'Del Torro!' riep brullend de jongeling en hield het meisje beschermend in zijne armen. 'Vrees niets, Gertruda, goede Gertruda!'

Toen de jongeling het akelig verwrongen en bleeke gelaat van het ongelukkige meisje, hare zonderlinge kleeding en hare bebloede armen en handen zag, vloog er een ijselijk denkbeeld door zijnen geest, dat dan ook maar al te snel bewaarheid werd. Eensklaps ontsnapte een scherpe kreet aan de ongelukkige en zij stiet den jongen ridder van zich af.

'Weg, ellendige! weg, laffe schurk!' riep zij uit.

Mevrouw de Gattarina was toegeschoten, en de armen uitstrekkende om Gertruda te omhelzen, riep zij deze bij haren naam.

'Erbarming, dat is een van de booze geeselaarsters!' kreet de waanzinnige; want waanzinnig was zij. 'Weg, weg!'

'Gertruda!' hervatte de jongeling, 'ik ben Jehan, Jehan van Varick, de vriend uwer jeugd.'

'Jehan?' mompelde het meisje; 'Jehan?' en zij keerde schoorvoetend tot hem terug, liet haar hoofd tegen zijnen schouder rusten, en snikte: 'Jehan, u heb ik altijd lief gehad.... Wat is het koud

weêr! Wat lijd ik pijn.... Zijt gij dan de dood - daar gij zoo koud zijt? Zijt gij dan de beul - daar gij zooveel pijn doet?'

'Arme Gertruda! In wat staat heeft men u gebracht!'

'Kom,' zeide de gravin, 'breng haar spoedig beneden en laat ons in het huis naar eenig kleedsel, naar eenig bed of deken zoeken.'

'Ja, Gertruda, kom!' zeide Jehan.

''t Is vandaag mijn bruiloftsdag,' morde de zinnelooze; 'maar ik heb mijne bruidskroon verloren, en men heeft in mijn lichaam een verteerend vuur ontstoken. 't Brandt daar binnen. Och, waarom geeselt ge mij? Wat heb ik u misdaan? Weg, weg!' en met een wilden sprong ontsnapte zij andermaal den jongeling, en zette zich op eenige stappen van hem op de puinen neêr.

Mevrouw de Gattarina schoot toe evenals Jehan; doch Gertruda lag daar wezenloos op de steenen, en luisterde niet meer naar de kreten van hare vrienden.

Jehan sloeg de handen wanhopig voor de oogen.

'Arm kind,' snikte hij, 'hoe vind ik u weêr! Zinneloos en afgemarteld, op het punt van te sterven, komt zij mij die woorden toespreken welke zij in haar leven immer voor mij verborgen hield. O, mevrouw de gravin, gij hebt die woorden gehoord; gij ziet wel dat gij haar hart van het ware spoor hebt afgeleid, om haar aan uwe onzalige staatkunde op te offeren; gij moet nu overtuigd zijn, doch te laat, dat gij en allen die in dat huwelijk gewerkt hebt, gruwelijk misdeedt. Zij zweeg, de ongelukkige! Zij zweeg en leed.'

'Jehan, Jehan! verwijt het mij niet meer!'

'En dan, indien gij haar niet in die gevloekte politiek gesleurd hadt, zou zij zich den haat van den Spanjaard niet op den hals gehaald hebben; zij ware het eenvoudige, schoone meisje geweest, dat men moest eerbiedigen. Nu was zij een gevreesd werktuig voor de spaansche muiters geworden, en zij hebben haar wreedaardig gestraft en u, Gattarina, die de schuld van alles zijt, u hebben zij gespaard!'

'Jehan, ik smeek u, straf mij op mijne beurt.'

'Wat zou het mij baten? Zou uwe dood zelfs haar het leven, de gezondheid en het verstand weêrgeven? En zou ik mijne hand met een nieuwen moord, in het midden van al die gruwelen welke ons omringen, bezoedelen?'

Toen Jehan die woorden uitsprak, snikte hij als een kind; des te dieper was zijne smart, nu hij dacht dat Gertruda hem en niet Hugo von Eberstein had lief gehad. Het meisje, dat beweegloos op de steenen had gelegen, bewoog zich weêr en richtte zich op. Jehan schoot toe, doch zij, zij ontsnapte hem, en nu stond zij daar, op eenige stappen van hem, op een afgebrokkelden muur, als een wit en door de vlammen verlicht spook.

Het witte laken was op de twee wijd uitgestrekte armen uitgespreid en zij scheen op dat oogenblik een engel te zijn, die zijne

twee witte vleugelen uitsloeg. Daar viel plotseling een schot; de kogel trof haar; de engel plooide de vleugels toe en zakte met gebogen hoofd neêr.

Het was alsof zij de armen uitstrekte, om iemand als een vriend te ontvangen.....

Jehan ijlde nader; hij beurde Gertruda's hoofd op - doch haar oog was gesloten; hij riep haren naam - zij antwoordde met geen teeken meer; hij legde de hand op haar hart - geen klop verraadde nog het leven; alleen nog eene trilling. Uit eene breede kogelwonde aan de borst gutste het warme bloed. Hij weende, de jonge man; hij weende om er in te stikken.

Van waar kwam dat schot? Jehan wist het niet. Niemand daagde op om te zien, welke prooi hij geschoten had. In de verte hadden een aantal verwarde stemmen geklonken, en daarna werd alles doodstil. De jongeling nam het bebloedde lichaam, den dierbaren last, in het witte laken gewikkeld, op de armen en droeg het binnen.

Om mevrouw de Gattarina had hij zich niet meer bekommerd en dezer hulp ware hem echter zeer te stade gekomen; gansch ontsteld had zij de vlucht genomen.

Jehan legde Gertruda naast het lijk haars vaders, wierp zijn mantel over haar heen, knielde neêr en bad.

Dan richtte hij de deur der kamer, die ten gronde lag, op, zette haar voor den ingang, trok de voordeur toe en waggelde als een bedronkene de straat in. Nog ruischte het hem, in al die wanhoop en ellende, als eene zoete muziek aan het oor: ‘Jehan, Jehan, ik heb u altijd lief gehad,’ Was het de taal eener zinnelooze? Voor hem niet.

Was Gertruda door het schot gedood? Jehan was er van overtuigd. Naast de gewonde rees weldra een engel van redding op.

Op den 5 november kon men niet zeggen, dat de dag aanbrak; gansch den nacht was het, door den uitgestrekten brand in de stad, schier overal zoo licht als bij dag geweest. Overigens, de toestand bleef dezelfde, doch de geweerschoten knalden niet meer: de woeling had meer plaats binnen de huizen, waar de Spanjaards, Duitschers, Engelschen en schuimers van allen aard nog immer plunderden.

Vele huizen waren ten eenemale uitgebrand en lieten niets meer zien dan geblakerde muren, deels verbrande balken en daarenboven eene onmetelijk zwarte rookwolk, die overigens zoo algemeen was, dat zij de stralen der najaarszon onderschepte.

Andere huizen stonden nog volop in brand, terwijl hunne eigenaars, God weet waar, dwaalden. Misschien waren zij gevlucht, in de Schelde verdronken, ofwel, in hunne kelders geweken, hadden zij daar den ijselijken dood der versmachting gevonden; misschien ook lagen hunne verkoolde lijken dáár, tusschen de wild

samengehoopte balken en steenen, evenals de rijkdommen welke de schurken niet hadden kunnen bemachtigen.

Het stadhuis, dat prachtig gebouw, waar wij den dag te voren den heldhaftigen van Varick en zijne vrienden zagen sneuvelen, brandde nog; doch de vlam reikte niet meer tot hoog aan den hemel; zij was tusschen de vier muren beperkt en lekte nog den gebersten arduinsteen en het marmer, wanneer zij tot buiten de gaten sloeg, die vroeger tot vensters dienden.

Alom heerschte een sterke brandreuk, niet zelden een ondragelijke stank, en dat laat zich begrijpen als men nagaat wat al verschillende goederen in de huizen en magazijnen, die door het vuur verteerd waren, opgestapeld lagen. De dampkring was met alle die uitwasemingen besmet; voeg daarbij den stank van honderde deels verbrande lijken, rompen van paarden en ander vee.

De straten van het zoo weelderige Antwerpen waren met bloed bemorst: hier lagen half verbrandde Duitschers, in hun harnas gestorven; daar Spanjaards met half doorgeslagen kop of bloedende borst; ginds Walen, met het aangezicht naar den grond gekeerd en met de doodelijke wonde in den rug - en bewijs, dat zij den dood niet in het gezicht hadden durven zien, maar al vluchtende neêrgeslagen, geschoten of doorstoken waren. Hier vrouwen weerloos vermoord, met kinderen aan de borst van honger en ellende gestorven; ginds lijken van blonde knapen, en van grijsaards met sneeuwwit hoofd!

Rijk en arm, schurk en eerlijk man, wereldlijk en geestelijk hadden offers aan den dood gebracht, en in het midden van alle die ijselijke ellende, brasten, roofden, plunderden, schoffierden en tortureerden de Spanjaards en hunne roofzuchtige gezellen, voort. De schurkenbende was nog talrijker geworden, door de eerloosheid van kapitein Ortiz, die de gevangenen uit het Steen, welkdanige ook, tegen losprijs in vrijheid stelde.

Velen van hen gingen dien losprijs in de brandende stad zoeken, en wee! indien hun eenigen tegenstand geboden werd. Immers, de moord was toegelaten!

Indien men een der huizen, waaruit men klagende stemmen en getier hoorde opstijgen, ware binnengegaan, zou men getuige zijn geweest van de afschuwelijkste tooneelen, die ooit in het brein eens duivels bedacht werden. Wij hebben eene eerbare pen in de hand, en zij weigert, met eenige kleur, de tafereelen te schetsen welke zich dáár opdeden.

Wend het oog van al die monsterachtige daden, sluit het oor voor al die gruwelen en staar nog liever het venster uit om te zien, hoe de schurken, soms waggelend van dronkenschap en lekkend van bloed, de gestolen rijkdommen wegdragen, geholpen door vrouwen, welke door eenen nacht, als die voorbij was, meer dan vroeger het gezicht van ontsnapten aan de hel hadden: zoo dansten, huil-

den en sprongen zij, gehavend en gescheurd, afschuwelijk vuil, en echter waren die duivelinnen omhangen met gestolen gouden voorwerpen, waarop de turkoozen, smaragden en diamanten schitterden, en sleepten de rijke goudlaken kleêren door het bebloedde slijk der straten.

Eene bibberende en smeekende stem wekt onze aandacht: het is die van een oud, stokoud priester, die smeekt iets of wat te geven ten einde het rantsoen te verzamelen, dat men aan eene arme weldoende kloosterzuster heeft opgelegd - ook aan hem; maar hem mag men dooden; hij vraagt niet om nog langer op deze rampzalige aarde rond te kruipen!

Wij herkennen den ouden pastoor van het gasthuis, Volkert, denzelfden die in Schermershof zich aan het gevaar der kogels blootstelde, die daarenboven een lang leven vol opofferingen en edele daden achter zich had en wiens sneeuwwitte haren zelfs geene genade voor de woeste soldaten hadden gevonden.

'Niets te geven!' riep men hem hier toe. 'Ach, wij ook zoeken ons rantsoen!' antwoordde men daar. 'Men heeft alles geplunderd!' zeide men ginder.

'Indien ik binnen de twee uren geen vijfhonderd kroonen lever, zal men zuster Bertha vermoorden!' kermde de oude man en ging met ledige handen verder, deze soms voor de oogen slaande om de gruwelen niet te zien die zich rechts en links opdeden, en echter vermeed hij de woelige straten, dat wil zeggen, die waarin de furie het hevigste woedde.

De oude priester bereikte de Hobokenstraat, waar de huizen nog gesloten en dus als onaangeroerd voorkwamen; de klopper viel op de deuren, doch niemand antwoordde; iedereen bleef eigenbaatzuchtig opgesloten, uit vrees zich tegenover den vijand te bevinden en dezen zijne aanwezigheid te verraden. Zelden vertoonde zich een gezicht voor het tralievenster der deur.

Soms wierp men den priester eenig geld toe uit het snel geopend en weêr snel gesloten bovenvenster van het huis, en dit gebeurde ook zoo in een huis der gemelde Hobokenstraat. Het geworpen goudstuk klingelde op de steenen en rolde verloren, en de grijsaard bukte zich rechts en links om het op te zoeken. Het geldstuk kwam te recht voor de voeten van iemand, die ineengedoken op den dorpel van een naburig huis zat.

Bij het geklingel beurde de droomer of slaper het hoofd op, en wij herkennen Jehan van Varick. Daar, op dien kouden dorpel, was hij, hoe dat wist hij zelf niet, des nachts neêrgezakt en bewusteloos of slapend blijven zitten. Hij raapte het goudstuk op, zag den ouden man met sneeuwwit hoofd, die rondzocht naar het verlorene, en herkende pastoor Volkert.

'Mijnheer pastoor!' riep Jehan opspringend, het goudstuk in de vingers opheffend, om te toonen dat hij het gevonden had. Daarna zeide hij tot den priester: 'Hoe komt gij hier?'

‘Och, heer ridder van Varick, zijt gij het?’ was het antwoord. ‘Hoe, gij weet dan niet?’....

‘Wat is er voorgevallen?’

‘Ook het huis van den markgraaf, uw huis, is dezen nacht door woeste benden overrompeld; men heeft alles wat onder de hand viel geplunderd, onaangezien het lijk uws vaders.’

‘De ellendelingen!’

‘De buit dien zij maakten was echter niet voldoende; men eischte rantsoen voor zuster Bertha, de kinderen en mij. De zuster ligt aan den voet van het bed, waarop het lijk van uw vader rust, gebonden, en vóór negen ure moet ik het rantsoen brengen, of men zal haar, zoo zeggen zij, geeselen en ophangen.’

‘En gij doet nu een beroep op de edelmoedige harten, heer Volkert? En heb ik u dan niet gezegd, dat gij vrij over al ons bezit kondet beschikken? Kom, ga met mij; we zullen die beulen tot reden trachten te brengen.’

‘Heer ridder, zij zullen ook u op losgeld zetten of u dooden.’

‘Een en ander is mij gansch onverschillig geworden.’

‘Ook mij ware de dood zeer welkom geweest; ik ging ook niet voor mij op bedelen uit, maar wel voor die edele zuster. Zij op hare beurt wilde liever sterven; doch gij weet misschien hoe afschuwelijk krenkend, hoe wreed en onzedelijk met de vrouwen wordt omgegaan.’

‘Kom, laat ons gaan, heer pastoor; ik weet niet alles, maar ik weet reeds meer dan te veel.’

De oude pastoor slefte meer dan hij ging, naast den jongeling voort.

‘Niemand is gespaard,’ zoo jammerde hij, ‘moeders noch maagden, kinderen in de wieg noch grijsaards. Een aantal priesters en kloosterlingen zijn gedood, gewijde vaten gestolen, rijkdommen geplunderd, kloosterlingen, pastoors, priesters zijn op rantsoen gesteld.’

‘Verschrikkelijk!’ zeide Jehan.

‘Marten de Malier, de zwager van den *pagador*, is zondag namiddag, even als Lixaldi zelve, in de stad terug gekeerd, alsof zij wisten dat het werk alsdan volop in gang zou zijn. Voor de vensters van het gasthuis stond de Malier, dragende een zwart corselet, met vergulde randen en de helmet op het hoofd, en terwijl hij het bloot rapier zwaaide riep hij: geld, geld! en verzamelde, even als Jacob van Castre, een aantal schavuiten, tot plunderen gereed, rondom zich.’

‘Marten de Malier en Fransisco Lixaldi, zijn sinds lang bekend als schurken!’ zeide Jehan.

‘God vergeve aan den betaalmeester van den koning, even als aan zijne vrouw, die hem schandelijk in het plunderen bijstaat. Soldaten, onder zijne bevelen, hebben de burgers en hunne vrouwen in de stallen van het huis in de Beddenstraat gebracht, alwaar men hen met eenen strop om de hals en het geweer op de borst, dwong alles af te staan wat zij bezaten, en zij die niet onmiddellijk konden

betalen, kerfde die wreedaard met den dolk een bloedend kruis op het voorhoofd, ten bewijze dat zij hem niet betaald hadden.'

'IJselijk, ijselijk!'

'Zie, heer van Varick, ik ook, ik draag dat bloedige teeken op het voorhoofd!' en de grijsaard lichtte den hoed op dien hij tot dan toe, diep in de oogen getrokken had. De wonde bloedde niet meer, maar het kruis in gestold bloed, stond rood op het hooge en blanke voorhoofd des grijsaards.

'Alles steelt en moordt in het huis van den *pagador*, zijne vrouw gelijk zijne dienstmeid, Maria de Soete, die met dolk en speer gewapend, als eene harpij aan de hel ontsprongen, zich met bloed bemorst en met onrechtvaardig goed overlaadt.'

'Wat monster van een vrouw!'

'Zij, met Lixaldi, Marten de Malier en de verdere bende, allen uit visschers in troebel water saamgesteld, hebben wereldlijken en geestelijken geplunderd, zoo als het huis van den kanunnik Peter van Dale, van den aalmoezenier Dierick de Moy, van Hendrik de Pauw, in Coppenolstraat. In de Nieuwstad heeft de Malier het huis van een brouwer leêg geplunderd, en de arme vrouw van dezen op de afschuwelijkste wijze mishandeld. Het is om van te gruwen!'

'En heeft dan niemand dien schurk de hersens ingeslagen?'

'Tot in het Oostersch-huis, zoo zegt men, door den brouwer achtervolgd, werd hij daar door dezen met een zwaar stuk hout gewond; doch wat geeft het dien enkelen te straffen: zooveel Spanjaards, Duitschers, Engelschen en oproergezinden er in de stad ronddolen, zooveel moordenaars en dieven zijn er ook in onze straten! De diefstal wordt openlijk gepleegd, zoo als men openlijk brandt en moordt.'

'Ja 't is gruwelijk!' antwoordde Jehan onder het voortgaan. 'De Roda maakt een verschrikkelijk misbruik van de macht, die de koning hem schijnt gegeven te hebben; want nooit kan zoo'n gruweldaad de toestemming van Philips bekomen, dewijl hij op dit oogenblik met bevredigende denkbeelden bezield is.'

De pastoor leende het oor niet aan die staatkundige opmerkingen; hij dacht enkel aan het tegenwoordige.

'Lixaldi,' hervatte hij, 'deed al de gestolen goederen brengen in het huis in de Beddestraat, en in het Fockershuis op de Steenhouwersvest; naar het schip van Gilles Hofman, aan de werf liggende, en dat hij stoutweg in beslag genomen had; naar de schepen die op Vlaanderen zouden varen en eindelijk naar het kasteel.'

'De *pagador* zal dan eindelijk vollen teugel geven aan zijne zucht tot rijkdom!' onderbrak Jehan met verachting.

De lange rei van opsommingen was nog niet ten einde; zij scheen zelfs geen einde te zullen nemen.

'De gevangenen en boeven' zeide de pastoor 'zijn tegen losgeld vrijgelaten; de italiaansche, portugeesche, duitsche en engelsche kooplieden

zijn geplunderd en daarenboven op losgeld gezet. Het Oostersch- en Engelsch-huis zijn van al hunne kostbaarheden beroofd en men eischt van dit laatste wel twaalf duizend gouden kroonen brandschatting.'

Jehan luisterde niet meer.

'Dat alles is echter niets,' zeide pastoor Volkert; 'maar het gepleegd kwaad, het vergoten bloed, de weduwen en weezen! God, mijn God! wat worden wij wreed getroffen voor al onze trouw aan Spanje.'

De twee personen sloegen de hoek der straat om. Eensklaps deinsde de oude pastoor terug en ook Jehan stond stil. In het midden van de Paddegracht deed zich een nieuw en gruwelijk tooneel op. Eene bende Duitschers en Spanjaards waren bezig met eenen gevangene, in de opene deur van een deels verbrand huis, op te hangen.

Reeds was de strop om de keel geslagen en waren de handen op den rug, en de voeten te saam gebonden. In de groep die den ongelukkige omringde, heerschte een woest getier en gebrul; op eenige stappen achter de bende stond een spaansch hopman, met het rapier in de vuist; het was hij die het bevel over de beulen voerde.

'Erbarming!' riep de oude pastoor en stak de armen weenend op; hij wilde vooruit, doch zijne beenen weigerden dienst te doen; zij waren als met verlamming geslagen. 'Heb genade met den ongelukkige!'

'Hang op!' gebood de hopman del Torro, want hij was het. Hij ook was in den loop van den nacht, zijn werk komen zien en deelnemen aan den buit, dien hij zou kunnen bemachtigen. 'Hang op!'

De priester sukkelde vooruit; doch Jehan was reeds ter plaatse, waar de nieuwe gruweldaad zou begaan worden.

'Laat af, in Gods naam, laat af!' riep hij met eene forsche stem.

'Achteruit!' brulde men hem spottend toe.

'Red mij, genadige heer!' kermde de gevangene.

'Burk!' zeide de jongeling verwonderd, en hoewel hij al eene zeer geringe sympathie had voor den verrader, won het medelijden het toch op dit oogenblik. 'Hoeveel losgeld eischt ge?'

'Vraag liever hoeveel gij zelf geven zult!' spotte een der soldeniers, en in een omzien stond Jehan, met de handen op den rug gebonden aan de overzij der straat.

De priester was genaderd en viel voor den hopman, die beweegloos op eenige stappen van daar stond, op de knieën.

'*Demonio!*' zeide deze; 'ik weet, grijskop, wat mij te doen staat. Ik ken den knaap wel, dien men daar geklist heeft; maar ik weet ook hoe men schurken, gelijk Burk er een is, straffen moet.'

'Genade, genade!' smeekte de wapensmid, bleek alsof het leven reeds zijn corpus ontvlucht was.

'Geef hem ten minste den tijd zich tot God te bekeeren!' bad de priester.

'Zoo'n schurk kan men toch in het Paradijs niet gebruiken,'

spotte del Torro; ‘vijftig maal heeft de rakker de galg verdiend, zoowel bij de Staatschen als bij ons.’

‘Ik heb u zoo trouw gediend, genadige heer del Torro!’ smeekte Burk.

‘Hang hem op en haal den dief het hart uit het lijf, als hij er een heeft ten minste.’

‘Men biedt losgeld voor hem!’ riep een der soldaten, en dat woord klonk altoos met zeker welgevallen in del Torro's oor; hij naderde juist alsof hij zijn vroegeren vriend Jehan van Varick nog niet gezien had. ‘Wie biedt er losgeld voor dien schurk?’ riep de hopman luid.

‘Ik!’ antwoordde fier en met brandenden blik Jehan, die geboeid tegen den muur stond.

‘Drommels! mijn beste vriend, ridder Jehan!’ riep del Terro.

‘Laffe schelm!’ beet hem de jongeling toe.

‘Hoe? is mijn blonde droomer weêr opgewonden? Is hij weêr zoo razend kwaad als een duiver, zoo woedend en verscheurend als een schaap? Integendeel, beste jongen, gij zoudt del Torro moeten zegenen, die alweêr juist van pas komt om u uit de verlegenheid te redden.’

‘Ik begeer van u geene gunst!’

‘Kom, kom, niettegenstaande dat zal ik er u eene bewijzen. Hier zoo!’ riep de hopman tot een der soldaten, ‘snijd die koorden door! Ridder van Varick geeft u drie duizend kroonen losgeld voor zich zelf en vijf honderd voor dat galgenaas.’

‘Aangenomen! En voor den priester?’

‘Neem vier duizend kroonen te zamen! Gij kunt,’ zeide hij half fluisterend, ‘Burk nadien wel ophangen.’

Men maakte den wapensmid los; del Torro naderde hem, en hem zijn rapier op de keel zettende, zeide hij:

‘En nu mijne voorwaarde!’

‘Edele, genadige heer!’ antwoordde Burk bibberend.

‘Gij levert mij binnen de vier en twintig uren mevrouw de Gattarina of gij zult den dood niet ontspringen. Ter uwer inlichting wil ik u wel zeggen, dat zij gisteren middag in het huis van Sedgraves was. En nu vooruit!’

‘Eerst de betaling!’ riepen de soldaten.

‘Volgt mij naar het huis mijns vaders!’ zeide de jonge ridder. ‘Enkel vraag ik u, dat gij het lijk mijns vaders eerbiedigen zult. Ik voor mij, ik lach met den dood en met u allen - en u,’ zich tot del Torro wendende, ‘u, laffe vrouwengeeselaar, u veracht ik!’

Del Torro hief met misprijzen de schouders op.

De jongeling sloeg den arm om den priester en ging vooruit, terwijl de huilende en tierende bende de vlaamsche, door die vreemde schuimers aangeleerde woorden ‘geld, geld!’ ofwel ‘kroonen, kroonen!’ uitbrulde.

XIII.
De straf volgt de misdaad.

Jehan van Varick vond zuster Bertha stevig gebonden in de kamer, waar het lijk zijns vaders lag. Zij bevond zich nog altijd onder de macht van drie soldeniers, die het rantsoen moesten ontvangen en middelerwijl in het huis rondzochten, braken, stolen, wijn ophaalden, teerden en smeerden in tegenwoordigheid zelfs van het lijk.

De jonge ridder verzocht dat men de ongelukkige vrouw zou losmaken, en de schuimers schaarden zich daarna om hem, niet ongelijk als op eene slavenmarkt. De jongeling plaatste zich voor het lijk zijns vaders en vroeg:

‘Wat rantsoen eischt ge voor deze vrouw?’

‘Vijf honderd kroonen!’ riep deze. ‘Neen,’ bulderde een tweede, ‘duizend voor de kinderen meê!’

‘'t Zij zoo. En voor dien grijsaard?’

‘Ook duizend.’

‘En voor Burk?’

‘Ook duizend en voor u vier duizend.’

Del Torro trad vooruit en bepaalde de som op acht duizend kroonen; want, zeide hij, die oude van Varick was rijk en was daarbij een verrader geweest.

‘Uwe beleediging,’ zeide Jehan, ‘is eene nieuwe lafheid; doch ik wil uwen prijs niet aannemen, del Torro; ik wil u, maar ik zweer u dat dit ook alles is, al geven wat hier in dit huis besloten ligt. Breek die ijzeren haardplaat weg, en gij zult er voor geen acht, maar voor eene waarde van tien duizend kroonen vinden.’

Als razenden vielen de soldaten op de haardplaat en rammelden weldra in de kostbaarheden en het geld, en de laaghartige del Torro grabbelde meê gelijk de gemeenste soldenier.

Jehan wendde het hoofd om, en de hand van den doode vastgrijpende, scheen hij tot dezen te spreken en te jammeren, maar het gelaat des vaders was kalm en onbewogen en bekommerde zich niet om het gepleegd geweld.....

De soldaten snuffelden nog wel rechts en links rond, doch het huis was letterlijk door de voorgangers leêg geplunderd en de roovers trokken eindelijk af, geladen met een nog rijken buit.

Del Torro ging onbeschaamd voort met zijn aandeel in te zakken, toen de andere reeds waren heengegaan, of ten minste nog in het voorhuis woelden. De drie personen, de priester, de non en de zoon bleven zwijgend bij dat bewijs van gemis aan alle eergevoel in den hopman, die echter op een adellijk blazoen aanspraak maakte.

Neen, hij was geen edelman; hij was, zooals gezegd werd, het kind eener *muchachos*, van een soldatenmeisje. Men zag het wel, het bloed dreef op dit oogenblik boven!

Eensklaps, als schoot hem plotseling een denkbeeld door den geest, sprong Jehan van Varick voor de deur, wierp er den grendel voor, en zich met een rapier wapenend, zeide hij:

'Wij zijn alleen, del Torro! Ik zou u nu kunnen zeggen: bloed om bloed!'

De hopman hief het hoofd op en er liep een lichte glimlach over zijne lippen; hij behield zijne tegenwoordigheid van geest en trok zelfs zijn rapier niet, een teeken dat hij geenszins bevreesd was.

'Ik zou u nu rekenschap kunnen vragen over de laffe geeseling eener onschuldige, machtelooze en weêrlooze vrouw!' hervatte Jehan.

'Jonge heer van Varick, werp dat wapen ter zijde, doe dien grendel voor de deur weg en zet haar integendeel wagenwijd open. Uwe dwaasheden, waarvan ik u nooit heb kunnen genezen, zouden u ditmaal duur kunnen aangerekend worden.'

'In den naam Gods!' smeekte de priester en plaatste zich tusschen beiden, 'vergeef, vergeef, heer van Varick!'

De haat brandde nog des te heviger in Jehan's borst, dewijl de hopman hem hoonde.

'Die ellendige heeft de arme Gertruda doen geeselen,' morde Jehan somber.

Een bange kreet steeg uit de borst der non op.

'Laat aan God de straf over!' zeide de priester.

'Hij zal zich wreken door mijne hand!' antwoordde de ridder.

Del Torro lachte niet meer; hij vond het geraden zich in verdediging te stellen; want eene enkele beweging van dien wanhopigen 'vrijer,' zooals hij den jongeling nog een oogenblik te voren spottend genoemd had, zou hem een nutteloos knoopsgat hier of daar in het vel maken, en dit was in ieder geval, volgens hem, iets onaangenaams.

De hopman stond nu zwijgend tegenover hem, doch aan den tegenovergestelden muur der kamer; hij beraamde reeds een dier verraderlijke aanslagen, zoo eigen aan zijn karakter, namelijk een onverwachten stoot, die Jehan zou ter zijde stellen en na welken hij onbekommerd de deur zou uitwandelen.

Dat echter ging zoo gemakkelijk niet; rechtuit gesproken, de

hopman kreeg het benauwd, al toonde hij dit juist niet uiterlijk, en hij was tamelijk tevreden, toen Jehan, op de stem van den priester, het rapier zakken liet.

‘Ja, zeide de non, heer van Varick,’ ‘uw vader, de rechtschapenheid en ridderlijkheid zelve, zeide u, alvorens den geest te geven: ‘vergeet en vergeef.’

‘Ik wil het dien ellendeling vergeven,’ morde de jongeling; ‘maar vergeten zal ik nooit,’ en de man werd andermaal kind, want het hoofd bukkend, weende hij, en het wapen ter zijde werpende, bedekte hij de oogen met beide handen.

‘Mensch!’ zeide de non, zich tot den hopman wendende, ‘eens zult gij strenge rekenschap geven over het gepleegde kwaad. Wie weet hoe spoedig!’

‘Zie, zie!’ spotte del Torro, ‘ik had zusterke Bertha tot nu toe niet herkend. Men zegt, dat gij in de toekomst leest, zuster, krachtens God, niet gelijk die rakker van een Burk, krachtens den booze. Welnu, zeg mij eens, wat mij te wachten staat!’

‘Ik heb geene macht om de toekomst te ontsluieren, maar wat ik u voorzeggen kan, is, dat hij die misdoet, zijne straf niet ontgaan zal! Zij wacht hem misschien reeds vandaag en, geloof mij, zij zal zijn naar gelang van het gepleegde kwaad.’

‘En wat kwaad zou ik hebben gepleegd, zuster Bertha?’ spotte de Spanjaard. ‘Wij voeren oorlog tegen oproerlingen, die zich vermeten op te staan tegen hun wettigen souverein.’

‘Het is niet aan mij de maat uwer misdrijven te nemen, hopman,’ luidde het antwoord; ‘ik oordeel noch uw recht, noch uw onrecht; Hem, die der weezen vader is, zal niemand ontgaan. De mensch klimme op de hoogte der bergen - en daar zal zijn bliksem hem verpletteren; hij dale in de ingewanden der aarde - en daar, daar zal hij de prooi worden der knaagdieren!’

De hopman, die den grendel had weggeschoven, stond met de hand aan de klink der deur; hij spotlachte als een duivel.

‘Als ik tijd en lust heb,’ zeide hij, ‘zal ik u, zuster Bertha, door eene goede geeseling, de tong wel eens snoeren.’

‘Ellendige!’ riep Jehan, toen del Torro het huis verliet en in het voorhuis klonk nog dezes spottend en onmatig gelach. Hij toch dacht aan niets! Wat hij gedaan had, sprak hij immers vrij met het woord ‘oorlogsrecht’ - en men had den toestand zóódanig verdraaid bij het hof van Madrid, dat de vreedzame bevolking muitelingen, en de muitelingen mannen der orde waren geworden.

In het voorhuis stond zijn slachtoffer, Burk, die door den edelen van Varick was vrijgekocht, al had de wapensmid het dan ook niet aan dezer, noch aan zijne familie, noch aan de stad verdiend; zijne vrijkooping was nu nog met eene erge en zware voorwaarde belast namelijk met de opsporing van mevrouw de Gattarina.

Burk stond onder bewaking van een paar soldeniers en had reeds

zijn bekend toovermiddeltje gebezigd, om daardoor aan de klauwen te ontsnappen; doch de soldaten waren te slaperig dronken, om naar de geheimzinnige stemmen te luisteren, en zij verstonden het duitsch en fransch niet dat Burk radbraakte.

Indien er ooit een diepe haat in een menschelijk hart gebrand had, dan was dit wel in het hart van Burk jegens del Torro. Op bevel van den hopman werd de wapensmid door de twee soldaten, als een stuk slachtvee, voortgedreven. Ontvluchten kon hij niet, want men had hem eenen strop om den hals geslagen en een der soldeniers hield het eind der koord vast.

Aan het huis van Sedgraves gekomen, stiet de hopman de deur neêr en ging met Burk alleen binnen.

'Ik weet, Burk,' zeide del Torro, 'dat gij dit huis onder en boven kent. Uwe schelmerijen, zoowel die van vandaag, gisteren en geheel uw leven zijn u vergeven; maar gij moet gansch dit huis doorzoeken om de zuster van den gouverneur, de gravin de Gattarina, te vinden. Zondag was zij hier; zij moet er nog zijn. Indien gij haar opspoort, geef ik u deze beurs met kroonen!' en de hopman deed, ter hoogte van zijn hoofd, eene beurs rammelen.

Burk zag dat de vrede, tusschen hem en den hopman, andermaal geteekend was; doch Burk was slim, hij vertrouwde den 'schouwvager,' zooals het volk den Spanjaard noemde, in geenen deele. Hij wist dat die kerel zijn woord zoo lichtvaardig brak als hij een solferstek vermorzelde, en dat hij hem, na de bewezen dienst, in plaats van hem de beurs met kroonen te geven, toch zou doen geeselen of opknoopen. Er schoot Burk een duivelsch denkbeeld door den geest, en de wapensmid was wel een man om het uit te voeren.

'Hier in dit huis?' antwoordde Burk op hooger gemelde woorden. 'Neen, in dit huis is zij niet. Ik heb het verleden nacht en gisteren avond doorzocht en er zelfs een vaatje kruit aan gewaagd, omdat eene deur mij weêrstand bood.'

'Daaraan ken ik u, Burk,' zeide del Torro spottend.

'Vermoord is zij evenmin,' hervatte de wapensmid, want de andere lijken lagen daar in die kamer. 'Doch, waartoe veinzen,' zeide hij na een oogenblik peinzens, 'gij hebt mij het leven geschonken.....'

'Burk, gij weet waar die vrouw zich bevindt; gij werdt misschien betaald om haar in veiligheid te brengen, en gij zult van mij het dubbel bekomen om haar te leveren.'

De wapensmid speelde voortreffelijk zijne rol; van die twee duivels was del Torro de machtigste, maar Burk de slimste.

'Welnu, ja, ik weet het!' beweerde Burk stoutweg.

'Waar is zij?'

'Gij belooft mij?....'

'Ik beloof duizend kroonen, als gij ze mij levert.'

‘Welnu, zij is hier beneden.’

‘Waar?’

‘Hier in de kelderingen.’

‘Ga ze halen.’

‘Onmogelijk: er zijn twee uitgangen, en drijft men haar langs deze zijde op, dan verlaat zij veilig de plaats langs de andere zijde.’

‘Ik zal u twee piekeniers geven.’

‘Neen, want in de kelderingen liggen’ - en hij fluisterde - ‘liggen de grootste schatten van Sedgraves verborgen, en ik wil ze wel met u, maar niet met eene gansche bende soldaten deelen.’

De oogen van del Torro blonken.

‘Burk, gij zijt een man die goud waard is. Waarom hebt ge mij dat niet gezegd, toen men op het punt was u in de deur op te hangen?’

‘Wel, ge liet mij zelfs den tijd niet.’

‘Ja, ik was wat driftig! Weet gij de plaats waar de Gattarina verborgen is?’

‘Ja, die weet ik.’

‘Weet gij den weg?’

‘Ik heb met Sedgraves dat onderaardsche verblijf meer dan eens doorloopen; ik heb de sloten op de geheime putten geleverd, waar het geld verborgen is.’

‘Gij waart toch geen slotmaker?’

‘Iedereen had het vertrouwen niet van den ouden Sedgraves!’

‘Kan men zonder gevaar in die kelders neêrdalen?’

‘Indien men den weg weet, ja zeker.’

‘Waartoe dienden die kelders?’

‘Dat weet de hemel.’

‘Zijn ze groot?’

‘'t Zijn gangen die oneindig ver onder de naburige huizen doorloopen, en soms door ijzeren traliewerk licht scheppen op de grachten of ruien.’

‘Wat hebt gij noodig om den tocht aan te vangen?’

‘Niets dan eene vetkaars, en daarvan ben ik in deze moeilijke oogenblikken altijd voorzien.’

Burk haalde inderdaad eene vetkaars uit zijnen binnenzak, alsmede vuurslag en tondeldoos te voorschijn.

‘Komaan!’ en hij stapte op de puinen en ging langs het afhellend puin, voorzichtig naar beneden. Del Torro volgde behoedzaam. De afrollende steenen maakten de neêrdaling moeielijk. Na eenige stappen bevonden de twee personen zich in een diepen kelder, met hooge en sterke welfsels, door zware vierkant gemetselde pilaren ondersteund.

De wapensmid sloeg vuur en de vonken sprongen rechts en links in de dikke duisternis verloren. Del Torro zag rondom zich en vond de voorgenomen reis juist niet zeer aanlokkelijk.

‘Zijt gij wel zeker van uwe zaak?’ vroeg hij.

‘Zoo zeker als ik dit licht in de hand hoû,’ was het antwoord. ‘Kom, kom! 't Is voor mij niets meer dan eene wandeling onder de linden van den vestingwal in den zomer!’ voegde Burk er vroolijk bij.

De vetkaars verlichtte flauw de donkere gewelven; die gewelven waren gewis voor eeuwen gebouwd, geen enkel luchtgat deed zich op; geen straaltje licht viel van boven in dat onderaardsch verblijf.

De twee personen gingen langzaam voort; doch men was reeds een goed eind wegs van den ingang verwijderd.

‘Dat is een helsch hol hier!’ mompelde del Torro en zijne stem had drie of vier weêrgalmen, zooals ook het geluid hunner voetstappen. ‘Zijn wij haast ten einde?’

‘Nog niet! Nu dezen trap op. Voorzichtig; hier ligt het geld.’

‘Die Sedgraves had het inderdaad in eene hel geborgen.’

Burk ging eene gapende opening binnen; del Torro volgde hem. Eensklaps werd het licht als door den tocht uitgeblazen; de hopman verschrikte. Daar struikelde hij en met een akeligen kreet, die door gansch den kelder weêrklonk, viel hij in eene diepte en kwam op harde steenbrokken terecht, terwijl het water rondom hem in de hoogte kwatste.

‘Burk, Burk!’ huilde de hopman.

Niemand antwoordde op dien vreeselijken kreet; del Torro hoorde zelfs geen gerucht meer. Alles was doodstil wanneer hij stil was, en de kelder antwoordde slechts onnauwkeurig op zijne kreten, zijn gevloek, zijn gehuil, zijne bedreigingen, op al zijne machtelooze wanhoop.

De kelder was donker als een graf.

Tegen den steilen muur vermocht hij niet op te klimmen; beneden reikte het water tot aan de knieën en slechts door op eenen steenklomp te zitten, kon hij zich eenigszins tegen het water vrijwaren.

Erger nog, de hopman was weldra overtuigd, dat hij zich in den val erg in de lenden bezeerd had; alle beweging werd weldra onmogelijk en hij viel achterover op de steenen. De pijn was verschrikkelijk en het gejammer vervulde den kelder....

Burk had hem verraden; Burk had zich gewroken! Hij, de hopman, was dan levend begraven, de hemel weet hoe diep onder den grond. Zijne stem werd niet gehoord; dáár zou hij moeten sterven, ellendig sterven; niemand zou het weten; zijne vrienden zouden achter zijnen naam schrijven: ‘*Obiit in de furie*,’ en er zou geen spraak meer van hem zijn. Zijne zakken zwollen op van goud, onder zijn wambuis had hij de kostbaarste juweelen verborgen - en wat kon hem dit nu baten! Sterven, sterven als een hond, moest hij! Voor del Torro, de hartelooze, was gansch de wereld nu ook harteloos geworden!

De ongelukkige dacht aan God; hij smeekte om redding; doch God hoorde hem niet. Nu dacht hij ook de stem van zuster Bertha

te hooren: ‘Hij klimme op de hoogte der bergen - en daar zal zijn bliksem hem verpletteren; hij dale in de afgronden der aarde - en daar zal hij de prooi worden der knaagdieren!’

Eensklaps voelt del Torro dat er leven en beweging in het water is; er is iets over zijn aangezicht geloopen, dat op de beweging zijner hand aan de andere zijde weêr in het water plonst. Hij begrijpt alles - hij ligt daar machteloos ten proci der ratten.

De voorzegging werd waarheid....

Burk keerde langs denzelfden weg terug; eenige stappen van daar brandde zijne kaars weêr; hij hoorde eenigen tijd het gehuil en gejammer van del Torro. Naar gelang hij zich verwijderde, werd het geluid zwakker en nabij den uitgang gekomen, hoorde hij niets meer - niets!

Toch verliet Burk den kelder nog niet: mocht er del Torro in gelukken de plaats te verlaten, dan toch moest hij daar langs komen en Burk was wel overtuigd, dat hij het daglicht niet meer zou zien....

De wapensmid had inderdaad den hopman in den strik gebracht; hij wist niets van het verblijf van mevrouw de Gattarina, niets van den verborgen schat; maar hij kende de uitgestrekte kelders en vooral de verraderlijke diepte, welke met eene der ruiën in betrekking stond, en langs welke men, met nauwkeurige bekendheid der plaats, verder op in eene boot eene rui en zelfs de rivier bereiken kon.

Hadde de heer Sedgraves de gebeurtenissen kunnen voorzien, of ware de overrompeling niet zoo snel geweest, hij zou van dien uitweg ook wel hebben gebruik gemaakt, en langs daar de schepen van den prins van Oranje, beneden de rivier, bereikt hebben.

Burk verliet den kelder; hij wist dat del Torro veel juweelen en goud bij zich droeg - later, binnen eenige weken of dagen, zou hij wel eens een bezoek bij hem afleggen.

De mensch wikt, God beschikt!

De stad was in alle deelen nog altijd in de handen der plunderende, moordende, liederlijke en schoffierende soldaten. Die toch schenen het plunderen niet moede te zullen worden. Aan de dooden werd niet gedacht; de lijken bleven, evenals de rompen der paarden, op de straat liggen. De soldaten dachten er niet aan de doodendienst te vervullen, en de burgers vonden het niet veilig zich buiten te vertoonen om niet gerantsoeneerd te worden, of, wie weet! om het lijk niet te laten rantsoeneeren.

De Beurs, nog bemorst met bloed van vriend en vijand, leverde een woelig tooneel op. De plunderaars hielden er hunne bijeenkomsten, brachten er hunne schatten en, zwendelaars als zij waren, vingen zij er onmiddellijk aan met dobbelen.

Onder de sierlijke bogen der gaanderij lagen rechts en links, op prachtige gestolen tapijten en turksche tafelkleeden, halfdronken en liederlijk vuile soldaten; zij wierpen, voor duizend kroonen in een worp, met de dobbelsteenen.

Hier en daar lag nog een doode Duitscher, Spanjaard of burger; doch dat hinderde de schuimers niet; men dobbelde immer voort. Tamboerijn en fluit werden gehoord, de *muchachos*, in hare gestolen prachtkleêren, dansten gillend en huilend onder de gaanderijen en brachten niet zelden verwarring in de groepen, die nu eens ernstig, dan eens kijvend en vechtend onder elkander den buit van juweelen, zilveren en gouden voorwerpen, gewijde vaten en kostbare relikwiekassen, aan het altaar ontstolen, verdeelden.

Hier sliep men, daar twistte men, ginds werd gedanst; hier dronk men den gestolen wijn, daar trok men dreigend de rapieren, ginds rammelde men met de goud- en zilverstukken - kortom, de Beurs leverde in de groepen vrouwen en mannen, in de opstapeling van alle prachtige metalen, werken en weefsels, eene wanorde op, die, ware zij zoo afschuwelijk niet, recht schilderachtig zou geweest zijn.

Burk, de wapensmid, was daar: immers, daar was misschien een enkele kroon te verdienen. Ter Beurze was het hoofdkwartier, en van daar ging men niet zelden op nieuwen buit af.

In dat geval kon Burk zich bij deze of gene groep aansluiten, en nog wat... zaken doen. Niemand lette op hem; want hij werd als een van het kasteel beschouwd. Hij had reeds met de *muchachos* gedanst, met de soldaten gedronken, en de verrader Van den Ende, die over de Beurs gekomen was, had hem vriendschappelijk en als een oude kennis op den schouder geklopt.

Dat had den wapensmid zeer vereerd; maar minder tevreden was hij, toen de overste hem gezegd had:

‘Hebt ge den hopman del Torro niet gezien, Burk?’

‘Neen..... neen..... sinds lang niet meer, heer kolonel.’

‘Men heeft hem dezen morgen met u in den omtrek der Cammerstraat gezien!’

‘Ja..... ja..... maar sedert dien, genadige heer!.....’

‘Hij ging op zoek naar de gravin de Gattarina?’

‘Zooals hij zeide; doch hij is heengegaan.....’

‘Zou hij een kogel in de ribbenkas opgeloopen hebben, Burk?’

‘Dat weet de hemel, genadige heer.’

‘Een schurk minder in de wereld,’ mompelde de verrader en zette den weg voort.

Na dien proefdoop was Burk niet meer verontrust, tenzij door eene stem in zijn hart. Niet dat zijn geweten ontwaakte - o neen! maar hij vreesde dat de hopman del Torro aan zijn graf ontsnappen en plotseling voor hem opdagen zou. In dat geval mocht hij zijn akte van berouw verwekken: de paspoort was geteekend.

De beweging op de Beurs deed hem echter een oogenblik zijn slachtoffer vergeten, en toen Burk eene stonde bij de dobbelaars gestaan had, kwam de speelzucht in hem op en hij waagde weldra een handvol guldens. Alles liep hem meê; hij won, in een omzien,

aan een paar Duitschers en een Spanjaard, al hun klinkend geld af; maar juist hier viel Burk andermaal in den strik.

Zijne tegenpartijen beschuldigden hem valsch gespeeld te hebben. De drie soldeniers trokken hunne rapieren; de twist liep hoog; Burk gevoelde dat hij zich in eene moeielijke zaak gestoken had en wilde, onder de armen van een der Duitschers doorschuivend, ontsnappen; doch de vrouwen die dansten, de soldaten die dronken, twistten en vochten, schoten plotseling toe en grepen den beschuldigde vast.

Te vergeefs verklaarde Burk alles eerlijk, ‘op zijn ziel af’ gewonnen te hebben; hij zwoer in het vlaamsch, in het duitsch, zelfs in het verhakkeld spaansch: het gerecht was voor Burk uit de wereld en zijn vonnis was als het ware onmiddellijk geveld, toen een zijner zakken berstte en een stroom goudstukken op den steenen vloer klingelde.

Die schurk van een burger had geld gestolen, wat aan de soldaten alleen toekwam; hij had aan drie knechten daarenboven, door valsch te spelen, geld afgetruggeld - ten slotte verklaarde een der soldaten dat de hopman del Torro hem 's morgens reeds in de deur van een huis had willen doen ophangen, omdat hij een Spanjaard bestolen had.

Meer dan genoeg.

Dat was in weinige dagen viermaal dat Burk den strop van nabij zag: namelijk op zijne ongelukkige reis van Aalst naar Antwerpen; des zaterdags in het Schermershof; des morgens in de deur van het verbrand huis en eindelijk nu ter Beurze.

Sitôt pris, *sitôt pendu.*

Ditmaal ontsnapte Burk niet; in de gaanderijbogen hing een verroeste ijzeren ring, die daar als op de halsrechting scheen te wachten; een vlugge soldatenjongen klom tegen de gebeeldhouwde pilaren van de Beurs op, deed de koord door den ring loopen en terwijl men den rampzaligen Burk de kleêren van het lijf scheurde, om zijn goud machtig te worden, hijschte men hem reeds in de hoogte, zonder dat er een enkel woord van zijn gekerm kon worden verstaan.

Hij onderging hetzelfde lot dat hij zijnen collega, den spion Dooc Putter, had toegeschikt!

Ja, ditmaal was het gemeend. Het lichaam spartelde eene wijl aan de koord en het aangezicht werd akeliger dan ooit, en toen de wapensmid doodstil in den boog hing, hernamen de tuischers hun spel, de vrouwen haren dans, de drinkers hunne kannen, het twisten en vechten ving andermaal aan, alsof er niets gebeurd was.

En toen twee dagen daarna de plunderaars met hunnen buit van millioenen optrokken en zij de duizende lijken op de straat en de nog rookende huizen achterlieten, hing ook Burk's lijk nog in den boog der gaanderij van de Beurs te bengelen.

Jeronimo de Roda stak geen hand uit, om aan de vermoorden eene eerlijke begrafenis te geven; die droevige taak viel nogmaals den burger ten deel.

Vier personen, die langs de Beurs kwamen, de priester Volkert, zuster Bertha, mevrouw van Varick en Jehan volbrachten dien plicht, zooals zij ook dien plicht deden bij vader Sedgraves, graaf Hugo von Eberstein en de andere lijken; enkel zocht Jehan te vergeefs naar het lijk van Gertruda.

Hier, het was geen droom, had hij de arme vermoorde gelegd en echter was het lijk nergens te vinden! Dat verlies was eene nieuwe foltering voor hem. Het was alsof men die ongelukkige wilde vervolgen tot in het graf. Arme Jehan!

Eenige dagen na de furie, toen Antwerpen nog rookend en lillend ten gronde lag, maakte de jonge ridder van Varick zich reisvaardig, ofschoon zijne moeder hem geruimen tijd gesmeekt had, te blijven. Waarheen wilde hij? Verre, verre van de wereld vol slechte menschen, naar het een of ander klooster, om er zijn smartelijk leven te eindigen. Onze vriend de corbaasvlechter kwam echter met eene boodschap van wege zuster Bertha, hem verzoekende zich naar het gasthuis te willen begeven.

Aan dat vrome verzoek voldeed hij; op den dorpel van eene der kamers stond mevrouw de Gattarina hem af te wachten. Wat was die schoone vrouw in weinige dagen verouderd, zelfs sneeuwwit geworden!

‘Jehan,’ zeide zij, ‘gij wilt vertrekken en Gertruda leeft!’

De jongeling was als door een elektrischen schok getroffen.

‘Gij zegt?.... Droom ik?.... Herhaal die woorden!....’

‘Gertruda leeft!’

‘Goddank! En wie redde haar?’

‘Ik, naast God!’

‘O, ik dank u, mevrouw, ik dank u!’ en de jongeling viel op de knieën en kuste de handen der gravin.

‘Ik heb trachten te vergoeden, Jehan, wat ik u en haar misdeed, en ik bid God, dat Hij mijn werk moge bekroonen. Richt u op, Jehan.’

Ja, zij, de gravin was een werktuig geweest in Gods handen. Toen zij, na het gebeurde op de puinen, van den schrik bekomen was, trad zij het huis van Sedgraves binnen, om ten minste het lijk harer vriendin te verzorgen, en zij vond inderdaad, een onverhoopt geluk, nog leven in haar.

De dag was reeds aangebroken. De lijken en het rondgespatte bloed joegen haar geen schrik meer aan; zij zocht en vond water en linnen, en bemerkte weldra dat de kogelwonde niet doodelijk was geweest; Margaretha's hart klopte van geluk.

Met behulp van een paar werkmansvrouwen, die mevrouw de

Gattarina bij toeval opspoorde, en zich door schitterende beloften lieten verlokken, werd Gertruda in het huis eener kantwerkster opgenomen en verzorgd en eindelijk naar het gasthuis vervoerd, waar zij onder de zorgen des wondheelers en die van zuster Bertha, spoedig in krachten won.

Wat was er gebeurd? Had Gertruda akelig gedroomd? Neen, neen! zij wist wel wat er voorgevallen was.

Mevrouw de Gattarina leidde Jehan zachtjes binnen; aan het bed bevonden zich zuster Bertha en pastoor Volkert. Gertruda lag bleek en afgebeuld, doch met geopend oog op het bed. Toen zij Jehan ontwaarde, sloot zij de oogen, doch stak langzaam de hand uit, en de jongeling hield ze in de zijne geklemd....

Die handdruk zeide, dat zij hem, indien God haar het leven sparen mocht, dat zij hem zou toebehooren. En dat was ook zoo: - Gertruda Sedgraves werd later mevrouw Jehan van Varick en de weduwe, zijne moeder, mevrouw de Champaigney.

Slechts van lieverlede kwam Antwerpen ter ruste; de rijkste stad der kristenwereld was meêdoogenloos uitgeschud, uitgemoord, verarmd en geblaakt; de Roda wenschte den koning geluk met de victorie, en Madrid - de soldaten waren immers nu betaald! - gaf ten slotte, doch wel laat, bevel dat de eigenaars hun goed mochten terugnemen, waar zij het vonden.

IJdel bevel! Veel, oneindig veel was er reeds verdwenen; de soldaten smolten harnassen van het goud en verfden deze zwart, om den gestolen schat des te zekerder te kunnen bewaren; doch op dat goud stolen de goudsmeden een goed deel, en vulden het ontbrekende met koper aan. Maar wat gaf dit alles! Kon men het leven aan de lieve dooden wel teruggeven!

Uit den ijselijken kolk van bloed en rook moest wel eene vaste bepaling, nadeelig voor Spanje, opstijgen: de katholieken waren het soldatenjuk moede en zij haakten evenals de kalvinisten naar verlossing. De Pacifikatie van Gent ontstond, waarin men, onder andere bepalingen ten opzichte der godsdienstvrijheid en der verwijdering van de spaansche troepen maakte, welke door Spanje werden toegestemd. Jammer dat de kalvinisten, naar verklaring der protestanten zelven, zoo trouweloos dat verbond verbraken en welhaast den katholiek ontzegden, wat zij hem door het verbond zelven hadden toegestaan.

Messire de Champaigney had het eens tot de gravin de Gattarina gezegd: ‘de onverdraagbare Philips van Marnix zal den katholiek nooit zijne vrijheid toestaan, en alzoo de verzoening der partijen beletten of ten minste onduurzaam maken. Ik ken dien kwant: *los crus en los pechos*, *y el diablo en los hechos.*’ Hij had er kunnen bijvoegen: 't is Philips van Marnix, die de rampzalige scheuring tusschen Noord- en Zuid-Nederland zal voorbereiden!